
आ पुनरु कायदा प्रमथ रमिष्टा करापी कर्माए सन एक
स्वाधीन राख्वा छे.

અર્પણ પત્રિકા.

અંચલગચ્છદીપક, સુવિહિતમાર્ગપ્રકાશક,
મુનિરાજ શ્રી ગૌતમસાગરજી.

મહારાજ,

આપ સારેબ આવા વિષયકાલમાં ક્રિયાવદ્ધાર કરી સુ-
વિહિત પક્ષને આદરી અંચલગચ્છને દીપાવવા જે
ઉત્તમ ઉપદેશ કરો છો, તથા સદરહુ ગચ્છની
લોપાયલી ઉત્તમ પદ્ધતિઓને પાછી મહત્ત
કરાવવાં જે ચક્ર કરો છો, તેથી આ-
નંદિત થઈ, આ ઉત્તમ ગ્રંથ, કે જેમાં
ગચ્છની પ્રાચીન પદ્ધતિ વિસ્તા-
રથી વર્ણવવામાં આવેલી છે, તે
ગ્રંથ આપના દસ્તક્રમ-
માં અર્પણ કરી
પોતાને કૃતા-
ર્થ માનું
છું.

હું છું આપનો ક્રિકર,
શ્રીપાંતર કર્તા-શ્રાવક સ્વજી દેવરાજ.

પ્રસ્તાવના.

“આગમવાદનેજ યદુમત રાણું” એવા હનુમ હરેદાથી શ્રી અંબલગચ્છની સ્થાપના થઈ છે. અને તેથીજ તે “વિધિપદાગચ્છ” તરીકે ઓળખાય છે. એ ગચ્છની સામાચારી આગમાનુમારેજ છે એવું સિદ્ધ કરવા મં. ૧૨૬૧ માં શ્રી પર્યયોપમૂરિય માકુત માં પામાં શતપદી નામે ગ્રંથ રચ્યો. પણ તે બહુ કઠણ દોષાથી સં. ૧૨૯૪ માં શ્રી મહેદ્રસિદ્ધમૂરિય માકુત શતપદી ઉપરથી કેટલાક વધારા ઉપારા સાથે, સંસ્કૃતભાષામાં આ દૃઢ શતપદી નામે ગ્રંથ રચ્યો છે. એમાં કુલ ૧૧૭ વિચારો છે.

અંબલગચ્છની સામાચારી જાણવા માટે આ ગ્રંથ સંપૂર્ણ અવયોગી છે. પણ આજકાલ સંસ્કૃતભાષાનો મંચાર ઓછો હોવાથી તેનો વધારા જળો લાભ લઈ શકતા નથી. તેથીજ દમણા દમણા ગચ્છની શુદ્ધ આચરણાઓ દિવસે દિવસે લોપાઈ જઈને ગચ્છાંતરની આચરણાઓ કે જે અંબલગચ્છના દિશાએ આગમથી વિપરીત રહેલી છે તે દાસલ થતી ચાલી છે. માટે તેવી આચરણાઓ અટકાવીને ગચ્છની મધ્યમની શુદ્ધ આચરણાઓ ચાલુ કરાવવા સારું સર્વ લોકોને સીધી સમજ પડે એવી દ્રવમાં આ દૃઢ શતપદીનું ભાષાંતર કરી છપાવવામાં આવે તો બહુ લાભ થાય. એમ ધારીને અંબલગચ્છમૃંગાર મુવિહિતક્રિયાઉદ્ધારક સંવિગ્ર-પાસિક મુનિરાજ શ્રી ગૌતમમાગરજી મહારાજની મલ્લ મેરણાથી આ ભાષાંતર રચવામાં આવ્યું છે.

આ માર્ગાર મને પાંચનારામાંને તરતમાં અને મારક રીતે
મરજામાં આવે તે મારક સત્યદીના શબ્દે શબ્દ ભડ નહિ કરતાં
દૂધામાં મારકો ભડને મરક રીતે રમવામાં આવ્યું છે.

કરી પ્રાંતમાં શ્રી મેઘનુંગમૂરિશિર્ગિચન છગુશત્યદીની ગગનો-
ની વિના તમા અંચલગચ્છની પદાવટી વળ આવવામાં આવી છે.

આ વૃત્તકને છગા શ્રી મનિદ કરવાના કાપમાં કચ્છ-દુર્ગો-
પુર વિનાની સુશ્રાવક પામુમાઈ અને આમુમાઈ વાચની, તમા
કચ્છ-નાગવતુર વિનાની સુશ્રાવક ઠાકરમીમાઈ તમા કચ્છ-
કોદાવવાસ્વ્ય સુશ્રાવક આપામાઈ શેરગાઈ મારક ઉમેજન મા-
વ્યું છે. મારે નેમનો આ પ્રગોષ ઉપકાર માનવામાં આવે છે.

કરી વિતરવાન અંચલગચ્છાવાય વૃત્ત મટારક શ્રીપાન
ત્રિનેદ્રમાગમૂરિ મહારાજે વળ આવે ઉત્તમ પ્રાંતની પોગ્ય કદર
કર્મ સંતુર્ન આશ્રય પ્રાપ્યો છે તેથી નેમનો વળ ઉપકાર માન-
વામાં આવે છે.

હવે વાચક જનને મારી વ વીનવિ છે કે આ માર્ગાર
સુશ્રાવકમાં મે મારકી જનનો વગામ બેવામાં શ્રીની શમી નથી,
છતાં મરજાદીની કે મનિધનમાં ક્યાં વળ મુલતુર જગાય
નો નેમને ને મારકી વાચક, અને મને ને રિતે મુલતુર આવવા
કરક કરકી

માર્ગાર કર્નો.

શતપદીનું સારાંશ.

પ્રતિમા સંબંધી વિચારો.

- (૧) પ્રતિમા અર્પણકર તથા અપાર્ણકર બન્ને વંદાય. (૧)૭
- (૨) મૌનમાર્ગે ચતુર્થપૂજા કરાવવું. (૨)
- (૩) પ્રતિમાની મૌનપૂજા ચતુર્થ ન કરવી. (૩)
- (૪) દીપપૂજા, ફલ તથા ધીનપૂજા, તથા ષણ્ણિપૂજા ન કરવી.
(૪-૬-૮)
- (૫) તંદુલપૂજા, મધા પદ્મપૂજા ચદ શકે છે. (૫-૭)
- (૬) પાર્શ્વનાથની માત્ર ફળ અને છુપાર્શ્વનાથની પાંચ ફળ ક-
રાવવી. (૪૩-૪૪)
- (૭) પૂજા ચતુર્થે વિસંધ્યાપૂજા કરવી, પણ અપરાંદે આગત પા-
છલ પાદી થઈ શકે. (૬૪)
- (૮) શ્રાવકે ચૈત્યવંદન દેવતા માફકજ કરવું. (૯૨)
- (૯) ગતે પૂજા નહિ કરવી. (૯૭)
- (૧૦) નિશ્ચાકૃત ચૈત્ય પણ વાંદવું. (૯૮)

શ્રાવકની ક્રિયા સંબંધી વિચારો.

- (૧) શ્રાવકે ચતુર્થપૂજા ક્રિયા કરવી. (૨૦)
- (૨) ધાપનાચાર્ય નહિ ધાપવો. (૨૧)
- (૩) મુનિને વાંદતા એક સમામમણ દેવું પણ ચાલે. (૨૨)
- (૪) મિથ્યાત્વ ત્રિવિધે ત્રિવિધે પરિહરવું. (૩૦-૩૧)
- (૫) પાપપ પર્વદિનેજ કરવું. (૩૬)

❖ આ આંકડા વિચારોના છે.

- (६) सामायिक बे टाणेज करवुं ने बे घडीनुंज करवुं. (३९)
 (७) श्रावक आवश्यकनिर्गुक्ति, चूर्णि, तथा सूत्रोना छूट्क आ-
 लावा भणी शके. (८७-८८)
 (८) श्रावक मायाश्चित्त लइ शके छे. (९३)
 (९) उपधान नहि वहेवा, तथा माळारोपण न करावुं. (९६)
 (१०) पडावश्यक, चूर्णिनी विधिए करवुं. (११०-१११)
 (११) सामान्य साधुने पण वांदिणा दइ शकाय. (११४)
 (१२) स्त्रीओए मुनिने ऊभे ऊभेज वांदवुं. (११६)

पर्व वाचतना विचारो.

- (१) कल्याणिक नहि मानवा. (३७-३८)
 (२) आसो तथा चैत्रनी अठाइओ न मानवी. (११७)
 (३) संवछरीपडिकमणुं आपाढी पूनमधी पचाशमे दहाडेज करवुं. ८१.
 (४) अधिकमास पौष के आपाढज थाय. (८२)
 (५) अधिकमासमां वीसापजूसण एटले श्रावण सुदि ५ नी पर्य-
 पणा करवी. (८३)
 (६) लौकिक ठीपणुं नहि मानवुं. (८४)
 (७) चोमामुं तथा पाखी पूनमनाज करवा. (११२-११३)

साधुना आचार संवंधी विचारो.

(सामान्य कृत्यो.)

- (१) दांडो वंशनो तेम बीजा लाकडानो पण थाय. (९)
 (२) द्रव्यसूत्र त्रिविधे त्रिविधे नहि करवुं. (१३)
 (३) परदिनेज चैत्य वांदवा. (१४)
 (४) चैत्य वांदवां वण धुइज कहेवी. कृत्रिम धुइ न कहेवी. (१५-१६)

- (૬) સાંધી જોડાનાં ઓળી ધણ વિષયે. (૨૭)
 (૭) કનુપદકાળે પીઠપાઠક મદિ વાયરવા. (૩૨)
 (૮) સાધુના ઉપાશ્રયે ગીતદૃશ્ય મ કન્યે. (૪૦)
 (૯) સાધુએ વપાવવાની વ્યવસ્થાન શ્રેષ્ઠ. (૪૬)
 (૧૦) ધોદક દોરતાં માંગવાની જરૂર નથી. (૬૨)
 (૧૧) સાધીને દીક્ષા દેતા આચાર્યે લોચ ન કરવો. (૬૬)
 (૧૨) હાથ પગ ન ધોવા. (૬૮-૬૯)
 (૧૩) રત્નોદરણ મોપતી વેગળે ન મૂકવા તથા રત્નોદરણપર વેગળું નહિ. (૭૦)
 (૧૪) મિથ્યાદિકનો ઉપયોગ મિથ્યાર્થે જની વેળાજ કરવો. (૭૨)
 (૧૫) સાધુ શ્રાવકને યોગ્યમુદ્ર ધનાર્થી શકે છે. (૮૫)

(આપવાદિક કૃત્યો.)

૧. પુસ્તક તથા દેના ઉપકરણ ગાળી શકાય છે. ૧૦-૧૧-૧૨
 ૨. પાત્રાને ચંદ્રન લેપ ન મળે તો લીજીયા લેપ ધણ આવી શકાય ૧૭
 ૩. સ્થિત કે ચલ અવસ્થા ધણ લડ શકાય છે. ૧૮-૧૯.
 ૪. વૃષભકલ્પનાવાળી વસ્ત્રાન નમળે તો લીજીયા ધણ શકાય. ૨૩
 ૫. સાધુ વસ્ત્રાટ વસ્ત્રના ધણ મોજનાદિ કરી શકે છે. ૨૮
 ૬. મુદ્રાર્થપોર્ણમીમાં ધણ ધર્મદેશના દેડ શકાય. (૨૮)
 ૭. કારણે મુદ્રાર્થપોર્ણમીની રુદ્ધપાલ્લવ ધણ કરી શકાય. ૨૯.
 ૮. માત્રક, કહાર, ટોપ, નટીપાત્ર, ઘડા, નેળ, મૂઠ વગેરે ઉપયોગી ઉપકરણ ધણ ગાળી શકાય. ૨૯-૩૦-૩૧.
 ૯. ચોલપટ્ટો પહેરાય છે તથા તેનું માત્ર મોપવાય છે. ૩૩-૩૪
 ૧૦. કારણે માસકલ્પની વધગટ ધણ કરી શકાય છે. ૪૧
 ૧૧. લીજા પાળીધી ધણ વસ્ત્ર ધોવાય છે અને નેવના પાળાર્થી

પણ પોતાપ છે. ૪૬

૧૨ કારણે કમાટ દાંડયા કે ઝપાદયા પણ કલ્પે. ૪૭-૪૮

૧૩ કારણે પામત્યાદિક સાધે પણ ચોલવું ચાલવું તથા તેમને વાં-
દયા કલ્પે. ૪૯-૫૦

૧૪ કારણે પાસરયાદિકથી ખેત્યા સેવમાં પણ પ્રવેશ કરવો કલ્પે. ૫૧

૧૫ તેવટાનું કંટ પણ સીવી શકાય છે. તથા વ્રપણીમાં દોરો રા-
સી શકાય છે. ૫૨-૫૩

૧૬ ધમતિ સાંકરી હોય તો, પ્વીટીપ્ પણ પાત્રા ટંગાડ શકાય છે. ૫૪

૧૭ વર્ષાકાળે નિત્ય લોચ ન થાય તો પન્નમણે તો જરૂરજ કરવું. ૫૬

૧૮ કારણે આપયાદિકની મંનિધિ પણ કરી શકાય છે. ૫૯

૧૯ લેખ સંદેશા માંકલી શકાય છે. ૬૧

૨૦ કારણે સ્તિગ્ધ મધુર આદાર કરવો પણ કલ્પે છે ૬૬

૨૧ યોગ મળે તો નૈઋત્યમાંજ થંદિલે જવું પણ યોગ ન હોય તો
જૂદી વાત છે. ૬૭

૨૨ રજોદર્શનપ્રકાશિક ન મળે તો બ્રજનાંશિક પણ રાગી શકાય. ૭૦

૨૩ તુંવાના પાત્ર શિવાય ત્રીજા પાત્ર બ્રહેષિત પણ વાપરી શકાય. ૭૧

૨૪ મિસા માટે કોળી વાંધી શકાય છે ૭૬

૨૫ દર્મીવાલુ કપડું પહેરવું ન કલ્પે. પણ ભડ શકાય તરફ. ૭૭

૨૬ કારણે માર્ધ્વી બ્રોને પણ વાવના આવી શકાય. ૭૯

૨૭ અપવાદે પ્રાવરણ ઓઢવું પણ કલ્પે. ૮૦

૨૮ શ્રાવકના વેગથી પણ મિસા ભડ શકાય તથા ત્રીજા કુલો-
માંથી પણ ભડ શકાય ૮૦-૮૦

૨૯ અપવાદપદે ફટ પણ વેગી શકાય ૮૪-૮૪

(નીચેની વાતતોમા પ્રકાશ નથી.)

૩૦ ત્રીજા વેગેજ થંદિલે જવું. મિસા કરવી, તથા વિહાર કરવો

एष पण एकां नयी. २४-५७-६०

३१. विमय नम कल्पे एष एकां नयी. ४२.

३२. मोचरीषी आगल पाणी नम मोरुं एष पण एकां नयी. ५८

३३. मोचरीष जता वथा वपकरण सांगेन छेवा एष पण एकां नयी. ७१.

३४. साधुण दिवमर्मा सामान्यपणे एकवार जमवुं. पण त्या पण एकां नयी. ७३

३५. खरदेला हायवाळा पामेथीन मोरुं एष पण एकां नयी ७४

३६. साधुनाथीभो एकोषे मर्वथा नदि रेठे एष पण एकां नयी. ७८

३७. एक घरमा एकज संपाटाए मोरुं एष पण एकां नयी ९१

साधु श्रावक वत्तेने लागु पढता विचारो

१. पर्बदिने समर्थ छता उक्त तप न करे तो भाषाक्षिण लागे, असमर्थने न लागे. ६६

२. नमोत्थुणामां "दीवो, ताणं, सरण, गद्, पइहा, नमोजिणाणं, जियभयाणं, तथा जेय अइया मिद्धा" ए पाठ नदि कोवो. ९९

३. नवकार मंत्रमां "होइमंगलं" कोवुं. १००

४. बीजुं बांदणुं पादपतितज देवुं. ११५

परचूरण विचारो.

१. जिनाज्ञा प्रमाण करवी. १०१

२. आचरणाभो विचित्र छे. १०२

३. अशठाचरणाना लक्षण तथा दृष्टांत. १०३

४. हरिभद्रमूरि तथा अमयदेवमूरिनी आचरणा. १०४

(१२)

शतपदीनुं सारांश.

- ५ मुनिचंद्रमूरि तथा देवमूरिनी आचरणा. १०५
- ६ उपदेशमालानी शिक्षाओ. १०६
- ७ सरतरोनी आचरणाओ. १०७
- ८ वटगच्छ तथा स्वगच्छनी उत्पत्ति. १०८
- ९ दिगंबरो साथ चर्चा. १०९

लघुशतपदीनो सारांश.

- १ शतरभेदी पूजाज करवी. ९
- २ आरती मंगळदीया न करवा. १२
- ३ प्रतिमाना कंवथी माला लइ श्रावकोए नहि पहेरवी. १३
- ४ साधुए पाटिकमणामां चैत्यबंदन तथा नित्ये क्षेत्रदेवतानी पु-
इओ नहि कहेवी. १९
- ५ पंचपर्वी नहि पण चौपर्वी मानवी. ३५
- ६ आंदपिक निथे न लेवी. ३६

શતપદીના વિચારોનો અનુક્રમાંક

વિચાર	પૃષ્ઠાંક
મૈત્રાચરણ તથા ઉપોદ્ધાત.	૧
૧ મતિમા સપરિકર તથા અપરિકર અને ચાંદી શકાય.	૨
૨ મતિમામાં મત્તોચ્છ કરાવવું યાનવીજ છે.	૧૧
૩ મતિમાની મતિષ્ટા યતિષ્ટ નહિ પણ શ્રાવકે કરવી.	૧૧
૪ મદીપ પૂજા નહિ કરવી.	૭
૫ મંદુલચંદે પૂજા થઈ શકે છે.	૧૧
૬ ફલ તથા ચીનચંદે પૂજા નહિ કરવી.	૧૧
૭ પત્રપૂજા થઈ શકે છે.	૮
૮ મલિ નહિ ચઢાવવી.	૧૧
૯ સાધુને ઘંશનોજ દોઢો કલ્પે એવો નિયમ નથી. ધીજા.	
૧૦ સાધુને પુસ્તક સાથે દોત, છેલણ, પાનામાં નાલવાનું દોરું તથા સ્ત્રીલું, અને પોંજણી પણ રાલવા કલ્પે તથા શ્રાવકને પુષ્પાદિકથી પુસ્તકપૂજા કરવી પણ ઘટે છે.	૧૧
૧૧ સાધુ અપવાદપદે પુસ્તક રાલ્લી શકે છે.	૧૨
૧૨ સાધુ પુસ્તક સાથે ટીપણી, કવહી, પાટલીને ઠવણી પણ રાલ્લી શકે છે.	૧૧
૧૩ સાધુઓએ દ્રવ્યસ્તવ ત્રિવિધ ત્રિવિધે નહિ કરવું.	૧૧
૧૪ સાધુઓએ પર્વના દિનેજ ચૈત્રમાં જવું.	૧૩
૧૫ સાધુઓએ પ્રણ શુદ્ધિવેદન ચૈત્યવેદન કરવું. પણ શરિયા-વહી, કે નમોત્પુણા નહિ કહેવા.	૧૪
૧૬ સંસાર દાયાનલ વગેરા કૃત્રિમ શુદ્ધિ નહિ કહેવી.	૧૧
૧૭ સાધુ પાપાને લંજનલેપ નહિ મલ્લતાં ધીજા છે પણ ધ્યાની શકે છે.	૧૮

વિચાર.	પૃષ્ઠાંક.
૧૮ સાધુ અપવાદે સ્થિર અવદંભ લઇ શકે છે.	૧૧
૧૯ સાધુ અપવાદે ચઢ અવદંભ પણ રાખી શકે છે.	૧૬
૨૦ શ્રાવકે વસ્ત્રાંચલથીજ ધર્મક્રિયા કરવી. મોપતી નહિ રાખવી. ,,	
૨૧ શ્રાવકે સ્થાપનાચાર્ય નહિ થાપવો.	૨૬
૨૨ શ્રાવક મુનિને એક સમાસમણે પણ બાંદી શકે છે.	૩૦
૨૩ સાધુજી ઉત્તમો દૃષ્ય કલ્પનાજી વસતિ લેવી.	૩૨
૨૪ સાધુજી ગ્રીષ્મા પહેરેજ થંદિલે જવું એવું કાંઈ એકાંત નથી. ૩૩	
૨૫ સાધુ ઘરસાદ વરસતાં પણ ભોજન વગેરા કરી શકે છે. ,,	
૨૬ સાધુજી આચાર્યાદિક માટે હમેશાં અને પોતાના માટે ફક્ત વર્ષાકાલમાંજ માત્રક (માટું) નામે વાસણ રાખવું. ૩૪	
૨૭ સાધુઓ ઓઢામાં ઓછી વ્રજ વિચરી શકે.	૩૫
૨૮ સાધુ કારણ જાણી મૃત્યુ પોરસીમાં પણ ધર્મદેશના કરી શકે.	૩૮
૨૯ સાધુ કારણજો મૃત્યુ પોરસીમાં ચલદપાલટ પણ કરી શકે. ૩૯	
૩૦ શ્રાવકે મિથ્યાત્વ ત્રિવિધે ત્રિવિધે પરિહાર કરવું.	૪૦
૩૧ શ્રાવકને મિથ્યાદૃષ્ટિઓ સાથે વસતાં પણ મિથ્યાત્વની અનુમતિ ન લાગે.	૪૫
૩૨ સાધુજી કારણે કઢાઈ, ટોપ, નંદિપાત્ર, નેળ, છૂદ તથા કાતર વગેરા ઔપગ્રહિક ઉપકરણ પણ રાખવા.	૪૭
૩૩ સાધુને યજ્ઞાના કારણે ચોલપટ્ટો પહેરવો કષ્ટો છે.	૪૯
૩૪ સાધુ કારણે ચન્દ્રોદયનું માંત પણ ગોપવી શકે છે.	૫૦
૩૫ સાધુજી ઋતુવદ્ધ કાલમાં પીઠ ફલ્લકાદિ નહિ વાપરવા. ,,	
૩૬ શ્રાવકે પાંપથ પર્વાદનેજ કરવું	૫૨
૩૭ શ્રાવકે કલ્યાણિકમાં પણ પાંપથ નહિ કરવું.... ..	૫૮
૩૮ કલ્યાણિક હમેશા પાલવા શાસ્ત્રમાં નથી કસા.	૫૯

विचार.

पृष्ठांक.

- ३९ श्रावके नामाधिक मात्र बे टाणैज अने बे घडीनुंज क-
खुं बधु नहि करवुं. ६०
- ४० साधुना उपाश्रयमां गीत नृत्य नहि कल्पे. ६१
- ४१ साधुने कारणवशे मासकल्पधी ययुगट्टु रहेवुं पण कल्पे. ६३
- ४२ साधुने विगप नज कल्पे एम एकांत नधी. ६५
- ४३ पार्श्वनाथनी प्रतिमा सातफणवाली करवी. ६७
- ४४ सुपार्श्वनाथनी प्रतिमा पांचफणवाली करवी. ७१
- ४५ साधु फक्त नेवना पाणीधीज वस्त्र धोवे एम नधी बीना
पाणीधी पण वस्त्र धोवा कोदलुं छे. ७१
- ४६ स्थविरकल्पि साधुए कमाडवाली यमप्रतिमांज रहेवुं. ... ७८
- ४७ साधुने कारणे कमाड दांकवा तथा आगळी देवी पण कल्पे. ६९
- ४८ साधुने मोचरीए फरतां कारणे कमाड, पाटिका, के आ-
गळी जयादेवी पण कल्पे.... ... ७१
- ४९ पासत्यादिक साथे उत्सर्गे आलापसंलाप करवो नहि,
पण अपवादें करवो पण कल्पे. ७०
- ५० पामत्यादिकने उत्सर्गे बांदवा नाहे पण कारणे बांदवा
पण कल्पे. ७१
- ५१ पामत्यादिकधी व्यास क्षेत्रमां मुनिने उत्सर्गे प्रवेश कर-
वो न कल्पे पण अपवादें कल्पे. ७२
- ५२ साधुने नुंचढामां कंठ शीवतां घाय नधी.... ... ७३
- ५३ साधुने त्रयणीमां दोरो बांधवो पण कल्पे. ७१
- ५४ साधुए पात्रा मंधारा पामे राखवा पण वसति सांकटी
होय तो खीटीए पण टांगी-शकाय. ७४
- ५५ साधुए कारणे घडा बेगोरा पण लेवा. ७१
- ५६ स्थविरकल्पि वर्षाकालमां निस लोच करवो, पण तेम

विचार.

पृष्ठांक.

- न थाय तोए पजूमणनो जरुर लोच करवो. अने शेष
काळे चच्चार मासे लोच करवो. ... ७५
- ५७ साधुए ग्रीजा पहोरमांज भिशा करवी एम एकांत यइ
शके नहि. ... ७६
- ५८ साधुए गोचरीथी आगल पाणी नज लाववुं एम पण
एकांत नथी. ... ७६
- ५९ साधुने औपधादिक समिधि राखवा उत्सर्गे न कल्पे,
कारणे कल्पे पण खरा. ... ७७
- ६० विहार ग्रीजेज पहोरे करवो ए नियम जिनकलिप माटेज
छे, स्थविरकलिप माटे नथी. ... ७८
- ६१ साधु लेख संदेशा मोकली शके. ... ७९
- ६२ साधुए मोदक वगेरा वोरतां भांगवा जोवानी जरुर जथी. ,,
- ६३ साध्वीने दीक्षा देतां आचार्ये लोच न करवो. ८०
- ६४ उत्सर्गे त्रिसंध्याएज पूजा करवी पण अपवादे आगल
पाछल पण थइ शके. ... ८१
- ६५ साधुने कारणे स्निग्धमधुर आहार पण करवो कल्पे. .... ,,
- ६६ पर्वदिवसे समर्थ छतां भांग्वेल तप न करे तो तेने माय-
श्चित्त लागे बाकी असमर्थने मायश्चित्त नहि लागे. ८२
- ६७ साधुए योग मळे तो नैऋतकोणमांज थंडिले जवुं. ... ,,
- ६८ साधुए हाथ पग धोवा नहि ... ८३
- ६९ साधुए वर्षादमां पग लागवुं कादव पादलेखनिकावडे
ऊतारवुं. पण धोवुं नहि. ... ८६
- ७० साधुए रजोहरण उत्सर्गे एकांगिकज राखवुं पण अप-
वादे अनेकांगिक पण राखवुं, रजोहरण मोपती तथा
पादपोंछन वेगलां नहि मृकयां, रजोहरण एक हाथनुं

पृष्ठांक.

करवुं रजोहरणनी दसोभो नादी नदि करवी, रजोहरण दंडना बीजा भाग ऊपर बांधवुं, दंडमां खीळी के दसीभोनो बंध न पादवो, रजोहरण ऊपर बेशवुं नदि, रजोहरण जमणे पटखेम राखवुं, नया दसीभो धार आंगलनीज करवी. ८६

७१. साधुए गोवरी योगरा कामे बाहिर नीकळतां यथा उपकरण साधेम सेवा एवं पण बंद एकांत नथी. ८९

७२. साधुए भिक्षादिकनो उपयोग भिक्षादि अर्गे जती बेलान करवो. ११

७३. साधुने सामान्यपणे एकचारज भोजन करवुं कल्पे, पण त्यां पण एकांत नथी. ९०

७४. साधुए खरढेला हाथवाळा पासेयीज भिक्षा लेवी, एवो पण नियम नथी. ११

७५. तुंवानुं पात्र अल्लोपन न वापरवुं. बीजा पात्रा विषे नियम नथी. ९१

७६. भिक्षा माटे झोळी बांधवी शास्त्रमिद्ध छे ९२

७७. साधुने दसीवाळुं कपटुं पहरवुं न कल्पे, वाकी सेवा वाचन एकांत निषेध नथी. ९२

७८. मातु तथा माध्वीभो एक संव्रमां सर्वथा नदि रडे एवो एकांत नथी. ९३

७९. मातु अपवादे माध्वीभोने पण वाचना आपी शके. ९४

८०. यतिने उन्मर्गे प्रावरण न कल्पे, अपवादे कल्पे पण घरां. ९७

८१. संवळरी पांडिकमणुं वगैरे पशुपणनी क्रियाभो आपाढी पूजमे न करी शकय. किंतु तेथी पचाशमे दहाडेज करवी. ९८

८२. अधिकमास पाप के आपादज धाय. अने आपक माग

- આવે તે વેળા વીસા પમૂસણજ કરવી. ૧૦૦
- ૮૩ અધિકમાસ થતાં સંવત્સરીપઢિકમણું શ્રાવણ સુદિ પાં-
ચમેજ કરવું. ૧૦૧
- ૮૪ લૌકિક દીપણું નહિ માનવું. ૧૦૨
- ૮૫ સાધુ શ્રાવકને છઝીવણી અધ્યયન સૂધી હત્તર્ગ મોર્ગેજ
શીસાવી શકે છે. ૧૦૪
- ૮૬ શ્રાવકે આઠ પ્રવચન માતાના જ્ઞાન માટે ઉત્તરાધ્યયનનું
પ્રવચનમાત્ર અધ્યયન શીસતાં કંઈ વાધ નથી. ... ૧૦૭
- ૮૭ શ્રાવકને આવશ્યકનિર્ણયકિ તથા મિદ્ધાંતના છૂટક આ-
લાવા શીસવામાં કંઈ વાધ નથી. ... .. ”
- ૮૮ શ્રાવકને આવશ્યકચૂર્ણ વગેરાનો અનુયોગ આપી શ-
કાય છે. ૧૦૯
- ૮૯ સાધુ અજાણ્યા ઘરેથીજ વહોરે એવું એકાન નથી. તેથી
શ્રાવકના ઘરેથી પણ મિત્રા ભડ શકાય. ... ૧૧૦
- ૯૦ સાધુ શ્રાવકના ઘરો ઉપરાંત થીજા કુલોથી પણ મિત્રા
ભડ શકે છે. ૧૧૧
- ૯૧ એક ઘરમાં એકજ મંચાટાળ વહોરવું એ નિયમ પણ એ-
કાંતે પાલી શકાય નહિ. ૧૧૪
- ૯૨ શ્રાવકોએ દેવતાના માત્રક કાવ્યોં અને નમોન્થુનાવદે-
જ ચંચલવંદન કરવું. ૧૧૫
- ૯૩ શ્રાવકોને શાસ્ત્રધન આપવા મૂર્ખમિદ્ધજ છે. ... ૧૧૬
- ૯૪ સાધુને ફલ વોગ્ધાનો ઉન્મર્ગે નિષેધ છે પણ અપરાદે
નિષેધ નથી. ૧૧૭
- ૯૫ સાધુએ અપરાદે ફલ વોગ્ધાની શાસ્ત્રમાં અમુક વિધિ
પણ વતાવી છે. ૧૧૯

पृष्ठांक.

६६ श्रावकोने उपधान नहि बहेरापवा तथा मालारोपण नहि करावतुं.	१२१
६७ राते पूजा नहि करवी.	१२७
६८ निभ्राकृत चैतमा पण बांदवा जतुं.	१२८
६९ शक्रसुवमां "दीवो, ताणं, मरण, गइ, पइहा" तथा "नमोर्जिणाणं, नियमपाणं" तथा "जेय आपासिद्धा"	
ए पाट नहि घोलवा.	१२८
१०० नोकागमंत्रनी चळिकामा "होइमंगळें" करेवुं... ..	१३१

परचूरण विचारो.

१०१ जिनाज्ञान ममाण करवी.	१३१
१०२ अशत्राचरणा ममाणत छे. पण ते-कोइ विशेष आचरणाओज जाणवी.	१३६
१०३ आजकाल आचरणाओ विचित्र छे.	१३७
१०४ हरिभद्रगूरि तथा अभयदेवगूरिनी आचरणा.	१४२
१०५ मुनिचंद्रगूरि तथा देवगूरिनी आचरणा.	१४४
१०६ उपदेशमाळ्यानी केटलीक शीतामणां	१४५
१०७ खरतरोनी आचरणा.	१४८
१०८ बडगळ्ळने अंचळगळ्ळनी उत्पत्ति	१५४
१०९ दिगंबरो विषे विचार.	१५६
(१) अंगी कराववी वाजवीत छे.	१
(२) मुर्त्तिनो आकार जेम मनोहर लागे तेम करवो. १५७	
(३) पळि नाहि चडाववी.	१
(४) कस्तूरी योगराने जीवांग मणी अपवित्र न गणवुं. ..	१
(५) धर्मोपकरण राखतां बाध नथी.	१५७

- (૩) વાગ સામવાના કાવચા. ૧૩૧
 (૪) ખાતકાઠ કરાણી થતા હોય છામે છે. ... ..
 (૫) વચ સામવા કામ્યમિદ છે... .. ૧૩૨
 (૬) તિનકળીયી વિરદ્ધ છતાં તિનકળી નામ ધરા-

વતું અવુત્ત છે... .. ૧૩૪

(૭) તિનકળીયીની ક્રિયા... .. ૧૩૫

(૮) દિર્ઘવર્ગે અર્વાંશીત છે. ૧૩૬

(૯) શ્રી વળ મુક્તિ પાવી ગદ્દે... .. "

(૧૦) અમગઠ વાળી વાગનારના ધરંબી વળ મુનિ
 નિજા કરી શકે. ૧૩૭

(૧૧) અગવિચના કે આપદહટ યોદ્ધાગ્રહાંગેન લેંચવી. ..

૧૧૦ પુર્ણિના અમેલ સામાયિક તથા પદાવચ્ચદની વિધિ. ૧૩૭

૧૧૧ પુર્ણિના વાટનો અર્થ ૧૩૮

૧૧૨ પોમાનું તથા પાંચી પૂનમનાત કરવા ૧૩૯

૧૧૩ પોમાના વાગવ યંદા મનાધાન ૧૪૦

૧૧૪ સામાન્ય સાધુને વળ વાટગા રૂઢ શકાય. ૧૪૧

૧૧૫ લોકે વાટનું વાટપાવનત કેવું ૧૪૨

૧૧૬ સ્ત્રી પ્રાંત પ્રાંતે રૂપત વાટકું. ૧૪૩

૧૧૭ આમો તથા પેરની પ્રસાદવો નહિ લાવવી ૧૪૪

૧૧૮ રૂપતના કાદ, મારવા તથા પ્રવધાન ૧૪૫

❦❦❦❦❦

અનુક્રમણિકાએ રાખાના વિના ૧૪૬

વટાદડે ૧૪૭

મારે ને દોડામ. ૧૪૮

શ્રી મહેન્દ્રસિંહસૂરિ વિરચિત શતપદી ગ્રંથનું સારરૂપ ભાષાંતર.

મંગલાચરણ.

શ્રવણ ભુવનરૂપી ઘરમાં દીપક સમાન, કલ્યાણના નિધિ, સં-
સારસમુદ્રમાં દ્વીપ સમાન, મંત્રયરૂપ અંધકાર હરવામાં મૂર્ધ સ-
માન શ્રીમાન્ વીરજિન જપવંત રહો.

ઉપોદ્ધાત.

કોઈ એક મૂરિયે મનમાં મર્ચે થરી મો પૂર્વેપક્ષ ક્રમા કર્યા.
તેના શ્રી ધર્મધોષ મૂરિયે બહુધા મિદ્ધાંતોના પુરાવાથીજ, અને
ક્યાંક ઘટતી યુક્તિઓ, તથા મિદ્ધાંતાનુભારિ પ્રકરણોના પુરાવા
આપી ઉત્તરો વાઙ્મયાં છે. એ ઉત્તરો તથા વીજા યોદાક વિચારો
મળી इहां એકશોસત્તર વિચાર અનુક્રમે લખવામાં આવશે.

એ વિચારોમાંના ઓગણપચાસમા તથા ઓગણમાટમા આ-
જ્ઞા વિચાર અને ત્રેવીસમા તથા પંચાણુમા વિચારનો કેટલોક ભાગ
અગીતાર્થને નહિ જણાવવો.

વિચાર ૧ જો.

પ્રશ્ન:—પરિકર સહિત પ્રતિમાન ચાંદવી કે કેમ ?

ઉત્તર:—પરિકર સહિત કોઈ પ્રતિમા કરાવે તો તે યાજ્ઞીજ્ઞ પળે ચાંદવા પેટે તો સપરિકર તથા અપરિકર બન્ને પ્રતિમા દિવા યોગ્ય છે.

અર્વાચર પ્રશ્ન:—જો સામાન્યપણે અરિહંતની પ્રતિમા છે એમ જાણી વધી પ્રતિમાઓ ચાંદવી એમ કહો છો તો દિગંબરોની પ્રતિમા કેમ નથી ચાંદતા ?

ઉત્તર:—ટીકામાં ચોટિકા એટલે દિગંબર પરિણીત પ્રતિમાને અન્યતીર્થિક પરિણીતમાન ગણી છે માટે નથી ચાંદતા.

(યાદી)—વઢી પંચતીર્થી, તથા ચોવીસવટાં તો ચૈત્યવાસી-ઓએજ કરાવ્યાં છે અને કરાવે છે.

વિચાર ૨ જો.

પ્રશ્ન:—વસ્ત્રાંચલ એટલે વસ્ત્રકછોટાવાળી પ્રતિમાઓ સિદ્ધાંતો અનુસારી છે કે કેમ ? તેમજ વસ્ત્રાંચલ દિગંબરોના વિવાદ પછી વાલ્યું છે કે કેમ ?

ઉત્તર:—દિગંબરોથી અગાઉ પણ વસ્ત્રાંચલ દેખાય છે. કેમકે મરુચ, નંદસસમનગર, શ્રીમાઝ, સાચોર, જંબુસર, તથા કાસદ્દ, વગેરે ઠેકાણે દિગંબરોથી અગાઉની પ્રતિમાઓમાં પણ વસ્ત્રાંચલ છે. તેમજ વાયદમાં મુનિસુવ્રતસ્વામિની અત્યંત ચિરંતન જીવંતસ્વામિની પ્રતિમા છે તેમાં પણ વસ્ત્રાંચલ છે.

અર્વાચર પ્રશ્ન:—ત્યારે ગિરનારની પ્રતિમામાં વસ્ત્રાંચલ કેમ નથી ?

उत्तर:—अत्यंत प्राचीन अतिशयवर्त प्रतिमाओं की बात क-
रवानी जरूर नहीं. कारण के तमो तो श्रीवत्स पण नहीं.
बली भेतावर दर्शन ममाणे दीक्षा लेती बेला अवश्य
सबे तीर्थकरो सोपधिक एटले वस्त्रसहित होय छे माटे वस्त्रावल-
वाजबीज छे.

विचार ३ जो.

(यति प्रतिष्ठा.)

प्रश्न:—हमणाना घणा यतिओ जिनप्रतिमानी प्रतिष्ठा करे
छे, छतां तमे केम नहीं करता ?

उत्तर:—सूत्र, निर्युक्ति, भाष्य, चूणि, वृत्ति, अने टिप्पणक
रूप भागमग्रंथोमां कोई ग्रंथकारे कोई ठेकाणे साधुने आश्री
प्रतिष्ठा कही नहीं. उलटुं श्रीभद्रबाहुस्वामि वगेराए कल्पादि
सिद्धान्त ग्रंथोमां थावकोनेज आसरीने प्रतिष्ठानी विधि कही छे.

कल्पभाष्यना पहिला उद्देशामां लख्युं छे के माधुए ज्यां प्र-
तिष्ठा थती होय त्यां चैत्यपूजा होतां, अथवा राजाए निमंत्रण
करतां, अथवा संज्ञि एटले थावक तेनी भाववृद्धि करवा माटे,
अथवा पोते वादी होतां, अथवा सपक एटले तपस्वी होतां, अ-
थवा धर्मकायिक होतां, अथवा शंकिन एटले कोई मूत्रार्थमां शं-
कावंत थएल होतां, अथवा पात्र एटले शिष्यादिक मळवाना
होतां, अथवा प्रभावनाना निमित्ते, अथवा मृत्ति एटले समा-
चार मळवाना होतां, अथवा उद्वाह टाळवाना कारण जवुं.

इहां संज्ञि नया वादिरूप पे ठारनी प्याख्या करतां चूणि-

મારે લલ્લું છે કે સંજ્ઞિ ઇટલે શ્રાવકોને જિનમતિમાનું પહેલું પ્રતિષ્ઠાપન કરતાં પરવાદી વિઘ્ન મકરો એવા વિચારથી વાદિ સાધુ યાં જાય. તેમજ કોઈ શ્રાવક જિનમતિમાનું પહેલું પ્રતિષ્ઠાપન કરે, યાં સાધુઓને આવેલા જોઈ વિચારે કે જ્યારે આ મહાત્માઓ પૂજા જોવા સારું આવે છે, તો મારે પણ એ કલ્યાણકારી છે માટે મારે નિત્ય પૂજા કરવી, એમ તે શ્રાવકની બુદ્ધિ થાય. અને જો યાં સાધુઓ નહિ જાય તો શ્રાવકના મનને એમ થાય કે કોઈ મહાત્મા તો આવતા નથી માટે શું કરવા પૂજા કરું. इत्यादि.

માટે इहां પહેલાં પ્રતિષ્ઠાપન કરે એમ લલ્લું છે તેનો અર્થ આપણા સંબંધ ઉપરથી પહેલી પૂજા કરે એમ થાય છે.

કદાચ કોઈ કહેશે કે इहां પ્રતિષ્ઠાપન શબ્દ પ્રેરકરૂપથી સિદ્ધ થઈ છે માટે તેનો અર્થ પ્રતિષ્ઠા કરાવવી એવો થશે તો તેને અપેક્ષા કરીએ છીએ કે જો એમ થાય તોપણ સાધુએ પ્રતિષ્ઠા કરવી એમ નથી આવતું.

અર્વાંતર પ્રશ્ન:—ચૂર્ણિમાં કશું છે કે સાધુઓ પૂજા દેસવા આવે છે પણ કંઈ પ્રતિષ્ઠા તો દેસવા નથી આવતા?

ઉત્તર:—મિદ્ધાંતમાં જે પહેલી પૂજા તેજ પ્રતિષ્ઠા કહેવાય છે. અંજનશલાકા કે આદાનનાદિક ક્રિયાઓ કંઈ પ્રતિષ્ઠા નથી કહી.

બીજી પ્રભાવતી રાણીના વૃત્તાંતમાં પણ વીરપ્રભુની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા વિદ્યુન્માઝી દેવ તથા પ્રભાવતી શિવાય કોઈએ કરી નથી.

તેમજ સમુદ્રાચાર્યકૃત પ્રતિષ્ઠાકલ્પમાં શ્રાવકપ્રતિષ્ઠાજ દેસાય છે. તથા પંચાશકમાં પ્રતિષ્ઠા દ્રવ્યસ્તવમાં ગણી છે. અને યતિને દ્રવ્યસ્તવ કરવો આવશ્યક નિર્વૃત્તિ તથા મહાનિશીયમાં સર્વથા નિષિદ્ધ કર્યો છે.

માટે શ્રાવકો પહેલાં પૂજે અને પછી ચતુર્વિધ સંઘ વાદિ એ

અલંકાર કરીને ઘરરાના જેવો વેપ કરે છે, ઘરને કરી અદાર
સ્નાન તથા સેંકડો. ઔષધીખોના મૂળાદિકવડે પ્રતિષ્ઠાની સાવ-
ચવિધિઓ ચલાવે છે, અને કાયાળ કરી ફૂલ, ચોંચા વગેરાનો
તથા સ્ત્રી અને ડ્યોનિકા ઇટલે અગ્નિપ્રકાશનો સ્પર્શ કરે છે તેથી
જેમ સામાયિક કરતાં આવક યતિ જેવો કહેવાય છે તેમ પ્રતિષ્ઠા
વેલા યતિ પણ આવક જેવોજ પ્રતિભાસે છે. (માટે તેને કરેલી
પ્રતિષ્ઠા વાસ્તવિકરીતે શ્રાવક પ્રતિષ્ઠાજ ધાય છે.)

ઉત્તર ૩ થું:—વઢી જે કેટલાક સર્વથા સંયમરહિત અવિરત
જેવા પાસત્યાઓ પ્રતિષ્ઠા કરે છે તે કેવી યતિપ્રતિષ્ઠા કહેવાય ?

ઉત્તર ૪ થું:—વઢી યતિજ પ્રતિષ્ઠા કરી ઇટલાથી કંઈ પ્રતિમા
અવંદનીય થતી નથી. કારણ કે કોઈપણ વિધિજ કરી પ્રતિમા કરાવે
છે, ધપાવે છે, અને પૂજે છે અને કોઈ અવિધિજ કરાવે છે, ધપાવે છે,
અને પૂજે છે. પરંતુ સ્ત્રાં વિધિઅવિધિનું ફલ તો કરનારને છે; વાંદના-
રને તો વીતરાગની પ્રતિમા જાણી શુદ્ધ ચિત્તથી વાંદતાં લાભજ છે.

શાસ્ત્રમાં પણ નિશ્રાકૃત ને અનિશ્રાકૃત ચૈત્યો સરસ્વી રીતે વાં-
દવા લાયક કક્ષાં છે.

વઢી તમોજ માનેલી પ્રતિષ્ઠામાં પણ પેટામાં શ્રાવકની પ્રતિષ્ઠા રહેલ
છે છતાં તમો કેમ વાંદો છો ? ઇહાં જે તમારું ઉત્તર તેજ અમારું છે.

(યાદી)—વઢી કેટલાક સૈંકાં ધયાં પ્રાપ્ત ચૈત્યવાસિયોનીજ
પ્રતિષ્ઠા દેસાય છે. તથા કેટલાક અવિવેકિ શ્રાવકો જિનમંદિ-
રમાં ગણેશ વેશાડે છે તેની, તથા સેત્રપાલ, અંબિકા, સરસ્વતી,
મોમુક્ષ વગેરા યક્ષ, ને ચક્રેશ્વરી વગેરા દેવીઓની પણ ચૈત્ય વા-
સિઓ પ્રતિષ્ઠા કરે છે. માટે ચૈત્યવાસિઓનાં કેટલાં કામ તપાશિજ.

માટે જિનપ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા શ્રાવકનુંજ કૃત્ય છે.

વિચાર ૪ થો.

શ્રમ્ભ:—દીપ પૂજા કરવી કે નહિ?

ઉત્તર:—શાસ્ત્રમાં નથી કહેલ માટે ન કરવી. બાકી અંધારું હોય તો દીપ્તિના દર્શન સારું દીવો કરાવ છે, પણ પૂજાના અર્થે ન કરવો.

બીજી વિવેકિઓ તો માથે માંગનીજ પૂજા કરે છે, રાતની નથી કરતા.

વિચાર ૫ મો.

શ્રમ્ભ:—સાચમેણી યોગેરા મૂર્તિમાં દેવતાના અધિકારે રૂપાના તંદુલજ લગેલ છે માટે ધીજા કેમ ચઢાવાય?

ઉત્તર:—પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ધીજા તંદુલ ચઢાવે તે પણ રત્નમય લેખતા.

હાં વ્યવહારના માપ્યમાં લગેલ પુષ્કરિણી યોગેરા દૃષ્ટાંતોની કિના પુરાવારૂપ છે.

વિચાર ૬ ઠો.

શ્રમ્ભ:—મગર્વનના જન્મ મહોત્સવમાં મેઠા ઉપર દેવો રૂપા, ચોના, રત્ન, મણિ, આભરણ, પત્ર, પુષ્પ, ફાલ, ધીજ, ને છુગંધિ ચૂર્ણની વૃષ્ટિ કરે છે એમ જંબૂદીવપદ્મિમાં કહેલ છે માટે ફાલ-પૂજા અને ધીજપૂજા કેમ નથી માનતા?

ઉત્તર:—મેઠા ઉપર દેવો મહામદિમા જળાવવા માટે હર્પના આલેશથી રૂપાવગેરાની વૃષ્ટિજ કરે છે પણ કંઈ પૂજા નથી ક-

રના. જો પૂજા કરતા હોય તો તો સ્વાઝવોગરામાં દગલો કરીને તે ચઢાવતાં નોંદણ, પણ તેમ નથી કર્યું.

વહી જેમ ત્યાં વૃષ્ટિ કરે છે તેમજ તે ચીતો અરમપરમ જે હેંચવાનું પણ કહેલ છે. માટે જો પૂજામાં ચઢાવેલ હોય તો કેમ જેંદેની શકાય ?

અને એ દેવરૂત્ર વૃષ્ટિ તથા જેંદેચણના અનુમારે આગે વગરમવાજાના મહોન્મનનાં મહિમા મૂચવવા વચ, પુ'વ, પાઠ, અભાવ, તથા મીઠાદમેવાની વૃષ્ટિ અને જેંદેચણ શ્રાવકો કરે છે.

વિચાર ૭ મો.

પ્રશ્ન:—વચપૂજા તમે માનો છો તે કયા અપરાધી !

ઉત્તર:—પૃથ્વીની માથે વચ પણ લીધેલ છે. કેમકે જંકુદી-વરપ્રાપ્તિમા વૃલના નામોમાં વચદમનક વદ શામે છે તેનો મહર્ચામરિ પ્રાચાર્યે જો અર્થ કર્યો છે કે વચમાહિત જે દમનક તે વચદમનક.

વહી કેટલાક તો વર્ગાગોદગણ પદ્યે વાંચવર્ગા વૃલની રચના કાચી તેના અંદર વચ ગળે છે

લોકમા પણ મહવાનાં પાન વૃલમધ્યેત નાટે છે.

વિચાર ૮ મો.

(વૃષ્ટિ પૂજા.)

પ્રશ્ન:—વૃલકલ્પની વિર્યુદ્ધિમાં મહર્ચુ છે કે તીર્થદાર જિગ તથા મજવને કરી ચીત્રા માપુઓના માવર્ગી તપી મેંથી તીર્થદાર માટે તે કહેજું હોય તે વર્તિને કહે. ત્યારે તરિયા તો અતીત છે

માટે તેના બંધે કરેલું કાલ્પ મેં મારેલું કે પછીથી જિનમાને માં મારું થઈ કરેલી મિદ્ધ થાય છે માટે મમામ પ્રાચીનો થઈ નેમ નથી પડાવનાં ?

ઉત્તર:—નિર્પુષ્કિમાં કરેલું તે મેં કરે આદ્યમા માટે નથી, કિંતુ મોડપ થાય છે. તેમ મંચંપથી પણ મંદ આદ્યાર કે નેવેજ ઉપર થાય ત્યાં પડે છે નેમ નથી દેખાતું; તેથી પની ઘ્યાલ્યા અમાં પણ કરીવે છીવે કે નીર્ધર મારું કરેલ મેં મમમમમ, ત્યાં મા મુને રહેલું કાલ્પ; તેમ મનિમા મારું કરેલ પૈત્યમાં પણ ઘ્યાલ્યાન કરવું માધુમે કાલ્પ.

નિર્પુષ્કિમાં મંચંપ આ રીતે છે કે પદેન્દ્ર પૈત્યદ્યારમાં પાર મમામનાં પૈત્ય કયાં છે તે આ પ્રમાણે કે:—માર્ધમિચેત્ય, મંગલચેત્ય, શાશ્વતચેત્ય, અને મનિચેત્ય. ત્યાં માર્ધમિ માટે શિંગ અને મચ્ચન પ પે પદવેદે પોંચેલી કરવી. તેનું ચેત્ય ને માર્ધમિચેત્ય. મધુરાનગથીયે યર કરતાં પદેન્દ્રો મરિદંતની મનિમા યેનાટે છે. જો નદિ કેનાટે તો યર પટ્ટી જાય તેથી મંગલનિવિધે તેમ કરે છે, મેં મંગલચેત્ય. દેવલોંકમા ચેત્ય છે તે શાશ્વતચેત્ય અને મરનાટિકે વગવેન્દ્રા તે મનિચેત્ય તે મનિચેત્યના યે મેદ:—એક નિશ્ચાકૃત પદેન્દ્રે જ્યાં માર્ધની નિશ્ચા રોચ ને. અને સીજા અનિશ્ચાકૃત પદેન્દ્રે જ્યાં માર્ધની નિશ્ચા નાંદે રોચ ને

પ જ્યાર ચેત્ય માં મેં આચકર્મા નાંદે થાય કારણ કે આ-ધાકમિનું લક્ષણ દેહા ત્યાં નથી પડતું તે લક્ષણ પ છે કે “નિ-મથી નવા મચ્ચનવા માર્ધમિ પવા જીવને હેદ્યાને કાલ્પ હોય ન આચકર્મા” આ મંચંપ પડી આવે છે કે તોચકર્મા માટે કરેલું પણ માધુમે કાલ્પ મા મનિમા મારું કરેલાનું મું કરેલું. ત્યારવાદ પ વાન આવે છે કે માર્ધકર્મા મંચં કરેલાં દેવોની પૃતાને તોચ

કર સેવે છે તેને આધ્યાકર્મી કેમ ન લાગે? ત્યાં જનાવ્યું છે કે તીર્થકરનામકર્મના ક્ષય માટે, તથાસ્વભાવપ્રાપ્તિ, તથા જીતની અનુવૃત્તિથી, તીર્થકર સેવે છે માટે અદોષવંત છે.

માટે આ ઠેકાણે સમવસરણ તથા ચૈત્ય સંબંધીજ વિચાર દેસાય છે આદાર થાવન યાત જણાતી નથી.

અર્વાંતર મન્નઃ ભરતમહારાજ યજ્ઞિ રંધાવીને લઈ ગયાછે તે કેમ?

૩૦—ભરતમહારાજે યજ્ઞિ કરી છે તે યજ્ઞિ અમે યગર રાંધેલા ચોસાની માનીએ છીએ અને ત્યાં એમ લલ્લેલ છે જે યજ્ઞિ સિદ્ધ કરી તે સિદ્ધનો અર્થ રાંધી એમ અમે નથી માનતા કિંતુ તૈયાર કરી એમ કરીએ છીએ.

અગર એ અશરોથી જો યજ્ઞિ ઘડાવવી મિદ્ધ થાય તોપણ ફક્ત રાંધેલા ચોસાજ ઘડાવો, પણ યીજી જાતની યજ્ઞિ શા માટે ઘડાવો છો. તેમજ એ અશરોમાં સ્થાલમાં યજ્ઞિનું ઢીકન કરવું કહેલ નથી માટે તમારે પણ તે પ્રમાણે યજ્ઞિ ઘડાવવી જોઈએ.

વઢી કોઈ કહેશે કે પ્રભાવની રાણીના સંબંધમાં નિશીથ ચૂર્ણિમાં યજ્ઞિ લગેલ છે તેનું એ ઉત્તર છે કે ત્યાં પ્રભાવની રાણીએ કંઈ પ્રતિપાની પૂજા કરતાં યજ્ઞિ કરી નથી કિંતુ પ્રતિપામોગ્ય કાણની શાંતિ સારું યજ્ઞિ કરી છે માટે ત્યાં કંઈ પૂજાને લાગતું વળગતું નથી.

વઢી નિશીથચૂર્ણિમાં લગ્યું છે કે “અશિવવાલા દેશમાં, અથવા તેવા દેશમાંથી નીકળી ડયાં મક્તપાન મળવા મુશ્કેલ હોય એવા દેશમાં સાધુઓ પાંતાનાં નિર્વાહ નહિ થતાં સ્થળી પર્યે દેવદ્રોણીમાં મિશ્રા લેવા જવું. ત્યાં જો પામન્યાઓ પાંતે આપે નહિ તો પુદ્ગલો પામેથી પામન્યાઓને કહેવરાવવું. તેમ કરતાં નહિ આપે તો સાધુએ પાંતે મક્તપણે દેવદ્રોણીમાંથી આદાર ઉપાદયો”

દહાં દેવદ્રોણી તે સાધુમિચૈત્યની જગ્યા છે. અથવા પામન્યાઓએ

पुनः कतिपय दिवसाः कदापि अभिप्रेतं नसीति तस्य शेषं मेव ।
 तस्य अन्तर्गतं प्रमाणं ?

[illegible]

(附錄)

दिनांक ९. मं.

प्रश्नः—श्रीगणेशाय नमः । एक गौडशास्त्रे श्राद्धे जलेन ॐ श्राद्धे
प्राप्ते श्राद्धेन श्राद्धे पश्ये नो वेदः ।

७८४—भंगनो ग हाँहो व भेव सुदी निमय नपी। बाग्य भं
 निगीधमनिगी धंभ, मेर, गभा धीजा बाकपामां एन हाँहो ग-
 भेव छे अने मेगांन भंगनो हाँहो पयां छे नू गव. हाँहो ग भेव।

1970-1971

विचार १० में।

મથન:—માણીનું શાવ, યેવણ, વૃત્તવના યીધમાં માણવાનો
 દોરો મળા શીલો, અને યોજની એ વર્તિને માણવા કાળે કે નહિ ?
 તથા પુણ્યાદિકાની વૃત્તવ વૃત્તવે વર્તે શરૂ છે !

ઉપનયન:—પુસ્તક રાખવાનું દોનામી મેનમાં પશ્ચિમ માથેજ આવે
 છે; કેમકે શાશ્વત્તા વૃક્ષકના પાટમાં માર્હાનું પાથ તથા સંવર્ણ અને
 દોનો લીધિયો છે અને દોનો લેવાથી લીલો પણ આવી જાય છે
 અને આમજી લગ્યું છે કે પોંજનીથી વૃક્ષકને સુર્યામંદિરતાપ પો
 ર્યું અને વૃક્ષાદિકથી વૃક્ષ્યું નેથી પોંજની આવે છે. નેમજ વૃક્ષા
 દિકથી વૃક્ષક વૃક્ષાવ ને પણ થાત મિટ્ટ થાય છે

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

વિચાર ૧૧ મો.

પ્રશ્ન:—પુસ્તકો રાસતાં સત્વનો ઉપવાત ધાય છે માટે પુસ્તક કેમ રાસો છો?

ઉત્તર:—ઉત્સર્ગે પુસ્તક રાસવાની ના પાડી છે પણ અપવાદે રાસવાં કદાં છે; કારણ કે કાઝને અનુસરીને ચરણકરણને અર્થે પુસ્તક રાસતાં સંયમ રહી શકે છે એમ દશવૈકાલિકચૂર્ણિમાં કથું છે.

વિચાર ૧૨ મો.

પ્રશ્ન:—નિશીઘની ચૂર્ણિમાં પાંચ પ્રકારનાં પુસ્તક કદાં છે તે ભજે રાસો પણ તે ઉપરાંત ટીપળી, કવઢી, પાટલી, ને ઠવળી વગેરાં કેમ રાસો છો?

ઉત્તર:—ઈઠાં ટીપળી, કવઢી, ને પાટલી તો પાંચ પ્રકારના પુસ્તકમાંજ અંતર્ભૂત ધાય છે. અને ઠવળી તો પુસ્તકની આશાતના ટાઝવા સારું રાસીએ છીએ. કારણ કે પુસ્તક ભૂમિ ઉપર રાસવું જોડ્યે નહિ કિંતુ વિવેકિએ પાટલા, ઠવળી, કે વસ્ત્ર ઉપર અથવા હાથમાં ધરવું જોઈએ.

વિચાર ૧૩ મો.

પ્રશ્ન:—દ્રવ્યસ્તવમાં સાધુને અનુમતિ તથા કારાપણ છે કે નહિ?

ઉત્તર:—દ્રવ્યસ્તવમાં સાધુને અનુમતિ તથા કારાપણ નથી. કેમકે રાયપમેળી યુગ્મમાં સૂર્યાભિ વીરસ્તામિને પાંદતાં પ્રભુએ તેને અનુમત કર્યો છે પણ નાટકની રજા માગતાં ભગવાન્ પોતે વીતરાગ હોવાથી તથા ગૌતમાદિકને સ્વાધ્યાયમાં વિષાત થવાના હે-

વિચાર ૧૫ મો.

પ્રશ્ન:—તમે ચૈત્યવંદન કરતાં શરિયાવહીશ્રતિક્રમણ પૂર્વક ચાર કાઝસગ્ગ અને ચે નમોત્થુણા વગેરા વિધિ કેમ નથી કરતા?

ઉત્તર:—આગમમાં સાધુને ઘ્રણ ધુઈવદ્દેન ચૈત્યવંદન કરવું કહેલ છે. કારણ કે વ્યવહારમાપ્યમાં કહ્યું છે કે સાધુ મઝમાલિન અને અસ્તાત દોવાથી ઘ્રણ ઘ્રણ શ્લોકવાઙ્ગી ઘ્રણ ધુઈઓ કદા ઉપરાંત વિનાકારણે વધુ વાલન ચૈત્યમાં નહિ રહે.

વિચાર ૧૬ મો.

પ્રશ્ન:—ચૈત્યવંદન કરતાં તમો સંસાર દાવાનલ વગેરા ધુઈઓ કેમ નથી કરતા?

ઉત્તર:—આગમમાં સાધુને ચૈત્યવંદન કરવાની વિધિ આવી રીતે છે કે નિશ્ચાકૃત અથવા અનિશ્ચાકૃત સર્વ ચૈત્યોમાં ઘ્રણ ધુઈ કહેવી.

કોઈ કહેશે કે ચઝવીસત્થા વગેરાને ધુઈ વ્યાં કહી છે? તો તેણે જાણવું જોઈયે કે કાયોત્સર્ગનિર્ણુક્તિની ચૂળિમાં ચઝવીસત્થા, પુયસરવરદીવદ્દે, તથા સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, એ ઘ્રણેને ધુઈરૂપે કહ્યાં છે.

કોઈ કહેશે કે કલ્પચૂળિમાં હીયમાન સ્તુતિઓ કહેવી કહી છે અને ચઝવીસત્થાદિક તો શાશ્વતી ધુઈઓ છે માટે તેમને હીયમાનવણું કેમ ઘટે. તેનું ઉત્તર એ છે કે આવશ્યકચૂળિમાં જેમ પટિકમણાની સમાપ્તિમાં કહેવાની ધુઈઓ સ્વરે કરીને વર્દમાન પટલે લાંબી કરીને કહેવી કહી છે તેમ इहां પણ સ્વરે કરીને હીયમાન પટલે નાની કરી કહેવી.

ઘઙ્ગી કલ્પની વિશેષ ચૂળિ તથા ઘઘદ્માપ્ય તથા આરશ્ય-

ફરિયાદી એ દીવમાન મુદ્દા અથવા તેના ઘડે અનિવર્તનિસ્તર
કરેલાં એમ પણ કહું છે.

વિચાર ૧૭ મો.

મશ્ત્રા:—કલ્પભાષ્યની ચૂંટણીમાં માધુના પાપાભો માટે શકટલેપ
પટલે સ્વંજનલેપ સુંદર કહ્યો છે માટે તમે પીજો લેપ કેમ કરો છો ?

ઉત્તર:—સ્વંજનલેપ સુંદર છે; પણ તે નહિ મળે તો હોય તો પીજો
લેપ પણ કરી વકાવ છે. કેમકે ઓચનિર્મુક્તિમાં ગામાન્યપણે અચિ-
ત્તપૃથિવીકાયથી લેપ થતો કહ્યો છે. તથા પિંડનિર્મુક્તિમાં લેપ પટલે
ગાગપુન્નાપાણ વગેરાથી નીપજેતું દ્રવ્ય કહું છે તેના અભિપ્રાયે
ધાતુલેપ પણ દીસાવારે કહ્યો છે ઘડી ત્યાં આદિ શબ્દ છે તેથી
કીટલેપ પણ ચડી શકે છે.

માટે સ્વંજનલેપના અમાલે ધાતુલેપ તથા કીટલેપ પણ થઈ શકે છે.

વિચાર ૧૮ મો.

મશ્ત્રા:—શાસ્ત્રમાં કહું છે કે સાધુને ધર્મ કે સ્તંભ વગેરાનો
અવદંભ નહિ લેવો જોઈયે; કેમકે ત્યાં પ્રસજંતુઓનો પ્રચાર
ચાલુ હોવાથી પ્રતિલેખના થઈ શકે નહિ; છતાં તમે અવદંભ કેમ
ન્યો છો ?

ઉત્તર:—તમે કહું તે ઉત્તમ એમ જ છે. પણ એમ પણ કહું છે
કે અન્યથા હોય તે પામા દૂષિતા હોય તો તેને ધર્મ કે સ્તંભ વ-
ગેરા સ્વિચારવદંભ લેવો.

વિચાર ૧૯ મો.

પ્રશ્ન:—ચંચલ ઇટલે હીલતા ચાલતા પાટીઆ વગેરનો અવ-
ધું કેમ લ્યો છે?

ઉત્તર:—જ્ઞાનાસૂત્રના પાંચમા અધ્યયનની ટીકામાં પીઠફલ્લગ-
ચ્ચાસંસ્તારકપદોની વ્યાખ્યામાં ફલક અવધું માટે કહેલ છે. તથા
કલ્પપીઠમાં મૂતર તથા ઝનના અવધું પણ સાધુના માટે કહેલ છે.

વિચાર ૨૦ મો.

(મુલ્લ વાલ્લિકા.)

પ્રશ્ન:—ધીજા વધા યાતિઓ શ્રાવકોને મુલ્લવાલ્લિકા રસાવી
વાંદણા દેવરાયે છે, છતાં તેમ મુલ્લવાલ્લિકા કેમ નથી રસાવતા ?

ઉત્તર:—આગમમાં ઠેકાણે ઠેકાણે વચ્ચાંચઝધીજ શ્રાવકો
વાંદણા કરતા દેખાય છે. અને વ્યાં પણ મુલ્લવાલ્લિકાવડે વાંદણા
કરતા કયા નથી.

જુઓ આવશ્યકઘૂર્ણિમાં શ્રીકૃષ્ણ મહારાજે અઢાર હજાર સા-
ધુ દ્વાદશાવર્તવાંદણાથી વાંચ્યા ત્યાં મુલ્લવાલ્લિકાની વાચન જણા-
તી નથી તથા આર્યરક્ષિતમૂર્ગ્ગિના સંબંધમાં દ્વરશ્રાવકની વાત
આવશ્યકઘૂર્ણિમાં છે ત્યાં પણ મુલ્લવાલ્લિકા દેખાતી નથી. इहां
કોડ કહેશે કે इहां જેમ મુલ્લવાલ્લિકા નથી કહી તેમ વચ્ચાંચઝ પ-
ણ વ્યાં વળું છે? ત્યાં જ ઉત્તર છે કે ઉત્તરાસંગવડે સાધુના અસા-
શ્રયમાં મંવેશ કર્યો છે અને તે મુલ્લવાલ્લિકા ગ્રહણ ક-
રવાનું કહ્યું નથી માટે ઉત્તરાસંગ કાયમજ લાગે છે.

વઝી વમુદેવોદિમાં શિવકુમારની વાતના પેટામાં રાજાણ

દરબારનામના શ્રાવણપૂર્ણને શોભાવર્ણને કાર્ય ને શિવકુમારને અમોષ દીક્ષા લેવાની રજા નોંધે આપનાં તે મૌન પરી વેળે તે અને મ્વાતો પણ નથી માટે તેમ મમતાયો. ત્યારે દરબારકુમારે શિવકુમાર પામે જદ્દ હરિયાવરી પદિકમી દ્વાદશાવર્ણવંદન કર્યું. દર્શા પણ મુશ્વશ્વિ-યા જગાની નથી. કેમકે દરબારને રાજાપ્ત જ્યારે શોભાવર્ણો ત્યારે કંઈ તેને પ્રયોજનની સ્વચ્છ નહોતી જંથી મુશ્વશ્વિયા સાથે મ્દ જાય, અને ઉત્તરાસંગમહિન તો આવેલ્ હોય એમાં શંક જગાતો નથી.

તથા તુંગિકાનગરીના શ્રાવણોપ્પશિરમુનિ પ્રોને વાંદવા જતાં પાંચ અભિગમ સાચવ્યા છે. માટે ત્યાં પણ ઉત્તરાસંગ જણાયે.

થલી મદેશી રાજાપ્ત પણ પાંચ અભિગમ સાચવી વેંશિમુનિને વંદન કરી પોતાનો અપરાધ સ્વમાપ્તો છે. દર્શા વંદન શબ્દથી દ્વાદશાવર્ણ વંદનમ જણાય છે. કેમકે આનંદપ્રકાશિર્ણિમાં અપરાધ સ્વમાવર્ણ દ્વાદશાવર્ણવંદન દેવાં કર્યા છે. કોઈ કહેશે કે પે-દેલેજ દિને તેમને દ્વાદશાવર્ણવંદન શી રીતે આવડ્યું હશે? ત્યાં એમ જાણવું કે મદેશી રાજા પ્રાણ હતા માટે પહેલે દિને પણ આવડે તેમાં અસંભવ નથી, અથવા ચિત્રમારાથે માથે વાંદનાં કર્યા હશે, અથવા ગુરુ કરાવ્યાં હશે, કેમકે ગુરુઓ નવા શિષ્યને પહેલે દિનથીજ પદિકમણું કરાવે છે.

થલી આવશ્યકચૂર્ણિમાં અનૃદ્ધિમાત્ર શ્રાવકને પરેથી પણ સામાયિક કરી ગુરુ પામે કે ચૈત્યમાં જયાનું કહ્યું છે. માટે તે જો ઉત્તરાસંગ ટાલી પક્ત મુશ્વશ્વિકા લઈ રસ્તે ચાલે તો લોકમાં પણ ઉદ્ગાહ થવાનો સંભવ છે.

થલી સામાયિક અને પોસદવાળાપ્ત મમાર્જન રજાહરણ કે યજ્ઞાંચળે કરી કરવું એમ શાસ્ત્રમાં કહેલું છે પણ મુશ્વશ્વિકાવડે મમાર્જન કરવું કહ્યું નથી.

ચઢી વાંદળા દેતાં પચીસ ઘોલ સાચવવાનું કશું છે ત્યાં ઘીજો ઘોલ યથાજાતમુદ્રા છે. તે બે પ્રકારે છે—એક યોનિનિષ્ક્રમણરૂપ, અને ઘીજી વ્રતપ્રતિપત્તિરૂપ. સાં પહેલી મુદ્રા તે એ કે “સ્વમણિ-જ્ઞો મે કિલામો” એ પાઠ કહેતાં મસૂકે અંજલિ કરવી. એ મુદ્રા ચતુર્વિધે સંઘને સમાન છે. અને ઘીજા પ્રકારની મુદ્રા દરેક વર્ગને જૂદી જૂદી રીતે છે. ત્યાં સાધુ રજોહરણ, ચલોટો, અને મુસવલ્લિકા ધરી વ્રત લે, સાધ્વી ગુરુ પાસેથી વ્રત લેતાં ચૌદ ઉપકરણ ધરે અને ગુંહણી પાસેથી લેતાં પાંચ ઉપકરણ ધરે. શ્રાવકો તથા શ્રાવિકાઓ પાંચ અભિગમ સાચવી વ્રત લે. માટે ચારે વર્ગે પોતપોતાની યથાજાતમુદ્રાએ વાંદળાં દેવાં.

ચઢી ઘીજા પંચાશક્રમાં ગુરુ પાસે વ્રત લેવા જવાની વિધિની વ્યાખ્યા કરતાં શ્વેત ઘસ્ટ પેહરીને શ્રાવક ગુરુ પાસે આવે ત્યારે વ્રત દેવાં કશાં છે ત્યાં એમ નથી જણાવ્યું કે ઉત્તરાસંગ ઝતારી મુસવલ્લિકા લે ત્યારે દેવાં અને તેથી હમણા પળ મર્ચ પક્ષોમાં શ્રાવકશ્રાવિકાઓને પોતપોતાની ઉત્તરાસંગાદિક મુદ્રાઓ છતાંજ સમ્યક્ત્વ તથા દેશવિરતિ અપાતી દેશાય છે.

ચઢી ઘાઝકથી માંઢીને શ્રાવકો ઉત્તરાસંગે કરીનેજ દેવ વાંદે છે, ગુરુઓને નમે છે, સમ્યક્ત્વ તથા દેશવિરતિ લે છે, તથા દેવપૂજાદિક ધર્મકરણી કરે છે, તેમજ ઇરિયાવહિપાઠિકમણું તથા પચલાળ વગેરાપણ ઉત્તરાસંગથી કરાય છે તેમ પઢાવશ્યક પળ ઉત્તરાસંગથીજ કરવામાં શી વાધા છે.

કોઈ કહેશે કે કાઝસંગ, ચઢવીસત્થો, અને પચલાળ ઉત્તરાસંગથી પળ થઈ શકે પણ પ્રતિક્રમણ, વાંદળાં, અને સામાયિક તેનાથી કેમ થાય? તો તેણે જાણવું કે સામાયિકમાં પળ શીતથી રક્ષણ કરવા પટીનું ગ્રહણ કરાય છે માટે ત્યાં પળ વસાંચલ

જેન. તેમજ શરિયાવહિ પણ સાધુના પદિક્રમણાનો એક દેશજ છે તથા ઉપધાન થટેલાં શરિયાવહિમુદ્ર પ્રતિક્રમણશ્રુતસ્કંધ કહેવાય છે તથા સ્વામાસમણાં તો ઉત્તરામંગધી પણ દેવાઈ શકાય છે અને સ્વામાસમણ અને વાંદણામાં પટલોજ ફેર છે કે સ્વામાસમણ તેના નાં વાંદણાં અને વાંદણાં તે મોહોટાં વાંદણાં. માટે વાંદણાં પણ ઉત્તરામંગે દઈ શકાય.

માટે જેમ સાધુઓ અનશનપર્યંત મન્ત્રક્રિયા રમોહરણ, મું-સ્ત્રવશ્લિકા, અને ચોલપટ્ટારૂપ પોતાની મુદ્રાઈ કરે છે તેમ શ્રાવ-કોઈ પણ મન્ત્ર ક્રિયા પોતાની ઉત્તરામંગરૂપ મુદ્રાઈ કરથી.

વહી સિદ્ધિપ્રિયુત ઉપમિતભયમપંચમાં એક રાજાની વાત આવે છે ત્યાં રાજા ચોલ્યો છે કે દેવકુળ મુચર્ણ કમલમાં વેશીને ધર્મદે-શના કરતા મૂરિ મેદીઠા ત્યારે હું પાંચ રાજાચિહ્ન કનારી ઉત્તરા-સંગ કરી મૂરિના અવગ્રહમાં પેટો. ત્યાં મૂરિને દ્વાદશાવર્ત વાંદણાચી વાંદી તથા અનુક્રમે ચીજા મુનિઓને વાંદી આશીર્વાદ પામી શુદ્ધભૂ-મિમાં પરિવાર મહિત વેટો. માટે હજાં ચુલ્હો ઉત્તરાસંગ કયો છે.

તથા કોઈએક ચિરંતન આચાર્યે આવશ્યકમીમાંમા નામે ગ્રંથ ટીકા મહિત કર્યો છે. ત્યાં શ્રાવકને મુસ્ત્રવશ્લિકા માટે ચુલ્હો નિપેધ કર્યો છે.

તેમજ અરહન્તશ્રાવકે વહાણમાં ઉપગર્ગ થતાં સાગારિ અ-ણમણ, અને પ્રદેશી રાજાઈ અણમણ કર્યો છે ત્યાં પણ મુસ્ત્રવશ્લિ-કા તથા સ્થાપનાચાર્ય વગરજ તેમણે અણમણ લેવા દ્વાદશાવર્ત-વાંદણાં, અણમણ, તથા આલોચના કરી છે

વહી ચિત્રમાગથેઈ કેશિકુમારનું ભાગમન સાંબઝી આમ નથી ડટી કેશિકુમારને વંદન કર્યું છે. હજાં પણ ઉત્તરામંગજ છે તથા વરુણનામનનુઈ સંગ્રામમાં જતાં મંથારો માથે ઝીધો તે

स्थापनाचार्य के मुखवस्त्रिका साथे लीयां नहि. अने जेणे महार-
नी पीढामां पण पर्यतालोचना करी तेणे द्वादशावर्च बांढणां नहि
दीधा होय एम तो कही शक्याय नहि.

हवे कया ग्रंथोमां श्रावकने मुखवस्त्रिकानो निषेध करेल छे
ते जणावीये छीये.

पिंडनिर्युक्ति, तथा व्यवहारभाष्यमां दशमी प्रतिमा मूधी श्रा-
वकने लिंगधी वैधर्मी गण्यो छे. अने त्यां टीकाकारे लिंग एदले
रजोहरण तथा मुखवस्त्रिकारूप कथ्युं छे.

कदाच कोई कहेसे के लिंगधी वैधर्मी ने एमके संपूर्ण लिंग
न होय पण एकली मुखवस्त्रिका होय नेमां शी हरकत छे तो तेणे
जाणवुं के शास्त्रमां रजोहरण बगर एकली मुखवस्त्रिका कयां पण
देखानी नथी अगर जो एकली पण होय तो गिनकलीने मंशेये
पण रजोहरण ने मुखवस्त्रिकारूप वे उपकरण गा माटे कथां छे?

कोई कहेसे के त्यां श्रावक एकलुं रजोहरण पण केम गाये
तनुं ए उत्तर छे के लिंग ग्रहण करवानी मनाई छे बाकी औप-
ग्रहिक रजोहरण गण्यतां कंडे लिंग भन् नथी अने औपग्रहिक
रजोहरणया प्रमाजनन करे बंदनादिक नाहि हरे माट नेमां हर-
कत नथी

त्यां कोई कहेसे के औपग्रहिक रजोहरण मात्र मुखवस्त्रि-
का पण औपग्रहिक श्रावक गण्यने त्यां ए उत्तर छे के भावव्य-
कृत्यणि वंगमाया जेम रजोहरण माधु दामेथी मागवान् अथवा
श्रावकना घरे होवानुं जल्मुं छे तेम कयां मुखवस्त्रिका माटे जल्मुं
नथी माटे मुखवस्त्रिका औपग्रहिक नहि थई शके.

२ काम्यनी भवेताथी संपद माटे रणाय मे.

(शंका समाधान)

(१) मन्त्र व्याकरणना श्रीजा संपरमां गृहस्थे अणदीधेल वस्त्र, पात्र, कपल, दंडक, रजोहरण, निषद्या, चलोटी, मुखवस्त्रिका, तथा पौछणा वगेरां उपकरण साधुए नहि लेवां एम कसुं छे माटे आवकना घरे मुखवस्त्रिका सिद्ध पाय छे, एम कोई कहे तो तेनु ए उत्तर छे के ए स्थले तो साधुनां बीजां पण बहु उपकरण कयां छे सारे शुं ते पण क्यां आवक बापरे के? माटे एयी कई मुखवस्त्रिका सिद्ध भई सकती नयी.

(२) कोई कहेश के मन्त्रव्याकरणमां कसुं छे के साधुए गृहस्थनी पूजना करीने पण आहार न लेयो. त्यां वृत्तिकारे पूजना-नो अर्थ करतां लखुं छे के पूजना एटले निर्माल्य आपवुं, वास-क्षेप आपवो, मुखवस्त्रिका के नोकरवाली देवी वगेरा. माटे ए अर्थयी आवकने मुखवस्त्रिका सिद्ध यशे. इहां ए उत्तर छे के भिक्षा देनार तरफ चाटुवचन बोलवां, आसन आपवुं, निर्माल्य देवुं, वासक्षेप नाखवो, मुखवस्त्रिका आपवी, तथा नोकरवाली देवी ए छ काम प्राचीन मुनिओए निषेध्यां छतां आजकाळना यतिभोने चलावतां जोई अभयदेवमूरिए निषेध्यां तेमां आवकने मुखवस्त्रिका-वटे बांदणां देवानुं शुं आव्युं? कदाच कोई कहेश के सारे मुखवस्त्रिका-वटे गृहस्थने बीजुं शुं काम होय, माटे ए युक्तियी बांदणां आवे छे. तेणे जाणवुं के ए युक्ति त्यारे घटे के ज्यारे बीजा ठेकाणे सिद्धांतना असरोधी मुखवस्त्रिका मिद्ध यती होय; पण नेम नहि पाय तो श्री रीते युक्ति घटिन पाय. अने मुखवस्त्रिकावटे गृहस्थने बीजुं शुं काम होय त्यां जाणवुं जांडये के मिथ्यादृष्टि भिक्षा देनारने वस्त्र साधवा वगेरां घणां काम होय छे.

(३) बली कोई कहे छे के आवदपकचर्णिमां आवकने मा

માયિક કરતાં કુંડલ, નામમુદ્રા, પુષ્પતંત્રી, અને પ્રાચારક ચોરો મૂંઝવણનાં કદાં છે, માટે પ્રાચારક પટલે ઉપરનું વસ્ત્ર ઉતારવું મિદ્ધ થાય છે. તે વાત પણ રદ છે કારણ કે પ્રાચારક શબ્દે મિદ્ધાત્તમાં દુઃમત્યુપેક્ષિત પટલે મુકેલીએ જોઈ શકાય તેનું વસ્ત્રવિશેષ લીધેલ છે. અને જો હાં સામાન્યપણે ઉપરનું વસ્ત્ર લઈ તો સામાયિકવાળાને સર્વથા વસ્ત્ર અગ્રાધ્ય ધશે; અને તેમ તો કંઈ છે નહિ, કેમકે સામાયિક કે પૌષ્પધવાળા પણ વસ્ત્રની અનુજ્ઞા લઈ વસ્ત્ર ગ્રહણ કરતા દેખાય છે.

બી પ્રાચારક શબ્દે પટ્ટી કહો છો, ત્યારે નમે સર્વ સામાયિક કરીને તે કેમ રાસો છો તેમજ એ અર્થ કરતાં તો શ્રાવિકાને પણ ઉચરીય વસ્ત્ર મૂકવું પડશે.

માટે પ્રાચારક શબ્દનું નિજમતિકત્તિપત વ્યાખ્યાન નહિ કરતાં પૂર્વ શ્રુતધરકૃત વ્યાખ્યાનજ કરવું જોડયે.

(૪) કોઈ કહે કે કુંડકોઝિક શ્રાવકના અધિકારમાં વાત આવે છે કે “ કુંડિકોઝિયા શ્રાવક પૃથ્વીશિલા પટ્ટ ઉપર નામમુદ્રા અને ઉચરામંગ મેઝાને વીર ભગવાનની ધર્મપ્રજ્ઞા કબૂલ કરી રિચે છે ” માટે હાં નામમુદ્રા ને ઉચરામંગ મેઝવાથી અથોરાચર મુખપત્રિકા લડને ધર્મપ્રજ્ઞા પટલે પૌષ્પ લીધો દેખાય છે. તેનું એ ઉચાર છે કે એમ વ્યાખ્યાન થઈ શકતું નથી કારણ કે પૌષ્પનું અથોરાચરના મ્યાનજ નથી. કેમકે આવશ્યકચૂર્ણમાં તેના સ્થાન ચૈત્ય, માધુ મૂલ, ઘર, કે પૌષ્પશાળારૂપ ચારજ વતાવ્યા છે. બી દૃષ્ટિકારે પણ ધર્મપ્રજ્ઞાનો અર્થ પૌષ્પ નથી કર્યો. કિંતુ શ્રુતધર્મ પ્રકૃષ્ણા પટલે કે મત કે સિદ્ધાંતવિચાર રૂપ કર્યો છે.

(૫) કોઈ કહેશે કે આવશ્યકચૂર્ણમાં સર્વ પૌષ્પધર્મા વસ્ત્ર-

ભરણનો ત્યાગ કરવો કહેલ છે માટે તેથી મુખચાંચિકા મિદ્ધ થશે તેનું એ ઉચાર છે કે ત્યાં કંઈ સામાન્યપણે સર્વે વસ્ત્ર ત્યાગ કરવા ઉપેક્ષા નહોતું નથી, કિંતુ ભરતંભરેલા યગેરા બહુમૂલ્ય માટે લાગે છે કારણ કે અભયદેવમૂરિય પણ તેનું જ વ્યાખ્યાન કર્યું છે. અગર તમે વસ્ત્ર માટે સ્વપ્ને તો દેટે પદેરવાનું વસ્ત્ર પણ ત્યાગ કરવું પડે. યંત્રી યજ્ઞા સ્થાને પાંચવર્ગ પ્રમાર્જન વસ્ત્રાંચલાદિકથી કરવું લગ્યું છે તે તો સૂર્યયા વસ્ત્ર ત્યાગ કરવામાં આવ્યાં હોય તો કેમ સંભવે?

(૬) કોઈ કહેશે કે પ્રતિક્રમણમાપ્ય તથા આવશ્યકવૃત્ત્યાદિકમાં અગ્નીઆરમી મનિમા લેતાં રજોદરણને પાત્રાં લેવાં કહ્યાં છે, ત્યાં મુખચાંચિકા નથી કહી, માટે તે અગાદ હોવી જોઈએ. તેનું એ ઉચાર છે કે અગ્નીઆરમી મનિમા લેતાં તો આવશ્યક વાંદે ઉપકરણ હોવાં જોઈએ, તેથી તેમાંના એ માધ્યાત્ કહી ચતાવ્યાં છે, અને તેનો એ અર્થ થાય છે કે રજોદરણ શબ્દે રજોદરણ, મુખચાંચિકા, વેગા એ ઉપકરણ, અને પાત્રા શબ્દે, પાચક, પાચકર્થથ યગેરા માટેનું ઉપકરણ થાય છે. એ અર્થ પંચાશક દીગામાં છે.

(૭) કોઈ કહે કે આવશ્યકવૃત્તિમાં શ્રાવકને ઔપમ્પટિક રજોદરણ કહેલ છે, માટે શ્રાવક સાધુ પામેથી રજોદરણ માગી મેનારે કંઈના આપે તેનું એ ઉચાર છે કે તેમ માનશો તોપણ તે વદ્યાથ સાધુ પામે નારિ તોય સારે વસ્ત્રાંચલે વાદનાં દેવરાવણાં પદ્મજા. માટે રજોદરણથી મુપ્રમાર્જનજ કરવું પડે છે અને પૂર્વાપાર્થોમ પણ રજોદરણથી પ્રમાર્જનાજ કહેલી છે.

સતી જો શ્રાવકને સાધુ પામેથી માંગેલા રજોદરણવદે વાદનાં વચ્ચામાં હોય તો ત્યારે સાધુર્થને તેવા રજોદરણ યજ્ઞાં નાચર્યાં પદ્મે વાચ્ચન કે વાદનાં તો સમકાલે યજ્ઞાને વચ્ચાનાં હોય છે, અને પ્રમાર્જના તો દેશ્ય રજોદરણ હોતાં પણ એકલીજાને આપ

તાં અનુક્રમે સૈકડા શ્રાવકો કરી શકે છે.

(૮) કોઈ કહે છે કે રજોહરણ ન હોય ત્યારે પોતના અંતરે મમાર્જન કરવું આવશ્યકચૂર્ણિમાં કહેલ છે. ત્યાં પોતશબ્દે મુખવસ્ત્રિકા લેશું, કારણ કે આવશ્યકચૂર્ણિમાં પુતાવરિયા શબ્દે મુખવસ્ત્રિકા કહેલ છે. તેનું ઉત્તર એ છે કે પુતાવરિયા શબ્દની વ્યુત્પત્તિ કરતાં પુત્તિ શબ્દ છે, કંઈ પોતશબ્દ નથી. અને સિદ્ધાંતમાં પણ સઘળા સ્થાને પુત્તિશબ્દે મુખવસ્ત્રિકા આવે છે પણ પોતશબ્દે નથી આવતી. જો પોતશબ્દે મુખવસ્ત્રિકા આવતી હોય તો તેના અક્ષર બતાવો. અને પોતશબ્દ સામાન્યવસ્ત્રનો પર્યાય તો ઠેકાણે ઠેકાણે દેખાય છે.

(૯) કેટલાએક વહી આવશ્યકચૂર્ણિના એક આલાવાનો સંહિત ભાગ લઈ મુખવસ્ત્રિકા સિદ્ધ કરે છે. તે અક્ષર એ રીતે છે કે “વિનયમૂલ ધર્મ જાણી ગુરુને વાંદવા ઇચ્છતો થકો સંઘાસા પડિ-લેહી વેશીને મુખવસ્ત્રિકા પડિલેહે. પછી મસ્તક સહિત કાયા પ્રમાર્જીને ઉત્તમ વિનયવડે શ્રિકરણ શુદ્ધ વાંદળા આપે.” इहां ए उचार छे के ए अक्षर तो केवल साधुना अनुष्ठान वावतना छे माटे एना पूर्वापर भाग छोडीने फक्त खांडिन आलावो बताववो बा-जची नही. અને પૂર્વાપર ભાગ તપાસતાં શુભ્યું માલમ પડશે કે તે સાધુના માટેજ છે. કારણ કે ત્યાં કહેલું છે કે વે હાથે રજોહરણ લઈ સંયતભાષાએ આલોચના કરવી, તે શ્રાવકને કેમ ઘટે ?

(૧૦) કોઈ કહે કે આવશ્યકચૂર્ણિમાં કૃષ્ણના વાંદળાની વિધિમાં પાંચ અભિગમન નથી. ત્યાં એ ઉત્તર છે કે ત્યાં રાજા નીકલ્યો એ પદ તો છેજ માટે તે પદની વ્યાખ્યા કરતાં અતિદે-શના વહે ઉવચાઈમાં કહેલ કોણિકના આલાવાની તમામ વિના આવી શકે છે. એ માટેજ ચૂર્ણિમાં પણ પહેલાં રાજા નીકલ્યો એવું કંઈ આગલ લખ્યું છે કે ધીમા રાજાઓ ધાકીને વેઠા. માટે

इसी पहिली परिवार नदि कसो पण पांशुजालेला अनिदेमना बळे
जेव परिवार लीधो ते तेम पांच अभिगमन पण न्ही शक्याय छे.

आ अनिदेमच्याक्या टीकाकारोंने मंगनज छे, जे माटे भ-
गवनीटीकाया पणदा नीकली ए पदे करीने उक्तादमूबनी ने पंदेने
चाहेल्ले बंधा आलावो लीधो छे.

(११) जूनपीया पसना परमानमुरिए पोताना करेण कुलक-
मा मुखवग्निका भिद्ध कग्या मंडाण करेण छे, मेमां गात मुक्ति-
ओ करी ते मेमांनी छनुं मो ऊपर पंदन थई श्वायुं छे. सागमी
द्रव्यजीवनी मुक्तिनुं आगत करणुं, पण ए कुलक करनार ऊपर
आ एका मोहोयां दोग रहे छे के तेणे आवश्यक्कण्णिमां रहेला
मादारकदल्लेने पंतरीने तेज चूर्णिना नामे पंगुरण मज्ज लळ्यो छे.

ए कुलकमी गातमी मुक्ति ए छे के गाथुण् द्रव्यजीव तथा
भावजीव आहार न लेवो एम मुखमां कथुं छे. त्यां द्रव्यजीव ते
ए के मुखवग्निकाद्रिक द्रव्य श्रावकने आपीने आहार लेवो. माटे
ए ऊपरथी श्रावकने मुखवग्निका देखे छे.

एनुं टगर थ छे के ए गाथामां लळेण् द्रव्यजीव आहार क-
रवा लायक छे के नदि? जो कग्या लायक नथी तो मुखवग्निका
शाधी भिद्ध घने? बळी जो कोई जुर्यात के कुश्रायक नेम करे
तो तेथी मुग्यात मुश्रावकने धु आय्युं?

(१२) बळी जो कोई विवाहचुल्लिका के व्यवहारचुल्लिकाना
पाठ यनावेतो तेने टगर जाणयो केमके ते ग्रंथोन आजकाल नथी.

(१३) बळी कोई पिडांनयुक्तिनी 'निम्मलमंथ' गाथामां रहेण् पु-
चाइ मज्जे मुखवग्निका जणावे तो ते मेरवाजवी जाणयुं केमके मज्ज-
गिम्प पंतसव्दे नाना यालकने लायकनां वस्त्रनां कटकां कहेलां छे.

વિચાર ૨૭ મો.

પ્રશ્ન:-વિશેષાવશ્યકમાં ગુરુના વિરહે સ્થાપના કહેલ છે માટે તેમ શ્રાવકને સ્થાપનાચાર્ય કેમ નથી માનતા ?

જ્વર-વિશેષાવશ્યકમાં જે કહેલું છે તે શ્રાવક આશ્રી નથી કિંતુ સ્થવિરકલ્પી સાધુ માટે કહેલ છે. કેમકે તેમને હમેશાં ગુરુકુલમાં રહેવાનું છે. તેથી જો કોઈ બેઠા ગુરુનો વિયોગ પડે તો તેમને ગુરુકુલવાસ જણાવવા સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપવો. તે સ્થળ પૂર્ણપર જોવાથી પ્રગટ માત્રમ પડશે. આ સ્થળે નીચે મુજબ ચાર વાચનો મિલ્લ કરી ઘનાર્ષી છીંપ.

(૧) જિનરૂપી ધોરણે દંડાદિરૂપ સ્થાપનાચાર્ય નથી, કારણ કે તેઓને ગુરુકુલવાસની અપેક્ષા નથી, તેમજ દંડાદિક ઉપરુરણ હોનાં નથી. માટે મનમાં જ ગુરુનો ભાવ થાપે છે.

(૨) આવહોને પણ સ્થાપનાચાર્ય નથી કારણ કે ગુરુકુલ-નિમ્પેક્ષ જિનરૂપી મુનિઓને પણ ઉપારે તે નથી, ત્યારે તે શ્રાવકને ક્યાંથી હોય ?

કોઈ પૂછશે કે શું ત્યારે શ્રાવક ગુરુકુલવાસી નથી ? તેનું જ્વર ૫ છે કે ગુરુકુલવાસી તે ગંગાવ કે જે તેમની માથેજ સ્થાપ, તેમની માથેજ મૂળ, તેમની માથેજ પાંદડમળ હોય તેમની માથેજ માનોમામ વિચરે, ગુરુચંદ્ર માનવાર્થી ત્યારે આવ. તત્ત્વિચર પામે રહે, અને તેમના જ દુઃકલમાં વર્ષે માટે શ્રાવક કઈ ગુરુકુલવાસી ન ગંગાવ.

(૩) પ્રદોશિયાના, તથા જંગમશ્રાવક શ્વેતગની વૈષ્ણવાચાર્યમાં પણ સ્થાપનાચાર્ય જણાવો નથી. કારણ કે તેમને પાંચમ તથા અન્યમ કલ્પનાં વૈષ્ણવાચાર્યના તેમ મંથાન તથા સ્વદિગ્ધામિનો ન-

गुरुदेवता परी है तेम कैंद स्थापनाचार्यनी मत्स्यपेक्षा करी नथी.

(३) स्थापनाचार्य शिवाय पण अनियतस्थानमां सामायिक परे शके छे. केमके आवश्यकनृणिमां अनुष्ठिमास आवकने पारे स्थले सामायिक करणुं मद्ये छे ते पार स्थान ए के बैल्यमां, मा-
मुना समे, पौषपञ्चाङ्गमां, के जे कोई स्थले अपकास मले ह्यो सामायिक करणुं इहाँ जे "कोई स्थले" नो ए अर्थ छे के सेना, सखा,
मना, मया, मन्दा, के मयपारना पदाय योग्य स्थले जीवन्तु-
नोदत गुप्त भूनि जोई आवके सामायिक करणुं. माटे इहाँ स्थापना-
चार्य जी सीने संभरी शके? कारण के आवको कैंद पितरपथरे के
मासीनो जहाँ स्थापनाचार्य माटे बांधो जना आवता नथी.

(४) स्थापनाचार्य शिवाय अनुष्ठान करवां कैंद शून्यवाद प-
ण नथी. कारण के आवश्यकनृणि, तथा पंचायक योगसमां अ-
नियतस्थाने पण सामायिक करणुं कहेल छे नया आवश्यकनृणि,
अनुष्ठानकार, विशेषावश्यक, तथा योगशास्त्रनी टीकानां मनमां
गुरुनो भाव नारयाभी पण स्थापनाचार्य माय छे एम कहेल छे.
तेमज तिनकम्पी मुनिओ दंडकादि स्थापनाचार्य विना पण अ-
नुष्ठान करे छे. तथा बली मदेशि राजा, अने शंख आदिक योगे-
रानी पौषपञ्चाङ्गमां स्थापनाचार्य कटो नथी. तेथी ए ग्रंथो तथा
ए पूर्वगुरुमांनुं प्रमाण छह आजकालना आवको पण टीटेल्य बां-
हेल्य गुरु महाराजने मनमां माहान सदा करी चिनयना यका
तेना आलंघने अनुष्ठान करे तेमां शो शून्यवाद भाग. ?

शून्यवाद तो खारे भाव के ज्यारे साक्षात् गुरु पावे के स्था-
पनाचार्य पांगे रखा छनां पण चित्त बीजा स्थले आपेल टांग.

बली जो बाहेरनी स्थापना शिवाय मनमां गुरुनुं स्मरण छ-
वां पण क्रिया नज कगम एम होय तो तमारा पतना पण चिन्तेकी

વિચાર ૨૧ મો.

પ્રશ્ન:-વિશેષાવશ્યકમાં ગુરુના વિરહે સ્થાપના કહેલ છે માટે તેમ શ્રાવકને સ્થાપનાચાર્ય કેમ નથી માનતા ?

ઉત્તર-વિશેષાવશ્યકમાં જે કહેલું છે તે શ્રાવક આશ્રી નથી કિંતુ સ્થવિરકલ્પી સાધુ માટે કહેલ છે. કેમકે તેમને હમેશાં ગુરુકુલમાં રહેવાનું છે. તેથી જો કોઈ વેળા ગુરુનો વિયોગ પડે તો તેમને ગુરુકુલવાસ જણાવવા સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપવો. તે સ્થળ પૂર્વાપર જોવાથી પ્રગટ માલમ પડશે. આ સ્થળે નીચે મુજબ ચાર વાચતો સિદ્ધ કરી વતાવીએ છીએ.

(૧) જિનકલ્પી ઘોરાને દંડાદિરૂપ સ્થાપનાચાર્ય નથી, કારણ કે તેઓને ગુરુકુલવાસનીં અપેક્ષા નથી, તેમજ દંડાદિક ઉપકરણ હોતાં નથી. માટે મનમાં જ ગુરુનો ભાવ યાપે છે.

(૨) શ્રાવકોને પણ સ્થાપનાચાર્ય નથી વામ્ણ કે ગુરુકુલનિરપેક્ષ જિનકલ્પી મુનિઓને પણ જ્યારે તે નથી, ત્યારે તે શ્રાવકને વ્યાંધી હોય ?

કોઈ પૂછશે કે શું ત્યારે શ્રાવક ગુરુકુલવાસી નથી ? તેનું ઉત્તર એ છે કે ગુરુકુલવાસી તે ગણાય કે તે તેમની સાથેજ ગાળે, તેમની સાથેજ મૃણ, તેમની સાથેજ પાટિકમણ કરે, તેમની સાથેજ મામોમામ વિચરે, ગુરુયોગ્ય માનવાણી લાવે, શ્રાવે, મનદિવન પામે રહે, અને તેમનાજ દુરુમમાં વર્તે માટે શ્રાવક કંઈ ગુરુકુલવાસી ન ગણાય.

(૩) પ્રદેશિરાજા, તથા શંખશ્રાવક વગેરેની પૌપથશાળામાં પણ સ્થાપનાચાર્ય જણાતો નથી. કારણ કે તેમને પોમદ તથા અનુસન કરનાં પૌપથશાળામાં જેમ મંથારા તથા સ્થંટિજ્ઞમિની મ-

सुपेक्षणा करी ते तेम बई स्थापनाचार्यनो मत्सुपेक्षणा करी नथी.

(४) स्थापनाचार्य शिवाय पण अनियतस्थानमां सामायिक
थई शके छे. केमके आवश्यककृष्णिमां अनुदिमास आवकने चारे
स्थले सामायिक करवुं कहुं छे ते चार स्थान ए के चैत्यमां, सा-
धुना पामे, पौषपञ्चाळामां, के जे कोई स्थले अरकास मळे ह्यो
सामायिक करवुं इहां जे "कोई स्थले" नो ए अर्थ छे के खेत, सजा,
मभा, प्रपा, बरदार, के मथशाराना पद्दाय वगेरा स्थले जीवन्तु-
रहित शुद्ध भूमि जाई आवके सामायिक करवुं. माटे इहां स्थापना-
चार्य छी रीते संभवी शके? कारण के आवको कोई खेतपरपर के
गामांतरे जनां स्थापनाचार्य गांठे बांधी जता आवता नथी.

(५) स्थापनाचार्य शिवाय अनुष्ठान करनां कंद शून्यवाद प-
ण नथी. कारण के आवश्यककृष्णि, तथा पंचाशक वगेरामां अ-
नियतस्थान पण सामायिक करवुं कहेल छे तथा आवश्यककृष्णि,
अनुयोगद्वार, विशेषावश्यक, तथा योगशास्त्रनी टीकाणां मनमां
गुरुनो भाय मन्त्रार्था पण स्थापनाचार्य थाय छे एय कहेल छे.
तेमज जिनकल्पी मुनि ओ दंडकादि स्थापनाचार्य बिना पण अ-
नुष्ठान करे छे. तथा बड़ी प्रदेश राजा, अने संख शायक वगे-
रानी पौषपञ्चाळामां स्थापनाचार्य कतो नथी. तेथी ए ग्रंथो तथा
ए पूर्वगुरुपात्र प्रमाण लड आजकालना आवको पण टीठेला वां-
टेला गुरु महागजने मनमां मात्तान परा करी चितवता थका
तेना आलंबने अनुष्ठान करे तेमा शो शून्यवाद थाय. ?

शून्यवाद नो खारे थाय के खारे मात्तान गुरु पामे के स्था-
पनाचार्य पामे रक्षा छतां पण चित वीजा स्थले आपेल होय.

बड़ी ओ वादेरनी स्थापना शिवाय मनमां गुरुनुं स्मरण छ-
तां पण क्रिया नज कराय एय होय नो तमाग पत्तना पण विवेकी

ધારદોં મવાને ઝડી માપે મનિમા નહિ છતો પણ મનમાં કોઈ ચેય
કે તીર્થે ધરીને ચૈલ્ય થાંદે છે, તેમજ કેટલાવત્ક હરિયાવરી થાંદે-
કપી માઝાવ કરે છે, ને કેવે થોં ?

થટી ને માપોં કે ધરીમાં ન હોય મનિમા, અને ન હોય સ્થા-
પનાચાર્ય, તેના સ્વરૂપા રહેનારા આવકાંણ શું અવિરતજ રહેતું
કે ? માટે તેના સ્થાને દેવગુરુને મનમાં ધારીનેજ ચૈલ્ય ચંદન, પ-
ચ્ચમાન, હરિયાવરી, માઝાવ વગેરા કરવાં જોઈય.

(૧) આવકના સ્થાપનાચાર્યની માત્રમાં કયો વિધિ પણ જ-
ણાતી નથી કેમકે મૂલ, નિર્ગુન્તિ, માત્ર્ય, ગુણિ શ્રુતિ, અને દિ-
વ્યસ્વર આગત શ્રેયોમાં કયો પણ આવક. સ્થાપનાચાર્ય આવી
રીતનો અને આવી રીતે મનિષ્ઠિત કરારેયો હોય વતુ કવુ નથી.
તેમજ આવકે પણ આ વિધિય તેની મન્યુવચના કરવી તથા મા-
માંને સ્પૃહ જનું કલ્યાણિ વિધિ પણ સ્થાપ જણાતી નથી.

થટી તપને કયો પૂર્ણજ હોય કે નહીં તેના સ્થા-
પનાચાર્ય પણ મનિષ્ઠિત કેમ નથી કરારના ? નામ નવુનરૂપ થા
અનિમાને કરારો છો ! થટી વચ્ચાવ થાક રહેતા સ્થાપનાચાર્ય
આગત મીઠો અદ્વાન કરી થકે પણ આગત થાક રહેતા આ
મુલ પુરુષો નહિ કરી થકે પણ આ કામને થટા છા ?

તેમજ ચરિત્રાનુચારિ પણ હાથ થાકે સ્થાપનાચાર્યે સ્થાપિતો
કે થરિત્રોયો છે તેના આગત સ્થાપનાચાર્ય દાવડા જાણતો નથી.

(૨) સ્થાપનાચાર્ય હાથન સ્વી ગરદન મુન્તિથી પણ નથી,
તુલો કે સ્થાપનાચાર્યન મુલ એમાં આગત તથા અગત્યના સ્વ-
રૂપી થવાનો છો, અગત મુલેમુલ ને થકે પણ આગતે માનવિત
થતો છો માટે ને કરારો માંડોડા માનવિતમાયો મીઠો મંડોડો
કેમ નથી અગત્યના ? થટી આવકની સ્થાપના થવા થાકતા જેવ

કેવળ શાંતિ રાખી રહી ? તેમજ મેમાજ સાદે શ્રીરામી સોદની દેવતા
કેવળે મેમા રાખી રહી ? તમા તે દુરચરના પાંચ મેમા વાળા થઈ જા-
વેલે ? તમા રહી બીજે માયાના કાળે ચારીત્ર કાલે વલ્લભ ના રાખીને ?
કલ્યાણિ વિદ્યાના જગતી વલ્લભાન કૃતિ, આં વળા મનાલી મર્પી.

૧૮) કલ્પી મનાલી શુભની સાથે શાન્તિમાંથી પણ રચાયનાચાર્ય
શાંતિ ઉપર રાખી; વાચન કે, મિત્રપાત્રપર, આચરણકૃતિ, અમુલ્યો-
ત્તરારુણિ, વિદ્યાપાદવલ્લભ, તથા ચીમકાન્તકૃતિમાં ચાન્તિનુ
મના જાણીને દેવવાદિ સ્થાપનાચાર્ય રચાયેલાં જગતી મનાલી શુભનો
કાલે આપેલો. પણ કે મરપરિ મનિપાદને મરેજ છે

૧૯) કલ્પિરકલ્પકલ્પી ન રચાયનાચાર્ય શુભ, છે.

કલ્પી કલ્પિને કે ત્યારે રચાયનાચાર્ય કે મરપરિ આપ છે તમે
મિત્રવલ્લભ તથા અપરકાલે રચાયનાચાર્ય મર્પી રચા-
નાના ના રચાયનાચાર્યના પણ તેમ મરપરિ રહી રોપ આપેલો ? મેનુ
દેવતા ના કે કે કલ્પિરકલ્પકલ્પીને શુભના રિશ્તમાં શુભકૃતિવા-
દી તળાવના ચારે વિદ્યાતિમાં રચાય દેવતાને દેવવાદિ રચાય-
નાચાર્ય નાના ના માટે તમને તા મેરચાયકોજ મોડેલ રહી આપ-
કલ્પકલ્પી રાખનાર તથા આંતરિયોજના મનાળ રહેલો છે.

૨૦) કલ્પી આ છે ન પણ શાન્તિનુવનજ છે

૨૧) કલ્પી કે તમો અનર, મરપરિની પાત્ર, આંજ વનાયો છો,
પણ તમ તમો મરપરિ દેવતાને પાત્રના વિદ્યાતિમાં આપકને દે-
વવાદિ રચાયનાચાર્યની ના પાડેલ છે; મેનુ પ રચાય છે કે શુ-
ભના પણ વિદ્યાતિને અનુવનજ આપેલી છે, રહી રચયિતિરકલ્પિત
ચારિત્ર ના આપેલ નથી.

૨૨) ચારે પાંચે કે કલ્પિરકલ્પિ શુભ રચાયનાચાર્ય રાખે છે
ત્યારે માપીઓ શુ રચાયે ? મેનુ પ રચાય છે કે મેમો પોતાની શુ-

દલીની સ્થાપના સ્થાપે, કારણ કે મુઠ્ઠી પામેજ દોષ તેમાં રહે છે તથા ઝીંબે છે. અને સાધ્વીઓને મુઠ્ઠીપામનાં લક્ષણ મુઠ્ઠી પામેજ તરફાન થાય છે.

(૧૨) કોઈ કહેશે કે હાથે મુઠ્ઠી મૂકેવ તિનની પણ મનમાં આરક સ્થાપના કરશે, માંમની થા જહર છે ! તેનું જ ઉત્તર છે કે મૂલાન અયુક્ત છે, કારણ કે તિનવાંનમાંથી નો આશ્વરી તથા અન્યાદિકે કરાવેલી અનેક દેહાંતે વર્ગેલી છે. તથા દ્યુત્તર-માથમાં કરું છે કે લક્ષણમુક્ત, મનોદર, મમલખંડદારગોવિત માંમના જેવજેવ મનેવે આનંદ દ્રવ્યનાર જેવ જેવ વગ વિગેમ થાય, તથા તેની સ્વસ્ત, વિરેચન, ગુણ, રસાવાળા રસન : : : : : રાખે કરી છે. માટે તે નો આરકે અરક્ય કરાવતા માટે અને સ્થાપનાવાળા નો આશ્વરી અથવા કોઈ આરકે જમણાં કે કરાવેલી કસો જામી નેમજ તેની પત્રાવિધિ પણ વળાં જતામી નથી. માટે તે પેટે નો મનમાં મુઠ્ઠીપા રાવના : : : : : નો ન મુજાન રહે છે' પણ વિચાર થયો જાણ અને પણ વાર રસ-રાદિકર સ્થાપનાવાળા કે મનમાં કરાવેલા મનમાં વધેલી મન-નો આવી જાણ છે.

વિચાર ૨૨ નો.

પ્રશ્ન:—તેને માણુને જાણતા કે સ્થાપનાને કેમ કરવા માંમના ?

ઉત્તર:—જનામ જાણના પણ કદરક નમજાવના જાણ મ-કામલ આજ છે મુઠ્ઠી કરાવવા અને કરક નો મારુજાના નુ કરીજ ને વીરવી, તથા માંમનાર સારકનમાંથી આજાવ તથા આજ વગ મારી આજુને જાણતા, તથા મુઠ્ઠી રાવવાના જાણના

કર્યા પછી મર્વને ચાંદતાં, તથા ચાંદીને કાઝનિવેદન કરતાં, તથા મગજ્યાની વિધિમાં મામાયિકારોપનું મર્વેદન કરતાં, તથા ઉત્થાપનામાં પ્રતારોપનું મર્વેદન કરતાં, તથા આલોચનાનું મર્વેદન કરતાં, એક એક સ્વમાનમણજ ચાલે છે.

પછી ચાંદ, દ્રામણ, ભાગવત, તપાસિ, તથા દિગંચરોમાં પણ એકજ નમસ્કાર ચાલે છે. તેમજ લોકમાં ગુહાર તથા પગેલાગણાં પણ એકજવાર કરાય છે.

કોઈ કહેશે કે મોટા ઘે ચાંદણાની માફક સંક્ષેપ ચંદનમાં પણ ઘે સ્વમાનમણ જોડયે. નેનું એ ઉત્તર છે કે નીચે લખ્યા શાસ્ત્રો મળતાં પ્રારંભે તથા સમાપ્તિ થતાં દ્વાદશાવર્તે ચાંદણાં દેવાં એવી મર્યાદા છે, છતાં ચાંચનાચાર્ય કોટવેલા દ્વાદશાવર્તે ચાંદણા અને કોઈ ઘેલા છોમ ચાંદણા દેવગણે છે. એમ ઘે રીતે આગમમંમત છે. માટે ત્યાં નર્જા દેવાના દ્વાદશાવર્તે ચાંદણાના સ્થાને જો એક સ્વમાનમણે કરીને પણ છોમ ચાંદણાં કરે તો તેમાં શું પૂછી શકાશે?

જેમના પ્રારંભે તથા અંતે ચાંદણાં દેવાય એવા ગ્રંથોનાં નામ નીચે મુજબ છે.

૧. ગ્રંથ, ઉપગ્રંથ, મૂળ, તથા છેદના શ્રુતસ્કંધ, અધ્યયન, અને ઉદ્દેશા.
૨. એમની નિર્ચુક્તિ. ભાષ્ય. ચૂર્ણિ. તથા છત્તિઓ.
૩. ઓષનિર્ચુક્તિ, પિંદાનિર્ચુક્તિ, ઓષમાપ્ય, નંદી, તથા અનુયોગદ્વાર.
૪. ઉપોદ્યાનનિર્ચુક્તિ. તથા પચન્નાઓ.
૫. દશાશ્રુતસ્કંધની દશાઓ, મગજનીના શતકો, જ્ઞાતાની ધર્મ કથાઓ, અંતગટ-અણુચમ્પવવાદ-તથા નિર્ગ્યાચલીના વર્ગો, જીવાભિગમની પ્રતિપત્તિઓ. પત્રવળાના પદો, મૂરપન્નાત્તિ તથા ચંદ્રપન્નાત્તિના પાહુદા તથા પાહુટપાહુદા, દશર્વકાલિ-

कने भाषारोगनी वृद्धिकाभो, भावद्वयक-निशीथ-वृद्धकल्प-
-व्यवहारना पीठो, निशीथनुं मर्त्यवपकृत तथा ठरगामकृत,
वृद्धकल्पनुं मर्त्यवपकृत तथा मागकल्पवकृत, व्यवहारनुं आ-
सोचनावकृत तथा व्यवहारवकृत, तथा अनिदेशधी एदले या-
वत् शब्दधी भावना शतक, वर्ग, अध्ययन के उद्देशाभो.

६ मंश्वरी, शेषमभाग, तथा कर्मग्रंथ.

विचार २३ मो.

प्रश्नः—वृषभकल्पनाय भाषुष वगति लेरी ए वात मा-
नो छो के नहि. ।

उत्तरः—मानिगत छीय. अने जो नेरी वगति मथी शकरी
होत तो मुं सोठ बांजा विरट रयविधा रंटे ' ' ' ' रही अथवाद्-
नी वात नुंही छे ।

इही वृषभ कल्पनाना विचार आ गिने छे के न माननी र-
हेतु नेना पूरे के उचार दसनाजा मन्वुष न दसनाजा एत एत
आरे ए गिने दावे वाने वेदथो वदद कल्पसो.

न्यां उवां जीगदा मृच न्या गेता वदद भाष, पणोवां गेता
वदनुं व्यान न बडे गेट नीने इहवां गग भाष. पुछ भाव न्या
गेतां कट पंड. ६८. १ क पदनी बवडे गेता बांजा उचकवा पंड,
तथा वेदना बवडे गेता पण भाष, माट न्या न गेहु.

हिउ मृचमुटवा गेता मानवान बडे, तथा मन्वुके अने जी-
दना बवडे गेतां पुवा मन्वुका बडे बाटे न्या गेहु.

કરવી. પણ કંઈ વ્રણ, પાંચ કે સાત દિનની અંદર ચેષ્ટા વંધ કરવી કહી નથી. તેમજ આંતરો મારીને વરસાદ પડે તેમાં પણ ચેષ્ટા વંધ કરવી કહી નથી. એ રીતે દૃષ્ટિમાં પણ સાધુ ભોજન કરી શકે.

વિચાર ૨૬ મો.

પ્રશ્ન:—માત્રક (માટું) નામે પાણીનું વાસણ કેમ વાપરો છો ?

ઉત્તર:—એ વાચત નિશીથચૂર્ણમાં સુલાસો કરેલ છે કે સ્થવિરકલ્પિ મુનિઓના ઔદિક ઉપકરણમાં જિનવરે માત્રક કહેલ છે, પણ તે આચાર્યાદિક માટે વાપરવા કહેલ છે. પરંતુ આર્યશક્તિ સ્વામિએ વર્ષાકાલમાં ઘણા સાધુ ભિક્ષાર્યે દીંદતાં અપ્પાયાદિકની વધુ વિરાધના થતી વિચારી આહારપાણીની સગવડ માટે વર્ષાકાલમાં શેષ સાધુઓને પણ વીજું માત્રક વાપરવાની અનુજ્ઞા કરી છે. વાકી શેષકાલમાં માત્રક રાત્રતાં અતિલોભનો પ્રસંગ જાણી મનાઈ કરી છે.

માટે આચાર્યાદિકના માટે એક માત્રક હમેશાં રાત્રવું. અને વીજું માત્રક શેષમાધુઓએ વર્ષાકાલમાં રાત્રવું.

વિચાર ૨૭ મો.

(સાધ્વી વિહાર.)

પ્રશ્ન:—ઓછામાં ઓછી કે સાધ્વીઓ ભિક્ષા લેવા જઈ શકે કે વ્રણ ?

ઉત્તર:—ઓછામાં ઓછી વ્રણ જઈ શકે. કેમકે આગમમાં બેની ના પાદો વ્રણ જવાનું વ્યવસ્થિત છે.

(૧) ત્યાં કલ્પભાષ્યમાં લખ્યું છે કે ઘ્રણ સાધ્વીયો સાથે વિચરતાં કૂતરાના કે તરુણ પુરુષોના પરાભવથી પોતાનો ચર્ચાવ કરી શકે, પરિહરવા લાયક તથા નહિ પરિહરવા લાયક ઘરો જાણી શકે, છ કાન થવાથી છાતું રહસ્ય કરતાં અટકી શકે, તેમજ જે દ્રવ્ય ભેગું કરતાં આત્મ તથા સંઘર્ષાવિરુદ્ધ થાય જેવું કે-દહિં અને તેલ અથવા દૂધ અને કાંઝી, તે, તથા જે દેહવિરુદ્ધ થાય જેવું કે શીત અને ઉષ્ણ, તેવાં દ્રવ્ય જૂદાં જૂદાં લઈ શકે.

(૨) વ્યવહારભાષ્ય તથા નિશીથભાષ્યમાં ઘ્રણથી ઓછી સાધ્વીયોને ગોચરી વાંગરા કામે જતાં નિષેધ પાડ્યો છે.

(૩) ઘઙી ઓઘનિર્યુક્તિના ભાષ્યમાં સાધ્વીયોના ઉપાશ્રયમાં માહુણા સાધુ આવતાં તેમને બાંદવાની વિધિમાં પણ જણાવ્યું છે કે જો ગણિની સ્થવિરા હોય તો બે કે ઘ્રણ જણી થઈને અને તરુણી હોય તો ચાર કે પાંચ જણી થઈને દરવાજાની બાહેરલી વાજુ નીકળી તેને વાંદિ અને વાકીની સાધ્વીયો અંદર રહી થકી વાંદિ તથા મુલસાતા પૂછે.

જે સંબંધે કલ્પભાષ્યમાં એમ લખ્યું છે જે બે કે ઘ્રણ જણ થઈ આવેલા માહુણા સાધુઓને ઘ્રણજણીયો થઈને ગણિની વાંદીને મુલસાતા પૂછે.

(૪) કોઈ કહેશે કે જ્ઞાતામૃત્રમાં તેતલિપુત્રના ઘરે સાધ્વીયોનો સંઘાડો આવેલ કહ્યો છે માટે બે પણ મિદ્ધ થઈ શકે. તેનું જ ઉત્તર છે કે સાધ્વીયોનો સંઘાડો ઘ્રણ સાધ્વીયોથીજ થાય છે. જે માટે પર્યુષણાકલ્પની ચૂર્ણિમાં લખ્યું છે કે સાધુ ઉત્તમર્ગે બે હોય અને સાધ્વીયો ઘ્રણ, ચાર, કે પાંચ હોય.

(૫) કોઈ કહેશે કે આવશ્યકચૂર્ણિમાં લખ્યું છે કે વાજુવલ્લિને કાઉસગમાં વાગ્મામ પરા થતાં કૃપાદેવસ્વામિયે ગ્રાહી

અને મુંદરી એ વે જળી તેને સમજાવવા મોકલાવી, તે કેમ ? તેનું એ ઉત્તર છે કે હાં જો વે મોકલાવી એમ કશું છે તે સ્વામિવળાની અપેક્ષાથી કશું છે, કંઈ પરિવારનો અમાત્ર ચતાવવા નથી કશું. કેમકે ધ્રુવ લાલ સાધ્વીયોની ધળીઆળી બ્રાહ્મી અને મુંદરી પરિવારરહિત માત્ર વેજ જળી જાય એ કેમ ઘટે ? માટે જેમ તીર્થંકર, ગણધર, કે મૂરિ સમોમર્યા, રાજા નીકડ્યો, કે અમાત્ય આખ્યો કે મહારા આવી એવું કહેતાં ત્યાં પરિવાર નહિ કહ્યા છતાં પણ પરિવાર આવી શકે છે તેમ હાં પણ જાણવું.

(૬) વઝી ચમુદેવહિંદિમાં તો સુલ્લું કશું છે કે ઘાહુવઝિને પ્રતિવોધી કાર્ય સિદ્ધ કરી સપરિવાર બ્રાહ્મી તીર્થંકર પામે આવી. માટે હાં જેમ પ્રતિવોધીને પાછી આવતાં સપરિવાર લાલી છે તેમ જતાં પણ સપરિવારજ લાભે છે.

(૭) કોઈ પૂછે કે ત્યારે ચમુદેવહિંદિમાં વિમલામા અને સુમમા નામે વે સાધ્વીયો અંતેરમાં કેમ ગઈલી લાલી છે તેનું એ ઉત્તર છે કે એ વે સાધ્વીયો પૂર્વભવે સૌધર્મેદ્રની હંદ્રાળી હતી સાંધી ચવી રાજકુમરી થઈને જાતિસ્મરણ પામી ઘાઢવળમાંજ અત્યંત મંવેગ પામી સાધ્વીયો થઈ છે માટે તેમનો પરિવાર અવશ્ય હોવોજ જાંડયે. પણ કદાચ કારણવશે પરિવાર બાહર મૂંકી તે વે જળીઓ અંતેરમાં પેટી હોય અથવા પરિવાર સાથે અંદર પેશી પછી પરિવારને બાહર મોકલી પોતે વે જળી ત્યાં રહી હોય તો એ રીતે વે સાધ્વીયો પણ રહી ઘટી શકે છે. પણ તેટલા આલંબ નથી કંઈ વે જળીનો વિહાર સિદ્ધ થઈ શકે નહિ. કારણ કે કારણના વશે તો કદાચિત્ એકલી પણ સાધ્વી થઈ જાય તો કારણે વે થાય તો તેમાં શું કહેવાનું છે ?

(૮) કોઈ કહેશે કે વૃહસ્કલ્પમાં કશું છે કે એકલી સાધ્વીને

बाहेर जन्म न घटने बाबती ये के प्रण के पार जणी घाटे बाहेर
जन्म घटने. तेन्तु उत्तर एते ते: वृहत्कल्पना एते. पाटन मधी किन्तु
विचारवाङ्मयना प्रसङ्गात् त्वी पाठ रणीने मधी पाटनो छे.
एतपार, भाष्य तथा शृणिमा तो रागनी नेमाएन विचारभूमि
तथा स्वाध्यायभूमि वाचनन के प्रण के. पार जणी घाटे विधि
मधी छे. बई दिवसमा गोपनी के साधुवर्गन के बाहेरुमि के
विचारविनयी जबाबु मधी लग्नु. एता ए शृणिप आशुबाहुनाएदो
छोटी सामान्यपणे "बाहेर जन्म" एत उमेरुं ते ते एतु अशुक्त छे.

कोई बाहेर के स्थाने राते के बिकाळे पण विचारभूमि तथा
स्वाध्यायभूमि तो ये जणी जई बाहे के नहि! तेन्तु ए उत्तर छे के
तेव एन नहि बई बाहे कारण के. पाठान्हमा ते बाबत पण ये जणी.
नो निषेध करी छे अने ते बीजो पाटन शृणिकार ममाण करी छे.

माटे हरेव. कामे प्रण साध्वीगोएन जन्म.

(५) कोई बाहेर वृहत्कल्पना पवित्रा उद्देशाना भाष्यमा बी-
जामहित बाहेर जन्म लगेल छे माटे ये जणी पण जई बाहेर तेन्तु
ए उत्तर छे के ए गाथानी ये शृणिकारोए तथा वृहत्साध्यकारे
पण व्याख्या करी नधी माटे तपेन करी के. ए गाथा ब्रह्मग-
दनी छे के अपवादनी नो अपवादनी तो बाधोज नधी. अने जो
बाहेर के उन्मगनी तो ते मोहोटी भूल छे. कारण जे भट्टबाहु-
स्वामि आगल एन ग्रंथमा सर्व स्थले ये साध्वीगो माटे सावधित्त
कटे छे तेन भट्टबाहु स्वामी पाछा इहां अपवाद बिना पण सा-
मान्यपणे ये साध्वीने विनिरवानी रजा आपे ए केबुं गणाय!

पली आगमनी व्याख्या तो परस्पर बीजा आगमना पण
अविरोधे करवी जाइये. तो एकन ग्रंथमा कर्ताना पृथीपर बचन
पाबित केम कराय! माटे ए गाथाने पानो अपवादनी मानवी

જોડ્યે અથવા તો આગળ પ્રંથ સાથે વિરોધ નહિ આવે તેવી વીજી કોઈ રીતે વ્યાખ્યા કરવી જોડ્યે. તે રીતે એમ થઈ શકે છે કે જેમ “શાલ અને મહાશાલની સાથે વીજા ગૌતમ સ્વામી દીધા” इहां सपरिवार गौतम वीजा छे छतां तेने वीजा करी कहा छे तेम, અથવા તો લોકમાં કહેવાય છે કે “फलाणा मुसाफरनी साथे वीजा घणा छे” इहां वीजा शब्दे करीने सहाइया (मंघातीओ) आवे छे तेम इहां पण वीजा शब्दनो अर्थ सहाय करतां, सहाय साथे याहेर जबु सिद्ध भवे.

ચલી આગમમાં પણ વીજા શબ્દનો અર્થ સહાય થઈ શકતો જણાયો છે કેમકે આઠમા યોગસંગ્રહની પૂર્ણિમાં એક કથામાં વાત આવે છે કે “गणिकाए कहुं के मने सहाइया आपो त्यारे राजाए तेने सात वीजा दीया.” इहां वीजा एटले सहाइयाज खुला देखाय छे.

વિચાર ૨૮ મો.

પ્રશ્ન:—પહેલી, વીજી, તથા ચોથી પોરસીમાં શ્રાવકોને જે મુનિ ધર્મ કહેતે કાથિક્ કહેવાય છે, માટે તમે તે વેલા કેમ ધર્મ-દેશના કરો છો ?

ઉત્તર:—એ વાષત શાસ્ત્રમાંજ ખુલામો થયેલ છે. તે એવી રીતે કે જે સાધુ મૂંઝપૌરૂપી અને અર્થપૌરૂપીનાં કામ છોડી રાત દિ-વસ ધર્મકથા કરવાનુંજ કામ કર્યા કરે તેને કાથિક ગણવો. इहां जो के धर्मकथा करवी ए काम तीर्थना अव्युच्छेद तथा प्र-भावनानो हेतु होवापी भलुंज छे, छतां पण सर्वकाल धर्मकथा कर्या करवी नहि जोड्ये; कारण के तेथी वीजां सर्व काम अटके छे. किंतु गच्छने मदद करनार क्षेत्र जाणी, अथवा हीणा काल-

માં આ લોકો દાનના શ્રદ્ધાવંત થઈ મદદગાર થશે એવું જાણી, અથવા રાજાદિક મહાકુળીન પુરુષ કે જે એક જણ ઉપશાંત થતાં ઘણા ઉપશાંત થશે એવું જાણી ધર્મકથા કરવી. (ઈહાં કારણ સાથે વેંડ કાલનિયમ નથી દેસાતો.)

વઢી જો મૂર્ત્યાર્થ પૌરુષીમાં સાધુઓ દેશના નજ કરવી એમ હોય તો પૃથ્વિપામાં પિઠર તથા ગાગલિ વગેરા આગલ અને અષ્ટાવદ્દ ઉપર વૈશ્રમણ વગેરા આગલ ગૌતમસ્વામિય, તથા ચિત્ર અને મદેશિ આગલ કેશિકુમારે, તથા વસુભૂતિના ઘરે આર્યસુહસ્તિય, તથા પાટલિપુત્રમાં વૈરસ્યામિયે કેમ ધર્મદેશના કરી?

વઢી પઢિકમણા સંવેધે કહેલ છે કે જો કશો અટકાવ ન હોય તો વધા મુનિ ભેગા પઢિકમણું થાપે, પણ શ્રાવકાદિકને ધર્મકથા કહેવાની હોય તો ગુરુમહારાજ પાલ્લ થાપે. માટે ઇહાં પઢિકમણા વેળા પણ કોઈ વેળા દેશના કરી શકાય એમ જણાય છે તો ઘીજી વેળાનું શું કહેવું?

કિંતુ એટલું ઘટે છે કે નિરંતર નિઃકારણે સંયમયોગની વાધા પૂર્વક ધર્મકથા નહિ કરવી.

વિચાર ૨૯ મો.

મશ્ત્ર:—યાતિઓ મૂર્ત્યાર્પણીમાંજ સૂત્ર અને અર્થપૌરુષીમાંજ અર્થ શીલ્પો જોડે છતાં ડલ્ટપાલ્ટ કેમ કરો છો?

ઉત્તર:—ઉત્તમર્ગમાર્ગ તો એમજ છે; પણ કારણવશે ડલ્ટપાલ્ટ પણ થઈ શકે છે. એ ઘાત નિતીયચૂર્ણિમાં છે. ત્યાં કહ્યું છે કે જે કાલે જે કરવું હોય તે કાલે તેજ કરવું તેમાં નિઃકારણે ડલ્ટપાલ્ટ કરે તો માયાધિન આવે પણ કારણે ડલ્ટપાલ્ટ પણ કરાય છે.

विचार ३० मो.

(શ્રાવકે ત્રિવિધત્રિવિધે મિથ્યાત્વ પરિહરવું જોઈયે.)

મત્રઃ—શ્રાવકને મિથ્યાત્વનો પરિહાર ત્રિવિધે ત્રિવિધે છે કે કેમ?

ઉત્તર:—(૧) શ્રાવક ને મિથ્યાત્વનો પરિહાર ત્રિવિધે ત્રિવિધે છે. કેમકે સાધુ અને શ્રાવકને સમ્યક્ત્વમાં કશો ફરક નથી. કારણ કે વસુદેવદિદેવો વાત આવેલી છે કે દુધર્મકુમાર કહેવા છાત્રો કે દેવકુમાર, અર્જુના શાસનમાં સાધુ અને શ્રાવકને વિનય સરસો છે તથા “ત્રિનવચન મત છે” એવી રીતે પણ સરસી છે માત્ર ચારિત્રની વાતમાં સાધુઓ મહાશયત્રનાર છે અને શ્રાવકો અણુત્રયત્રનાર છે. નેમજ શ્રુતની વાતમાં સાધુઓ-સમસ્તશ્રુતત્રનાર છે અને શ્રાવકો નવત્રમાં કુશલ હોય છે.

ઉપદેશમાત્રની વૃત્તિમાં પણ એ વાત જોઈતી રીતે કહી છે.

(૨) વટ્ટી દર્શનમત્તરિમાં પણ શ્રાવકને મિથ્યાત્વનો ત્રિવિધે ત્રિવિધે ત્યાગ કરવો છે. અને ત્યાં મિથ્યાત્વનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે લખ્યું છે.

“મિથ્યાત્વના થે મેદ છે:—લૌકિક અને ઓકોતર. એ દેવકના પાછા થે મેદ છે:—દેવગત અને યોગિગત.

ત્યાં લૌકિકદેવગત ને એ કે લૌકિક દેવોમાં મુક્તિનિધિને પૂજ્યતાની શુદ્ધિ પરી નેમનું સ્મરણ, સ્તુતન કે પૂજન કરવું.

ઓકોતરદેવગત ને એ કે ઓકોતર દેવમાં વગ દૃષ્ટા અને પશ્ચિર્નાદિક લૌકિક દેવનાં યોગોનાં આરોપ કરવો.

લૌકિક યોગિગત ને એ કે તાત્ત્વ કે તાત્ત્વમત્રીશ્રમન વગેરે ડિગ્યારીઓને બંદન પૂજન કે, મન્દાર કરવો મળતા નેમની માથે વળતર જોવાને આપ્યો કરવો કે નેમની માથે મોત્રન વગેરે કરવી.

लोकपालादिमित्रों से पू. के. सामान्य, समझ, कुलीन, नै-
ष्ठिक, तथा यथाव्यंश होने चाहिए के तैयारी मर्हता करनी।

इहां यथाव्यंश ने अं के जेओ स्वतन्त्रमतिरहे इत्युक्त आचर
तथा मर्हते, जेहू के, देरागम्बु द्रव्य वधारवा मारे पंगे लई माटे
आपरां, अथवा धाम्यमी भीखोर करनी, तथा देरागर माटे कृपा
अने बाह्यो करनी, तथा मया कर करवा, तथा यतिव देरा-
सरनी सामर्थ्यमात्र करनी, इत्यादिक अनेक प्रकारमें इत्युक्त के।

शास्त्रमां जे यतिने देरागर मर्हती खेनर, पैजा, गाम बगेरी
संभारवां मर्हती छे ते एवा मर्हते के बीह परधमी पराधम करी
ए मित्रवतनी लोप करतो होय तो त्यां यतिव तैनी भेमाळ क-
रनी, पण केर सामान्यपणे तैनी भेमाळ करनी करी नथी।

एतका मारे ने उपर यमाणे इत्युक्त मर्हते तथा आचरे हेने
यथाव्यंश जानवां। इहां पाद साधु के जेओ संविप्रपात्रिक ति
ते ओ छुद्रमर्हपणा करनार होवाथी यथाव्यंश गणता नथी।

एवा यथाव्यंश बगेरे हीणाचारियो जयां रहेता होय ते अ-
मायतन जानवुं त्यां अकस्मात् रीते साधुजांए जतां बनी अने
तो तैमने इन्धुप्रमर्हपणा करताना भागी नाववा, अगर तैम न-
थने तां पंगाना कान दाकी नववा। एवं जयां साधु माटे पण आ-
म करवुं कह्य छे तां तयाविध आगमना अज्ञान धापक माटे
शुं कहवुं। अर्थात् मने तां दूरज रहेवुं।

आदली वान दर्शनमचारीमां मिथ्यान्वना अधिकार करी छे
ते उपयोगी जानी इहा टांकी लीधी छे।

(३) कांटे पळे के साधुओ प्रविधे प्रविधे सम्पत्त्वनों अं-
गीकार ययां करे छे तेणे जानवुं के सर्वविधनिमायाधिक सेनांज
सम्पत्त्वनों अंगीकार आधी जाय छे, केमके आवश्यकपूर्णमां

સામાયિકનો અર્થ કરતાં કહું છે કે જ્ઞાન, દર્શન, અને ચારિત્રરૂપ ભાવસમ્યક્નો જે આપ પટલે ત્યામ તેજ સમાય અને સમાય તેજ સામાયિક. માટે સામાયિક અંગીકાર કરતાં જ્ઞાન, દર્શન, અને ચારિત્રનો અંગીકાર થાય છે.

વળી એજ ચૂંળમાં વ્યાખ્યાતારે “તિવિદં તિવિદેષં”નો અર્થ એમ કર્યો છે જે તિવિદં પટલે જ્ઞાન, દર્શન, અને ચારિત્રભેદે કરી ત્રણ પ્રકારનું સામાયિક કરું છું. અને તિવિદેષં પટલે મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન અને અવિરિતરૂપ ત્રણ ભેદે કરી સર્વ સાવચનું પચસાણ કરું છું. માટે આ વ્યાખ્યામાં તુણ્હો અંગીકાર દેસાય છે.

વળી વિશેષાવશ્યકમાં પણ સામાયિકની વ્યાખ્યા કરતાં સમ્યક્ત્વ, શ્રુત, અને ચારિત્રરૂપ ત્રણ પ્રકારનું સામાયિક કહી વોતિરામિ પદની વ્યાખ્યા કરતાં મિથ્યાત્વ, અને અવિરિતનો ત્યાગ જણાવ્યો છે.

(૪) કોઈ પૂછે કે શ્રાવકે શ્રાદ્ધ, મંવચ્છરી, પામી, છપામી, નવમી, તથા જલ્દાંજલિ ઘોરેાં કરવાં કે નહિ? તેનું એ ઉત્તર છે કે એ વર્ષા અજ્ઞાનિઓનાં કામ છે. શ્રાવકનાં એ કામ નથી.

આ વાચન જંબૂસ્વામી અને મમયનો સંવાદ વસુદેવદિદિમાં છે તે લખીએ છીએ.

“મમવ જંબૂસ્વામીને કહેવા ત્યાગ્યો કે મ્વામિન્, લોકપર્મ પણ પ્રમાણ કરવો જોઈએ કેમકે પિતરોને પિંડ દેનાર પુત્ર પેદા કર્યાથી પિતરોની તૃપ્તિ થાય છે એમ વિદ્વાનો કહે છે. ત્યારે મંબૂસ્વામી તેને કહેવા ત્યાગ્યો કે એ જ્ઞાન જુઠી છે. કારણ કે મર્તાંતરગત જીવો પોતાના કર્મને આધીન રહેલ છે. તે જીવોનું જેમ પરમને ઉપત્તવું કર્માધીન છે તેમ આદ્ય પણ કર્માધીનજ હોયો જોઈએ. વળી વિચાર કરો કે આદ્ય તો અચેતન છે, તે પુત્રોએ આપ્યો થકો

सुखेलाओ पाये पोचो केम आवे, माटे सुखेलाये उदर्याने दुख जे आवे ते तेनी भांति देवराय स्वरी गण ब्रह्मदेवाने पदोच नदि.

दली विचारो वे. बोल आय के बगवो कर्मयोगे धर्मिने कुंग के ब्रह्मदेव जन्मयो हवे ते देवतामे तेनो पुत्र तेना भिमिने स्वा पाणी भाये सो भू द्रव्यार भवे के अपकार ! ते विचारो."

आ विद्वाननी उदयति माटे आपत्यकचुणिमा एवं मरुतुं छे के श्रेणिक राजा मरण पावता बौणिक राजा बहु शोकातुर भयो तेनो शोक टाळवा सोधिभोण युक्ति रची जे एवी के जूना नाचपत्र ऊपर विद्वाननी विधि कोमगरी राजाने बगवोने कर्तुं के महाराज आधी रीते विद्वान कर्तुं गो राजानो गिनार भ-
वे. स्वामी विद्वान साम्बा लागुं.

(५) बोल बहं मे. आशकाय पांले आद्व संवसरी न कर्षा, पण बीजाए करेल आद्व संवसरीमा जमता छो दोष छे ? तेनु ए उतर छे के जेम गौरीपक्त, गणेशना मोदक, भट्टारिकात्रे नेवर, अनंतशत्रुनुं भोजन, वज्रलीनुं भोजन, दूधली आलय बज्रधारण तथा शिवराजनां भोजन, संराधिवारनुं भोजन, सोमेश्वरनी पाया मोदनुं देवभोजन, यक्षनुं भोजन, महानवमी बगेरानां लाणां, न-
लाय योगराना भयानुं भोजन, गेनम्पाळनुं भोजन, उद्योगगणनुं भोजन, अने कृष्णरात्रिनुं भोजन योगरां भोजनो विष्णुत्वना स्थिरीकारना कारण होयाधी परिहरवा लायक छे तेम आद्व सं-
वसरीनुं भोजन पण परिहरनुं जोइये.

इहां पाद राखनुं जोइये के मुनिभो भिक्षाचारी होयाधी तेभो एवां भोजन हवे ता तेमने स्थिरीकारनो दोष गतो नभी, माटे तेमने ते कल्पे. तेधीज हरिकोशबलमुनिष. जगपोंपमुनिष, तथा विजययोगमुनिष यज्ञमांधी आहार योग्यो छे. तथा नैदिपेणना

पूर्वभरमा तैना यक्षनो ध्वेन आदार मुनिभोए वीर्यो छे.

(६) कोइ कहे के त्वारे धर्मना अर्थ करेला कूवा तळावमां थी पाणी लेता स्थिरीकरण पाप के नहि ? तेनुं ए उत्तर छे के त्यां स्थिरीकरण नहीं थनुं. कारण के जो त्यां स्थिरीकरण थनुं होय तो श्रावकने माटे एनुं लघ्वरामां श्रावक के नेणे पोते जूदां कूवा तळाव कराववां; पण तेम तां क्यां कहुं नहीं.

(७) कोइ कहैसे के यक्षयक्षगीयोने धर्मागें पूजतां मिथ्यात्व लागे पण सांसारिक काम माटे पूजतां केम मिथ्यात्व लागे तेनुं ए उत्तर छे के एम मानीए तो शिनादिक देवना भक्तोने पण मिथ्यात्व नहि लागे कारण के माये तंओ पण तेमने सांसारिक अभेंज पूजे छे.

(८) कोइ कहैसे के जेम अविरत राजा के बैद्यने नमस्कार करवामां आवे छे तेम गोत्रदेवीओने पण पूजतां शो दोष छे ? तेनुं ए उत्तर छे के राजादिकने नमस्कार करतां आरंभनी अनुमति लागे छे, पण केइ मिथ्यात्वनी अनुमति नहीं. पण गोत्र देवनादिकने नमतां तो अदेवमां देवबुद्धिरूप मिथ्यात्वज छे. ए-टला माटेज आवश्यक घूर्णणमां कहुं छे के पुत्र मलवा माटे नागराधिके घणा देवदेवी पूज्या; पण सुलसा श्राविका होवाधी ते-णीए नहि पूज्या. तथा त्यांज “देवयाभियोगेणं” नी व्याख्या करतां कहुं छे के एक गृहस्थ श्रावक थनां तेणे व्यंतरो पूजवा जोड़ी दीधा. त्यागे एक व्यंतरीए कोप करी तेनो गाय चारनार छोकरो गायां साथे अलोप कर्यो. हवे छोकरानी शोध करवामां ते श्रावक उपारे आकुल थयां त्यागे व्यंतरी एक स्त्रीना शरीरमां प्रवेश करी कहेवा लागी के मने केम पूजता नहीं ? श्रावके विचार्युं के मारा धर्मनी विराधना नहि थाय तेम उपाय करवो ते-धीं तेणे कहुं के त्वारे जिनमतिमानी पाछल वेशो. व्यंतरीए ते

કબૂલ કરતાં તેને જિનમાનિમા પાછલ વેશાદી. અને તેનીએ ગાયો તથા છોકરો આળી આપ્યો.

(૧) દમણાના આચાર્યોએ પણ કહ્યું છે કે જેમ કુલીન સ્ત્રી-ઓએ વેશ્યાના ઘરે ન જવું તેમ મૃશ્રાવકે કુતીર્યમાં નહિ જવું. કારણ કે ત્યાં જતાં વીજા વિચારે કે ડ્યારે આ, ધર્મમાં કુશલ શ્રાવક પણ હતાં આત્રિ છે ત્યારે આ ધર્મ પણ મરસ લાગે છે, જે રીતે તેના ભક્તોને સ્થિરીકાર થાય અને જે રીતે વીજા ભવ્ય માણી-ઓને જે મિથ્યાત્વ ઉન્નત્ત કરાવે તે જિનભાષિત ચોધિ નહિ પામી શકે. માટે જે પુરુષ મિથ્યાત્વના કારણોને દૂર નહિ કરે તે સ્વ અને પરને સંસારમાં પાડે છે, વચ્ચી તે મુદ્દપુરુષ લોકિકતીર્થોમાં જઈને પુન્યયોગે ચિંતામણિ માફક મેલવેલું સમ્પત્તિ હારી નાસે છે.

વિચાર ૩૧ મો.

પ્રશ્ન:-શ્રાવકને મિથ્યાત્વ સાથે વસતાં અનુમતિ લાગે કે નહિ?

ઉત્તર:-શ્રાવકને મિથ્યાત્વ લોકો સાથે વસતાં પણ મિથ્યાત્વની અનુમતિ નથી લાગતી જે વાચનનો સુલ્લાસો દર્શનસત્તરીમાં જેમ છે તેમ લક્ષીયે છીયે.

શાસ્ત્રમાં અનુમતિ ત્રણ પ્રકારે કહી છે-સંવામાનુમતિ, ઉપ-ભોગાનુમતિ, અને પ્રતિશ્રવણાનુમતિ. સર્વ માથે વસવું ને સંવામાનુમતિ, તેના કરેલને ભોગવવું તે ઉપભોગાનુમતિ, અને તેને પૂછતાં જા પાઢવી તે પ્રતિશ્રવણાનુમતિ.

હતાં કોઈ કહેશે કે શ્રાવકને મિથ્યાત્વનો ત્રિવિધે ત્રિવિધે પરિહાર માનીએ તો સંવામાનુમતિ કેમ ટલે? તેનું જ ઉત્તર છે કે જે ત્રણ પ્રકારની અનુમતિ આરંભની વાચનમાં કહી છે. માટે આ-

રંમના પ્રમાણે કંઈ મિથ્યાત્વમાં સંવાસાનુમતિ જિનવતમાં માનેલી નથી. તેનાં કારણ નીચે મુજબ છે.

સામાન્યપણે અનુમતિ એ કહેવાય છે કે આપણે ઈચ્છી અનુકૂળતા વતાવીએ કે જેનાવડે સામો ઘર્ષા જે આરંભ કે મિથ્યાત્વમાં પ્રવર્તે છે તેના મનમાં ઈચ્છા વિકલ્પ પેદા થાય કે મને इहां પ્રવર્તતાં આ અનુમત કરે છે, તો ત્યાં આપણી અનુમતિ થઈ જાણવી. આ કારણથી આરંભમાં સંવાસાનુમતિ લાગે છે અને મિથ્યાત્વમાં નથી લાગતી. કારણ કે દેશ કે નગરમાં સાથે ધમતા રાજા, શેઠ, વેપારી, સેદુન, તથા કારીગર વગેરા તમામ લોકો જાણે છે કે અમે એક ધીજાનાં કામકાજ કરતા હોવાથી તેમજ રાજાનો કર મરેતા હોવાથી એક ધીજાના મદદગાર છીએ. આ રીતે આરંભના કામની સામગ્રીમાં દરેક જણની સામેલગિરી હોવાથી આરંભમાં સંવાસાનુમતિ રહે છે. અને ઈચ્છી યતિની આરંભના કામની સામગ્રીમાં સામેલગિરી નહિ હોવાથી યતિને સંવામાનુમતિ નથી લાગતી. પણ મિથ્યાત્વમાં સંવાસાનુમતિ નથી. કારણ કે મિથ્યાત્વ તો પોતાના અધ્યવસાયથીજ થાય છે. અને તે અધ્યવસાય કંઈ પરથી ઈચ્છે સહવામિઓથી પેદા થતા નથી. વઢી કદાચ શ્રાવક રાજાદિકના ઉપગોષથી લૌકિકમિથ્યાદૃષ્ટિદેવોનું વંદન પૂજન કરતો રહ્યો હોય તોપણ ત્યાં તેની અનુમતિ ગણાતી નથી. કારણ કે અધ્યવસાયનેજ મિથ્યાત્વ કહેવાય છે.

માટે મિથ્યાત્વમાં સંવામાનુમતિ નથી લાગતી. અગર જો इहां પણ સંવામાનુમતિ માનીએ તો મમ્યવત્ત્વમાં પણ સંવામાનુમતિ લાગશે. અને તેમ માનવા માંડીએ તો અમમ્યને મમ્યવત્તાનુમતિ થતાં મોક્ષ પ્રાપ્તિ થવાનો મસંગ લાગુ પડશે.

વિચાર ૩૨ મો.

(ઉપકરણ વાચત.)

મશ્ત્રા:—કંઢાઈ, ટોપ તથા નંદીપાત્ર, વગેરાં, અને નેણ, મૂઈ, તથા કાતર વગેરાં ઉપકરણ કેમ રાખો છો ?

ઉત્તર:—કારણ ૫ ઉપકરણો પણ આગમમાં રાખવાં કહ્યાં છે. કારણ કે કલ્પમાં કહ્યું છે કે સાધુને પાંદ અને સાધ્વીને પ-
ચીદ્ર તે ઔષધિક ઉપકરણ છે, બાકી ઔષધિક તો ઘસેને સંચા-
રપદક વગેરાં અનેક મકારે છે.

આચારાંગટીકામાં વિરોદ્ધ નુસોદગના મસંગમાં ટોપ તથા
કંઢાઈ કહેલ છે.

નિશીઘ્નચૂર્ણિ તથા વ્યવહારમાં નંદીપાત્ર, વિપાત્ર, કમઠક,
વિમાત્રક, તથા મસૂવળમાત્રક રાખવાં કહ્યાં છે.

દૃઢકલ્પભાષ્યમાં જઘન્ય, મધ્યમ, તથા ઉત્કૃષ્ટ ઔષધિક
ઉપધિ નીચે મુજબ લેખેલી છે.

(૧) કાષ્ટ કે છાનનું પીઠ, ઉત્તરપટ્તમાહિત નિપથા, દંઢક, મ-
માર્જની, ઘટો, કુટમુખ, કાતર, મૂઈ, નેણ, કર્ણશોધનિકા, ને
દંતશોધનિકા, ૫ જઘન્ય ઉપધિ જાણવી.

(૨) પાંચ શામત્રાણ (વાઝનું, મૃત્રનું, મૃચિકુટ, શીર્ષક, અને
છવ), પાંચ ચિચ્ચિમિળી (વાઝની, છવની, શાગની, દંઢની, તથા
કટકમય), બે સંધારા (સંધારપટ્ટ તથા ઉત્તરપટ્ટ), પાંચ દંઢ (દંઢ,

૧. માટું. ૨. પાષા કરતાં નાનું. ૩. માત્રક કરતાં નાનું. ૪. વેસ-
વાનું ખાસન. ૫. માંકડા મુખનો ઘટો. ૬. વરમાદથી યજ્ઞાવનાર.
૭. શાહુમણવાળો ને દંઢ. તે રિપુનો વધ કરતાં કામ લાગે છે.

રંધના પ્રમાણે કંઈ મિથ્યાત્વમાં સંવાસાનુમતિ જિનમતમાં માનીલી નથી. તેનાં કારણ નીચે મુજબ છે.

સામાન્યપણે અનુમતિ એ કહેવાય છે કે આપણે પૃથ્વી અનુકૂળતા ઘટાડીએ કે જેનાવડે સામો ધર્મી જે આરંભ કે મિથ્યાત્વમાં મંચર્યો છે તેના મનમાં એવો વિકલ્પ પેદા થાય કે મને इहाँ મંચર્યતાં આ અનુમતિ કરે છે, તો ત્યાં આપણી અનુમતિ થઈ જાણવી. આ કારણથી આરંભમાં સંવાસાનુમતિ લાગે છે અને મિથ્યાત્વમાં નથી લાગતી. કારણ કે દેશ કે નગરમાં સાથે ઘસતા રાજા, દોઢ, પેપારી, સેહુન, તથા કારીગર વગેરા તમામ લોકો જાણે છે કે અમે એક ઘીજાનાં કામકાજ કરતા હોવાથી તેમજ રાજાનો કર ભરતા હોવાથી એક ઘીજાના મદદગાર છીએ. આ રીતે આરંભનાં કામની સામગ્રીમાં દરેક જણની સામેલગિરી હોવાથી આરંભમાં સંવાસાનુમતિ રહે છે. અને ઈથીજ યતિની આરંભના કામની સામગ્રીમાં સામેલગિરી નહિ હોવાથી યતિને મંવામાનુમતિ નથી લાગતી. પણ મિથ્યાત્વમાં સંવાસાનુમતિ નથી. કારણ કે મિથ્યાત્વ તો પોતાના અધ્યવસાયથીજ થાય છે, અને તે અધ્યવસાય કંઈ પરથી પડેલું સહવાસિઓથી પેદા થતા નથી. વઢી કદાચ શ્રાવક રાજાદિકના ઉપરોધથી લૌકિકમિથ્યાદૃષ્ટિદેવોનું વંદન પૂજન કરતો રહ્યો હોય સોપણ ત્યાં તેની અનુમતિ ગણાતી નથી. કારણ કે અધ્યવસાયનેજ મિથ્યાત્વ કહેવાય છે.

માટે મિથ્યાત્વમાં સંવાસાનુમતિ નથી લાગતી. અગર જો इहाँ પણ સંવાસાનુમતિ માનીએ તો સમ્યક્ત્વમાં પણ સંવાસાનુમતિ લાગશે, અને તેમ માનવા માંડીએ તો અભવ્યને સમ્યક્તાનુમતિ ધર્તા મોક્ષ પ્રાપ્તિ થવાનો પ્રસંગ લાગુ પડશે.

વિચાર ૩૨ મો.

(ઉપકરણ વાવ્રત.)

મશ્ત્રઃ—કઢાઈ, ટોપ તથા નંદીપાત્ર^૧ ઘોરાં, અને નેળ, મૂઈ,
તથા કાતર ઘોરાં ઉપકરણ કેમ રાखો છો ?

ઉત્તરઃ—કારણે ૫ ઉપકરણો ૫ આગમમાં રાखવાં કહ્યાં
છે. કારણ કે કલ્પમાં કશું છે કે સાધુને ચાંદ અને સાંધ્રીને પ-
ચીન્ન તે ઔધિક ઉપકરણ છે, યાકી ઔપગ્રહિક તો ઘણેને સંધા-
રપદક ઘોરાં અનેક પ્રકારે છે.

આચારાંગટીકામાં તિલોદગ તુસોદગના પ્રસંગમાં ટોપ તથા
કઢાઈ કહેલ છે.

નિશીઘનુર્ણિ તથા વ્યવહારમાં નંદિપાત્ર, વિપાત્ર^૨, કમટક,
વિમાત્રક^૩, તથા પ્રસ્રવણમાત્રક રાखવાં કહ્યાં છે.

દૃઢતલ્પભાષ્યમાં જયન્ય, મધ્યમ, તથા ઉત્કૃષ્ટ ઔપગ્રહિક
ઉપધિ નીચે મુજબ લેખેલી છે.

(૧) કાષ્ઠ કે છાણનું પીઠ, ઉત્તરપટમાહિત નિપઘા^૪, દંઢક, મ-
માર્જની, ઘટો, કુટમુષ^૫, કાતર, મૂઈ, નેળ, કર્ણશોધનિકા, ને
દંતશોધનિકા, ૫ જયન્ય ઉપધિ જાણવી.

(૨) પાંચ વામત્રાણ^૬ (વાઝનું, મૂત્રનું, મૂત્રિકુટ, શીર્ષક, અને
છવ), પાંચ ચિર્લામણી (વાઝની, મૂત્રની, ઘાગની, દંઢની, તથા
કટકમય), ૬ મંધારા (મંધારપટ તથા ઉત્તરપટ), પાંચ દંઢ (દંઢ^૭,

૧. માટું. ૨. પાત્રા કર્ગતાં નાનું. ૩. માત્રક કરતાં નાનું. ૪. કેમ-
પાનું આસન ૫. માંકડા મુખનો ઘટો. ૬. વરમાદધી ઘચાવનાર.
૭. વાહુપ્રમાણવાળો ને દંઢ. તે રિપુનો વધ કર્ગતાં કામ લાગે છે.

વિદંડ^૧, લાટ્ટે^૨, વિલટ્ટિ^૩, ને નલિકા^૪), ત્રણ માત્રક (ઉચ્ચારનું, પ્રશ્રવણનું, તથા શ્લેષ્મનું), પાદલેસનિકા, ત્રણ ચામડાં (પાતરણ, ઉત્તરપટ્ટ, તથા નલિકા, અથવા કર્ષિત, તલિકા, અને ઉચ્ચા), બે પાટા (સંધારપટ્ટ અને ઉત્તરપટ્ટ અથવા સન્નાહપટ્ટ અને પલાંઠીપટ્ટ), એ મધ્યમ ઉપધિ જાણવી.

(૩) મધ્યમ ઉપધિ ઉપરાંત બે પ્રકારનું અક્ષમંઘાટક (एकांगिक અને अनेकांगिक), તથા પાંચ પ્રકારનાં પુસ્તક, અને ફલક એ ઉત્કૃષ્ટ ઉપધિ જાણવી.

इहां दंडक, विदंडक, यष्टि. અને ત્રિયાષ્ટિ એ મર્વે સાપુઓને જૂદાં જૂદાં હોય છે. અને એ ઉપરાંત ચર્મકૃત્તિ^૧, ચર્મકોશક^૨, ચર્મચ્છેદ^૩, યોગપટ્ટ, અને ચિર્ચિર્ચિર્મિનિ એ મુઠ્ઠની ઉપધિઓ હોય છે.

ચઢી ત્યાં લખ્યું છે કે એ ઉપધિઓ તથા એના જેવી ઉપાનદ્ વગેરા વીજી ઉપધિઓ જે તપમંચમની માધક હોય તે ઔપગ્રહિક ઉપધિ જાણવી.

निशीथचूर्णिमां लांवा मार्गमां उत्तरमां नीचे मुनय औपग्र-
हिक उपकरण लेवां लख्यां छे.

ચામડાનાં નવ ઉપકરણ—(નલિકા, પન્ડીલા, ચલક, ચઢ્યા,

૧. દંડ કરતાં નાનો તે વિદંડ એ વર્ષાકાળે મોચરી જતાં લેવાય છે. વરસાદ આવતાં તેના ડાબા કપડું નાખી તેની હેઠે ચાલતાં અપ્કાયનો ઓછો સ્પર્શ થાય છે. ૨ પોતા કરતાં ચાર આંગળ ઊંચી તે લાટ. તેના ચડે પટ્ટો ઘંપાય છે. ૩ લાટ કરતાં નાની તે વિલટ્ટિ, તે વર્ષાક ઉપાશ્રયના વારુના ઢાંકતાં કામ આવે છે. ૪ પોતા કરતાં ચાર આંગળ મોટી તે નલિકા. તે પાણીમાં તાં પાણીની ડંડાઈ તથા બધાના કામમાં આવે છે. ૫ છવટ્ટિકા. જેમાં નેળ વગેરા રસાય તે. ૬ ચાધરનો કુટકો અથવા કાતર.

અંગુલિકાજીવ, શિવમ, શમ્ભુ, અર્ધશ્યામી, અને વરિષ્ઠ.)

શિવે નમઃ કારક.

કાંદામાં ૧૧ દેવદાસ્ય—શામલ, શૂર, મુદેન્દ્ર વગરનાં મીઠા-
લા મારી. આર. મીઠા કારકના નામના કારકના મારી બેળ, ૧
અમળદાસ્ય, અંગુલિકાજીવ, મિશ્રાશ્વરદાસ્ય, મરણદાસ્ય, શીરવંદક,
અનુવેશદાસ્ય, નથા દ્રીદિદાસ્ય વગેરે.)

મદીધામન, ધર્મકારક, વર્તમાનનાં દેવદાસ્ય, કૈવરના મૂ-
ળીની મોલીઓ, છામળી ધાવેલી કપડામાં વરકા, નથા શીઠ,

૯ મધાળે દેવદાસ્ય મારી જાતનાં મનિષ્ મારી એવાં. અને
મધોમન ત્યાં વિચારથી કદાં છે.

માટે છાદ્ધ મ અદનાં વરકાજીવ અર્થે છે એ મેં ૯ દેવદાસ્યો
ઉપરનાં મીઠાં પણ એ મારી દેવદાસ્ય આત્મમયમના કારકના હેતુ
દોષથી ભવામાં આવે મેં મારે “ અંબરી એવાઈ મલેજમમારે
જાજનામ ” ૯ ગાથાનાં વળે વિદ્ય થઈ કાંક છે.

(૬૭૦-૬૮૬)

વિચાર ૩૩ નો.

મદ્ધ: શોભવદા વરકા વધી કદાં છે ?

ઉત્તર.—દેવદાસ્યકૃષ્ણિમાં કદાં છે કે જાણનાં કારણે.
વરકાંદો એવાય છે

આચારીમાં પણ કદાં છે કે કોઈ સાધુ નવ રહેતાં ને પરી-
વદ સ્વમવા સમર્થ હોય છતાં દાસ્ય જીતવા અમર્થ થાય તો મેને
મટિવંધ વરકાં શોભવદાં ધરવાં કાળે

સ્થાનાંમયાં પણ ઘણાં કારણે વધુ રાસવાં કદાં છે—જાણનાં
કારણે, મધપનની દુર્ગુણા ધર્મી અટકાવવાનાં કારણે, નથા પરી-

પદ નહિ પર્ષા શક્યાના કારણે.

ચઢી તિનકલિપખોને પગ કારણે ચોટપટ્ટક રાખશે પંચક-
લપાં કહ્યો છે.

વિચાર ૩૪ મો.

મશ્ન:-ચલોટાનું માંત ગોપયવું ક્યાં કહ્યું છે ?

ઉત્તર:-છેદમંથોમાં અપવાદપદે પટ્ટને ગ્લાન હોતાં, લોચ
કરતાં, આધાર્યાદિકના શરીરનું વૈષાટ્ય કરતાં, ઝંચે ટાંગેલાં
ખાનન ઝતારતાં, મૂવાનો સંધારો પાધરતાં, ઉપાશ્રય પ્રમાર્જતાં,
તથા મરેલા સાધુને ઝગાદતાં इत्यादि કારણે કટિપટ્ટક કરવું,
પટ્ટે ચલોટો કટિમાં મમ્મૃત ઘાંધવો કહ્યો છે.

માટે એ કારણોમાં ચલોટો પહેરતાં તે દોરાથી અથવા માંત
ગોપવાધીજ રહી શકે છે.

વિચાર ૩૫ મો.

મશ્ન:-ઋતુવદ્ધકાલમાં પીઠફલકાદિક કેમ નથી વાપરતા ?

ઉત્તર:-(૧)નિશીય ભાષ્યમાં મંથારાના ભેદ ઘતાથી કહ્યું છે કે
ગમે તે પ્રકારનો મંથારો ઋતુવદ્ધકાલમાં લેતાં આશામંગ, અન-
વસ્થા, અને મિથ્યાત્વ ધાય છે. મંથારાના ભેદ આ પ્રમાણે પાઠ્યા
છે. સંધારો વે પ્રકારનો:-પરિસાટી, અને અપરિમાટી. પરિસાટી
વે પ્રકારનો:-શુપિર અને અશુપિર-ત્યાં શાલ કે તૃણ ઘેરાનો
શુપિર અને દર્મનો અશુપિર. અપરિસાટી વે પ્રકારનો:-એકાંગિક
અને અનેકાંગિક. એકાંગિક વે પ્રકારનો:-સંઘાતિમ અને અતંઘા-

નિમ્ન અનિવાર્ય તે દુષ્ટાદિવત્તો જાણવો.

(૧૫) અનુવાચના પીઠમાં વર્ણ છે કે જન્યદુષ્ટાદિની નિઃસા-
દાચકે સંધ્યાએ ઉપર મૂળ મથા પીઠપદ્ધતિવે વાદો મેળે અવ-
સ્થા જાણવો.

(૧૬) “સામાપ્ત્યારંભા મિશ્રામનસા ચેત્તિમિ અગ્રણ ધમસાનના
પાદપીઠ ઉપર ચેત્તિમિ મળપા દેશના આપે” છ’ દાસ્યનાથી પી-
ઠાર્થિકવર્તો પરિધોગ મિલ્લ વરી રાકાય મેલ વર્તી. સંધ્યાએ પે
તો મળપા મહામજનો સ્વપ્ન છે મેળી મેધોના માટે અમ્હા છે પણ
૬.૧ પીઠા આચાર્યો માટે વર્તી વર્તી મળપાને પણ મમસમન-
મીજ અને રામાપ્ત્યારંભા આપેલજ મિશ્રામન અનુદાન વર્ણુ છે.
સંધ્યાએ જાણી આપેલની યાત વર્તી

(૧૭) દયામળાન અગ્રણ પણ સંધ્યાએ નિપચા કરવી વહેમ
છે એ માટે નિર્ણયવૃત્તિમાં મળ્યુ છે કે મુખ્યદુષ્ટોમાં નિપચા
કરવાની મજના છે વહેમ કે કમાય પણ અને મારિ પણ કમાય. તો
વચાય તો ત્યાં મેલે શિષ્યોએ વહેમ કરાવવી દેશા કાદતમાં પણ
મજના છે વહેમ કે મેલ પણ કરાય અને પીઠી રીતે પણ કરાય.
તો નિપચા નહિ કમાય તો વન કમટાવર વેલી મુજ વાવના આપે.

અર્થમદ્યોમાં નવો નિપચા કરવી અને મેટલા માંમજના
હોય તે સધામજને પોતાનાં કમટા કે કાવળીઓ દેશા કટાય તો
દા માંમજનાર હોય તો પીઠાની ધારી મ્હા દેવી તેનાવટે વ્ર-
સ્થાવનાની અને પીઠી મુખની નિપચા કરવી.

(૧૮) વર્તી આચાર્યનો સંધ્યાએ કર્મનાથી ધન દાપ કેવો કરવો
સ્વપ્નમાં વર્તો છે કારણ કે મેળી ઓઝો હોય તો મર્પનુ મય રહે.

ત્યાં પણ વૃત્તિકારે સર્વાવાલમાંજ મેલ કરવાનું મળાચ્યું છે.

(૧૯) વાંદ પાંદે કે દુષ્ટાશ્રુતસ્કથમા વર્ણુ છે કે યાસિપમ-

તિમા ધરનાર સાધુને પૃથિવીશિલા, અથવા કાષ્ઠશિલા, અથવા
યથાસંસ્તૃત ઇટલે કે સ્વપમાં લાગે તેવી રીતે મળેલાં તૃણાદિક,
અથવા સંધારા પ્રતિલેખવા કલ્પે. માટે જ્યારે પ્રતિમાધરને પણ
તૃણે સંધારા સર્વકાલમાં જણાવ્યા છે ત્યારે ઘીના મુનિને કેમ ન
કલ્પે? તેનું ઉત્તર એ છે કે એ પ્રતિમાધર સાધુનો કલ્પ જૂદો છે.
કારણ કે તેઓ કંડ એ સંધારા માગી ભાવના નથી. વળી એ મા-
સિકપ્રતિમાધર મુનિ શરીરનું પણ પ્રતિકર્મ કરતા નથી. કારણ
કે ત્યાં લલચું છે કે મામિકપ્રતિમાધર મુનિના ઉપાશ્રયમાં કોઈ
આગ ધુલાવે તો ત્યાં તે મુનિને નીકળવું કે પેશવું કલ્પે નહિ. તે-
મજ તેના પગમાં કાંટો કે કાંકરાં લાગે અથવા આંધમાં જીવ-
જંતુ કે રત્ન પેમે તો તે તેને કાઢવાં કલ્પે નહિ. માટે પણ મુનિનું
આલંબન એવું અયુક્ત છે

૩૬

વિચાર ૩૬ માં.

(પાપપ વિષે.)

પ્રશ્ન:—પાપપ દરેક દિવસે કેમ નથી કરવાના ?

ઉત્તર:—આગમમાં પર્વ દિવસમાત્ર પાપપ કરવું કહેલું છે

જુઓ મગવતીમાં લખ્યું છે કે પ્રાટમ, ચૌદમ, પૂનમ અને

અદિષ્ટાના દિને પ્રતિપૂર્ણ પાપપ વાઝના થકા વિચારે છે અને તેની રી

ત્તામાં લખ્યું છે કે ' પાપપ પર્વદિનાનુષ્ઠાન ' ' પાપપં ચ યદા

પાપપિ ચ તે કુર્વેતો વિહરંતિ તદર્ગ્યન્નાહ ચાત્તદસ્મેત્યાદિ. ઇદો-

પ્રેષ્ટા અમાસ્યા' એનો માર્ગાર એ છે કે પાપપ ઇટલે પર્વદિવ-

સે કરવા. અને તે વખતે અને તે રીતે કરતા તે જતાવવા સુપ્રકાર

એ છે કે પ્રાટમ, ચૌદમ, પૂનમ અને અમાસ્યાના દિને પાપપ-

દામ પોમદ કાગા. માટે દર્શા દીક્ષામાં કાલનિયમ મુજબે જણાય છે.

મગધનીની દૃષ્ટિ મમાળે રૂપાનાગિર્દામાં, કપાદાવદ્ધાની દૃષ્ટિમાં, ઠાનામુજની દૃષ્ટિમાં, ઉપરાધ્યયનની દૃષ્ટિમાં, આશ્વમ-
વની દૃષ્ટિમાં, પેષાદાવની દૃષ્ટિમાં, આવદ્યકપૂર્ણિમાં મથા પુન્ય-
માલની દૃષ્ટિમાં પૌષ્પ તે પર્વદિને કરવાનું અનુદાન થયું છે.

પોમદાસની દૃષ્ટિમાં પણ આટમ, પૌદમ, પૂનમ, અમાવાસ્યા
રૂપ ચતુર્થીમાં પોમદ કરવું થયું છે.

ચલી પ ચતુર્થીમાં દેવતાઓ પણ મેઠુ મંગરાના નૈત્યોમાં ય-
દિયા કરે છે એમ માનિલિયા પયદ્યામાં મળ્યું છે.

(૧) કોઈ કહેશે કે ઉપર મમાળે તો જો કે પર્વમાં પોમદ
આવે છે, છતાં પણ તો શિગિરૂપ પોમદ દરરોજ પણ કરીપ તો
તેમાં શાં દોષ છે ?

પરંતુ ઉપર પ છે કે મિનમાપિત કરતાં અધિક કે ઊર્ણ કરતાં
શામ્નમાં દોષમ પ્રતિષાદન થયો છે. જો તેમ નહિ હોય તો તો દે-
વની, પાલી મંગરાના કાઠમગનાં મમાળ આપ્યાં છે તે કરતાં
મધુ મધનના કાઠમગ કરતાં, મથા મમગ્યા દેતાં તળપાર મામા-
પિયક ઉચ્ચવાને વદ્યે પાર પાર ઉચ્ચતાં, મથા પોંખી મદલિ-
ના દેતાં, મથા પીખા અનેક કૃત્યોમાં અધિકતા કરતાં પણ દોષ
નહિ મગશે. પણ તેમ તો કંઈ છે નહિ, માટે પૂર્વપુરુષોએ જે અનુ-
દાન જે રીતે અને જેટલું થયું હોય તે તેમજ કરવું જોઈએ.

(૨) દર્શા કોઈ પુત્રે કે વિપાકમુખમાં મળ્યું છે કે. સુવાદુકુ-
મારે પકવેલા આટમ, પૌદમ, પૂનમ અને અમાવાસ્યાના દિનામાં
પોમદશાલામાં આવી અટમમક્ત પોમદ રીધું માટે અટમમક્તના
મ્રણ દાદાદા દોવાથી અપર્વમાં પણ પૌષ્પ આવશે તેનું પ ઉપર
છે કે. પ વિપાકમુખના પ વાવતના અક્ષરો અતિગંધીર છે. કારણ

પ્રના અક્ષરોનો પણ નિર્વાહ થઈ શકે છે.

વઢીં હતાં એક ઘોડો વિચાર કરવો ઘડિત છે કે આપણમાં પહેલું પૌપથ લેવાય છે અને પછી પચ્ચાણના અવસરે તપ લેવાય છે, એ વાત પ્રસિદ્ધ છે. તેમજ દ્રવ્યપોમહમાં પણ પહેલો પૌપ-થની ક્રિયાનો અંગીકાર કરાય છે અને પછી અદમ ભક્ત લેવાય છે, એમ જ્ઞાતા મુત્રમાં અમયકુમારના પ્રસંગમાં લલ્લેલ વિના ક-પરથી જણાય છે. છતાં નંદમણિયારે તેથી વિપરીત કર્યું છે. તેથી એમ જાણવાને કારણ મળે છે કે નંદમણિયારે મિધ્યાત્વ પામ્યા પછી એ ક્રિયા કરી છે. અને મિધ્યાત્વીની ક્રિયા સમ્યક્ હોવા-ની ભજના છે તેથી તેમાં શી આસ્થા કરી શકાય ?

(૪) વઢીં વસુદેવદિંદિમાં વિજયસેન રાજાની વાતમાં લ-ર્યું છે કે રાજા ઉપર વીજલી પડવાની છે એમ નિમિત્તિઆજ જ-ણાવતાં મંત્રિએ રાજાના મિહાસનપર એક મૂર્તિ સ્થાપી રાજાને ધર્મપરાયણ રહેવા જિનમંદિરમાં મોકલાવ્યો. ત્યાં રાજા સાતદિન મૂંઢી પોસહ પાઝતો થકો રહ્યો. સાતમા દાઢે વપોરે વીજલી સ્થાપેલ મૂર્તિ ઉપર પડતાં રાજા પોમહશાઝાથી ઘરે આવ્યો.

હતાં એ ઉત્તર છે કે એ રાજાએ કંઈ પૌપથવ્રત નથી કર્યું કિ-નુ ઉપસર્ગ નિવારવા માટે ઉપમર્ગની દદ મૂંઢી પોમહની ક્રિયાનો અંગીકાર કરવા રૂપ અભિગ્રહ કર્યો છે કારણ કે સાતમા દિને ઘપોરેજ ઉપસર્ગ દૂર થતાં પોમહશાઝાથી વાહેર નીકલ્યો એમ કહ્યું છે માટે પૌપથવ્રત હોય તો તે કંઈ વપોરે પૂરું થાય નહિ. વા-કી ઉપમર્ગ મૂંઢી ધારેલો પૌપથનો અભિગ્રહ પૂર્ણ થયો છે

કોંડ પૂછે કે ત્યારે પોસહ પાઝતાં થકો એનો કેમ અર્થ ક-ર્યો તેનું એ ઉત્તર છે કે જેમ ભરત વગેરા અવિરાતિઓના અધિ-પારમાં પૌપથિક એ શબ્દનો અર્થ અંગીકાર કરી છે પૌપથક્રિયા

કે એક તો ત્યાં પર્વતિથિઓ કહી છે અને થીજું અટમમક્ત કહ્યું છે. હવે એ વધા પર્વો સમકાળે તો કંઈ સંભવે નહિ. તેથી અનાગત અથવા અતિક્રાંતપર્વની કોઈ અપેક્ષા પર્વના અનુષ્ઠાન મેઝરી અપર્વમાં પણ પર્વાનુષ્ઠાન કરવાનું હોવાથી પર્વનો ઉપચાર કરી સમકાળે યથાં પર્વે કર્યાં હોય તો પણ વધુશ્રુત જાણે :

એ રીત પ્રમાણે ત્રણ દિન તે તેરશ-ચૌદશ-પૂનમરૂપ, અથવા ચૌદશ-પૂનમ-એકમરૂપ, અથવા છઠ-સાતમ-આઠમરૂપ, અથવા આઠ-નવ-દશમરૂપ આવે. કારણ કે જેને મતિપર્વે પોમહ કરવાનો નિયમ હોય તેનાથી કારણયોગે આઠમના દિને પોમહ નહિ થઈ શક્યું હોય તો યાવત્ તેરશમાં પણ કરી શકાય છે. તેમજ ચૌદશ પૂનમના પોમહ કારણયોગે કોઈ વેલા અગાઝથી યાવત્ નવમ દશમના પણ કરી શકાય છે.

આ રીતે એ સૂત્રનું સમાધાન અમે કર્યું છે. અગર થીજી કોઈ રીતે પ્રંથાંતરના અવિરોધે વધુશ્રુતોએ વ્યાખ્યાન કરી સમાધાન કરવું.

(૨) નંદમણિપારના અધિકારમાં તે મિથ્યાત્વ વામ્યા પછી જેઠ માસમાં અટમમક્ત લઈને પોમહશાળામાં રહ્યા એમ કહ્યું છે. માટે અનિવરણાદિનના પોમહ વગર જેઠ માસમાં ત્રણ પોમહ કેમ ઘટે ? તેનું એ ઉત્તર છે કે જ્ઞાતા સૂત્રના એ અધિકારમાં પહેલું અટમ મક્તજ કહ્યું છે અને એ અક્ષરોથી કંઈ એમ મિદ્ધ થાનું નથી કે અટમ મક્તના ત્રણ દિન પોમહ માધેજ હતાં, કારણ કે જો તેમ હોત તો સુવાહુકુમારની વાક્યક પહેલાં પોમહશાળાની ય-માર્ગનાદિક વિધિ કહેત પણ તેમ હતાં નથી. હતાં તો અટમ મક્ત લેવાનું પોતું લક્ષ્યું છે અને પોમહશાળાની વિધિ પછી લાગી છે. માટે અટમ મક્ત સ્ત્રીવા શબ્દ અને એક કે બે દિનમાં પર્વ આવી જતાં માધે પાંચ પણ સ્ત્રીયું હોય એમ સંભવે છે. અને એ રીતે સૂ-

પ્રના અક્ષરોનો પણ નિર્વાહ થઈ શકે છે.

વલી इहां एक बीजो विचार करयो घटिन छे के आपणमां पहेलुं पौषध लेवाय छे अने पछी पचत्ताणना अवसरे तप लेवाय छे, ए बात प्रसिद्धज छे. तेमज द्रव्यपोमहमां पण पहेलो पौष-धनी क्रियानो अंगीकार कराय छे अने पछी अठम भक्त लेवाय छे. एम ज्ञाता मूत्रमां अपपकुमारना प्रमंगमां लखेल बिना ऊ-परधी जणाय छे. उतां नंदमणियारे तेथी विपरीत कर्युं छे. तेथी एम जाणवाने कारण मळे छे के नंदमणियारे मिथ्यात्व पाम्या पछी ए क्रिया करी छे. अने मिथ्यात्वीनी क्रिया सम्पक् होवा-नी भजना छे तेथी तेमां शी आस्था करी शकाय ?

(४) वली वसुदेवार्हटिमां विजयमेन राजानी वानमां ल-ख्युं छे के राजा ऊपर बीजली पडवानी छे एम निमित्तिआए ज-णावतां मंत्रिए राजाना मिहामनपर एक मूर्ति स्थापी राजाने धर्मपरायण रहेवा जिनमंदिरमां मोकलाव्यो. तां राजा सातदिन मृधी पोमह पाळतो थको रह्यो. सातमा दाढे वपोरे बीजली स्थापेल मूर्ति ऊपर पडतां राजा पोसहशाळाधी घरे आव्यो.

इहां ए उतर छे के ए राजाए कंद पौषधव्रत नहीं कर्युं कि-नु उपमर्ग निवाग्वा माटे उपसर्गनी दद मृधी पोसहनी क्रियानो अंगीकार करवा रूप अभिग्रह कर्यो छे कारण के सातमा दिने वषोंगेज उपमर्ग दूर थतां पोसहशाळाधी बाहेर नीकल्यो. એમ વર્ણુ છે માટે પૌષધવ્રત હોય તો તે કંદ વપોરે પૂરું થાય નહિ. ઘા-લી ઉપમર્ગ મૃધી ધારેલો પૌષધનો અભિગ્રહ પૂર્ણ થયો છે

કોઈ પૂછે કે ત્યારે પોમહ પાळतो थको एनो कंम अर्थ क-रयो तेनुं એ ઉત્તર છે કે જેમ ભજન વગેરા અવિરતિઓના અધિ-યારમાં પૌષધિક એ શબ્દનો અર્થ અંગીકાર કરી છે પૌષધાક્રિયા

જેને, નહિ કે પૌષ્પવ્રતવાળો એમ કરાય છે તેમ હાં પણ ઉપમાર્ગે મૂખી પૌષ્પ ક્રિપાનો અભિગ્રહ પાડતો યકો એમ વ્યાખ્યાન કરી શકાય છે.

(૫) વઢી વસુદેવહિંદેમાં મેઘરથરાજાની કથામાં લખ્યું છે કે મેઘરથરાજા એકદા અઠમ ભક્ત લઈ પ્રતિમામાં ડૂબો રહ્યો. તેને ઈંદ્રે પ્રણામ કરી તેનાં વચ્ચાણ કરતાં ઈંદ્રાણીઓ ઢગાવવા આવી પણ તે ઢગ્યો નહિ તેથી ઈંદ્રાણીઓ તેને નખી જતી રહી. અને મૂર્ત્યુ ડગતાં રાજાએ પ્રતિમાપૌષ્પ પાવ્યું.

હાં એ ઉત્તર છે કે એ રાજાએ કંઈ અઠમભક્તપૂર્વક પૌષ્પ નથી લીધું કિંતુ કાઝસગ્ગ કરેલો છે. કોઈ પૂછે કે ત્યારે અંતે પ્રતિમાપૌષ્પ પાવ્યું એમ લખ્યું છે તેનો શો અર્થ તેનું એ ઉત્તર છે કે પ્રતિમાપૌષ્પ એટલે પ્રતિમારૂપ અનુષ્ઠાન અથવા પ્રતિમારૂપ અભિગ્રહ એ અર્થ સંભવે છે.

કદાચ કોઈ પૂછે કે શું અગ્યારમા વ્રત વિના વીજા ઠેકાણે પણ પૌષ્પ શબ્દ વર્તે છે? તેનું એ ઉત્તર છે કે હા વર્તે છે. કારણ કે સાધુના અધિકારે “પવિત્રયપોમહિએમુ સમાદિપચાણં” એની ચૂર્ણિમાં લખ્યું છે કે હાં પૌષ્પવ્રતવગર સામાન્યપણે સાધુના ધર્મ કૃત્યનો વાચક પૌષ્પ શબ્દ છે. વઢી આવશ્યકચૂર્ણિમાં સામાયિકના અતિચારના અધિકારમાં મનદુઃખાનિધાનની વ્યાખ્યામાં લખ્યું છે કે પોમહવાળો એમ ચિંતવે જે ઘરે આ કામ ઠીક છે, આ અઠીક છે, એ મનદુઃખાનિધાન. હાં પોસહ શબ્દ સામાયિકવાચી છે. તથા દેશાવકાશિવ્રતના અતિચારમાં અમનોજ્ઞપ્રયોગની વ્યાખ્યામાં પોસહ વધારે પૂરું યજ્ઞે એમ ચિંતવવું તે અમનોજ્ઞપ્રયોગ એમ લખ્યું છે. હાં પૌષ્પશબ્દ દેશાવકાશીવાચક છે. તથા એજ ચૂર્ણિમાં એક કથામાં એકાંતર મૈથુનની નિવૃત્તિની વાતમાં

લઘુ છે કે “જે દિવસે એકને મોકલું તે દિને ઘીનાં પૌષ્ય હતું” એમ કહ્યું છે. इहां पौष्य शब्द अभिग्रहवाची जणाय છે.

(૬) ઘડી કોઈ કહે કે મગચનીમાં શંભુશ્રાવકના અધિકારે લઘુ છે કે “શંભુ ઘીના શ્રાવકોને કહ્યું કે તમે અન્ન, પાન, સ્નાદિમ, સ્વાદિમ કરાવો છો તો આપણે તે સ્નાતાપીતા થકા પાશિકપૌષ્ય પાલતા વિચરશું” એપરથી પોસદમાં શ્રાવકને ભોજન આવે છે કે નહિ? તેનું એ ઉત્તર છે કે ભોજન નથી આવતું કારણ કે ટીકાકારે इहां बीजी रीते व्याख्यान कर्तुं છે તે એમ છે કે સ્નાતાપીતા થકા” इहां वर्तमानकाल છે તોપણ અર્થ ભૂતકાલનો કરવો તેથી એવો અર્થ યાય છે કે “સાઈપી લીધા ઘાદ.” અને इहां भूतकालनो अर्थ છતાં ભોજન કર્યા ઘાદ તરતજ પૌષ્ય કરશું એમ અવિલંબ જણાવવા વર્તમાન વાપર્યો છે.

(૭) કોઈ કહેશે કે “ચંદ્રસ, આઠમ, અમાવસ્યા અને પૂર્ણિમાના દિને પ્રતિપૂર્ણ પૌષ્ય કરતા થકા વિચરે છે” એ વચનથી એ દિવસોમાં તો પૌષ્ય કરવું મિદ્ધ થશે પણ પર્યુષણના દહાડે અઠમપોસદ કેમ મિદ્ધ થશે. તેનું એ ઉત્તર છે કે પૌષ્ય છોડે શાસ્ત્રમાં પર્વદિનનું અનુષ્ઠાન કહેલ છે, અને પર્યુષણ પણ પર્વ છે માટે ત્યાં પૌષ્ય કરવું મિદ્ધજ છે.

ઘડી પર્યુષણના દહાડે અઠમ નહિ કરે તો શાસ્ત્રમાં પ્રાયશ્ચિત્ત લેવેલ છે. તથા નિશીયનૂર્ણિમાં એક કથામાં લઘુ છે કે રાજાએ રાણીયોને કહ્યું કે તમે અમાવસ્યાનો ઉપવાસ કરી પૂજવેના દિને ઘડાં સ્નાનપાન કરી માધુભોને ઉત્તર પારણે ચોરાચી પારણું કરો. કારણ કે પર્વોત્સવનું અઠમ કરવાનું હોવાથી પૂજવેના દિને ઉત્તર પારણું યાય છે. इत्यादिक प्रमाणोથી પર્યુષણના પ્રણે દિન પર્વરૂપે પ્રમિદ્ધ છે. માટે પ્રણે દિન પૌષ્ય કરવું યંદ છે.

વિચાર ૩૭ મો.

શ્રમ્ભ:—તમે કલ્યાણિકના દિને પૌષ્પ કેમ નથી માનતા ?
 કારણ કે મૂયમદાંગની ટીકામાં લખ્યું છે કે “ ચૌદશ આટમ
 ચગેરા તિથિઓમાં, ઉપદિષ્ટા પટલે મહાકલ્યાણિકના સંવંધથી
 પુણ્યતિથિપણે મમિદ્ધ થયેલ તિથિઓમાં, તથા પૌર્ણમાસી પટલે
 ચારે ચોમાસાની તિથિઓમાં, એ મકારના ધર્મદિવસોમાં સુમતિ-
 પૂર્ણ પૌષ્પવ્રત પાઠના થકા વિચરે છે. ” એવરથી તો કલ્યાણિ-
 કના દિને પૌષ્પ સિદ્ધ થાય છે તથા અમાવાસ્યા અને ચોમાસા
 શિવાયની પૂનમો અર્ધ મળાય છે.

ઉત્તર:—એ ટીકાકારે કોણ જાણે કેવા આશયે ઉદિષ્ટાનો
 ઉપદિષ્ટા એવો પર્ણાય કરી મર્ચે આગમમાં મમિદ્ધ અમાવાસ્યા અને
 પૌર્ણમાસો પેઢી દીધી છે, તથા આગમ ગ્રંથમાં ક્યાં પણ નહિ કહેલા
 કલ્યાણિકોમાં તપપૌષ્પ કરવાનું જ્ઞપ્તું છે. તેમજ એજ ખાલાવાની
 જૂર્ણિમાં જૂર્ણિકારે ઉદિષ્ટાનો અર્થ અમાવાસ્યા જ્ઞપ્તો છે તેનો પણ
 જ્ઞા કારણે ટીકાકારે અનાદર કર્યો છે તે માલમ પડતું નથી.

માટે અમારે જૂર્ણિનું ધ્યાલ્પાનજ મમાળ છે.

(૨૭૭૫૭)

વિચાર ૩૮ મો.

શ્રમ્ભ:—કલ્યાણિક કેમ નથી માનવતા ?

ઉત્તર:—આગમમાં ક્યાં પણ વિધિવાદે કે ચરિતાનુવાદે ક-
 લ્યાણિક માનવતાં કહ્યાં નથી. કારણ કે ક્ષત્રમમ્યામિના કે
 વૈરસ્થામિના દર વર્ષે જન્મ, દીક્ષા, જ્ઞાન, કે નિર્જાનદિન દેવતા-
 ઓળે કે મનુષ્યોળે ક્યાં પણ માનવ્યાં છે જ્ઞમ જ્ઞપ્તું દેખાતું નથી.

વઝી જ્ઞામમાં જ્ઞપ્તું છે કે જિનના પાંચ રુદ્ધાણિકામાં તથા

મહાર્ષેના તપના મહિમાથી, તથા જન્માંતરના સ્નેહથી દેવતાઓ इहां આવે છે. ત્યાં પણ એમ જાણવાનું છે કે જે દિવસોમાં જિનના કલ્યાણિક વર્તમાન હોય તે દિને આવે; યાકી કંઈ મતિવર્ષ તે દિને આવે એમ નથી. કારણ કે જો મતિવર્ષ પાંચે જિનકલ્યાણિકના દિને દેવતાઓએ અવદ્ય મહિમા કરવા આવવું એવો નિયમ હોય તો જ્યારે સમકાળે એકસો શિષ્ટેર તીર્થકરો વર્તતા હોય સારે દેવતાઓએ શું મનુષ્ય લોકમાંજ રહેવું કે દરરોજ આવ જાવ કરવી?

ચલી ચ્યવન કલ્યાણિકમાં તો મૂલ દિને પણ આવવાનો કંઈ નિયમ જણાતો નથી. કારણ કે ક્રપભદેવસ્વામિના ચ્યવન કલ્યાણિકમાં ઇંદ્રો આગ્યા હતા અને વીરસ્વામિના ચ્યવન કલ્યાણિકમાં ઇંદ્રો નથી આગ્યા એ પ્રમિદ્ધ થાન છે.

ચલી ઉપદેશમાલામાં પણ શ્રાવકના વર્ણનમાં જિનની જન્મ ભૂમિ, દીક્ષાભૂમિ, જ્ઞાનભૂમિ તથા નિર્વાણભૂમિઓ વાંદવી લક્ષી છે પણ કંઈ દર વર્ષે એ દિવસો આરાધવાના નથી લખ્યા.

ચલી જો કલ્યાણિકના દિનો પર્વરૂપે ગણવાના હોત તો જેમ આટમ પાંછી ચગેરાદિને પ્તથ ચગેરા તપ કરવાનું અને તે નદિ કરે તો પ્રાયાશ્ચિત્ત લાગવાનું શાસ્ત્રમાં લખવામાં આવેલ છે તેમ કલ્યાણિકદિનો માટે પણ લખવામાં આવત, પણ તેમ તો ક્યાં પણ લખ્યું નથી. માટે કલ્યાણિકાદિન પર્વરૂપે નથી જણાતા.

ચલી જન્મકલ્યાણિકના દિને આજકાલ જેમ ધુંમરી, મોર, ઔપશિઓ, માંદક, મંગલકલ્પ, તથા નાજ ચગેરા જન્મગુચક વિદ્વોની નક્કલ કરવામાં આવે છે તેમ દીક્ષા જ્ઞાન અને નિર્વાણના દિને તેને દિવસને યોગ્ય વસ્તુઓની પણ નક્કલ કરવી પડશે, અને તેમ કરવું તો કંઈ ઘટારત નથી. એથી એમ જણાય છે કે એ કલ્યાણિકાદિનોની કલ્પના પૂર્વધ્રુતપરકૃત નથી.

કઈ એક દિનની અપેક્ષા નથી કિંતુ જેટલા કાલની અપેક્ષાનાહું મર્વ સામાયિક છે તેટલા કાલનીજ અપેક્ષા ઘડુવાર દેશસામાયિક કરવું જણાય છે.

કોઈ કહેશે કે આવશ્યકચૂર્ણિમાં કહ્યું છે કે “જ્યારે અવકાશ મળે ત્યારે સામાયિક કરે.” તેથી અનિયત સામાયિક સિદ્ધ થશે તેનું એ ઉત્તર છે કે એનો અર્થ એમ છે કે સામાયિક કરવાની વેળાએ કામની અદ્યક્ષથી સામાયિક નહિ થઈ શક્યું હોય તો જ્યારે અવકાશ મળે ત્યારે સામાયિક કરે. કારણ કે ત્યાં એનો સંબંધ છે કે “અનવસ્થિતવરણના પટલે સામાયિક લઈને તત્ક્ષણ પારવું તેમ કરવું ન કલ્પે માટે પૂરતો વસત જાણીને સામાયિક કરવું. અથવા તો ઘણાં કામકાજ આટોપી જ્યારે અવકાશ મળે ત્યારે કરે તોપણ ધમ ન થાય.”

કોઈ પૂછે કે દેશ સામાયિકમાં “જાવનિયમ” કે “જાવ સાદુ પગ્ગુવાસામિ” એમ કહેલ છે માટે જે ઘડીના કાલનું માન કેમ લેવાશે ? તેનું એ ઉત્તર છે કે વિશેષાવશ્યકમાં લક્ષ્યું છે કે દૃષ્ટ્યે ઊભાકાલનું પટલે જે ઘડી વગેરા કાલનું સામાયિક કરવું.

વિચાર ૪૦ મો.

મન્ન:—માધુબ્રાંની આગલ ગીત નૃત્ય કલ્પે કે નહિ.

ઉત્તર:—માધુબ્રાંની આગલ ગીત નૃત્ય નહિજ કલ્પે. છતાં જેમ્નો કલ્પે એમ માને છે તેમની માંડી ભૂલ છે. કારણ કે કલ્પ આપ્યમાં માધુબ્રાંને પંક્તિમાં જતાં પણ એવી વિધિ લક્ષી છે જે શાં જો નાટક થતું હોય તો ઝમઝમ નહિ, કદાચ ઝમા રસી જવાય

साथे आकाश मार्गे वैरस्वामी फूल लड़ आया ॥ ते बातनुं आ-
लंबन पण लड़ शकाय नाहे कारण के इहां जेम शासननी मभाव-
नाना निमित्ते वैरस्वामी फूल लाया तेम तेज कारणे गीतादिकनो
पण निषेध नही कर्यो. माटे आवा शासन मभावक महापुरुष
साथे आजकाळना यतिभोनी स्पर्धा केम यह शके.

विचार ४१ मो.

मन्त्रः—माम कल्पनुं न्यूनाधिकपणुं तथा क्षेत्रातिक्रम एदले
क्षेत्रनुं उद्विग्नन कर्युं कल्पे के नहि !

उत्तरः—उत्सर्गे नहि कल्पे, पण कारणवशे कल्पे पण सरुं.

निशीधचूर्णिमां लब्धुं छे के निःकारणे मामकल्प तोडतां मा-
यश्चित्त त्याग पण व्याघातना कारणे मासकल्प तोडी अन्यक्षेत्रे
जनां दोष नयी ते कारणो ए के मरकीवालुं क्षेत्र होय, अथवा सां
सनाय ध्यान करी शकानुं नहि होय, अथवा उपधि के लेप मळ-
ता न होय, अथवा नीचेना मान आगाद कारणोमानुं कोई का-
रण होय,—ते मान कारणो ए के द्रव्यधी त्यां जोहनी चीज म-
ळनी नहि होय, क्षेत्रधी बहु मांकरुं क्षेत्र होय, बालधी सां कई
उपेद्रव होय, भावधी ग्लानादिकने अदृक्चण पडनी होय, पुरुषधी
आचार्यादिकने त्यां मवळ पटनुं न होय, तथा त्यां वैद्यो नहि
होय, अथवा त्यां सहायक एदले मददगारो नहि होय, ए सात
कारणे मामकल्प तोडतां पण दोष नही.

पर्युपणाकल्पभाष्यमां लब्धुं छे के ऋतुषट्कालमां प्रतिमाधर
मुनि एक क्षेत्रमां एक अहोरात्र रहे, यथालंदक पांच अहोरात्र
रहे, त्रिनवन्धी तथा पश्चिमांगिक एक माम रहे, भने स्थविरकल्पी

निःकारणे एक मास अने कारणे न्यूनाधिक मास पण रहे.

घड़ी त्यां लघुं छे के स्थंडिलभूमि संगक्त एटले जंतुमय यतां अथवा पाणीयी भीजातां, संधारां जंतुमय यतां, बीजी व्रणव्रम-
तिभो नदि होतां अथवा होय तो त्यां पण तेबीज अडचण यतां,
राजानो मदेय यतां, सर्प, कृथू, के अग्रिनो उपद्रव यतां, तथा ग्ला-
नना माटे ओमडनामड करवानुं होतां, इत्यादि कारणे, चोमासुं
पूरुं थया अगाउ पण विहार करी शकाय. अने रस्ता चीखलवाळा
होतां, अशिव के दुर्भिक्ष चाळनुं होनां. राजानो मदेय होतां के मां-
दगीना कारणे चोमासुं पूरुं थया छतां पण त्यां रही शकाय छे.

घड़ी त्यां लघुं छे के पूनमना दहाडे आचार्यनुं नक्षत्र मति-
कूळ पडतुं होय, अथवा बीजी कोड अडचण पडती होय, अथवा
पूनमना दिने लोकनो कोई महोत्सव होनां पडेवना दिने साधुने
नीकलता जोड लोक अमंगळ गणशे एम जाणतां पूनमपी आगळ
प्राछळ पण विहार करी शकाय छे.

घड़ी कल्पादिकमां तो विशिष्टगुणयुक्त ज क्षेत्र मामकल्पयोग्य
कसुं छे. ते एवुं के ज्यां, सवार, वपोर, तथा अपराह्न ए व्रणेका-
छमां मागी लेनां के सहजे पण बाळग्लानादियोग्य घृतादिक वस्तु
मळती होय त्यां मासकल्प करचो.

क्षेत्रातिक्रम माटे ओघभाष्यमा एवुं लखेल छे के जे अगी-
तार्थ होय ते देशदेशांतर जोवा विहारक्षेत्रनु उलंघन करी से-
त्रातिक्रम करे तो नेनी प्रवृत्ति निःकारण गणाय छे पण गीतार्थ
पुरुष ज्ञानदर्शन मजबूत करवा देशदेशांतर जोवा माटे क्षेत्राति-
क्रम करे तो ते सकारण प्रवृत्ति गणाय छे, एटले के गीतार्थने
तेनां बाध नथी.

विचार ४२ मो.

प्रश्नः—साधुए विकृतिओ लेवी कल्पे के नाहे ?

उत्तरः—नहि कल्पे एवुं कंड एकांत नथी कारण के कारणे कल्पे पण छे. कारण के पर्युपणाकल्पमां लख्युं छे के आचार्य, ग्लान, बाल, वृद्ध तथा दूबला मारुं बिगड़ लेवी कल्पे, तथा श्रावको खेंच करीने प्रशस्त बिगड़बड़े निमंत्रणा करे तो त्वारे पण लेवी कल्पे, तथा काम पढतां गदित विकृतिओ पण लेवाय. सां दूध, दाहि, अने अचग्राहिम (मीठाइ) ए प्रशस्त विकृतिओ असंचित होय तोज लेवी कल्पे अने घृत, तेल, गोळ तथा नवनीत बगेरा प्रशस्त विकृतिओ यतनाए संची राखेली पण लेवी कल्पे. अने ए रीते लीधेल विकृतिओ स्थविर, बाल, तथा दूबलाने देवी, तरुणोने देवी नहि.

निशीधचूर्णिमां कलुं छे के श्रावकोनी श्रद्धा, तथा निपुल विभय जोइने, तथा दुर्भिक्षादिक काल ज्ञानीने, तथा बाल वृद्धादिक के मुशफरना माटे, इत्यादि कारणे निरंतर पण विकृति लेवाय, अने ते लेतां देनारनो भाव कायम होय तेद्वलामां तने निवारण करवुं ओइये.

दशवैकालिकचूर्णिमां लख्युं छे के मुनिए बारंबार नीवी करवी पण मांममंदिरानी माफक बिगड़नो अत्यंत मतिपेध नथी.

आवश्यकचूर्णिमां पचम्पाण लेवानी चिंतना करवामां लख्युं छे के शक्ति होय तो उपवास करवो, अने तेद्वली शक्ति न होय तो आंखिल, एगटाण के नीवी करवी, तेम पण नहि धइ शके तो बिगड़ सहित पोरिसि बगेरा पचम्पाण लेवुं.

आ उपरान बीजा पण केद्वलाक प्रमाणोधी मिद्ध भाय छे के विकृति परिहरवामां एकांत नथी.

હવે ચરિતાનુવાદના પ્રમાણ બતાવીએ છીએ.

(૧) ધનસાર્થિવાહે છૂત ચોરાવ્યું છે.

(૨) આપાદ્ભૂતિષ્ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સંઘાડી સાધુ, તથા પોતાના અર્થે ચાર મોદક ચોર્યા છે.

(૩) દેવકીષ્ પોતાના પુત્રોને મિહકેશરી આ લાઠુ ચોરાવ્યા છે.

(૪) અશ્મત્તાની માતાષ્ ગૌતમસ્વામિને મોદક આપ્યા છે.

(૫) આર્યરક્ષિતના પિતા મોમિલે પંદેલી બિશ્તામાં મઝેલા બ-
ત્રીશ મોદક સાધુઓને વેંચી આપ્યા છે.

(૬) શાલ્ભેદ્રે દાદિ ચોર્યું છે.

(૭) ઇન્દ્રણ કુમારે મિહકેશર મોદક ચોર્યા છે.

इत्यादिक चरितानुवादे अनेक प्रमाण छे.

કોઈ કહેશે કે તેમણે તો કારણે ચોર્યા હશે. તેનું જ ઉત્તર છે કે જ્યારે તેવા વિશિષ્ટ મંથેણ, ધીર્ય તથા શ્રુતચઢવાઢાને પણ કારણ માનો છાં ત્યારે આજકાલના અલ્પમત્ત્વવંત મુનિઓને કારણ કેમ નથી માનતા ?

ચઢીં ઇહાં સમજવાનું છે કે જેમ વિગય અપવાદે લેવાની છે તેમ આહાર પણ અપવાદેજ લેવાનું છે. જે માટે દશાશ્રુતસ્કંધમાં કહ્યું છે કે ઉત્તરે ચારે માસ નિરાહાર રહેવું પણ તેમ ન થઈ શકે તો યાવત્ દરરોજ આહાર કરવો, પણ યોગવૃદ્ધિ કરવી પડેલે કે જે નોકારસી પાઢી શકે તેણે પોરિસી પાઢવી.

તથા ઓઘનિર્યુક્તિમાં લખ્યું છે કે છુત્ત્વેદના ઢાઢવા અર્થે, વેયાવચ કરવા અર્થે, રૂંચાં શોધવા અર્થે, સંયમ પાઢવા અર્થે, પ્રાણ ધારવા અર્થે, અથવા ધર્મચિંતા કરવા અર્થે આહાર કરવો.

માટે જેમ કારણે આહાર કરાય છે તેમ પુષ્ટાલંબને વિકૃતિ લેનાં પણ દોષ નથી.

વિચાર ૪૩ મો.

પ્રશ્ન:—પાર્શ્વનાથની સાત ફળો વ્યા અસરોથી માનો છો.!

ઉત્તર:—આવશ્યકવૃત્તિમાં લાલ્યું છે કે પાર્શ્વનાથસ્થાપિની માતાએ સ્વપ્નમાં સાત ફળવાળો સર્પ દીઠો હતો. ૫ અસરોથી મા-ત ફળ જાણવી.

વિચાર ૪૪ મો.

પ્રશ્ન:—સુપાર્શ્વનાથની પાંચ ફળ કેમ માનો છો ?

ઉત્તર:—૫ યાવત વસુદેવોદ્દિહિના ચીના શંદમાં એવી વાત છે કે સુપાર્શ્વનાથ હ્રદસ્થ અવસ્થામાં કાડમગમાં ઝમેટા જોડે ઉપર ફરતા પશિઓની આશાનના ટાલવા માટે હંદ્રે પાંચ આંગ-લીઓવાળો ચૈત્રિય હાથ ધારણ કર્યો.

વહી પૂર્વાચાર્યકૃત ચમાલીશ હજારી ચિરંતન કલ્પવલ્લીના પહેલા શંદમાં પણ કહેલ છે કે સુપાર્શ્વનાથની માતા તીર્થંકર ગ-ર્ભમાં હોતાં સ્વપ્નમાં એક, પાંચ, તથા નવ ફળોવાળા સર્પની શ-ય્યોમાં જૂદા જૂદા મૃતા તે કારણથી મયોમરણમાં પણ એક, પાંચ, તથા નવ રત્નમય ફળાઓવાળા ત્રણ રૂપ હંદ્ર સાચવે છે.

વિચાર ૪૫ મો.

પ્રશ્ન:—પિંડનિર્યુક્તિમાં ધોવાની વિધિમાં લાલ્યું છે કે સા-ધુએ શુદ્ધસ્થના ભાજનોમાં વરશાદે વંધ પડતાં નેવાનું પાણી ગ્રહણ કરી વસ્ત્ર ધોવાં એમ કહેલ છે માટે નેવાના પાણીવટંજ વસ્ત્ર ધોવા કલ્પે કે કેમ ?

ઉત્તર:—એ વિધિ ડ્યારે વર્ષાદિના પાણીવડે કપડાં ધોવાનાં હોય ત્યારે ચાલે છે. વાકી કંડ સામાન્યપણે એજ વિધી છે એમ નથી. કારણ કે ઉત્તરમાં વર્ષાથી અગાડજ વસ્ત્ર ધોવાં જોડાયે. જે માટે ઓઘનિર્ણયુક્તિની ટીકામાં લખેલું છે કે “ વર્ષાથી અગાડજ યતનાએ સર્વે ઉપધિ ધોઈ લેવી. કદાચ તેટલું પાણી ન હોય તો આચાર્યના તથા ગ્લાનના મેલાં મેલાં કપડાં ધોઈ લેવાં કારણ કે નહિતો લોકમાં ગુરુની મેલા વેપથી નિંદા થતાં અનાદેયતા થાય છે તથા ગ્લાનને મેલાં કપડાં હોવાથી શરદી લાગી અજીર્ણ થાય છે.”

નિશીથચૂર્ણના પીઠમાં લખ્યું છે કે જે દેશમાં વસો નિરંતર ઉપભોગમાં લીધાથી તેમાં જીવ જંતુ પેદા થતા હોય ત્યાં મધુર જાડ કે ઉષ્ણજાડાદિકથી તે ધોઈ લેવાં.

વિચાર ૪૬ મો.

મન્ન:—ઉત્તરાધ્યયનના પાંત્રીશમાં અધ્યયનમાં કશું છે કે ચિત્રામણચાલું, ફૂલની માલા તથા ધૂપથી વામિત, ચંદરવાવાલું, અને કમાડ સહિત મનોહર ઘર મનથી પણ ઇચ્છવું નહિ. માટે કમાડવાળી વસતિ માધુને કલ્પે કે નહિ ?

ઉત્તર:—એ અધ્યયનમાં કોઈ વાક્ય જિનકલ્પિના માટે છે અને કોઈ વાક્ય જિનકલ્પિ તથા સ્થવિરકલ્પિ એ બેને સાધારણ લાગુ પડતું છે. કારણ કે ઉપરની વાત પછી આવતા સૂત્રમાં લખ્યું છે કે સાધુએ શ્વશન, સૂના ઘર, કે દૃક્ષના મૂલમાં એકલા જઈ વસવું. હવે સ્થવિરકલ્પિને તો મશાળમાં વસવાની અનુજ્ઞા દેવાતી નથી કિંતુ તેમને તો કમાડ સહિત વસતિમાં રહેવાનું કહ્યું છે. જે માટે ઓઘભાષ્યમાં લખ્યું છે કે ભદ્રકાદિકનું ઘર નહિ મ-

जहाँ गुलाबि देवदह रहित, कमकुन, अने बगारु नहिन एता भू-
 द्य एता रहै. तथा देवदहवृत्तिमा लभ्युं से के जहाँ पाप-
 भयानक रहेता होय जौ माधुप रहैता गरी मजपुन धर्मिमाजी
 बगारु नहिन अने विन्याहित बगारिमा रहै.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

विचार ४७ मो.

प्रश्नः—माधुधोने बगारिमा बगारु दिकवा तथा आगली
 बगेरा नेदी कल्पे के नहि ?

उत्तरः—राममें नहि कल्पे पण कारणे कल्पे पण.

आ बाबन दहकल्प भाग्यमा आ रीने लभ्युं से के दार-
 णामा गिराजी बगरा हांवायी दिकवा नेनी बिराधमा भाव तथा
 नीवमता पेममाने आगी जाय नेधी मुनिए कमाद दिकवा नहि,
 पण बीना एदे आगाद कारणोंमा एदमे दूधमन, खोर, आपद,
 सपे, कतरा, बगेराने अपद्रव हांता अथवा दुःखे गरी एकाय
 एतु चीन पटना यमनाधी पौजीप्रमाजी दिकवा पण कल्पे. एता
 कारणे नहि दिके तां मायाधन आगे

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

विचार ४८ मो.

प्रश्नः—माधुने गोंधरीए बिहरतां कमाद के पाटीया तथा
 आगली उघाटवी कल्पे के नहि ?

उत्तरः—उत्तममें न कल्पे पण कारणे कल्पे.

दुर्जयनाजिकमां कर्तुं से के " अवग्रह माग्या अगर कमाद
 उघाटवां नहि " तेनां टीकायां अर्थ लक्ष्यो से के आगाद कारणे

अवग्रह माग्या बगर एटले धर्मलाभ कर्मा बगर कमाड नहि ऊयाडवां.

कोइ पूछे के सारे श्रावको सांभळवा आयतां केम कमाड ऊयाडो छो तेनुं ए उत्तर छे के ए बावत पिंडनिर्युक्तिमां नीचे मुजब कहेल छे.

१. जे कमाड भूमिने घसीने ऊघडे ते ऊयाडवो नहि कल्पे, पण जे भूमिने नहि अडके अथवा थोडो अडके ते गुरुलायव जाणी ऊयाडवो कल्पे.

२ एज रीते जे आगली आढी संचारवामां आवे ते ऊयाडवी न कल्पे, पण जे ऊपाडीने ऊंची कराव ते गुरुलायव जाणी ऊयाडवी कल्पे.

विचार ४९ मो.

प्रश्नः—पासत्यादिक साथे आलापमंलाप करवो के नहि?

उत्तरः—उत्सर्गे ते बावत निषेध पाडेल छे पण अपवादे ए बावत नीचे मुजब विधि पण लग्गी छे.

निशीथचूर्णिमां लक्ष्युं छे के गच्छनी रक्षा माटे आगळ पाछ-छयी विचार करनार आचार्ये मुखशीळिया पासत्यादिकनी वंदन रहित सुखसातानी गवेषणा करवी. तेनी यतना ए रीते छे के जे गाम के शहरमां तेओ होय त्यां तेमनी पासे नहि जतां शहर बा-हेर के गोचरीए हींदतां के वनमां के देराशरमां के समोसरणमां के रस्तामां सामे मळतां सुखसाता पूछवी. कदाच एओ कहेके अपारा स्थानके केम नथी आवता तो तेमनी अनुवृत्तिथी तेमना उपाश्रय तरफ जइ बाहेर रही सुखसाता पूछवी, वधु आग्रह करे तो अंदर जइने पूछवी.

विचार ५० मो.

मन्त्रः—पामत्यादिकने बांदवानी ना पाडेल छे माटे बांदवा के नहि !

उत्तरः—उत्तमों नहि बांदवा किंतु कारणना यशे बांदवा.

आ बावत निशीथचूर्णिमां लल्युं छे के नीचेना कारणे संयमभ्रष्ट मगट दोषना सेवनार मूलोत्तर गुणरहित फक्त लिंग धारीने पण नीचेनी विधिए बंदना करवी, जो नहि करे तो मा-यश्चित्त लागे.

त्यां कारण ए के लांबो चारित्र्यपर्याय पाळी पासत्यो थएल होय, अथवा जेनो परिवार संयमबंन होय, अथवा ते पासत्यो राजादिक होय अथवा बहुसंमत होय अथवा मवचनमभावक होय, अथवा श्रेष्ठ पामत्याए भावित होय, अथवा काल एवो अ-वम होय के पासत्यानी मददथी गळनो निभाव थई शकतो होय, अथवा पामत्या पासे आगमनुं ज्ञान होय, अथवा तो चारित्र्यनी चोखी समजण आपतो होय, अथवा ब्रह्मचर्यवंत होय, इत्यादि कारण तथा कुलगणसंपना कारण उपजनां पामत्यादिकने बंदन, अभ्युत्थान, आमनटान, विश्रामण, तथा भोजनवस्त्रदानमांधी जे करवा योग्य जणाय ते कर्तुं.

हवे बांदवा माटे एवी विधि लयी छे के शहेरथी बाहर के गोचरी वगेरा स्थले पामन्यादिक मळनां नेने ऊपर जणावेला कारणे वचनथी “ बांदिए छीए ” एम कहेंव विशिष्टतर के उग्र-स्वभाववाला पामन्यादिकने वचन माथे कायाथी पण हाथ ऊंचे करवो. ते कर्ता विशिष्टतर के उग्रस्वभाववालांने वचन तथा हाथ माथे मस्तकने पण नमावबुं. ते कर्ता वधनाने ए प्रणे रीनो माथे

भक्ति बतावता होइये तेम शरीर सुखसाता पण पूछवी. ने करतां
 घयतानी भागळ थोडीवार पर्युपामना करतां थकां ऊपां पण
 रहेवुं. अथवा पुरुषविशेष जाणी छोमवंदन के द्वादशावर्त्तवंदन
 पण करवुं.

(॥७२७१॥)

विचार ५१ मो.

मन्त्रः—जे संवमां पामन्यादिक होय त्यां मुनिपेशवुं के नहिं
 उत्तर—इहां पण उमगे ने अपवाद रहेला छे. एटले के उ-
 रसगे नहिं पेशवुं पण अपवादे पेशवुं पण छे.

निनीयचूर्णिमां लब्धुं छे के संविघांनो बीजे कयां निबोह थनो
 न होय तो तेओ पामन्यादिकना सांकडा संवमां ग्या थका सचिचा-
 दि लेता थका पण शुद्ध जाणवा. बळी त्यां रहेंतां, पहेलां पामन्या-
 दिक उपकरण लई ले त्यां बाद संविघांने उपकरण लेवां कल्पे.

बळी उपदेशपदमां लब्धुं छे के बीजे ठेकाणे रहेवानुं नहिं व-
 नतां अगीतार्थ तथा पामन्यादिकथी भावेला संवमां रहेंतां कारण
 योगे रागद्वेष रहितपणे द्रव्यथी पामन्यादिकनी अनुकृष्टताए व-
 र्त्तवुं, एटले के तेमना माथे बाद विवाद न करवां तथा नमस्का-
 रादिके करिने तेमने मन साचववुं

व्यवहारभाष्यमां लब्धुं छे के संविघवद्वयकाळमां एटले जे
 वेला संविघो पणा हता. त्यां एवी मर्यादा हती के अमंविघ
 भावित संवमां मांवेघां मवेन नाहिं करता. पण हमना अमंविघ
 बह्मकाळमां तेमने भावित केल्या तवामा पण संविघो पेमे छे.

निनीयचूर्णिमां लब्धुं छे के विषम संव, दुर्भिक्षादि काळ,
 तथा मृतानादि भाव वंगरा कारणे मुनिप्रोए आदार वारावता-

શાક્ય અવવાદની દેખાતા પણ સમ્મી પણ તે કારણી દિવાય
સંવિગ્રહાદિન તથા કાર્યોદયમાદિન આવકની આગળ ધૂલ્લ આગળ
સંગવવાની દેખાતા દેખી

(૨૫-૨૫૦)

વિચાર ૫૨ મો.

પ્રશ્ન:—નુંવદામાં પંડવ પરમે કાંતો કેમ કીધો છો ?

ઉત્તર:—વેદમ્વાક નુંવદામાં મો ગદમે પણ કાંતો હોય છે.
અને એમાં ગદમે નરિ હોય તેમાં કાંતો કીધાય છે છતાં એમ જા-
ણવાનું છે કે નુંવદું વેદ ઔચિક ઉપકરણ મળી કિન્નુ ઔપગ્રહિક
છે અને તે સંયમ માનવવામાં પદદમાર હોવાના કારણે અવવાદે
મ્વાય છે ત્યાર અવવાદે તેની પરિચયેના પણ થઈ શકશે. કેમકે
નિર્નાયમાન્યમાં ઔચિક ઉપકરણની પણ દગ્ગમે તથા અવવાદે
પરિકર્મણા મ્લેચ્છ છે ત્યારે ઔપગ્રહિક વિષે હું પૂછવું.

(૨૬-૨૬૦)

વિચાર ૫૩ મો.

પ્રશ્ન:—પદા, પ્રવળી વગેરેમાં દોરો કેમ વાંધો છો ?

ઉત્તર:—જે ઉપકરણો પણ અવવાદે રાખવાના છે અને તે
જો ચગરદોરે વાપરી શકાતા હોય તો ઠીકજ છે. અગર તેમ
નરિ તો દોરો પણ ઔપગ્રહિક ઉપકરણમાં રાખી શકાય છે.
કારણ કે દરેક ઔપગ્રહિક ઉપકરણ માટે “ વધારામાં જે વેદ
તપ સંયમને પદદમાર ઉપકરણ હોય તે ઔપગ્રહિક જાણવું ” જે
વાક્ય લાગુજ પડે છે.

(૨૭-૨૭૦)

સ્વામિ, ઢંઢળકુમાર, દેવકીના પુત્રો, તથા આર્યરક્ષિતનાં પિતાએ મોદક ચોરતાં ભાંગ્યા જણાતા નથી. કેમકે જો ભાંગ્યા હોય તો વંશીશની સંખ્યા કેમ ઘટે.

વિચાર ૬૩ મો.

મથ્નઃ—સાધ્વીને દીક્ષા દેતાં પહેલો લોચ આચાર્યાદિક પોતાના હાથે કરે કે કેમ ?

ઉત્તરઃ—આચાર્યાદિક પોતાના હાથે સાધ્વીનો લોચ નહિ કરે કારણ કે સ્ત્રીનો સંઘટ્ટો મુનિને કરવો અઘટિત છે.

ઘઢી પૂર્વના મહર્ષિઓએ પણ તેમ કર્યું દેખાતું નથી. કારણ કે ભગવતીમાં દેવાનંદાને ભગવાને પ્રવ્રજ્યા દેવાનો અધિકાર છે ત્યાં પોતે તેને દીક્ષા આપી એમ કહ્યું છે પણ “મુંઢાવેઈ” એટલે લોચ કરે એવો પાઠ નથી કિંતુ એવો પાઠ છે જે દીક્ષા આપ્યા વાદ આર્યચંદનાને તેની શિષ્યણી તરીકે સોંપી અને આર્યચંદનાએ તેને મુંઢિત કરી.

ઘઢી વ્યવહારગ્રન્થમાં લખ્યું કે નિર્ગ્રંથોને પોતાના અર્થે સાધ્વીને દીક્ષા દેવી કે મુંઢાવવી ન કલ્પે ત્યાં ટીકામાં “મુંઢાવવી” નો અર્થ એમ કર્યો છે જે “લોચ કરાવવો ન કલ્પે.” इहाँ टीका-માં પ્રેરકરૂપ વાપર્યો છે તેથી પણ એમ મિદ્ધ થાય છે જે નિર્ગ્રંથ પોતાના હાથે લોચ ન કરે.

માટે નિર્ગ્રંથો નિર્ગ્રંથીનાં પોતાના હાથે લોચ કરે એ વાત દિગંબરોની છે. કારણ કે તેઓ પહેલાં લોચ ઉપરાંત થીજા લોચો કરવામાં પણ સંઘટ્ટાનો દોષ નથી ગણતા.

વિચાર ૬૪ મો.

મશ્ન:—“શમાવની મ્હાડને ત્રિમંધ્ય પૂજા કરવી” એમ કહેલ છે, માટે ત્રિસંધ્યામાંજ પૂજા કરવી કે આગલપાછલ પણ થઈ શકે?

જ્વર:—વિધિ એમજ છે. પણ કાદે સમય ચેલાઈ પૂજા કરી નહિ શકાય તો આગલ પાછલ પણ થઈ શકે છે. કેમકે પર્યુપણા દિકપર્વની મિયા પણ આગલ પાછલ કરી શકાય છે તો દરરોજના અનુષ્ઠાનનું શું કહેવું.

પર્યુપણા માટે આવશ્યકનિયુક્તિમાં કાણું છે કે ને દહાડે જેને ગુરુ કે તપસ્વીનું પંચાટ્ય કરવાનું હોય અથવા માંદગી હોય તેણે આગલ પાછલ તપ કરી લેવું.

ઘડી એજ મુજબ સામાયિક પણ યેજ સંધ્યાઈ કરવાનું છે; છતાં ત્યાં પણ અપવાદ છે કે જો કામની અટકણ હોય તો ડ્યારે અવકાશ મળે ત્યારે કરી શકાય.

એજ મુજબ પઢિલેહણા, તથા પઢિકમણાના પણ અપવાદ જાણવા.

ઘડી પંચાશકમાં પણ પૂજા માટે લગ્યું છે કે ઉન્નમર્મથી પૂજા-કાલ ઘણ સંધ્યાઓ છે અને અપવાદે પૂજાકાલ ને પોતાના ધંધામાં દરકત ન કરે એવી ચેલા જાણવી.

માટે પુણ્યલંબને સાંજથી આગલ પાછલ પણ પૂજા કરવી.

વિચાર ૬૫ મો.

મશ્ન:—નાથુને સ્નિગ્ધમધુર આહાર કરવો કલ્પે કે નહિ?

જ્વર:—નિઃકારણે ન કલ્પે, કારણે કલ્પે પણ સ્વરો.

ઓષનિયુક્તિમાં લગ્યું છે કે મઝેલા આહારમાંથી પિત્તાદિક શમાવવાને સ્નિગ્ધમધુર પૂર્વે જ્વાયું.

વઢી સ્ત્રિગ્ધ તાચાપી સુદ્ધિવજ્ઞ વધે છે. તેથી સ્ત્રિગ્ધ આહાર છાંદયો મુક્તેલ છે.

પંચકલ્પમાં પણ કશું છે કે સ્ત્રિગ્ધમધુર પૂર્વે લાવું.

વિચાર ૬૬ મો.

પ્રશ્ન:—વ્યવહારભાષ્યમાં કશું છે કે “ઘાટમ, પાંખી, ચોમા-સી, તથા સંવહરીના દિને ચોય, છઠ, તથા અઠમ તપ નહિ કરતાં તથા ચૈત્યો તથા માધુઓને નહિ વાંદતાં પ્રાયશ્ચિત્ત લાગે” માટે એ પર્વોમાં એ ભાંસેલું તપ નહિ કરતાં નિયમા પ્રાયશ્ચિત્ત લાગે કે કેમ?

ઉત્તર:—જે સમર્થ હોય છતાં નહિ કરે તેને પ્રાયશ્ચિત્ત લાગે. બાકી જે અસમર્થ હોતાં પોતાની શક્તિ મુજબ જે કંઈ તપ થઈ શકે તે કરતો રહે તે આશ્ચકત્ત છે.

નિષીધચૂર્ણિમાં કશું છે કે અપરાધપદે વચ્ચે કે જે ઉપવાસ કરવા અસમર્થ હોય, અથવા ગ્લાન હોય, અથવા ગ્લાનનુ વૈયા-દ્યત્વ કરનાર હોય, इत्यादि कारणे ते पर्युषणना दृष्टादे आहार क-रतो यको પણ શુદ્ધ જાણતાં

વઢી પ્રકરણોમાં પણ કશું છે કે તપ તેવું કરવું કે જે કર-તાં મન માતું ન ચીંતવે, ઇન્દ્રિયોને દમ્ભત ન પડે અને અપર કાર્ય અટકે નારે.

વિચાર ૬૭ મો.

પ્રશ્ન:—માપુર વાહિર્મુષિર્ નેઋતઃકોણમાંજ જવું જોઈએ કે કેમ?

ઉત્તર:—પ્રાવણ્યનિર્ણયનિમાં કશું છે કે અપર દિશાઓ-

मं जता हानि धनी होवाधी मैर्जन दिशामां बहिर्भूमिषु जवु. मादे
तेषां स्थितिल्लो योग होय तो कोण धीनी रीते करे.

विचार ६८ मो.

प्रश्नः—साधुओए हाथ पग पत्ताळवा के नहि !

उत्तरः—साधुओए हाथ पग पत्ताळवा नहि जोइये.

(१) दश वैकालिकमां अनेक स्थळे स्नाननो निषेध कर्षो छे,
तेनी चूर्णि तथा टीकायां स्नान शब्दे सर्वस्नान तथा देशस्नान
वे स्वीया छे. सां लख्युं छे के शौचकर्म शिवाय आखनुं पापण
पत्ताळतां देशस्नान गणाय.

(२) आवश्यकचूर्णिमां एक कथामां लख्युं छे के एकजणीए
साधुना मेळनी गंध आवतां चित्तय्युं के भगवाने आबो अपवित्र
धर्म केम चलाव्यो. जो मासुक पाणीधी न्हावानुं होय तो शो
होय याय. आय चित्तव्याधी ते राजशूदीमां बेइया यह.

(३) प्रकरणमां पण कसुं छे के कामी पुरुष होय ते स्नान
तथा विमूषा करे, ब्रह्मचारी नहि करे.

(४) निशीथमां पण साधुनुं वर्णन करतां लख्युं छे के साधु-
नो अंग मेळपी खरहेलुं होय छे तथा घर पण मळिन होय छे.

(५) उत्तराध्ययनमां मुनिने यावज्जीव काया ऊपर मेळ पा-
खा लख्युं छे.

(६) श्रुतामां पण द्रौपदीना अधिकारमां सुकुमालिकाने हाथ
पग धारंवार घोतां दोपेन वर्णवी छे.

(७) उववाइमां लख्युं छे के जे अर्थे नयपणुं, मुंडपणुं, स्नानसाग,
दातगसाग, केशलोच, ब्रह्मचर्य, छत्रत्याग, वषाणत्याग, वृण

કે કાષ્ટની શર્યા, પરધરભિક્ષા, હીલના નિંદના સિસના ગર્હણા વગેરા પરિભવનું સદન, ગામોગામ ફરવું, વાવોશ પરીસહ સહેવા-
 ઇત્યાદિ કરાય છે તે અર્થને તેણે આરાધ્યું.

(૮) ઉત્તરાધ્યયનચૂર્ણમાં લખ્યું છે કે મુનિષ વિભૂષા પાછલ નહિ લાગવું. કારણ કે વિભૂષિતશરીરવાળો સ્ત્રીયોને અભિલષ-
 ણીય થાય છે.

(૯) નિશીઘચૂર્ણમાં લખ્યું છે કે સ્નાન કરતાં છકાપની વિ-
 રાધના થાય છે, સ્નાનની ટેવ પડી રહે છે, અહંકાર થાય છે, પ-
 રીસહર્ષી વીકળ થઈ જવાય છે, અને લોકમાં અવિશ્વાસ થાય છે,
 માટે ઉત્તર્ગે સ્નાન નહિ કરવું. વીજાપદે ગ્લાનમુનિ ચિકિત્સાર્થે
 યતનાં સ્નાન કરી શકે. તથા લાંબો માર્ગ પસાર કરી આવેલ
 મુનિ પણ યતનાં સ્નાન કરી શકે. તેમજ અવમકાલ આવતાં કે
 જ્યારે ઉજ્જ્વલવેષવાળાને જ ભિક્ષા મળી શકે એમ હોય તો તેવા વ-
 સ્તે પણ યતનાં સ્નાન કરી શકાય.

કોઈ કહે કે દશાશ્રુતસ્કંધમાં માસિકપ્રતિમાધરમુનિને શીત
 કે ઉષ્ણજલથી હાથપગ વગેરા ધોવા નહિ કલ્પે એમ કહેલ છે માટે
 હાથપગ ધોવાનો નિપેધ જિનકલ્પી માટે છે, સ્થવિરકલ્પી માટે
 નથી. તેનું એ ઉત્તર છે કે એ મૂવનો વિષયવિભાગ એ રીતે છે કે
 હાથપગ વગેરા ધોવાનો નિપેધ તો વસ્ત્ર કલ્પમાં છે પણ તફાવત
 ઇટલોજ છે કે જિનકલ્પી માટે જે નિપેધ છે તેમાં અપવાદ નથી
 રહેલ, અને સ્થવિરકલ્પી માટે જે નિપેધ છે તેમાં અપવાદ રહેલ
 છે. એ વાચન પંચકલ્પચૂર્ણમાં કહ્યું છે કે ગ્લાનાદિક કારણે ચૌદ
 ઉપકરણથી અધિક ઉપકરણો રાખતાં તથા શરીરનું ઉદ્વર્તન, હ-
 સ્તપાદાદિધાવન, નરનયનનું શોધન, તથા દાતળ કરતાં સ્થ-
 વિરકલ્પીને પ્રાયશ્ચિત્ત નથી.

જરી આચાર્ય તથા સૌંદર્યોત્તર જનમંત્રે કવચમંત્રે। સુત્ર દામ્યક
જોગ્ય ખંડાની જનતા છે સારણ જે સમજાવવામાં આવ્યા
તા ડીએ સમજ થઈ અનિચ્છા મદા છે

(૨૩) આચાર્યના આદાર પાળી માતાન્ય દુનિઓ દરના કોટ્ટરોગ.

(૨૪) આચાર્યના દમરો ધોળા મરો પાંચાય છે. સારણ જે મંડી
પાસારીઓ દર દરના તથા ગરબા છે જે, મેઘજી રજા
મરબી ધેરજમાં આચાર્ય તાત ખાંડવાય.

(૨૫) આચાર્ય

(૨૬) આચાર્યના દામ, પગ, ખાત, દીવ સંગે મિથુના સીદાય
છે, સારણ જે મેઘી જુદી સીદા થાય છે, સર્વવર્તી પડના
થાય છે, અને દારીજી અજાતનીયના થાય છે.

આ દામ અનિચ્છા મંડાવા, દરદારીત્વના આચાર્ય મરિ
પગ ધોમવે.

માટે માતાન્ય દુનિઓ સમા સારણે દામપગ ધોવા કોટ્ટરો
જાઉં. સારણ જે આચાર્યે પણ વધા ધમોત્તર કરે છે જે સારે એવે
મજબૂતના મરે જુના પદ પોતે મધુસૂદનના દુનિપણ પાડશે પણ
મોગનાશુકી મરે છે

જરી મરગ્યાંકિયાનમાં પણ મરુ છે જે દુનિ પાસલીદ
નહાવું નહિ, મરિ પ મરુ, પેદાનો મોંચ મરણ, અને મરિવર્ષ વર-
ને દારી તથા રૂપકરણને પટારવા પટારવા નહિ.

મોરિકાની પણ મરુ છે જે માંડીશરણ, માંડો આદાર, મા-
ની પદ, માંડુ, મ્તાન, મળમાર, દામણ, તથા મુગેથી પીગો વ
દીડનાં વિગાદનાર છે.

વિચાર ૬૯ મો.

મશ્નઃ—જ્યારે હાથ પગ ધોવાનો નિપેષ કરો છો ત્યારે વર્ષાદમાં પગમાં કાદવ લાગે ત્યારે કેમ કરવું ?

ઉત્તરઃ—વર્ષાદમાં જ્યારે પગોમાં કાદવ લાગે ત્યારે પાદલેખાને કાઢે ઉતારવું પણ પગ પલાઝવાં નહિ. તેના પુરાવા નીચે મુજબ છે.

૧. નિશીથચૂર્ણિમાં કહ્યું છે કે સાધુઓ વર્ષાદમાં પગ નથી ધોતા, પાદલેખાનીકાથી લૂછે છે.
૨. ઓષનિર્યુક્તિમાં કહ્યું છે કે શેષકાઝમાં રજોહરણથી પગ પોંજવા, પણ વર્ષાદમાં પાદલેખાનીકા વાપરવી. તે વડ, ડંબર કે પીપરની કરવી, કદાચ તે ન મળે તો આંધળીની કરવી. તે ઘાર આંગલ લાંવી, એક આંગલ પોલી, બે છેડે નસ જેવા આકારવાળી અને સફાઈદાર હોવી જોઈયે. તેથી પાદલેખાનીકા દરેક મુનિષ્ઠ જૂદી જૂદી રાખવી.
૩. પંચકલ્પચૂર્ણિમાં લખ્યું છે કે ચીવડ લૂછવા અર્થે પાદલેખાનીકા રક્ષાય છે તે રજોહરણ કે નિપથા માથે બાંધીને રાખવી.

વિચાર ૭૦ મો.

મશ્નઃ—યનિઓને એકાંગિક છટ્ટે એક કટકાવાળી દસી-વાહુંન રજોહરણ કલ્પે કે કેમ ?

ઉત્તરઃ—(૧) ઉત્તમર્મે એકાંગિકન કલ્પે પણ અપવાદે અનેકાંગિક તથા અસંવદ્ધદશીઓવાહું પણ લેવાય, એમ નિશીથચૂર્ણિમાં છુલ્લું કહ્યું છે.

(૨) વઝી રજોહરણ, મોંવતી, તથા પોંછણું પોતાથી વધુ છેડે

રાસનાં નદિ જોડયે. કારણ કે નિષીધર્ણિમાં કહ્યું છે કે અવ-
ગ્રંથી ઘાદેર રહેતી ધીનચોમરેલી ગળાય, અને ચોમરેલી ધીન
ધારણ કરતાં દોષ માત્ર ધાય છે. વળી રજોદરણ માટે તો એમ
છે જે તે એક દાઘની અંદરજ રાખવું. કારણ કે થીંદી, મં-
કોટા, ઘોરે કરદતાં એક દાઘથી દૂર રાખેલ રજોદરણ તરત દા-
ઘમાં નાદિ આવે તેથી ઘગર પ્રમાણે સ્વરજ કરતાં જીવવિરાધના
ધાય તથા થીંદી કે સર્પ ઘોરા શરીરપર પડતાં જ્યાં લગી રજો-
દરણ ઝપાટવા જાય ત્યાં લગી દંડીલે તેથી આત્મવિરાધના ધાય.

અપનાદપદે ગ્લાન હોતાં, ગ્લાનનું વદ્ધર્તનાદિ કરતાં, અમિના
સંભ્રમમાં, અશિવાદિ કારણે પરાયું લિંગ ગ્રહણ કરતાં इत्यादि
કારણે જે ધીન ચોમરેલી દોષ તે પણ પાછી ધારી શકાય છે.
તેથી એ કારણે દૂર રાખી શકાય તે ઘગર એ ઉપકરણો દૂર રા-
સનાં નદિ જોડયે.

(૩) રજોદરણ એક દાઘનું કરવું. કારણ કે ઓષઠાત્તિમાં ની-
ચે મુજબ રજોદરણ કરવાનું કહેલ છે.

મૂઝમાં નિવિદ કરવું, વચ્ચે સ્થિર કરવું, પર્યંતે છુંઆટું કરવું,
एकांगिक एटले एक कटकावाली दमीओ करवी. દમીઓ તથા
વીંટણામાં માંદો નદિ કરવી. દમીઓ જ્યાં વીંટાય તે ઠેકાણે અં-
ગુટા તથા પ્રદેશિની આંગઝમાં મમાય એવું કરવું, વીંટણું મગવૂત
કરવું, અને પ્રમાણમાં એક દાઘનું ઝંચુ તથા પટોલું કરવું.

(૪) વળી રજોદરણમાં મૂક્ષ દમીઓ નદિ કરવી. કારણ
કે નિષીધર્ણિમાં લખ્યું છે કે મૂક્ષ દમીઓ ગુંચાઈ જતાં તે નિ-
મિત્તથી માધુઓ અનાચારી અને દુર્ચલ ધાય.

(૫) રજોદરણ બાંધવાની વિધિ એવી છે કે દંડના પ્રીઝા ભાગ
ઉપર સરસા દોરાવદે રજોદરણ બાંધવું; તેમાં ફેરફાર કરે તો

માયશ્ચિત્ત લાગે, એમ નિશીયમાપ્યમાં કશું છે.

(૬) રજોહરણના દંડમાં ત્રીલી કે દસીઓનો વંધ પાડવો નહિ જોઈયે. કારણ કે કલ્પ તથા નિશીયના માપ્યમાં તેમ કરવા મનાઈ પાડેલ છે.

(૭) રજોહરણના ऊपर વેશવું જોઈયે નહિ; કારણ કે નિશીયચૂર્ણિમાં કશું છે કે જો ડંદર. ચાર, છોકરા, કે દુશ્મનનું ભય હોય તો રજોહરણપર વેશવું પણ તે શિવાય વેશવું નહિ.

(૮) રજોહરણ જમણે પદ્મવેજ ધરવું જોઈયે. કારણ કે નિશીયચૂર્ણિમાં કશું છે કે વેઠા હોતાં કે મૂતા હોતાં જે સાધુ રજોહરણ ઓસીમે ધરે અથવા ઢાઢી વાનુષ આંગલ કે પાછલ રાસે તેને માયશ્ચિત્ત લાગે. માટે વેઠા હોતાં કે મૂતા હોતાં ડંદરાદિકના ભય શિવાય જમણી વાનુષજ અધોધુસ કરીને રજોહરણ રાસવું.

(૯) રજોહરણની દસીઓ વાર આંગલનીજ જોઈયે. અને નિશીયના માપ્ય તથા ચૂર્ણિમાં જે દંડ ચોવીશ આંગલનો હોય તો દસીઓ આઠ આંગલની, દંડ વીશનો હોય તો દસીઓ ચારની અને દંડ છવીશનો હોય તો દસીઓ છ આંગલની એમ મજના થતાવી છે તે અપવાદપદની અપેક્ષા અથવા યથાકૃત પટલે જેવા મળે તેવા રજોહરણની અપેક્ષા લાગે છે. કારણ કે ત્યાંજ લલ્યું છે કે વીજાપદે આપેલા પ્રમાણવાલું રજોહરણ દુર્લભ હોતાં હીન કે અધિક જેવું મળે તેવું પણ ધરી શકાય. તથા યથાકૃતના અધિકારે લલ્યું છે કે યથાકૃતની દસીઓની મજના છે પટલે કે દંડના પ્રમાણની વધમટ પ્રમાણે દસીઓનું પ્રમાણ જાણવું.

विचार ७१ मो.

प्रश्नः—भिक्षादिभिर्य अर्थे सादर जनां वधा उपकरण्यो भाष्ये
वेद्य नशी ऐना ?

उत्तरः—ए सागनो एण एवांत गयी. जेसके धर्मशास्त्रिणी
कथासां दान भाष्यही छे के वधा माधुमी सादर जनां नैयना थी-
रणाभेने मंदलीनी वधापीनि वैश्वरामिए दंडना देवा माटी.

बली भोगनिर्पेक्षिता एण कहुं छे के भिक्षार्थे जनां इत्यर्थे
वधा उपकरण मांथे जेवां वधाव वधा उपकरण मांथे जेवां म-
समर्थ होय भवथा मवदीक्षित, श्लाघ, के. एव होय सो जेवनां ऊ-
चाई वधाव एवली उपावधी.

अथवाटवृत्तिमा एवमुं छे के वधावकृता वधा उपकरण न-
दि उपावधी

विचार ७२ मो.

प्रश्नः—भिक्षादिकनो उपयोग मवारमा वरी ऐवो के जनी
वेला करवो ?

उत्तरः—भिक्षादिकनो उपयोग भिक्षादिक अर्थे जनी वेलास
करवो एम ओपहृतिमा कहेम छे

निर्भीषण्यमा एवमुं छे के उपयोगनो कायोंगर्ग करता भि-
स्तानो मधम लाभ वधा जनी दोहो भूमिए नदि भववावधो.

ओपभाष्यमा एण कहुं छे के अर्थपारमी वृत्ति वता उपयोग
वधा कायोंगर्ग करी भिक्षाव नीकलवुं

विचार ७३ मो.

प्रश्नः—साधुने दीजीवार भोजन करवुं कल्पे के नहि !

उत्तरः—मासान्पपणे एकवारज भोजन कम्बु कल्पे पण इहो दिगंबरानी माफक अवधारण घटी शके नहि.

कारण के भोषनिर्मुक्तिमां लभ्युं छे के प्रमाणद्वारमां बेवार गोचरीए जवानुं कसुं त्यां एटलुं वधु जाणवुं के आचार्य, षाल, ने ग्लानना अर्थे बे करतां वधुवार पण जइ शकाय छे अने कालद्वारमां बे काले जवानुं कसुं छे त्यां एटलुं वधु जाणवुं के ग्लान अने तपस्वीना पारणाअर्थे अतिप्रधानमां अथवा भिक्षावेला टली जतां पण घणीवार जवाय.

बली भोषमाध्यमां लभ्युं छे के ग्रीष्मकालमां तपस्वी के तर-सेलो अथवा भूमेला एम्प भूतनरस सही नहि शकतां पेहेली प-क्तिए गोचरी जवानी रमा ल्ये

विचार ७४ मो.

प्रश्नः—खरहेलेज हाथे भिक्षा लेवी जोइये के केम !

उत्तरः—कल्पादिक ग्रंथो प्रमाणे कई एवो नियम देखातो नपी के खरहेलेज हाथे भिक्षा लेवी. कारण के त्यां नीचे मुजब आठ भांगा पाही लख्युं छे के जे जे भांगे मावशेष द्रव्य होय ते ते भांगे लेवुं कल्पे

भागानी विगत आ प्रमाणे छे.

१ संसृष्ट हाथ, संसृष्ट पात्र, मावशेष द्रव्य.

२ संसृष्ट हाथ, असंसृष्ट पात्र, मावशेष द्रव्य.

- ૧ અસંસ્ટ હાય, સંસ્ટ પાત્ર, માત્રશેષ દ્રવ્ય.
- ૪ અસંસ્ટ હાય, અસંસ્ટ પાત્ર, માત્રશેષ દ્રવ્ય.
- ૫ સંસ્ટ હાય, સંસ્ટ પાત્ર, નિરવશેષ દ્રવ્ય.
- ૬ સંસ્ટ હાય, અસંસ્ટ પાત્ર, નિરવશેષ દ્રવ્ય.
- ૭ અસંસ્ટ હાય, સંસ્ટ પાત્ર, નિરવશેષ દ્રવ્ય.
- ૮ અસંસ્ટ હાય, અસંસ્ટ પાત્ર, નિરવશેષ દ્રવ્ય.

આ આઠ ભાગામાં જ્યાં પશ્ચાત્કર્મના દોષનો સંભવ થાય તે અશુદ્ધ માંગા અને ધાત્રીના શુદ્ધ માંગા જાણવા. એમ કલ્પચૂર્ણિ-
માં કહ્યું છે.

અને દશવૈકાલિકમાં જે લખ્યું છે કે અસંસ્ટ હાયે નહિ લેવું
ત્યાં પણ જ્યાં પશ્ચાત્કર્મ થાય એમ કહેલું હોવાથી પશ્ચાત્કર્મના સં-
ભવમાંજ સ્થવિરકલ્પના માટે નિષેધ પાડેલ જણાય છે.

વિચાર ૭૫ મો.

પ્રશ્ન:—અલેપિત પાત્રમાં જમતાં તેમાં પનક વંધાય છે, દુર્ગંધ
થાય છે, અને તેથી ઉલટી તથા ત્રુગુપ્મા આવતાં આત્મ, સંયમ,
તથા પ્રવચનની વિરામના યવાનો સંભવ રહેલ છે માટે અલેપિત
પાત્રમાં આહાર કરવો નહિ જોઈયે. એ વાત વિષે તમારો શો
અભિપ્રાય છે ?

ઉત્તર:—અમારું એમ માન્યું છે કે એ દોષો તુંવાના પાત્રમાં-
જ દેખાય છે માટે તુંવાનું પાત્ર અલેપિત હોય તો તેમાં જમવું ન-
હિ કલ્પે ધાત્રી લાકડાના પાત્રા વિષે કંઈ નિયમ નથી.

વિચાર ૭૬ મો.

પ્રશ્ન:—ભિક્ષાના માટે શોલી વાંધો છો તેમાં શું પ્રમાણ છે?

ઉત્તર:—ઓઘનિર્ઘુક્તિ, નિશીથમાપ્ય તથા ચૂર્ણિમાં કશું છે કે પાત્રવંધની ગાંઠ એ રીતે વાલ્ઘવી કે જેમ તેના ચાર આંગળના છેડા યાકી રહે. કોઈ કહેશે કે એ તો પાત્રાને વાંધવામાં એ વિધિ છે પણ કંઈ શોલી માટે નથી તેણે જાણવું જોઈએ કે પાત્રા માટે પણ ઉત્સર્ગ તો એમ છે કે પાત્રવંધવડે ગાંઠ નહિજ દેવી કિંતુ પાત્રા ઉપર પાત્રવંધના ચોરે છેડા મેઝવી તેનાપર પાત્રકેશરિકા મેઝવી અને તેનાપર પડ્યા મેઝવા. પણ શોલીના માફક અપવાદ-પદે સ્ત્રીટી યગેરામાં પાત્રાં ટાંગવા માટે ગાંઠ દેવાની હોતી તેનું પ્રમાણ થતાવ્યું છે.

મહાનિશીઘમાં પણ લખ્યું છે કે પદિલેદના કરતાં પાત્રવંધની ગાંઠ નહિ છોડે તો પ્રાર્થાશ્રિત લાગે

વિચાર ૭૭ મો.

પ્રશ્ન:—માથુંને દમીવાણું કપડું લેવું પણ નહિ કલ્પે કે કેમ?

ઉત્તર:—માથુંને દમીવાણું કપડું પદમ્ય નહિ કલ્પે યાકી લેવું તો કાંઈ વેળા રાત્રે પણ યજ્ઞ કેમકે ઓઘનિર્ઘુક્તિમાં મામાન્યપણે નિયેય નહિ લખતાં આશિષને ઉદ્દેશીને લખ્યું છે કે “ઝ્યારે આશિષ પડે મમ્મી ચાલતી હોય ત્યારે દમીવાણું કપડું, લોહ, તૃણ, કે વિગય એ ચાર ચીજો નહિ લેવી.”

विचार ७८ मो.

प्रश्नः—साधु तथा साध्वीओ एक क्षेत्रमा रहे के नहि ?

उत्तरः—एक क्षेत्रमा सर्वथा नहि रहे एवो एकांत नही. कारण के तीर्थकरो साथे साध्वीओ विचरती हती, तथा जमालि साथे हजार साध्वीओना परिवारे मियदर्शना सावत्थीमा विचरेल छे, वैरस्वामि मळ्या के गुरुए तरतज साध्वीओने सौप्या छे, कीर्तिमतीराणी अने छुल्लककुमार पण साथे विचरेल छे, पटना-मां स्थूलभद्रने वांदवा साते आर्याओ आवेल छे, इत्यादि घणा दाखला छे.

बड़ी व्यवहारमूत्रमा पण कह्युं छे के आठम, पांखी, तथा दररोजनो वाचनाकाल टाळीने शेषकाले साध्वीओए साधुओना अपाश्रयमा नहि आवबुं. तथा पर्युपणाकल्पमा लह्युं छे के वरदाद वरसतो होतां ये साधु अने वे साध्वीने एकठा रहेबुं नहि कल्पे, पण वधे नानुं के मोहोट्टं पांचमुं कोई होय तो एकठा रहेबुं कल्पे.

माटे सर्वथा निषेध नही जणानो, केमके कल्पमूत्रमा पण एम लखेल छे के एकज बगटा अने एकज दरवाजावाळा गामनगर-मां साधुसाध्वीओए साथे नहि रहेबुं. अने कदाच कारणवशे तेवा स्थळे साथे रहेबुं पढे तो यतनाही रहेबुं एटले के गोचरी तथा संज्ञाभूमिए आगलपाछल जवुं. कदाच त्यां एकज बेलाए देशकाल होय तो साधुसाध्वीओए माममामा मळनां एकबीजाने बंदननमन के बातचीत बगेरां नहि करवां.

वाकी अनेक बगटा अने अनेक दरवाजावाळा गाम के नगरमां तो साधुसाध्वीने उदमर्गे पण साथे रहेबुं कल्पे छे. कारण के त्यां गोचरी तथा स्थंडिलनी जग्या अलगअलग मळी शके छे.

વિચાર ૭૯ મો.

મશ્ત્રઃ—સાધુ સાધ્વીઓને વાચના આપી શકે કે નહિ ?

ઉત્તરઃ—ઉત્સર્ગ તો એમજ છે કે સાધુ સાધ્વીઓને વાચના આપે અને સાધ્વી સાધ્વીઓને વાચના આપે. પણ અપવાદે ઉચ્ચટપાલટ પણ કરી શકાય છે. ત્યાં અપવાદ તે એ કે પ્રવર્તિનીના પામે તે શ્રુત ન હોય ત્યારે આચાર્ય તેમને મળાવે. અથવા પ્રવર્તિની પામે શ્રુત હોવા છતાં આચાર્ય પામેથી શીઘ્રતા વિશેષ યંગલ કે શ્રદ્ધા થતી હોય અથવા ભય કે ગૌરવથી મળવામાં વધુ ઝુમાહ થવા સંભવ હોય તો તે કારણે પણ આચાર્ય શીઘ્રાર નેમત સાધુઓ પામે અમુક શ્રુત નહિ હોય તે કોઈ સાધ્વી પામે તે હોય તો ત્યારે સાધ્વીએ તે સાધુઓને શીઘ્રાવવું આ રીતે વ્યવહારમૂલની દૃષ્ટિમાં વાત કહેલ છે.

ઘડી તેજ ગ્રંથમાં કહ્યું છે કે જો કે ત્યાંમાં વિષયવ્ય છે તેથી તેમના સાથ મુનિ વાતચીત કરે તો મહાત્મ પ્રાર્થાચીત આવે છે તો પણ કારણે પટલે કે ડ્યારે સાધ્વીઓ પામે શ્રુત ન હોય ત્યારે તેઓને મુનિએ મળાવવું. કારણ કે મળ્યા વિના તેમનું ચારિત્ર નાશ થવાનો સંભવ રહે છે. માટે જ્ઞાનદર્શન અને ચારિત્રનું રક્ષણ કરવા નિર્દોષ રહીને મળાવવું.

હવે ઉપગના કારણે ડ્યારે સાધ્વીઓને મળાવવું પડે ત્યારે નીચેની વિધિએ શીઘ્રાવવું ત્યાં આદિમાં વિધિ છે કે જે સાધ્વી મહાવંત મરજ અને આજ્ઞા પાલનાર હોવા છતાં માતા વેદને કે પુષ્પીરૂપે હોય તેને મુનિએ શીઘ્રાવવું. અને તેઓ યોગ નહિ હોય તો જે સાધ્વી તરુણ હોય, જે સાધ્વીને ફરી દીક્ષા દીધેલ હોય, જે સાધ્વી પૂર્વે વેદ્યા હોય, જે સાધ્વી પૂર્વે શીઘ્રવનારની માર્યા હોય,

जे साध्वी साथ शीखवनारे पुर्वे कोई बेला हास्य कीधु होय, ते-
मज जे साध्वी पुर्वे व्यभिचारिणी होय तेवी साध्वीओने बर्जोने
होय साध्वीओने मुनिए शीखववुं. कारण के जो कदापि शीख-
नार शीखवनार ए बत्तेनुं चिच वज जेवुं मजवृत्त होय तोपण बी-
जाने शंका आववानो संभव रहे छे.

बली मुनिओमां पण जे परिणत अने आचार्य होय तेणे शी-
खाववुं. कदाच आचार्यनो योग न होय तो बीजो पण जे परि-
णत होय तेणे शीखववुं.

तथा आवे प्रमंगे द्रव्य, क्षेप्र, काल, वगेरानी नीचे मुजब
यतना राखवी.

(१) द्रव्यनी यतना ते ए के बत्ते जणाए दळकुं भोजन लेवुं. का-
रण के तेथी स्वस्वचुपाणीनी शंका नहि रहे.

(२) क्षेप्रनी यतना ते ए के शून्य घर, छानुं स्थान, उद्यान, दे-
वल, मभा, आराम, तथा ए वगेरा शंकनीयस्थळ मुंकीने
खुष्टे स्थळे वाचना देवी. तेमज पोताना के आर्याओना उ-
पाश्र्वयमां पण जो पोतपोतानुं मंडळ न होय तो एकांतपणे
वाचना नहि देवी.

(३) कालनी यतना ते ए के साधुओने मृत्रार्थनी वाचना देनार
जो बीजो कोई होय तो आचार्य प्रभावनाज साध्वीओनी
वसतिमां वाचना देवा जाय. अने जा साधुओने अर्थनो दे-
नारज होय पण मृत्रनो देना कोई नहि होय तो मृत्र आ-
पीने बीजी पोरमीए आचार्य साध्वीओनी वसतिमां जाय.
कदाच मृत्रनो देनारज होय अने अर्थनो देनार कोई नहि
होय तो आचार्य पेळी पोरमीमां साध्वीओनी वसतिमां जई
आवी बीजी पोरमीए साधुओने अर्थ आपे अने जो मृत्र के

विषय ८० भा.

[illegible][illegible]

(१) राजने शासकीय आचारण बन्धाय जेय नै. (मिच टेराम) भाव-
रुण अंगितेज यन्नाय ते

(२) मध्य (१७५) छात्राणां संख्या ११

[illegible]

(४) होम से नाम मिले। होम का अर्थ होम है।

[illegible]

१. १००० २. १००० ३. १००० ४. १००० ५. १००० ६. १००० ७. १००० ८. १००० ९. १००० १०. १००० ११. १००० १२. १००० १३. १००० १४. १००० १५. १००० १६. १००० १७. १००० १८. १००० १९. १००० २०. १००० २१. १००० २२. १००० २३. १००० २४. १००० २५. १००० २६. १००० २७. १००० २८. १००० २९. १००० ३०. १००० ३१. १००० ३२. १००० ३३. १००० ३४. १००० ३५. १००० ३६. १००० ३७. १००० ३८. १००० ३९. १००० ४०. १००० ४१. १००० ४२. १००० ४३. १००० ४४. १००० ४५. १००० ४६. १००० ४७. १००० ४८. १००० ४९. १००० ५०. १००० ५१. १००० ५२. १००० ५३. १००० ५४. १००० ५५. १००० ५६. १००० ५७. १००० ५८. १००० ५९. १००० ६०. १००० ६१. १००० ६२. १००० ६३. १००० ६४. १००० ६५. १००० ६६. १००० ६७. १००० ६८. १००० ६९. १००० ७०. १००० ७१. १००० ७२. १००० ७३. १००० ७४. १००० ७५. १००० ७६. १००० ७७. १००० ७८. १००० ७९. १००० ८०. १००० ८१. १००० ८२. १००० ८३. १००० ८४. १००० ८५. १००० ८६. १००० ८७. १००० ८८. १००० ८९. १००० ९०. १००० ९१. १००० ९२. १००० ९३. १००० ९४. १००० ९५. १००० ९६. १००० ९७. १००० ९८. १००० ९९. १००० १००. १०००

୧୬. ଆବନୀ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଚାରିବି ନୀତିଦାନ ଇତି

१२. अ. मावणमी ना व ही त ले दिवे लेनी
 १३. अ. मावणमी ना व ही त ले दिवे लेनी
 १४. अ. मावणमी ना व ही त ले दिवे लेनी
 १५. अ. मावणमी ना व ही त ले दिवे लेनी
 १६. अ. मावणमी ना व ही त ले दिवे लेनी

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରୁଥିବା ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆପଣଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି
ହେଉଥିବାର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖୁସିର ସମ୍ବାଦ ଦେଉଛି ।

* ५२ मं ४०१ अथ ३३-३६ प्रमाणे नहि समझ

• ५०३ ई. का.प. १८ अ. ३३ नं. ५३ नदि एवम्.

६. कदा रानो मायस यथाह दारिद्र्यं नहि आदित्य

५. क. मा. पा. न. १. चर्या गार्ग्या न. व. म. मा. पा. व. उ. ११. गार्ग्या न. दि.
वा. पा. ४.

- (૬) અર્ધુ સપાવર અને અર્ધુ છટકતું ઉત્તરામંગ માફક નદિ રાણું.
 (૭) વાઝોટાપર ખેડ નદિ બાંધવી.
 (૭) ઘૃહસ્થનું લિંગ નદિ કરવું.
 (૮) અન્યત્રીધિકરું લિંગ પણ નદિ કરવું.

અને ૬ બાંધતમા નીચે મુજબ અપવાદો લેણે છે.

- (૧) માંદાની વેપાવચ કરતાં કે પોતે માંદાં હોતાં અથવા મા-
 દુણાની વિશ્રામના કરતાં તાપુ ખેડ બાંધે.
 (૨) છટકની પૃછદીવાળું કેટું કે ઉત્તરામંગ નાનો શિષ્ય હોય
 તે કરે અથવા ખનામોંગ મુનિ પણ કરી જાય.
 (૩) માર્વાની માફક માવરણ વર્ષાક્રતુમાં કરાય છે, અથવા
 મિથ વગેરા દેશ વાર્ષિકે પણ કરાય છે.

इत्यादि अपवाद टाळी निःकारणे घृहलिङ्ग के अन्यलिङ्ग
 કરતાં મુજબાપાધિત જાગે છે.

વિચાર ૮૧ મો.

મત્તા:—નિશીય તથા વર્ણુગનાકલ્પાનો વૃથિમાં વશુ છે કે
 મુનિ જ્યાં આપાદ મુદિ દર્શનાતા રહેલા હોય અથવા આપાદ મા-
 મનો મામકન્ય રહેલા હાય તે જાણ તો વોમાનું રહેવાને જ્યાંકનું
 હોય અને ત્યાં મધારાના ધામના તથા વ્યાદ ઇર્ષ્યાના યોગ ટીક
 હોય અને માંદી વગસાદ વદવા માંદી તો ત્યાં જ આપાદ મુદિ પૂ-
 નવતા દિને મુનિઓ વર્ણુગના કરે ૬ જગમં માર્ગ છે અને જાત્રી-
 ના વંચકદૃષ્ટિના મપટા ઠાઝ અપવાદજન છે.

વાંટે તેને આપાદી વૃત્તમનીત વર્ણુગના કેમ નથી કરતા!

જવાબ—દર્શ મેં “વર્ણુગના કરે” વૃત્તો જન્મ છે તેનો ઘટ-

જોજી અર્થ થાય છે કે. ધોમાના વિજયો "રહેવાનો નિશ્ચય કરે." શાકી જે પદિકપણા, ચૈત્યપગિપાટી, તપ, તથા આલોપણાવાદું પુરિદ્ધાત પર્યુપણાપર્ય કરે એ અર્થ નથી.

પરથી એ તાત્પર્ય નીકળે છે કે ધોમાનું રહેવાનો નિશ્ચય જો હાલમાં આપાદ મુદિ પૂનમે અને અપવાદે શ્રાવણ સિદિ પાંચમ સંગર પર્વોમાં કરવો, પણ ચૈત્યવંદન, તપકર્મ, તથા પદિકપણા સંગર ક્રિયાઓ જો પચાસમે દિવસેજ કરવી

કારણ કે જો આપાદી પૂનમનીમ પર્યુપણા માનીએ તો ગ્રી-યાભિગદમાં પણ ધોમાતા તથા પનોમળના મઝી ચાર અઢાઢ મહોત્સવ દેવતાઓ કરે એમ જાણ્યું છે તે તથા નિહીયને વ્યવહારમાં જે પર્વના તપ પણ જૂદા જૂદા જાણ્યા છે તે કેમ પડે. તેમજ આવદ્યક નિર્યુક્તિમાં ધોમાતામાં અને શાયિક સર્વમાં આલોપણા દેવી તથા જુના અભિગદ તપાસવા અને નવા દેવા એમ જાણ્યું છે તે કેમ પડે! જહીં એકજ દહાદે ધોમાતાના અને મંવછરીના સામણા કેમ થઈ શકે! તેમજ આવદ્યકચૂર્ણિમાં જાણ્યું છે કે ધોમાતાનું કાઠમગ પાંચમો ઝાસામાનું અને મંવચ્છરીનું આઠ દજારનું કરવું તથા ધોમાતામાં એક ઉપાશ્રવદેવતાનોજ કાપોત્સર્ગ કરાવ છે અને પનોમળના દિને ઉપાશ્રવદેવતા તથા સેત્રદેવતાનો પણ કાઠમગ કરાવ છે તે કેમ પડે! માટે એ રીતે જૂદા જૂદા જે પર્વનાં કામ એક દિનમાં કેમ પડે?

કોઈ પૂછે કે "પજ્ઞોમવંતિ" એનો વર્ણવ "રહે" એમ આપો છો તેમાં શું પ્રમાણ છે! તેને એ ઉત્તર છે કે પર્યુપણાકલ્પના એક મૂળની વ્યાખ્યા કરતાં ચૂર્ણિકારેજ "પજ્ઞોમવિસળ" એ પદનો વર્ણવ "પરિવિસળ" એમ કરેલ છે.

તેન મહાવીરે પચામ દિન પૂર્ણ થતાં પર્યુપણા કરી એ સૂત્ર કેમ
યે! તેનું ઉત્તર એ છે કે એ મૂત્ર ચંદ્રવર્ષને ઉદ્દેશીને કહેલ છે. એમ
તેની ચૂર્ણમાં સ્પષ્ટ કહેલ છે.

વિચાર ૮૩ મો.

પ્રશ્ન:—કોઈ ઝપગ્ડી વિના વાષત એવી વ્યાખ્યા કરે કે
“વલ્પનિશીયાદિકની ચૂર્ણમાં જે ચંદ્રવર્ષમાં પચાસ દહાડે અને
અભિવર્ધિનમાં ચીમ દહાડે પર્યુપણા કરવી કહેલ છે તેનો અર્થ
એમ કરવો કે ઇટલે દહાડે રહેવાનો નહીં ઠગાવ કરવો. વા-
કી પદિકમણા વગેરે પર્વાનુષ્ઠાન તો જે દિને થતા હોય તેજ દિને
કરવા માટે અભિવર્ધિન વર્ષમાં પણ ચીમમે દહાડે પર્વાનુષ્ઠાન નહિ
થઈ શકે.” તો એવી વ્યાખ્યા થઈ શકે કે કેમ?

ઉત્તર:—એવી વ્યાખ્યા કરીએ તો પચામમે દહાડે ભાદર-
વામાં પણ રહેવાના ઠગાવનાંજ અર્થ યશે. અને પદિકમણાદિક
ક્રિયા માટે કોઈ ચીજોજ દિવસ શોધવો પડશે. કારણ કે ચૂર્ણ-
ના ગ્રંથમાં જે વાત ચીમાપજમણ માટે લખી છે તેજ વાત પચાસા
પજમણ માટે લખી છે. માટે પર્વા વ્યાખ્યા કરવી અચિત્ત છે.

ચર્ચા વિચારો કે કર્યા પણ ભાદરવા મુદિ પાંચમને ઉદ્દેશીને
મંદચ્છરી પદિકમણા વગેરે નથી થતાવ્યા. કિન્તુ સામાન્યપણે એમ
કહેવું છે કે પજોમણના દહાડે કે મંદચ્છરીના દહાડે મંદચ્છરી
પ્રતિક્રમણ વગેરે ક્રિયા કરવી માટે પજોમણના દિનનો નિશ્ચય
તો એજ પચાસ કે ચીમ દહાડાના મૂલથી થઈ શકે છે માટે
અભિવર્ધિનમાં આજણ મુદિ પાંચમમાંજ પ્રતિક્રમણ લોચ વગેરા
ક્રિયાઓ કરવી

જો મદ્રાયા લેવા અભિમુલ્ક થાય અથવા શ્રાવક ધાપ નો તેને
છત્રીવળી અધ્યયન શીલ્પથી ઘટાપ થય છે વિશેષપદ અને
એ વિશેષણ આપેલા છે.

નિશીથના માધ્ય તથા જૂળિમાં ૫ વાત વિસ્તારીને છાત્રી છે
તે આ રીતે કે જે મુનિ પરપાશ્વરીને કે શુદ્ધસ્થને અથવા પાસન્યા
દિકમે શીલ્પને કે તેમના પાસેથી શીલ્પે તેને માપશિલ્પ સ્થાને. કા-
રણ કે અન્યત્રિધિક કે શુદ્ધસ્થને શીલ્પનાં ને પાછા તીર્થની દેહ-
ના કરવા મંદે. તેમજ તેમના પાસેથી શીલ્પનાં વિધ્યાસ્થનો સ્થિ-
રિકાર થાય. અને પાસન્યાદિક પાસેથી શીલ્પનાં તેમને પેદના-
દિક કરવું પડે દન્યાદિ દોષ થાય છે.

હર્દા પરપાશ્વરી ને પરદર્શનના રેપથારી જાણવા, અને શુદ્ધ-
સ્થ ને પણ પરદર્શનના જવા. ચાર્કા જે શુદ્ધસ્થ મિનવચન માને તે
સ્વપાશ્વરીજ લેખવા. તેમને નો જે યોગ્ય દોષ ને શીલ્પરત્ન, તેમાં
કંઈ મનાદ નથી થલી પરપાશ્વરી કે પરદર્શનની શુદ્ધસ્થ તે પણ જો
મદ્રાયા લેવા અભિમુલ્ક થાય અથવા શ્રાવક થવા દુષ્ટમો દોષ
તો તેને મુજથી છત્રીવળી મુખી અને મર્ધથી વિશેષણા અધ્યયન
મુખી શીલ્પાચરું તેમજ પાસન્યાદિક પણ જે સુવિદિતને ઉપસંપદ
થાય છત્રી મુજ નરીકે અંગીકાર કરે અથવા મંવિવિદિતાર કરવા
ઉજમાલ્લ ઘરાની ચાહનાવાલો દોષ તેને રાચના દેથી.

આ રીતે નિશીથના માધ્ય તથા જૂળિનો અભિમાય તપાસતાં
માલમ પડે છે કે શ્રાવકને મળાચવામાં પાપ નથી.

આવશ્યકજૂળિ, વિશેષાવશ્યક શ્રાવક મજ્ઞાસિ, તથા ધર્મરત્ન
દૃષ્ટિમાં કશું છે કે ગ્રહણશિક્ષામાં સાધુ મુખ તથા અર્ધથી જય-
ન્યપણે આટ સંમિતિઓ શીલ્પે અને ઉત્કૃષ્ટપણે ચૌદમા પૂર્વ મુખી
શીલ્પે. અને શ્રાવક અધ્યન્યપણે આટ સંમિતિઓ ને ઉત્કૃષ્ટપણે છત્રી-

વળી અધ્યયન સૂત્રી મૂત્રાર્થે અને પિંડેષણા સૂત્રી અર્થે શીલે.

વઢી સંવેગરંગશાળામાં લઘુ છે કે આઠ સમિતિઓ જાણ્ય શિવાય શ્રાવક સામાયિક શી રીતે કરી શકે તથા છત્રીવર્ણ જાણ્યા શિવાય જીવરક્ષા શી રીતે કરી શકે. હેય વ્યાકરણમાં પણ શ્રાવકને છત્રીવર્ણી સૂત્રી યજ્ઞવાલ્યું લેલ છે.

હાં વઢી એ જાણવાનું છે કે ઉત્કૃષ્ટપણે છત્રીવર્ણી સૂત્રી યજ્ઞવાલ્યું કહેવાથી તેથી પૂર્વેના દુષપુષ્પાદિક ત્રણ અધ્યયન આવી જાય છે. વઢી અર્થથી શ્રાવક પિંડેષણા સૂત્રી શીલે તે ધાવયને પણ ઉપલક્ષણરૂપ ગણવું. કારણ કે તેમ ન માનીએ તો, ઋષભદેવે સ્વામિએ અઠાણુ પુત્રોને મુગટાંગનું વેતાલીય નામે લીધું અધ્યયન સંમળાવ્યું, ગૌતમસ્વામિએ અષ્ટાપદ ઉપર વૈશ્રવણને જ્ઞાતાનું પુંડરીકાધ્યયન સંમળાવ્યું, સુવૃદ્ધિમંત્રિએ ધર્મદેવના પૂર્વક ગિતશ્રુ રાજાને મતિવોધી વારત્રા આપી નવે નવનો જાણકાર કરી શ્રાવક કયો, કપિલકર્ણિએ ઉત્તરાધ્યયનની વાંમ ગાંઠોરહે પાંચ-સે ચોર મતિવોધ્યા, નિર્ગ્રંથમુનિએ શ્રેણિકગજાને અનાયી અધ્યયન કરી થતાવ્યું, તથા સ્થાવિરોએ દમરેકાંઠકનું હથું અધ્યયન રાજા, અમાત્ય, પ્રાહ્મણ, જાત્રિય વગેરા મર્વ પર્વદા આગળ કરી થતાવ્યું, इत्यादि વાનો કેમ પરી શકે માટે શ્રાવક અર્થથી પિંડે-ષણા સૂત્રી શીલે તે જોય મંગરપાળના ઉપલક્ષણરૂપે જાણવું.

વઢી ઉપરના દૃષ્ટાંતોમાં વાંચી એક વાત યાદ રાખવા છા-યક છે કે ગૌતમસ્વામિએ વૈશ્રવણને પુંડરીકાધ્યયન સંમળાવતાં તેને મૂત્રથી પણ ને દ્રવ્ય કમલ છે. એ વાત ચૈરસ્વામીના દૃષ્ટાંત-માં જોઈ શકાય છે.

વિચાર ૮૬ મો.

મશ્ન:—ગાયુ તથા શ્રાવકે જનન્યથી આઠ સમિતિઓ શી-
લ્લરી, તે ઉત્તરાધ્યયનમાં રહેલ પ્રવચનમાત્ર નામે અધ્યયનશીલ્યું
કે પીઠું કોઈ અધ્યયન શીલ્યું !

ઉત્તર:—દહાં ગો કે મગવતીના ટીકાકારે સ્વુલ્લની વ્યા-
ર્યામાં કયું છે કે “ એ ઉત્તરાધ્યયનનું અધ્યયન તો મોટાંદું છે
મટે જનન્યપટ્ટમાં નથી સંમતનું, કિંતુ “ અદ્યદં પવયણ માર્દનું ”
એ પટ્ટનું જે વિચરણમૂત્ર છે તે સંભવે છે. અને તેથી માપતુપાદિક-
ની જાનમાં પણ વ્યભિચાર આવતો અટકે છે.” તોપણ ટીકાકારે
જે વિચરણમૂત્ર જનાણું છે તે હાલ દેવશામાં નથી આવતું, અને
શ્રાવકને તો સમિતિઓનું સ્વપ અવશ્ય રહેલ છે તેથી શીમા મૂત્રનો
અભાવ હોતાં ઉત્તરાધ્યયનનું પ્રવચનમાત્ર નામે અધ્યયનમ્ અમે શ્રા-
વકને શીલ્લવીણ છીપે.

વિચાર ૮૭ મો.

મશ્ન:—શ્રાવકો આવશ્યકનિર્મુક્તિને તથા સિદ્ધાંતોના અનેક
આશ્વાવાઓને કેમ બળી શકે ?

ઉત્તર:—જો શ્રાવકો આવશ્યકનિર્મુક્તિને તથા સિદ્ધાંતોના
અનેક આશ્વાવાઓને નહિ બળે તો તેમને “ લલ્લદ્દા, ગદ્દિયદ્દા ”
શ્લાદિક મગવતીમાં કહેલાં વિશંષણો કેમ ઘટી શકે ?

ચલી મુવુદ્દિપેત્રીણ પાળીનો દામ્વલો આપી “ મુગંધિ પુટ્ટલો
દુર્ગાધિ ધાય છે, અને દુર્ગાધિ પુટ્ટલો મુગંધિ ધાય છે ” એ આલા-
વાવડે જિતશત્રુ રાગાને પ્રતિષેધી ધર્મદેશના પૂર્વક સમક્ષિતમૂલ
ધારવત દીધાં એ વાતથી પણ મિદ્ધ થાય કે શ્રાવક મૂત્રોના આ-

लावा भणी शके छे.

∴ बली स्वयंभुद श्रावके महाबळने, सुजातकुमारे चंद्रयशाने, तथा मदनरेखाए युगवाहुने अणसण करावी नीजाम्या; प्रभावतीए आत्मसांखे छमास सूपी व्रत पाळ्या; दृढधर्मकुमारे शिवकुमारनी शुद्ध भातपाणीवडे पर्युपामना करी; अश्वग्रीवना जीव मृगध्वजकुमारने मंत्रिण सीमंधरमूरिने मनमां धरी व्रत दीधां, तथा मृगध्वजे कापी नाखेला भद्रक नामना पाढाने आराधना करावी; कल्पक मंत्रिण पोताना कुटुंबने नीजाम्युं, चारुदत्ते वकराने नीजाम्युं; जिनदासे कंबळसंबळने नीजाम्या; पुंडरीके पोतानी सांखे व्रत लीधां; चेढाराजा, वरुणसारथि, नंदमाणियार, मंढूक, चाणक्य, अने प्रदेश राजा बगेराए पोतानी मेळेज आराधना करी; सुज्येष्ठाए परवादी जीत्या. स्कंदकुमारे पाळकने निरुत्तर कर्यो; कुंडकोळियाए देवने निरुत्तर कर्यो; तथा आनंदादिक श्रावकोए अग्यारमी श्रयणभूत प्रतिमा पाळी; इसादिक वातो जातो विचार धाय छे के जो तेओ अनुष्ठान करेला सत्रो नहि भण्यो होय तथा अर्थ नहि सांभल्यो होय तो एवो विवेक नेमने क्यांथी आवी शके ?

बली आवश्यकता पाठ तो श्रावकने प्रगटपणे देखाय छे केमके निशीथचूर्णिमां कथुं छे दशवैकांतिकधी आवश्यक नीचे रहुं छे. नेमज पाग्यामृत्रमां पण पेलुं आवश्यक अने पछी दशवैकांतिक कथुं छे नेमज यतिओ योग बहे ता पण एज क्रम छे. मोटे दशवैकांतिकना चार अध्ययन श्रावक भणे त्यागे आवश्यक तो पेटामांज ममायुं.

हवे ज्यारे आवश्यक भणी शक्यो सारि तेना व्याख्यानरूप निर्वृत्ति. चूर्णि, तथा टीकादिक भणवा आवीज गया. कारण के मृत्र भर्णा शके पण अर्थ नहि भणाय एम ग्री रीते कही शक्यो!

કદાચ કોઈ કહેશે કે યોગ વદ્યા શિવાય શ્રાવકો આવશ્યક નિર્યુક્તિ વગેરા કેમ શીઘ્રી શકે ? તેનું એ ઉત્તર છે કે યોગ તો સૂત્રોનાજ વહેવાય, ધાકી નિર્યુક્ત્યાદિકના યોગ નથી. ઘઢી સૂત્રોમાં પણ સામાયિકાદિક સૂત્રો તો યોગ વહેરાવ્યા વગર પણ પૂર્વાચાર્યોએ લાલ્લો શ્રાવકોને ધનાવ્યા છે.

વિચાર ૮૮ મો.

મત્રાઃ—આવશ્યકચૂર્ણિની આદિમાજ લલ્પું છે કે જે શિષ્ય ગુરુકુલવાસી, જાતિ-કુલ-રૂપ-શ્રુત-આચાર-સત્ત્વ-વિનય-સંપન્ન હોય ત્યાં અન્યેક ગુણોવાળા શિષ્યને અનુયોગ પટલે અર્થવ્યાખ્યા દેવી એમ કહ્યું છે, માટે તેપરથી જણાય છે કે યતિ પણ જે વિશિષ્ટ ગુણવંત હોય તેનેજ આવશ્યકનો અનુયોગ આપી શકાય, ત્યારે શ્રાવકને તે કેમ આપવો ઘટે ?

ઉત્તરઃ—એજ ચૂર્ણિમાં આગલ લલ્પું છે કે શ્રાવક ઉત્કૃષ્ટ-પણે હજીવળી મૂધી મૂત્રાર્થે અને પિંડેપણા મૂધી અર્થે ટીંછે. તથા કન્થપીઠમાં લલ્પું છે કે આચાર્યને કોઈ અન્ય આચાર્ય, મિત્ર, કે શ્રાવક કરે કે આપ આપના ઇચ્છાકારે અમને અનુયોગ આપો ત્યારે આચાર્યે તેમને અનુયોગની વિધિએ અનુયોગ દેવો. એ પુરાવાથી જણાય છે કે શ્રાવકોને પણ અનુજ્ઞાત ગ્રંથોનો અનુયોગ આપી શકાય છે.

દ્રવ્યે જે વિશિષ્ટગુણવાળાનેજ અનુયોગ દેવો તે વાચત એમ જાણવું કે જેમ મર્વગુણમંપૂર્ણ મુષ્કમિષ્ટામિષ્ટ વિશિષ્ટગુણવંત મંપૂર્ણ અનુયોગ આપ્યો, ઘઢી કાઢ્યાંતરે મદ્રવાહુસ્વામિષ્ટ સ્પૃહ્યમદ્રને આપ્યો તેમ ધીજા પણ ગુણવંત ગુરુઓ કાઢ્યાંતરે મઢતા ગુણવંત

શિષ્યોને આજકાલ તે આપવો. તેટલા માટેજં ચૂર્ણકારે સર્વોત્કૃષ્ટ ગુરુશિષ્યના ગુણો જણાવવા એ આલાચો લેલ છે; પણ કેઈ એવાજ ગુણવાળા ગુરુએ એવાજ ગુણવાળા શિષ્યને અનુયોગ આપવો એવો નિયમ ઘાંધર્વા માટે એ આલાચો નથી લેલ્યો.

માંટે ચૂર્ણમાં વર્ણવેલા અધિક ગુણવાળા ગુરુશિષ્ય નહિ મળતા હોય તોપણ કાલાનુસારે ગુણની તરતમતા વિચારી દુઃખસમ મૂધી આવશ્યકનો અનુયોગ મરૂપાશે.

બલી સુધર્માસ્વામિ તથા મદ્રવાહુસ્વામિના વચ્ચતર્માં પણ શાસ્ત્રોક્ત ગુણવાળા ગુરુશિષ્યનો સંભવ વિરલોજ હતો, કારણ કે “વાર મતિમાના ધારક” ઇત્યાદિ વિશેષણો સર્વ આચાર્યોમાં સંભવી શકે નહિ.

વિચાર ૮૯ મો.

મશ્ન:—શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે મુનિએ અજ્ઞાત વંછ (ખોજન) લેવું, માટે પરિચિત શ્રાવકોના ઘરે વહોરવું નહિ જોડેયે; છતાં તમે કેમ વહોરો છો ?

ઉત્તર:—અજ્ઞાણ્યા ઘરોપીજ વહોરવું એવું કેઈ એકાંત નથી.

કારણ કે આંધભાષ્યમાં કહ્યું છે કે એક સંઘાદાએ ઠવળાકુલમાં જવું અને વીજાઓએ વીજા ઘરોમાં જવું (ઈહાં ઠવળાકુલ તે શ્રાવકોના ઘર જાણવા.) બલી આગલ ચાલતાં લેલ્યું છે કે અતિ ઉમદા વીજો જે કુલોમાં મળે તેને અતિશેષી કહેવા તથા શ્રદ્ધાવાળા કુલોને શ્રદ્ધિ કહેવા તે કુલોમાં સર્વ સંઘાદાઓએ નહિ જવું. કિંતુ મીતાર્થસંઘાદાએ જવું. એજ મમાણે નિશીથચૂર્ણમાં પણ કહ્યું છે.

બલી કલ્પમૂલમાં કહ્યું છે કે જે કુલ શ્રાવક થયેલા અને મદ્ર

મનિવાળા હોય તેવા કુલોમાં સાધુએ જે વીજ લેવી તે જોઈ તપાસીનેજ લેવી. કારણ કે તેના કુલો ઘટ્ટ મીતિના કારણે કદાચ સદોષ આદારપાળી પણ કરી રાખે.

ઓચનિર્મુક્તિમાં કહ્યું છે કે ગીતાયોંએ ધાર્મિક શ્રાવકોને એ-
પનાના દોષ તથા અભિગ્રહવિશેષ કહી બતાવવા. એ ઉપરથી પણ
જણાય છે કે પરિવિત્ત શ્રાવકોના ઘરેથી પણ મુનિ ઘરોરી શકે છે.

ઘડી વિચાર કરો કે જો શ્રાવકના ઘરેથી મુનિ ઘરોરેજ નહિ
એમ હોય તો શ્રાવકનું ચારમું અતિયિસંવિમાગત્રત કેમ થઈ શકે?
તેમજ મવદેવે સ્વજનના ઘરેથી ઘરોરું, શાલિમદ્રે માતાના ઘરેથી
ઘરોરું, ઇત્યાદિ વાતો કેમ ઘટે?

તથા નિશીયર્ચનામાં કહ્યું છે કે જ્યાં સાધુઓ જતાં આવતાં
શંકાદિક નહિ થાય એવા ભાવિતકુલોમાં કારણે મુનિ ચેવાર કે
ધ્રણવાર પણ જાય. ઘડી ધીજા સ્થળે લલ્યું છે કે જે શ્રાવકો સા-
ધુસામાચારી જાણતા હોય તેમણે મુનિને કહેવું કે તમો એક શય્યા-
તર સ્થાપો ત્યારે મુનિ તેમ કરીને ધીજાઓના ઘરે ઘરોરવા જાય.

ઘડી ભગવતીમાં શ્રાવકોના વિશેષણોમાં કહ્યું છે કે શ્રમણ
નિર્ગ્રંથને શુદ્ધ આદાર પાળી ચગેરા આપતા થકા શ્રાવકો વિચરે છે.

વિચાર ૧૦ મો.

મત્રઃ—તમે ઉપર કહી ચૂક્યા કે યાત્રિ શ્રાવકના ઘરેથી પણ
ઘરોરે તારે અવો કહીયે છીયે કે “યત્રિને શ્રાવકના ઘરો શિવાય
ધીજે મિષ્ટા લેવીજ નહિ કર્યે,” એવો નિયમ પાઠી શકાય કે નહિ?

ઉત્તરઃ—એવો નિયમ યાયજ નહિ; કારણ કે મુનિઓ તો
ગામેગામ અમતિવદ્ધવિહાર કરનાર હોય છે, અને સાથે આદાર

पाणी के पैशायंकानो संग्रह राखता नथी माटे तेओए आधाकर्मो आहारने विष्टासमान, दारु समान, तथा गोमांस समान जणावीने अदुगंछनीय एटले जेमां बीजा दर्शनीओ पण जता होय तेवा ऊंचनीच कुलोमां मधुरकरं वृत्तिए शुद्ध आहार पाणी लेवो ए वाजवी छे, के दोष सहित आहार लेवो ए वाजवी छे, ते तमोज विचारो.

बळी विचारो के कोइ स्पळे श्रावकोनो अभाव होय तो त्यां मुनिओए शुं कंदोइ पासे पाक कराववो के देखीता दोष टाळीने एटले के भाजन, चादुआ तथा हस्तादिकनी यथायोग शुद्धि जो-इने साधारण गृहस्थोना घरेथी स्वभावसिद्ध अंतर्मांत आहार लेवो.

ए बाबतमां परमतवाळा एमज कहे छे के म्लेच्छ जेवा पासे-थी पण मधुरकर वृत्तिए थोडुं थोडुं लइने वर्त्तवुं पण गृहस्पति जेवा पासेथी पण एकाळ एटले आखुं भोजन नहि लेवुं. विष्णुपुराणमां पण कथुं छे के मुनिए गाममां एक रात अने शहरमां पांच रात रहेवुं. त्यां पण एवी रीते वर्त्तवुं के जेथी प्रीति के द्वेष नहि बंधाय. बळी लोको जमी रह्या बाद मशस्त वर्णवाळा लोकना घरेथी भिक्षा लेवी. बळी विष्णुए पण पोताना मृगोमां कथुं छे के सात घरनी भिक्षा लेवी.

माटे ए बाबत परमतवाळा पण तकरार लइ शकता नथी. त्यारे जे जैनमतना थईने तकरार ले छे तेओने अमो जणावीए छीए के तेओए माधुरी वृत्ति अथवा ग्रामानुग्राम विहार करवानो अनुभव करवो तथा नीचे लखेलां आगमनां वचन विचारवां.

आचारांगमां कथुं छे के जुगुप्सित कुळ जे चमार बगेरा ते तथा गर्हकुळ जे दास्यकुळ बगेरा तेवा कुळ छोटी बीजा बघा कुलोमां गोचरी करवी; सां दाखला तरीके थोडाक कुळोनां नाम आप्यां छे ते ए के श्रृंगकुळ, भोगकुळ, राजन्यकुळ, सत्रियकुळ, इ-

णी पण अमारे त्यांची लेवो त्यारे साधु बोल्या के अमारे एकज ठेकाणेथी भिक्षा लेवी केल्ये नहि माटे वधे ठेकाणे उचित घरोमां अमो भिक्षा लेशुं.

इत्यादि अनेक उदाहरणोथी सिद्ध थाय छे के मुनि श्रावकना घरेथीज भिक्षा लिए एम एकांत पइ शक्तुं नथी.

विचार ९१ मो.

प्रश्नः—ओधनिर्युक्तिमां नियम पाढ्यो छे जे एकज घरमां एकज संघाडाए जवुं, घणा संघाडाए जवुं नाहे ते वात केम ?

उत्तरः—ए वात स्थापनाकुलो एटले जे कुलो दानना अत्पंत-श्रद्धालु होय तेना आश्री अवश्य करीने जणाय छे. कारण के तेया कुलो साधुनी अनुकंपाना लीधे कदाचित् अशुद्धि पण करे. याकी जे कुलो साधारणपणे भिक्षाना देनार होवाथी जूदा जूदा संघाडाने जूरी जूरी थोडी थोडी एक बे वस्तु आपता होय त्यां जो अशुद्धि थवानो संभव न होय तो कोइ बेला घणा संघाडा पण जइ शके छे. याकी अशुद्धिनो संभव होय तो तो एक संघाडाने पण जवुं नथी कल्पतुं. माटे भावार्थ एके अशुद्धिनी गवेषणा करवी.

वळी एत निर्युक्तिमां आगळ वात आवे छे के भिक्षा माटे यथा साधुओ फरता फरता श्रावकना घरं आवनां त्यां चेल्य होय तो ते वांटीने साधारण भिक्षा मळे तो ते ल्ये.

वळी जे कशुं छे जे “घणा साधुओना प्रवेशथी श्रावकना कुळो अते दूयणा थईने ग्यानना माटे जोइनी चीज पण आपे नहि” इहां पण ए रीते दूयण कही वताव्युं पण एम नहि कशुं जे बहु साधुनो प्रवेशन नहि कल्पे.

માટે પરમાર્ય ણ છે કે નિપુણપણે ધરોરર વિનયતાં જો દો-
પનો મંમવ જણાય તો અવર્ય તે ચાતનો પરિહાર કરવો, ધાકી
અશુદ્ધિનો મંમવ નહિ છતાં માત્ર ર્દાં યજ્ઞા અવગમ્મા વરોરે છે
ણટલા ધકીજ તે કુલનો પરિહાર કરવાની જાગર નથી.

વિચાર ૧૨ મો.

મશ્ન:—તમાગ શ્રાવકો મમિદ્ધ ચૈત્યવંદનથી ચૈત્ય કેમ ન-
થી વાંદતા ?

ઉત્તર:—આગમમાં શ્રાવકના ચૈત્યવંદનની વિધિ ણટલીજે
કહી છે કે ણકમો આટ કાવ્ય કહીને શકમવ કહેવો.

વલી ચૈત્યવંદનભાષ્યમાં કશું છે કે કેટલાક આચાર્ય ણમ
કહે છે જે જીવાભિગમમાં વિજય દેવતાના સ્થલે, રાયપસેળીમાં
સૂર્યામના સ્થલે, જ્ઞાતામાં ટ્રાંપટીના સ્થલે, તથા જંઘૂટીવપનતિમાં
શકેટ્ટે શકસ્તવથીજ વંદન કર્યું છે. માટે ણ આચરણાના મમાળ-
થી તથા ણથી અધિક વિધિ મુત્રોમાં મળયરોણ ધતાવેલ નહિ હો-
વાથી શ્રાવક શકમવથીજ ચૈત્યવંદન કરે. આ સ્થલે ટીકાકારે
વાદેમ્ની ઘણી ડક્તિયાંકાઓ વતાવી છે. તાંણ મૂલમાં જે લલ્લું
છે જે ણથી અધિક વિધિ મળયરોણ ધતાવી નથી તે વાતથી ભા-
ષ્યકારે પળ ણકમો આટ કાવ્ય માંથે શકમવથીજ ચૈત્યવંદન
સમર્પિત કરેલ જણાય છે.

વલી આવર્યકર્ણિકાર પળ ણમ લલે છે જે “જો ચૈત્ય
દોય તો પહેલું ચંચ વાંદે અને પછી ર્ગિયાવહી પઢિકમે” આ
ઊપરથી જણાય છે કે ણ્ણિકારને પળ જીવાભિગમાદિકમાં કહેલ
ચૈત્યવંદનવિધિ અમિમત લાંગ છે. વલી વિચાર કરો કે ર્દાં ચૂ-

ઈષિકારે સામાયિકવંતને પણ ઈરિયાવદીથી પૂર્વે ચૈત્રવંદન લખ્યું છે, સારે વગરસામાયિકવંતને તે ઈરિયાવદી હોયજ શાની ? વઢી શ્રેણિક તો અવિરત હતા તેથી તેમને ઈરિયાવદી પાઠિકમવાનો સંભવ નહિ છતાં તે વગર દેવપૂજા તથા દેવવંદન દરરોજ ત્રિકાલ કરતા હતા તે વાત પ્રસિદ્ધજ છે.

વઢી જેમ દેશવિરત તથા અવિરતનું મમ્પત્તવ સામાયિક સર્વ સ્થળે સરખુંજ કહ્યું છે તેમ તેની નિર્મલતાના કારણો જે જિનપૂજનવંદનાદિક છે તે પણ વસ્ત્રેના સરસાજ હોવા જોડયે એમ અટકલે થઈ શકે છે.

વિચાર ૯૩ મો.

પ્રશ્ન:—નિશીથના પ્રત્યુપાદિક સૂત્રાંમાં શ્રાવકોના માટે પ્રાયાશ્ચિત્ત લેવાનું દેખાતું નથી. માટે શ્રાવકોને પ્રાયાશ્ચિત્ત આપવું અર્વાચીન છે કે પ્રાચીન છે ?

ઉત્તર:—શ્રાવકોને પ્રાયાશ્ચિત્ત આપવું પ્રાચીનજ છે. કામ્ય કે મહાશતકશ્રાવકને સંધારામાં તેની સ્ત્રી સ્વેચ્છા ઉપમર્ગ કરતાં તેણે તેણીને કદુક વચન કહ્યાં નેથી ગૌતમસ્વામિએ મહાશતકને સમજાવીને પ્રાયાશ્ચિત્ત આપ્યું છે તેમજ આનંદના અધિકારે પણ આનંદશ્રાવક અને ગૌતમસ્વામિની વાતમાં પ્રાયાશ્ચિત્તનાં પણ શ્રાવે છે. તેમજ ચુલળીપિતાને ઉપમર્ગ થતાં તે ચલાયમાન થયાથી તેની માતાએ તેને સમજાવ્યાથી તેણે પ્રાયાશ્ચિત્ત લીધું છે. વઢી આ સ્થળે ટીકાકાર લખે છે કે “શુદ્ધિના માટે નિશીથાદિકમાં પ્રાયાશ્ચિત્ત છે” એમ નહિ માનતાં એમ માનવું કે શુદ્ધિના માટે પ્રાયાશ્ચિત્ત જીવવ્યવહારમાં રહેલ છે.

हार मळे तेवुं मधुघृतममान गणीने मुनिए ग्याई जवुं. ए मृचनी टी-
कामां लखुं छे के तीवुं ते एळियुं वगेरा, कटुक ते आदु वगेरा,
कसालुं ते थाल वगेरा, खादुं ते छाम कांजी वगेरा, मधुर ते क्षी-
रमधु वगेरा, गारुं ते सारुं शाक अथवा बघारे लूनवालुं वगेरा
जे मळे ते मीदुं मानी ग्याई जवुं. तथा अरम एटले वगर बघारेलुं,
विरस एटले जना धाननुं भोजन, सूचित एटले व्यंजनवाले, अ-
सूचित एटले व्यंजन वगरनुं, आद्रि एटले बहुव्यंजनवालुं. पंगु ए-
टले बदरचूर्णादिक तथा कुल्पाय वगेरा जे आहार मळे ते शीत-
पणे खावुं. तथा आगल चाळनां लखुं छे के कळमेधु एटले बद-
रचूर्ण अने बीजमधु ते पवाटिकनु चूर्ण तथा बंधनाना फळ अने
पिपाळना फळ अपरिणत एटले काचां होय नां वर्जया.

ओषधतिमां कथुं छे के माधुर गोचरीए जनां द्रव्यादिकनां
विचार करी ते प्रमाणे बहोरवुं. ते विचार ए गीते छे के गऊं व-
गेरा द्रव्य इहां केटला केटला दग्गोज टागळ थाय छे. ते विचारी
ते प्रमाणे बहोरवुं. या इहा केटलु आवे छे ते विचारी ते प्रमाणे
लेवुं, लूनवाळो कयां कया व्यंजन इहां थाय छे तेमज लून अने
केरां केटलां रेह्यां छे, ते जाणी यथायाग्य बहोरवुं. वगन वगेरा
इहां शुं शुं रंभाय छे ते जाणी यथायाग्य बहोरवुं. तेमज काळ
तथा संवादनां विचार पग कावो.

गुरुनी आशाननाना अधिकारे भावदयक द्वाविदा लखुं छे
के गुरु साधे जमना शिष्य मोदुं मोदुं के देगन धीमदां वगेरनुं
शाक के मागे माक के रमवाळुं एटले आंवां के सीरदाडम वगे-
रा पोने चारा मंदी जाय नां गुरुनां आशानना धान.

बरी वैरसाविने देवनाए फळ बहोरवनां तेमने एळ जा-
नीने निनेर कपों नथी कपों. एन देवारेड जगारी ना पारी छे.

વટી જાણના યદ્યનિષ્ઠ મુવદ્ ગોષ્ઠ કદ્દુ છે.

નિર્ગીયર્થ કદ્દુ છે કે “વનવટી વધારેલ પદાર્થ કે મરારના છે:—એક આશીર્ણ વટને આવાદેવપરાધી જેવાના આરંભ જેવા કે સ્ત્રીમદ્દા મંદો મંગરા, અને સ્ત્રીના અનાસીર્ણ વટને આવાદેવ-રેપરાધી રજાના આરંભ જેવા કે મુશ્કરંદાદિક. જોર કરેલો કે વટ આશીર્ણ સ્ત્રી અનાસીર્ણ કેમ થયા ત્યાં એમ જાણવાનું છે કે આશીર્ણવટન વર્ષા વળ અનાસીર્ણ ગણાય છે તો વાળની સ્ત્રી-સ્ત્રી સ્ત્રીની વાળો કે જે વળે માંગે અશસ્ત્રોપદન છે તે અનાસીર્ણ થાય તેમાં જી કહેવું.” આ ક્યલે અશસ્ત્રોપદનનો નિષેધ વર્ષો ને વળ સ્ત્રીમાર્ગેશણ ગણાય છે કારણ કે દાહમાત્રમાં અશસ્ત્રોપદન આશીર્ણ પદાર્થોની તો અનુદા આપી છે.

(૮૭-૮૮-૮૯).

વિચાર ૯૫ મો.

મદ્દા:—માધુ કે માધવી વાળ પોદોરાવે ને વાચન શાસ્ત્રમાં લેવી વિધિ કહેલ છે ?

વનવટી:—જ્યારે વટવટલવંત દેશમાં માધુને ગ્રહ પદે ત્યારે, અથવા દુવાળ મરારની, ઓનરાજ, માટિની, કે તપાવિષપુદ-વાંચના કારણ વાળ લેવા પદે ત્યારે ને વાચન નિશીથ અને કલ્પવૃત્તિમાં ગોંધે મદ્દા વિધિ લેવાની છે

માધુપ્રાને માધવી પ્રતિષ્ઠાવાદિકે કરી અચિત્ત થવું અને દ્રવ્યથી રિશિર્થમદ્દા કે રિશિર્થમદ્દા વ્યાં મર્ચે વાળ લેવા કલ્પી વેકે. ત્યાં રિશિર્થમદ્દા ને જે આદી મરજા કાપ્યા હોય અને અધિ-રિશિર્થમદ્દા ને જે લેલાં વગર વાળોં ડાંબી વાળોં કરી મરજી રીતે કાપ્યાં હોય કારણ કે તેમાં વાળોં વાળી મેળી કરી શક્તી કે

दोराधी बांधी लेता प्रथमना फळ जेवीज थई रहे छे.

हवे साध्वीओना माटे एवी विधि छे के साध्वीओ जे क्षेत्रमां रहेनार होय ते क्षेत्रने पेहेलां साधुओए पोते जई भावित करवुं. ते ए रीते के त्यां जई साधुओए गृहस्थोने कहेवुं के अमने कापेलां फळ आपो. कदाच गृहस्थो कहे के कापेलां तैयार नथी त्पारे कहेवुं के कापी करीने आपो. एम कहे छेने कदाच गृहस्थ कहे के अमे एटली पंचात नथी जाणता, तमारे जोइना होय तो आसा लपो त्पारे गृहस्थना वामणमांज फळ रत्तां छतां साधुओए पोते फळो कापी करी पछी बोरवां. एम कर्याधी गृहस्थोने मजबूत विचार ठसाय के एमने वगर कापेला नथी गपना माटे हवे कापीने देवुं. एम ज्वारे भावित क्षेत्र थाय त्पारे साध्वीओने त्यां मोकलाववी.

हवे साधुओ कदाच न होय अथवा कोई कारणमां रोकाला होय तो साध्वीओमां जे स्थविरमाध्वीओ होय तेमणे पेहेलां जई ऊपरनी रीते क्षेत्र भावित करवुं.

कदाच क्षेत्र एवुं होय के जे भावितज नहि थई जके तो सारे कापेलां नहि मळनां गृहस्थ पामेधी कपाववां के छेउद पोतेज तेमनी आगल कापीने पछी बोरवां.

कदाच एम करतां वेला अनिक्रम थनी होय तो स्थविर आर्याओए अविधिए कापेलां के अणकापेलां फळो लेवां अने तरुण साध्वीओएतेवां फळ नहि लेतां विधिभिन्न फळ अने भानवाणीज बोरवुं.

ए विधिए गोचरी करी वसतिना दरवाजे ठेरीने त्यां जे वगर कापेलाके अविधिए कापेला फळ होय ते विधिभिन्न करी पछी वसति अंदर आववुं. कदाच दरवाजे ठेरावानी जग्या न होय तो वसतिमां आवी तेवां फळ गुरुणीने मोंपवा एटले गुरुणी विधिभिन्न करे.

द्वयः नरकः धर्माधीनोऽपि अन्तर्गतः न अन्तिमः न च
मेवानी आ दाही से मे पदमा माटे के मेनी बानी मुक्ति होसकी
मे न्याय्य पाल नदाम धोतामा कपटामा कीय कर्मका इत्ये यथा-
ही मेसे माटे निधमे मेरा पाल नहि जेना देवा.

(१५३)

विचार ९६. मो.

(उपधान भाषण.)

प्रश्नः—महानिधीनता कहैत उपधानविधि तथा आचार्य-
ण विषय वर्गी सामना ?

उत्तरः—मो प पाल धर्मोप तो पला आचार्यो अने पला
पला साथ या वे आवक आधिवाओंने अनंत योगाधिपत्य प्राप्त
माय से धार साथ प धार वर्गी सामना कारण के महानिधीन-
ता उपधानविधि बता यही आ सामने कही सेः—

“ हे भगवन् आसी माहोती नियंत्रणा बाधनतो ही रीति
करा सब ’ आना उभरमा भगवान् कहै से वे ” हे गौतम, ‘अ
योः प नियंत्रणा नहि इच्छता पण उपधाने नवकारद्वय भणे, भ-
जाने व भजना- मनमन वः न नियंत्रण के रहस्यमा न होय
अने नन गुणाय तथा गुरुनी हीमना करी; तथा सर्व अरिहंत
अने आचार्य, उपाध्याय, साधु अन हाननी पण आज्ञातमा क-
री; जेही ने अननमगारी थइ अनेक दुःख पावथे.

पला गौतम पृष्ठपु ने भगवन् उपधान कहैता तो बहुत बखत
हीने तेहमाया सब कदाय मरण पाये तो नवकार बिना ही रीति
उत्तमार्थ मार्गी सब ’ आना उभरमा भगवान् कहु के हे गौतम,
अ समये नेणे उपधानता माटे कह पण तप मोहपु के ने समयेन

ले गृहार्थ भणवा समग्रता. माटे ए नवकार भंजने अविधिण प्र
न नदि करु, किंतु एषी रीते ग्रहण करुं के जेथी भर्षांतर
पम नाश नदि पावे.

आभूषणा अभिप्रायही स्पष्ट जणाव छे के जे उपधान वि
विना नवकार भणे भणाने के अनुज्ञा भावे ने बणा अनंत संमा
याव; भने आनकाज तो कोंड विच्छा भाचार्यो, तथा दरेक
ज्यां कोंड कोंडक ते चार माभूषास्वीभो भने एकाद के आ
को तथा थोडीएक आविष्कारां उपधानविधि कृता देखाव
त्यारे बाकीना जमाव उपधानविधि नही करी जया आचा
साहु, मा ... आवर आवरता तथा नवकार भणताव भद्र
जनों भर्षांतरावना भनिभाव ना भवन समामान भया.

बला जलन इतरन देवा न नती वण सह मानमा नाते
णतां तो रान ... न नवकार आभवा नवत उपधान के
बाद ... न नवकार भणताव देवि
अने ... न नवकार भणताव देवि
विशेषान ... न नवकार भणताव देवि
पुन नवकार भणताव देवि

इह नवकार भणताव देवि न नवकार भणताव देवि
अ नवकार भणताव देवि न नवकार भणताव देवि
अनन्य ... न नवकार भणताव देवि
वि ... न नवकार भणताव देवि

अन्य ... न नवकार भणताव देवि, भने वि
विशेषान ... न नवकार भणताव देवि

आनकाज तथा नवकार भणताव देवि न नवकार भणताव देवि
अन्य ... न नवकार भणताव देवि

મહારાવિષ્ણુર યુગવાહુને મદનરેણુએ નવકાર આપ્યાથી તે પાંચમા દેવલોકે ગયો.

જંબૂસ્વામિના પિતા કૃપપદને પોતાના સુપુત્રાદિ જિનદાસને નવકાર યોગે કરાવ્યાથી તે જંબૂદ્વીપનો આધિપાતે અણાદિઓ નામે દેવતા થયો છે.

તિર્યંચોમાં પણ કેટલાંકને મહર્ષિઓએ અને કેટલાંકને શ્રાવકોએ, પર્યતક્રિયા કરાવતાં તથા કેટલાંકે જાતિસ્મરણના યોગે પોતે પર્યતક્રિયા કરતાં નમસ્કારના મખાદે દેવપણું તથા ચોધિયીમ મળ્યાં છે.

દાસલા તરીકે પાર્શ્વનાથનો જીવ હાથી, મુનિસુમતસ્વામિ પ્રતિષોધિત અશ્વ, સોદામનો જીવ ગેદો, સહદેવીનો જીવ વાઘ, વૈતરણીનો જીવ વાનર, મટકમદિપ, કંચલ મંચલ નામે બે ઘઘદ, શ્રેષ્ઠિપુત્રનો જીવ મનસ્ય, નંદમણિયારનો જીવ દેહકો, છુલ્લકનો જીવ શુક, ધીજા છુલ્લકનો જીવ પાદો, ચંડકૌશિક સર્પ, મરુચની શકુનિકા, સેદુકનો જીવ દેહકો, શ્રિવિક્રમભટ્ટનો ઘોકહો, કમઠની પંચાગ્રિમાં ઘઘતો મર્પ, કૂરગહુકના પૂર્વલા મયે તેનો જીવ દષ્ટિવિપ સર્પ, મશુમ્મની માતાનો જીવ કૂતરી, ચારુદને આરાધના કરાવેલ ઘોકહો, મિહમેનગજાનો જીવ હાથી, ઇત્યાદિ અનેક ઉદાહરણોમાં ઉપધાન વિના પણ આગધકપણું દેખાય છે.

બહી સૂત્ર, નિર્યુક્તિ, માપ્ય, ચૂર્ણિ, ટીકા, તથા ટિપ્પનક યોગે વર્તમાન આગમગ્રંથોમાં કયાં પણ ઉપધાનની વિધિ થતાવી નથી માટે તે કેમ કમય ?

બહી આજકાલ છ ઉપધાન વેહેગવાય છે!—પંચમંગલમહાશ્રુતસ્કંધના, ર્ગ્યાપથશ્રુતસ્કંધના, શક્રસ્તવના, અગ્નિનંચેશ્યાણં ર્સાદિ દંડકના, ચોવીમત્યાના, અને પુત્રવશવગ્દીવદ્દે ર્સ્યાદિના. પણ

ए पदना शुक्तिरहित अने नवीकृतियत जेरी देसायछे. कारण के संवर्धन क ई मुद्दे श्रुतस्वरूप नही किंतु सर्वश्रुतस्वरूपनो अभ्यस्त रूपत रहेछ छे, इरियावही पण मतिरूपणाध्ययननो एक देश छे, शक्रस्वर ज्ञानादिकना अध्ययननो एक भाग छे, तथा अरिहंतने श्वाणं बोगरा अने पुष्करावरदीरहे बोगरा काउमग अध्ययनना अवयव छे. अने चोवीमय्यो ए एक अलग अभ्ययन छे. प्राची रीते सिद्धांतवादीभांसा ममिद्ध बान छे, उता उपधान चक्रान नाराधोए नवकारना पांच अभ्ययन अने ऊपर पण नृत्तिता, इरियावहीना आठ, शक्रस्वरना बचीश, चोवीमय्याना पचीश, अर्हन्स्वरना पण अने भूतस्वरना पांच अध्ययन देखाया छे. माटे ए वधुं कल्पितत लागे छे.—कारण के पदना पदाभूतस्वरूप देखाव्यो, बीजाने श्रुतस्वर देखाव्यो. अने बाहीनान समज रहवा दीया नेनुं छे कारण छे ' इठा कथा सिद्धांतमा एक एक पदना अध्ययन कइ छे त पण निवारता नायक छे समज सायक, बांदिना, सिद्धिमाय बोगरा छे भववदयकना इरातिन नाई करती पदक उपधान कइ छे पण पांच नया इच्छाना

[illegible][illegible]

ક્યાંક પૂઠી, ક્યાંક ઘેઘે ઘ્રણઘ્રણ પાનાં ફત્યાદિ ઘળો ગ્રંથ નાશ પામેલ હતો. એ રીતે પહેલા અધ્યયનના પર્યંતે લખ્યું છે. તથા ત્રીજા અધ્યયનમાં લખ્યું છે કે મહાનિશીથના પૂર્વાદર્શના ઉદેશીએ કટકેકટકા કર્યાથી ઘળાં પાનાં સડી ગયાં હતાં. તથા ચોથા અધ્યયનના અંતે લખ્યું છે કે આ ચોથા અધ્યયનમાં ઘળા સંદ્ધાંતિક (સિદ્ધાંત માનનારા પુરુષો) કેટલાક આલાવા સમ્યક્ શ્રદ્ધતા નથી. માટે હરિભદ્રમૂરિ કહે છે કે તેથી મને તે બાબત સમ્યક્ શ્રદ્ધાન નથી."

ચઢી એ મહાનિશીથમાં ઉપધાનના માપક બીજી પણ અઘડિત વાતો છે તેમાંની કેટલીક હાં બતાવીએ છીએ.

(૧) આટકાયના પરિભોગમાં, તેટકાયના સમારંભમાં, અને મૈથુન એ ઘ્રણેમાં ઘોષિયાનજ થાય છે. તેમાં કંઈ પ્રાયશ્ચિત્તથી શુદ્ધિ થઈ શકે નહિ.

(૨) માર્ગે ચાલતા માધુએ સો મો દગલે ફરિયાવહી પટિકમવી.

(૩) આર્યાઓથી તેર દાથ વેગલા રહેવું અને મનથી શ્રુતદેવીની માપક મર્વે છૂંત્રાંને પરિહરવી.

(૪) કલ્પ નહિ વાપરે તો ચઢત્યનું પ્રાયશ્ચિત્ત આવે.

(૫) કલ્પ પરિહરે તો દ્વાદશમનપનું પ્રાયશ્ચિત્ત આવે.

(૬) વાગ્રાવંધની ગાંગે નહિ છાંટે તો ચઢત્ય લાગે.

(૭) આટ માર્ગથી ઓછા માધુઓને ઉત્તર્ગે કે અપવાદે સાધ્વીઓ સાથે ચાલવું ન કલ્પે ત્યાં ચઢી માર્ગથીઓ પણ ઉત્તર્ગે ઓછામા ઓછી દશ અને અપવાદે ચાર જોડાયે. ચઢી તેથી રાત્રે ચાલવાનું પણ માં દાથ મૂર્ખીજ કલ્પે તે ઉપરાંત સાથે ચાલવું નજ કલ્પે.

(૮) કાઢી જમીનથી પીઢીમાં જતાં, પીઢીથી કાઢીમાં જતાં, જઢીથી સ્થળમાં જતાં, સ્થળથી જઢીમાં જતાં વિધિએ કરી

યાવજ્જીવ સુકલ્પત ધારણ કર્યું.

(૧૮) સ્વપ્નનિવંદે ચિકાલ જે ચૈત્ય ન લાંદે તેને પેદેલીવારે
મય. પીંજીવારે હેલ. અને પીંજીવારે ઉપસ્થાપના આવે.

(૧૯) અવિધિયુ ચૈત્ય લાંદે તો પારાંચિત નામે

(૨૦) સદ્ગાન્ધારે ધામીમોક્ષન લેવાડ મયું ને જો તત્કાલ નિરુ-
પદ્રવસ્થાંદિલમાં નહિ પડેલે તો યામસ્વમણ પ્રાયાશિત લામે.

(૨૧) રાતે જે છીંકે કે છાંમી કરે પ્રથવા ફાલક, પીડ, કે દંડ-
થી થોડાં પણ અવાજ કરે તો યામસ્વમણ પ્રાયાશિત આવે.

આવા આવા વર્ણા લાના હ કે જે તમો પણ માની શકતા
નથી નેથી તમોજન ત યુવને અપમાણ કર્યો દેશાય છે.

મોટે ઉપચારે પણ તમજુ રાજા કરનારો મારી અમારે પ્રમાણ નથી.

જો . . . . . કરના ત્યારે તેના ઉ-
પચારે . . . . . અપમાણજ થયું.

ચિંત્તા ૧૭ માં.

મોટે — . . . . . આટલ અને ચાંદશમાં
પ્રમાણ . . . . . કરતા હતા" મોટે

. . . . . પ્રમાણ ત્રિમંધ્ય પૂજા
કરતા તથા . . . . . આટલ અને ચાંદશમાં
યવલે પૂજા કરતા તથા નેશવા તેના અનુગેલે રહ્યા પણ રાત જ-
લે માં માત્ર . . . . .

વગેરે મોટે પડેલ ને જા અને ચિકાલ પડેલે મ-યા પછીનો
ચલત . . . . . કરી છે

विचार ९८ मो.

मश्रः—कल्पमाप्य तथा चूर्णमां कष्टं छे के “निश्चाकृत नहि कल्पे किंतु ज्यां साधुनी निश्चान होय ते कल्पे,” माटे निश्चाकृतचैत्य अनायतन होवापी त्यां वांदवा जनु निषेध्यं छे, छतां तमे केम वांदो छे ?

उत्तरः—आ मश्र तमे ग्रंथनो पूर्वापर संबंध विचार्या वग-
रज करो छो; कारण के त्यां आगल चालतां तेवां चैत्य वांदवां
तो ठेराव्यांन छे. मात्र त्यां व्याख्यान करवानी मनाई करी छे
ते पण उत्सर्गे मनाई छे, अपवादें तो तेनी पण रजाज छे.

आ स्थले ते वाचतनो त्यां कहेलो विचार लखी बतावीए छीये.

“स्यद्विरगीतार्थं गुरु, निश्चाकृतचैत्यमां जतां, त्यां हमेशांना
के नवा ऊभा करेल मंडपादिक जाणीने, पोताना शिष्योने, ते
चैत्यने वांदवानी विधि, चैत्यमां पेठा अगाऊन वतापी छे. ते वि-
धि ए के निश्चाकृत के अनिश्चाकृत सर्व चैत्यांमां वणथुइ कहेवी.
कदाच वसत थोडो होय के चैत्य थणां होय तो दरेकमां एक एक
थुइ कहेवी. त्यारवाद अनिश्चाकृतचैत्यमां नइ ममांसरण पूरवुं ए-
टले के व्याख्यान देवुं. कदाच तेवुं चैत्य नहि होय तो शिष्योने
वसतिमां मोकलावी गुरुए निश्चाकृतमां पण व्याख्या देवी, नहि
तो लोकमां अपवाद थाय तथा श्रावकोनी श्रद्धा भंग थाय.”

विचार ९९ मो.

मश्रः—शक्रस्तवमां “ जेय अरिया सिद्धा ” ए गाथा केम
नपी कहेता.

ધમ્મો કહિઓ, હવેલેવો, નિવેલેવો, સમોસરણં, પવમાઈ, રૂચેવમાઈ,”
 इत्यादिक अतिदेशसूत्रोनी व्याख्या करता यका बीजा स्थळे दे-
 खाता अनेक आलावा वर्णवी बतावे ते तो तेमज प्रमाण करवा
 जोइये. माटे ट्टत्तिकारे यावत् शब्दे करीने लीखेल शकस्तवनो आ-
 लावो सर्व ठेकाणे सरस्वोज वर्णवेल छे. अने मूळमां पण समवायां-
 गनी दृष्टाचनामां श्रीजी विभक्तिना एकवचने एज क्रमे पाठ रहेलं
 छे. आ स्थळमां “दीवो ताणं सरण गइ पइहा” नो पाठ मूळ के
 टीका बचेमां नथी लख्यो. माटे एज क्रमनो पाठ प्रमाण करवो.

प्रश्नः—“ जेपअईया ” ए पाठ आगममां नथी कहेल, छ-
 तां पण पोतानी भक्तिए करेला स्तुतिस्तोत्र माफक बोलतां ते-
 मां शो दोष छे. ?

उत्तरः—शकस्तव शाश्वतो छे; अने ते देवलोक बगेरामां
 पण चाले छे. अने वर्तमान आगमोमां “ठाणं संपत्ताणं” सूचीज
 ते देखाय छे; माटे तंमा नवीं गाथा मांधवी अयुक्तज छे. आ
 स्थळे थोड़ी द्धितशिक्षा टांकीये लीये.

(१) हीनाधिक करतां कुणाळकवि तथा विद्याधग्ना दृष्टांति
 दोष थाप छे.

(२) तेज सत्य के जे जिने भाव्युं.

(३) दरेक काम जिनाज्ञाए करतांज मोक्षहेतु थाय, बाकी
 स्वबुद्धिए मारुं काम करीए नोए भवनो हेतु थाय.

बळी परममधमां पण कथुं छे के “ पुगण, मानवधर्म, वेद,
 अने पैद्यक एटला जेम छे तेमज मानवा. एमां जे अक्षर के पद
 फेरवे तेने तेना कर्त्तानुं खून करवा जेदतुं पाप लागे. ”

माटे जे मूत्र के जे अनुष्ठान पूर्वपुरुषोए जेम कहेल शोष ते
 तेमज प्रमाण कथुं.

અગર જો હાં મક્તિની વાત કવૂલ કરિણ નો કોઈ વધારે મંગલ કરવા નવકારમાં પણ “નમો વડવિહસ્ત સંવસ્ત, નમો કેવલિપદ્મતસ્ત ધમ્મસ્મ” એમ થે પદ વધુ ઘોલશે કે શરિયાવદી વગેરાના કાડસગમાં પણ વિશેષ ધર્મધ્યાન સારું કહેલાંથી અધિક ચિતવશે તો તેને કોણ અટકાવી શકશે ?

વિચાર ૧૦૦ મો.

મશ્ત્ર:—મગવની વગેરામાં નોકારના પાંચ પદજ દેસાય છે. માટે ઉપરની ચૂલિકા આચરણાથી ચાલે છે કે કેમ ?

ઉત્તર:—ચૂલિકા આચરણાથી આવેલ નથી કિંતુ મૂયગદાં-ગચૂર્ણ અને કલ્પચૂર્ણની વધી પ્રતોમાં તથા આવશ્યકચૂર્ણની પણ ઘણી પ્રતોમાં આવું નવકાર તેમજ તેના અંતે “પદમં હોદમંગલં” એવો પાટ દેસાય છે.

બીજી મગવતીની મંક્ષિત્તવાચનામાં પણ “પદમં હોદમંગલં” મૂધીનો પાટ છે. એ મંક્ષિત્તવાચનાની પ્રત જાણોરવાળા મોટી પો-શાળના સાધુ હરિશ્ચંદ્ર પામે છે.

વિચાર ૧૦૧ મો.

(આજ્ઞાપ્રમાણ વિચાર.)

મશ્ત્ર:—પૂર્વાચાર્યોની આચરણાઓ કેમ નથી માનતા ?

ઉત્તર:—મત્પુરુષને જિનાજ્ઞાન પ્રમાણ છે. એ વાદન ઘણી દિનગિણાઓ છે.

(૧.) જિનેંદ્રની આજ્ઞા પાઠવી એજ મોક્ષનું માધન છે, માટે સારું વજ કરવું.

- (૨) જે જિનમણીત જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર અને તપનું આરાધન તે-
નેજ આજ્ઞાઆરાધન કહે છે. (ભક્તપરિજ્ઞા.)
- (૩) રાજાને માટે શ્રુપદું અને ગામવણીના માટે ચિત્રશાળા કરવી
વિરુદ્ધ ગણાય, તેમ તીર્થંકર અને આચાર્ય માટે સમજવું.
- (૪) જેમ મમાદદોષે કરી રાજાની આજ્ઞા તોડતાં વધવંધાદિ
થાય છે તેમજ મમાદદોષે કરી જિનાજ્ઞા તોડતાં પણ દુ-
ર્ગતિનાં દુઃખ ધશેજ.
- (૫) તીર્થંકરનું વચન પાઠતાં આચાર્યનું વચન પાઠ્યુંજ થાય છે.
(ભોવનિર્મુક્તિ.)
- (૬) જેમ કોઈ રાજાની કોઈ જાણી જોડને આજ્ઞા માંજે તો તેને
સાલત શિક્ષા થાય છે અને અજાણે માંજે તો માફી મળે
છે તેમજ જિનાજ્ઞા વિષે પણ જાણવું.
- (૭) જે લુબ્ધ થાય છે તે સર્વજિનની આજ્ઞા તાંડે છે; અને જેને
આજ્ઞા તોડી તેનું સર્વ રદ ગણાય છે.
- (૮) એક જણ અકાર્ય કરે તો પછી તેને જોડે વીજો પણ કરે.
એમ મુલ્લશીલતા ધતાં ધતાં અને તપમંથનનો નાશ થાય.
(પિઠનિર્મુક્તિ.)
- (૯) ચાણકરણમાં શિથિલ ધતાં સસબ્ધવહાર પણ નાશ પામે છે.
- (૧૦) જ્યારે જીવ પોતાના જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રને મૂકી આપે, તે
વેળા જાણવું કે તેને પરજીવોપર અનુકંપા નથી.
- (૧૧) જિનવચન મૂંકતાં જેને દુઃખ ન થયું, તેને વીજાનું દુઃખ દે-
ણી દુઃખ નહિજ થાય.
- (૧૨) આચારમાં ઘર્ષનાર શુદ્ધ આચારની નિઃશંકપણે પ્રરૂપણા
કરી શકે છે; પણ આચારહીન હોય તે શુદ્ધ આચારની
પ્રરૂપણા કોઈકજ કરે છે.

- રિત્ર છે, માટે તે ભાંગતાં શું નાદિ ભાંગ્યું ? (નિશીય.)
- (૨૬) અધિક કરતાં કુળાલકવિ માફક દોષ થાય છે; હીન કરતાં વિચારરના દૃષ્ટિ દોષ થાય છે; તથા હીનાધિક કરતાં ચાલકને જેમ મોજન હીનાધિક દેવાય અથવા રોગીને ઔષધ હીનાધિક દેવાય તો દોષ થાય તેમ દોષ થાય છે. (વિશેષાવશ્યક.)
- (૨૭) જિનરાજ રાગદ્વેષમોહરહિત હોય છે, માટે અન્યપાવાદી ન હોય. (આવશ્યક નિર્યુક્તિ.)
- (૨૮) “જિનરાજે ભાવ્યું તેજ સત્ય છે” એમ મનમાં ધર્મનો થકો આજ્ઞાનો આરાધક થાય છે. (ભગવતી.)

(પ્રકરણોના પ્રમાણ.)

- (૨૯) આજ્ઞાર્થીજ ચારિત્ર રહે છે, માટે તેને ભાંગતાં શું નાદિ ભંગાયું! અને આજ્ઞાને ભાંગી પડેલે મર્વ કામમાં યથેચ્છપણું જ થાય છે.
- (૩૦) ઉત્સૂત્રભાષી આચાર્યે શરૂને આરભા જીવોના માથાં કાપે છે. (ઉપદેશમાલા)
- (૩૧) પુણ્યહીનજનો તીર્થકરને પ્રમાણ કરવા વદેલે મૂર્ખાવરુદ્ધ આચરણ કરનાર લોકને પ્રમાણ કરે છે. (પયજ્ઞા)
- (૩૨) દરેક કામ જિનાજ્ઞાપ કરતા મોક્ષદેતુ થાય છે; ચાકી પોતાની બુદ્ધિ સારું કામ કરતા થકા પણ ભવદેતુ થાય છે.
- (૩૩) જે આગમ પ્રમાણ આચરે તેણે તીર્થકર ગુરુ તથા ધર્મ પૂર્વેને માન્યા. (મ્યાનક.)
- (૩૪) એક માધુ, એક માત્રી, એક શ્રાવક અને એક શ્રાવિકા છતાં આજ્ઞાયુક્ત હોય તે મંચ જાળવે. ચાકી આજ્ઞારહિત હોય તેમને તો હાટકાનો મંચ કરેલાં.

- (૧૫) એક, એક પરિકરમાં જ ત્રિવિંશ, પંચતીર્થો, ચોવીસવટું, તથા સ-
ત્તરિસવટું માને છે; ઘીજા એક પરિકરમાં એક જ વિંશ માને છે.
- (૧૬) એક મૃદમંડપના ત્રણ દ્વાર કરવા માને છે; ઘીજા એક દ્વાર
કરવું માને છે.
- (૧૭) એક, દેરાસરમાં એક જ પ્રતિમા ધાપવી માને છે; ઘીજા ઘણી
ધાપવી પણ માને છે.
- (૧૮) એક સામાયિક લીધાથી મોરે શ્રાવકને શરિયાવહી માને
છે; ઘીજા સામાયિક લીધા પછી માને છે.
- (૧૯) એક દેગમર માટે કૃવા, વગીચા, ગામ, ગોકુલ, તથા ક્ષે-
પ્રાદિક દેવા યાજવી માને છે કેમકે સ્થાનકમકરણમાં કશું
છે કે દેગમરમાં નવા ગામગોચર આવયાં, જૂનાં મૃનાં થયાં
હોય ને મુધામ્વાં તથા નષ્ટભ્રષ્ટ થયાં હોય ને પાછાં મેઝવર્વા,
અમ કર્યાંથી મટાફલ થાય છે ઘીજા એવાને ડન્મૂત્ર માને છે.
- (૨૦) એક ફેંટા, પાચડી, કે ટોપી પહેરે છે ને પણ દેવપૂજા તથા
શરિયાવહી માને છે; ઘીજા એક માટી ઉત્તમમંગથી જ ને ક-
રવાં માને છે.
- (૨૧) એક, શ્રાવકો તથા મોહાગણ શ્રાવિકા જોને વાંદળાપટિ-
કમળ માને છે; ઘીજા નવા માનતા.
- (૨૨) એક મુગ્ધ કુચાટવું માને છે; ઘીજા નવી માનતા.
- (૨૩) એક એકવટી મોપની માને છે; ઘીજા ચવટી માને છે.
- (૨૪) એક આગનીને નિર્માન્ય ગર્ભા દેગર વિશટ્ટીટ જૂદી જૂદી
આગની કરે છે; ઘીજા તેજ આગનાવટ વા ધિવની આ-
ગની કતારે છે.
- (૨૫) એક ઉત્તરમાટી પાંચ દાથની, ઘીજા ચાર દાથની, ઘીજા
છ દાથની, અને ચોથા જેવી મઝે નેવી માને છે.

- (૨૬) એક સ્નાત્રકાળે પર્યંતિથિ લે છે, વીજા મૂરજ ઝગતી વેલા લે છે અને વીજા સાંજના પઢિકમણે આવતી તિથિ લે છે.
- (૨૭) એક ચૌદશ ક્ષય યતાં તેરસે પઢિકમેછે, વીજા પૂનમે પઢિકમેછે.
- (૨૮) એક એક પટલક (પટલું) રાખે છે, વીજા મુદ્દલ નથી રાખતા.
- (૨૯) એક શ્રાવણ કે ભાદરવો અધિકમાસ યતાં ઓગણપચાસ દહાડે પઞ્ચમણ કરે છે વીજા ઓગણોતર દહાડે કરે છે.
- (૩૦) એકના ગચ્છે એકજ આચાર્ય તથા એકજ મહત્તરા હોય છે, વીજાના ગચ્છે સગવડ પ્રમાણે એક કે અનેક હોય છે. વઢી પૂનમિયા ગચ્છમાં તો આચાર્ય ગમે તેટલા થાય છે, પણ મહત્તરા એકજ થાય છે.
- (૩૧) એક સુરાનુસારે આઠમ, ચૌદશ, પૂનમ અને અમાવાસ્યરૂપ ચતુર્વર્તી માને છે; વીજા વીજ, પાંચમ, આઠમ, અગ્યારસ, અને ચૌદશરૂપ પાંચવર્તી માને છે.
- (૩૨) એક યજ્ઞ. મહાગ્નિકા. લેનમ્પાઠ, અને મોત્રદેવતાદિકની પૂજા તથા શ્રાદ્ધ માન્ય ગમે છે વીજા નથી રાખતા.
- (૩૩) એક જૂના કપડા પહેરવા માને છે; વીજા નવાજ પહેરવા માને છે.
- (૩૪) એક ગ્રહણ વેળાએ સ્નાત્ર મળાચર માને છે, વીજા નથી માનતા.
- (૩૫) એક વર્ષમાં વેવાર લોચ કરે છે; વીજા ત્રણવાર કરે છે.
- (૩૬) એક શ્રાવણે કપાડેલ વાટિકા (પાલખી) માં ચડે છે; વીજા નથી ચડતા.
- (૩૭) એક પોતાના પગાં ઊપર ચંદનપૂજા સ્વીકારે છે; વીજા નથી સ્વીકારતા.
- (૩૮) એક પ્રાણધાનદંડકની વે ગાથાજ બોલે છે; વીજા ચારે ગાથા બોલે છે.
- (૩૯) એક શેષકાળે પણ પીઠફલક વાપરે છે; વીજા નથી વાપરતા.

- ४०) एक रजोहरणनी दक्षीष्ठा क्षीणी अने छांवी करे छे; बीजा नेम नथी करना.
- ४१) एक रजोहरणमा एकत्र चंप दे छे; बीजा से दे छे.
- ४२) एक माथामा कपूर नाखवुं माने छे; बीजा नथी मानना.
- ४३) एक महानित्रीय ममाण राखे छे; बीजा नथी राखना.
- ४४) एक नेपाळना कचल ले छे; बीजा नथी लेना.
- ४५) एक आचार्य तिनत्रियनी पूजा करे छे; बीजा नथी करना.
- ४६) एक ब्रह्ममन्त्ररक्षणमा पूजा करे छे; बीजा नथी करना.
- ४७) एक मन्त्रधामन मन्त्रपठना पूजा करे छे; बीजा नथी करना.
- ४८) एक श्रावकना छोकरीने नाम पाटना के बियाह धर्ता श्रमक्षेप करे छे, बीजा नथी करना.
- ४९) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण.
- ५०) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५१) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५२) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५३) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५४) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५५) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५६) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५७) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५८) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ५९) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.
- ६०) एक श्रावकना बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण. बीजा नथी रक्षण.

ઈત્યાદિ અનેક જૂદી જૂદી આચરણાઓ ચાલે છે. માટે તેમાં કઈ પ્રમાણ કરવી ? માટે इहां एज समाधि છે કે જે આગમ-સાય મળતી થાય તેજ માનવી.

વિચાર ૧૦૪ મો.

(હરિભદ્રસૂરિ તથા અભયદેવસૂરિની આચરણાનો વિચાર.)

મશ્ત્ર:—યાદાચ્છિક (મરજી મુજવ ચાલેલી) આચરણા અમે પણ પ્રમાણ નથી કરતા, પણ હરિભદ્રસૂરિ તથા અભયદેવસૂરિ વગેરાની આચરણા તો પ્રમાણ કરવીજ જોડ્યે.

ઉત્તર:—જો તમે એમજ માનો છો તો તેમનો વધી આચરણાઓ તમે પણ કાં નથી આચરતા ? એ વાવનના થોડાક દાણ-લા આપીએ છીએ.

- (૧) એમણે આવશ્યક તથા મમવાયાંગની વૃત્તિમાં પાદપતિત વાંદણા કયા છે ને તમે કેમ નથી કરતા ?
- (૨) એમણે પંચાશકમાં નીચીથી માંડી છમાસી સધીના તપવડે-જ આલોચના કરવી કહી છે, પણ મજાવવડે નથી કહી, છતાં તમે સજાવવડે પણ કાં માનો છો ?
- (૩) એમણે નૌકાગમી વગેરા પન્નખાણોમાં જુદું જુદું “વૌત્તિરામિ” પદ કહ્યું છે; છતાં કા નથી કહેતા ?
- (૪) એમણે પંચાશકમાં, તથા દેમાચાર્યે યોગશાસ્ત્રમાં, પોરસી પુરિમદ્દુ એકાસના કે ઉપવામ ત્રેવિદ્યાર ત્રેવામાં આવે તો પાણીના છ આગાર કયા છે. અને આવશ્યકચૂર્ણિમાં પણ તે વાત છે, છતાં તમે તેમ કાં કરતા નથી ?
- (૫) પ્રતિષ્ઠાપંચાશકમાં અંજનશલાકા, ગો મૃદ્ધના સ્નાન, નંદા-

- (૮) હમાસ્વાતિવાચકે શ્રાવકમશક્તિમાં શ્રાવકને છત્રીવળી અ-
ધ્યયન સુધી મળાવવા કહ્યું છે; છતાં કેમ નથી મળાવતા.
- (૯) હરિમદ્મૂરિણ સમરાદિત્ય ચરિત્રમાં કહ્યું છે કે “પારણાની
વેલા આવતાં સમરાદિત્ય તથા ત્રીજા સાધુઓ તેની માતાના
ઘરેજ જમવા વેળા. ત્યાં માતાએ તેમને વાસણ આપી પિર-
સીને જમાડ્યા ” એ ઉપરથી એમ અર્થ નીકળી શકે છે કે
શ્રાવિકાઓ પિરસે ને સાધુઓ જમે માટે એ આલંબનથી
ચૈત્યવાસી શ્રાવકો ગુરૂને જમાડે છે તેઓને કેમ નિપેધો છો?

વિચાર ૧૦૫ મો.

(મુનિચંદ્રસૂરિ તથા દેવસૂરિની આચરણા.)

પ્રશ્ન:—મુનિચંદ્રસૂરિ તથા દેવસૂરિની આચરણા કેમ પ્રમાણ
નથી કરતા?

ઉત્તર:—તમે પોને પણ હમણા તેમની આચરણા પૂરેપૂરી વધા
નથી પાઠતા, ત્યારે અમને કેમ પૂછી શકશો કે તે છતાં તેમની
આચરણાના થોડાક દાસલા લક્ષીયે છીએ.

(૧) મુનિચંદ્રસૂરિ સાધુના અર્થે કરાવેલ વસતિમાં નહિ રહે-
તા, કિંતુ દરેક વેળા પાટણમાંજ જદા જદા પાડામાં જૂદી જૂદી
જમ્યાણ રહેતા હતા.

(૨) દેવસૂરિને સં. ૧૨૧૨ ના વર્ષે કુમારપાલની તીર્થયાત્રા-
માં હેમસૂરિ તથા વાહદેવમંત્રિ વગેરાણ વહુ આગ્રહ કર્યા છતાં
પણ તેમણે સંઘ સાથે તીર્થયાત્રા નહિ કરી, તથા કદંબરાવી મો-
હ્યું કે “મહાનિશીથ વગેરા બિદ્ધાતોમાં સંઘ માર્થે તીર્થયાત્રા
પણી ના પાડી છે.”

(३) बली तेओ एवी देशना करता के "बीतराग निबाय बीजो देव के कुछदेवी पूजवा नहि. कारण के मूत्रमां सम्पत्त ब्रह्मवाना अधिकारे बीजा देवने बांढवा पूजवा ना पाडी छे तथा उपदेशमाझमां पण ना पाडी छे."

(४) बली नेओए सापुत्रोने पैशोटको राखवानो सर्व प्रकारे निषेध कयौ छे.

छतां हमणा तो खुल्ली गीने पाटणमां सं. १२५७ ता सोमा-
सामां आमहनाए दरेक आचार्यदीठ कोइने हजार, कोइने पां-
चमो, कोइने शो, कोइने पचाश, तथा छेबट कोइने घत्रीश द्रम
(रूपीआ) आप्या; अने नेनेमणे हापमां मोपती राखी तेमां लीधा.
ए केवो गोठालो ! ए नो एवुं धयुं के नेनेज पूजवुं ने नेनेज उल्लं-
घवुं; नेन कांजिकिनी (कुंदा) पूजवी ने तेमांज ओमामण रेडवुं,
तथा नेन चुल्ली पूजवा ने तेमांज आग बाळवी.

(५) बली (एमणे) तथा बीजा पण सर्व मुविदिनोए मुनिओने
स्नयविधि, कुमुमांजलि, लवणजळावनारण, आरती, तथा मंगळ-
दीवाना वाक्यो श्रावकोने भणाववानां निषेध कयौ छे. तेना कारण-
मां तेओए एम जग्यायुं छे के मिट्ठांतमां ए काम करवां कयां नही
गाटे चेत्यवामिओन ए वाक्यो भणावे छे. मुविदिनो नही भणावता.

छतां हमणा तो ए पण बान उलटार्द गई देखाय छे.

माटे अपां तो जूदा जूदी नरंहनी आचरणाओ प्रमाण नहि
करतां एकरुपे गेहल मिट्ठांतज प्रमाण करीये छाये.

विचार १०६ मां.

हवे अमे नमने प्रश्न करीये छाये के नमे हरिभद्रनूरि बगेरा-
थी पण जूना धण्डा धर्मदामगणिए उपदेशमाझमां कहेली नीने

लक्ष्मी बानो के जे मिहान्त माथे पण मलती रहल छै ते के प
नधी भावना? हवे ते बानो लक्ष्मी छिये.

(१) सो वर्षनी दीक्षित आर्या षण आजना दीक्षित माधुने
चंदन करे. गा. १५. इहां वंदन जय्ये दीक्षाया द्वादशावर्षादना-
दि मन्त्र्यु छे. छनां एम केम मानो छो के द्वादशावर्षादना सो
आचार्यादिकनेज देवाय. माधुने नहि देवाय

(૨) વડી ઉપદેશપાઠામણી નીચે લેખેલ શિક્ષામૌખી પણ શાલ વિપરીત વર્તાય છે.

(१) जे मुनि ज्योतिषाचार्यभिरादि कहे तेना तपनो सय थाय.
सा. ११५.

(२) जे मुनि उपाश्रयादिकनी गरमभाळ करे तथा पंगिरह
सधे ते पामत्या जागवा या २२२

(३) हीनाचारि माथे आटापमचापाट्टि नट्टि कावो, गा. २३३

(४) हीवाचांगने वण काग्याग पात्रां वाटे, पाटे ते ओ
सपत्त हाय वा नयने वाट ते २२८

(२) आठसु नागा ना मययगादेकना भावयन जे बधी नि-
यययग छोही दे छ २०२

(६. काउन्सी जो के परिग्रहानि मंदीर ल नेवत्र संघमयोग्य हो-
 जो वन नवी जवा वन संघम कहा नहि भावता) पत-
 १५१ इति । १५२ एवमपि न वन नवी नही १५३

(७) सुधारक यमनाय तथा द्रव्यचपनी मुनिप्रो वासुदेवादी,
हृदय गौरव शिष्ययोगिन नन मठ वासुदेवादी, तथा स-
खामांजलि महाशय । इत्येते नन्द कृतवासी धर्मज्ञा वरवी. २०५

१८) जे क्षति धाहाग्या मज्यायोग हांग नहि द्याये ते पेंचवळ
रामदा २२८

(७.) रोगादिकर्मा मुनि काहेक सावध सेवे तो संयम रहे हे,
पण पातो जीवोगी धनी पण शिथिल रहे तो संयम पर्या-
धी रहे" ३४८

(१०) सावित्र पार्णा. फूल फल तथा अन्नद्व आहार संयमार अने
गृहस्थना काम कर्मकारने वेष्टावित्यक्त जाणवो. ३४९.

(११) सुविहितोप पामन्थादिकर्मा पामिचय सर्व प्रयत्ने टाळवो. ३५०

(१२) घेतामीश दोष सेवे. लोकना रमाटी आहार से, शय्यातर
पिह से, निम्नतर विगाई वाचेर तथा बंधेलु गने पामे राखी
बीजे दिने खाय. लोच न करे. काउमग न करे. मेल उ-
तारे. पणगवा पंगरे. नगर कारणे केर बांधे. पांखी चोमा-
मी मवतरीमा चोथ उर. अटमनाई हो. पामकल्पधी नहि
विचार उचभः मान कर शम्य कर. कामचेष्टा करे, गृ-
हस्थना काम मयाग. शिथिलता माधे ने दे. लोकना चि-
त्त रंजना धर्मकथा प्रो वणे अने परीवर कोहना करे, अ-
धिक उपकार करे. अथर्ववेद अथर्वनाम अथर्वनाम वा-
हेरना थोडेलुधर्म प्रो नहि पांखले. इत्यादिक शिथिलता
चार सेवे ते पाम-यो जाणवा गा ३५१-३५२-३५३-
३५४-३५५-३५६

१३ जे यान अट लकायनी दया नहि पाळे ते गृहस्थमे तथा
पनिधर्म प वधा अष्ट वाय से ३५७

१४ जेस काट मंत्रि राजानो मव शम्भार चलायवो कवली
तेनी आज्ञानु उल्लेखन कर ता वव ववादि पामे तेम लका
यनी रक्षा अने पाच महाव्रतना सर्व कारभार धारण क-
राने पळी तेमारी एकना पण जो विगायना करे तो जो
विवाह नाथ पमाट ३५७-३५८

- (૧૬) સોના અને ઘણિનું જિનમંદિર કરાવ્યા કરતાં પણ તપમયમ અધિક છે. ૪૨૪
- (૧૭) જો મૂલગુણ તથા ઉચ્ચગુણ ધારી શક્તા ન હોય તો મુશ્વાવકપણું ધરવું વધારે શ્રેષ્ઠ છે. કામ્યનું કે મુશ્વાવક જિનચેત્ય તથા સુમાધુની વૃજા કરતાં યજ્ઞો પોતાના આચારમાં દૃઢ રહે તે ઉત્તમ ગણાય છે પણ આચારશ્રેષ્ઠ વેપારી ઉત્તમ ગણાતો નથી. જે માટે જે મર્વ માવચનો પત્રગાળ ઉઘારી મર્વોવગતિ નદિ પાલે તે મર્વોવગતિ તથા દેશોવગતિ વે વેલેથી શ્રેષ્ઠ થાય છે. ૪૨૫-૨-૩
- (૧૭) ગિથિય ઉતાં પણ સંવિપ્રપાશિકપદમા દૃઢ ના તે કર્મ સ્વાપાવી શકે છે. ત્યાં સંવિપ્રપાશિકના યજ્ઞન વે છે કે શુદ્ધ સુમાધુનો આચાર કટી વતારે, પોતાના આચારને નિદે, મદામતિઓથી નીચા થઈ રહે તે પોતે તેમને ચોદે, પોતાને (તેમના પામેયા) નાદિ વડા. દાડન વાનવોથીને પોતાના અર્થે દીક્ષા નાદિ થા. જિન સુમાધુ પામ મોક્ષાર્થે તે સંવિપ્રપાશિક જાગવા.
- (૧૮) જે ગિથિય ઉતાં પોતાના અર્થે વીજાને દાક્ષા આપે તે પોતાને તથા ગિથ્યને વધેને દુર્ગતિય વોચાદે. ૪૨૬

વિચાર ૧૦૭ માં

(તપમયનો આચાર્યનો વિચાર.)

દેવે જો જાગવાસાયા માવચમા વડાજ સમ્માની વાત ઉઘારે તો તેમને નીચેની વાતો કરી જણાવવી.

(જિનવલ્લભની નવી આચરણાઓ.)

- (૧) હરિભદ્રમૂરિય પંચાશકમાં ચીરના પાંચજ કલ્યાણિક કહ્યા છે; અને અમયદેવમૂરિય પણ ત્યાં તેટલાજ ચર્ચ્યા છે. છતાં જિનવલ્લભે છટું કલ્યાણિક પ્રરૂપ્યું.
- (૨) જિનેશ્વરમૂરિય ઘોરાયે એકવટી મોપની નોંતી કરાવી. (છતાં જિનવલ્લભે તેમ કરાવી).
- (૩) અમયદેવમૂરિય ચૈત્યવામિઓની નિંદા નથી કરી; ઉલ્ટા ચૈત્યવામિ નિર્દોષિગચ્છવાલા ટ્રોણાચાર્ય પામે પોતાના કરેલ ગ્રંથો સોશાધ્યા છે. છતાં જિનવલ્લભે સંપપટકમાં તેમની ચૂંચ નિંદા ચલાવી.
- (૪) જિનવલ્લભે સંપપટકમાં જિનવિંબને વિદિશાપિશિત દટલે કાંટામાં રાખેલ માંમની અત્યંત નિંદવા ન્યાયક ઉપમા આપી છે તથા સંપને ચાપની ઉપમા આપી છે તેવી ઉપમા તેમની અગાઉ કોઈય નથી આપી.
- (૫) વર્ણી મુવિદિનાં પોતાની પ્રશસ્તિ કે પોતાના ગ્રંથો શિલાઓમાં કોતરાવવાનો પૃથ્વીકાચની વિગથનાના ભયથી નિષેધ કર્યો છે છતાં જિનવલ્લભે ચિનોટમાં વીરમ્વામિના ચૈત્યમાં છાજાની નીચેના ઘસા પ્રસ્નાગમાં પોતાના કરેલા ચિત્રવંધ કાઢ્યો તથા ચૈત્યના દ્વારની ઘેરાજુલુ એક શિલામાં ધર્મશિક્ષા ગ્રંથ અને વીર્જીમાં સંપપટક કોતરાવવાનું કામ કઠૂલ રાખ્યું.
- (૬) શંદિનાના આવર્તોમાં કરપરાવર્ત પણ અમયદેવમૂરિય નથી કરાવ્યો, કિન્તુ જિનવલ્લભે કરાવ્યો.

(જિનદત્તની નવી આચરણાઓ.)

જિનદત્તમૂરિય તો પૂર્વાચાર્યોની આચરણા તથા જિનવલ્લભ-

ની આચરણા પણ ડહલાવી નાહી છે. કારણ કે નીચે લેખેલી ઘાતો જિનવલ્લભગણિ કે અભયદેવસૂરિ કે કોઈ પણ પૂર્વાચાર્યોં ચલાવી નથી. છતાં જિનદત્તાચાર્યે નથી ચલાવી.

- (૧) જિનચૈસો શાવત અનાયતનની મરૂપણા ચલાવી.
- (૨) શ્રાવિકાને પૂજાનો નિષેધ કર્યો.
- (૩) સોપારીના ફડામિયા ગ્રહણ કરવા ઠેરાવ્યા.
- (૪) લવણજલ અગ્નિમાં નાસવું ઠેરવ્યું.
- (૫) આરતી અવલે આંટિ ડતારવી ઠેરાવી.
- (૬) મંગલદીવામાં ઘી, રાતી ઘાટ, તથા કોડી નાસવી તથા તે ડતારવું નહિ એમ ઠેરવ્યું.
- (૭) દેરાસરમાં યુવાનવેશ્યા નહિ નચાવવી કિતુ જે નાની કે છદ્ધવેશ્યા હોય તે નચાવવી એવી દેશના કરી.
- (૮) મોગ્રદેવી, તથા સેત્રપાલાદિકની પૂજાથી સમ્પત્ત્ય ભાંગે નહિ એમ ઠેરાવ્યું.
- (૯) શ્રાવકને પ્રતિમાઓ વહેવાનો નિષેધ કર્યો.
- (૧૦) અમેજ યુગપ્રધાન છીયે એમ માનવા માંડવું
- (૧૧) ઘણી એવી દેશના કરવા માંડી કે એક માધાર્ગણવાતાનું યાજોડ રજાવવું. તેને આચાર્યનો હુકમ સ્હી ડયાડવું, તેમાંના પૈશામાંથી આચાર્યાદિકના અગ્નિમંત્રકારમ્થાને ધૂપાદિક કરાવવી, તથા ત્યાં યાત્રા અને ડતાર્ગાઓ કરવી
- (૧૨) આચાર્યોની ધૃત્તિઓ કરાવવી
- (૧૩) ડત્તરાધ્યયનના વાવીશમા અધ્યયનમાં મૂત્ર, મૂર્તિ, તથા ટુત્તિમાં નેમિનાથના વિરહની પ્રગુણતા (વર્ણના) લેખેલી દે-
સ્વાય છે. છતાં તેનો (નેમિવિરહની વર્ણના ગાવાનો) નિષેધ કરવા માંડયો.

- (૧૪) પાર્શ્વનાથની નવ ફળા કરાવવા માંડી. પણ મિનવલ્લભે તો
ચીતોદમાં માનજ કરાવેલ છે.
- (૧૫) ષેટાઘેટી પરણાવવાં તે સમાનધર્મવંતના ઘરેજ પરણાવવાં;
વિપમધર્મને ઘરે પરણાવતાં સ્વચિત સમક્ષિત યાચા પામે.
પણી માવણદેશના કરવા માંડી.
- (૧૬) ધર્મી પુરુષ ધર્મકાર્ય સાધતો થકો કોઈ માથે યુદ્ધ કરતાં
મેને જીવથી મારી નામે તો પણ તેનો ધર્મ નાશ નહિ પામે
અને અંતે તે પુરુષ મુક્તિ પહોંચે છે. એમ કહેવા માંડયું.
- (૧) ચક્રેશ્વરીની સ્તુતિમાં મિનદત્તપૂર્ણે કહ્યું છે કે વિ-
ધિમાર્ગના શત્રુઓના ગળા કાપી નાસનાર ચક્રેશ્વરી
મોક્ષાર્થીજનના વિપ્ર નિવાસે.
- (૨) ચર્ચીમાં લખ્યું છે કે વિધિ ચૈત્યમાં ફૂલ નિર્માલ્ય
ગણાય છે પણ અગ્નિદિત ફલ નિર્માલ્ય નથી ગણાતા.
- (૧૭) શ્રાવકને ઋણ નોકારપૂર્વક ઋણવાર સામાયિક ઉચારવા-
ની પ્રરૂપણા કરવા માંડી.
- (૧૮) ગાંતમાદિ અગ્યાર ગણધરોની પ્રતિમાઓ કરાવવા માંડી.
- (૧૯) અન્નમેઘમાં પાર્શ્વનાથના દેગમાં તથા પોમદશાબ્દમાં સર-
સ્વતીની પ્રતિમા થપાવી.
- (૨૦) ઇજ દેગમાં જામને માંમ પણ ચંદે છે એવી શીતલા ચોરા
દેવોઓ થપાવી.
- (૨૧) દેગમઘમાં છાનાપણે પણ પ્રતિમા તથા સ્થિકાઓ (નાના
રથો) ફેરવવા ઠરાવ્યા.
- (૨૨) “અંગચળ સમારુદ્ધઃ” इत्यादिक बाळि उढावी दिक्पालो-
ની પૂજા કરવાના શ્લોકો તથા “મદ્રંચાંમટપીઠે” इत्यादि
काव्यों चैत्यवांमि बादिवेताल शान्तिमृग्निना कोल होवा-

1. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '나는', 목적어는 '책', 동사는 '읽다'이다.)

2. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '그녀', 목적어는 '꽃', 동사는 '피다'이다.)

3. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다.

(주어는 '이것', 목적어는 '것', 동사는 '이다'이다.)

4. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '우리는', 목적어는 '학교', 동사는 '간다'이다.)

5. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '그들은', 목적어는 '마을', 동사는 '가다'이다.)

6. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '그녀는', 목적어는 '꽃', 동사는 '피다'이다.)

7. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '그들은', 목적어는 '마을', 동사는 '가다'이다.)

8. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '우리는', 목적어는 '학교', 동사는 '간다'이다.)

9. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '그녀는', 목적어는 '꽃', 동사는 '피다'이다.)

10. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '그들은', 목적어는 '마을', 동사는 '가다'이다.)

11. 이 문장은 주어와 목적어와 동사가 있다. (주어는 '우리는', 목적어는 '학교', 동사는 '간다'이다.)

- (૨) “પંચવીણમા તીર્થંકર”, તથા “ત્રિષુવનગુરુ” એવા પોતાના અનુચિત વિરુદ્ધ ચોખ્ખાના જિનપતિમૂરિ કબૂલ રાખે છે.
- (૩) પંચાશકમાં માસકલ્પવિહાર તીર્થપર્યંત શાસ્ત્ર કહ્યો છે છતાં જિનપતિ કહે છે કે માસકલ્પ વિહાર વિચ્છેદ મયો.
- (૪) સિદ્ધાંતમાં તથા પંચવસ્તુકમાં સાધુના ચૌદ અને સાધ્વીનાં પંચીશ ઉપકરણ કહ્યાં છે, છતાં જિનપતિ કહે છે કે તે ઘાત વિચ્છેદ ગર્હ.
- (૫) સિદ્ધાંતમાં તિલોદક મુષોદકાદિક અનેક પ્રકારનાં પાણી સાધુને માટે કહ્યાં છે. છતાં તેને ડહાંધી જિનપતિમૂરિ કહે છે કે ફક્ત (ચોમ્બું) માશુક પાણીજ લેવું, યાકી ધોવણના પાણી ન લેવા. અને ઓમામળ તથા સૌધીર (હાશનું પાણી) લેતાં તો છૂતિ લાગે એમ કહે છે.
- (૬) વઢી સિદ્ધાંતોમાં અનેક સ્થળે સાધુને સ્નાન કરવાની મનાઈ કરી છે તથા મેલાં ને જૂનાં વસ્ત્ર પહેરવાં કહ્યાં છે, તે ડહાંધી જિનપતિમૂરિ કહે છે કે માધુઓએ મેઠું શરીર નહિ રાખવું તથા મેલાં કપડાં નહિ પહેરવાં.
- (૭) માશુકજબનું જીવાળી (મંધારું) જિનપતિમૂરિ માંજે શ્રાધિકાઓને દાથે અપાવે છે પણ અમુક્ત વાત છે, કેમકે ઇથી ત્રસજીવની વિરાધના ધયાનો સંભવ રહે છે. તેમજ પૂર્વમુવિ-હિતોએ તેમ આચર્યું નથી.

જે રીતે સ્વરતરના દરેક આચાર્યોએ જુદી જુદી સમાચારી ચલાવી છે માટે તેમાં કદમાં આસ્થા રહી શકે.

દેવ આ સ્થળે જિનવલ્લભમૂરિના શિષ્ય રામદેવગણિએ પદ-શ્રીતિનામા ગ્રંથની પ્રાકૃત ટીકામાં એક ચર્ચા ચલાવી છે તે (ઉપયોગી જાણી) હતાં ટાંકીયે હાંચે.

भी सुविहितोप निषेध कर्षां छतां जिनदत्तमूर्तिं चलाय्या.
(२१) आचार्यादिक गाथे श्रावकोने दररोज यहिभूमिण जवा
आववानुं ठेराय्युं.

(२४) एक खमासमण दइ सुखगइ पछी पछी वीजुं खमासमण
देवुं ठेराय्युं. अने पुराचार्योण तो बे खमासमण पछीज
सुखगइ पछीवी कहेल छे.

(२५) साधुनी उत्तरसाडी छ हाथनी ठेगानी.

(जिनचंद्रमूर्ति आचरणाओ.)

जिनचंद्रमूर्ति वळी जिनदत्तमूर्ति पण नहि कहेल चातो
चलावी तेना दाखला.

(१) एक पट्टमां नवग्रह, पांच लोकपाल, यक्ष, यक्षणी, क्षेत्रदे-
वता, चैत्यदेवता, ग्रामनदेवता, साधर्मिकदेवता, भद्रकदेव-
ता, आगतकदेवता, तथा ज्ञान-दर्शन-अने चारित्र्यनादेवता
एम पचीस देवतानी कुलहरी उभा करी.

(२) जिनदत्तमूर्ति चैत्य नाता के ब्रह्म वेदयाने नचाववानुं दे-
रावी युवान् वेदया तथा गानारी धियोनो निषेध कर्षां; पण
जिनचंद्रमूर्ति वधी वेदयाओनो निषेध कर्षां.

(३) जिनदत्तमूर्ति श्राविकाने मूलप्रतिमाने अडकवुं निषेधुं छे,
पण जिनचंद्रमूर्ति तो एम ठेराय्यु के श्राविकाओ सर्वथा शुचि
नहिज होय माटे तेमणे कोई पण प्रतिमाने नहि अडकवु.

(जिनपत्तिमूर्ति आचरणाओ.)

(१) महानिशीथमुत्र, मधळा पुराचार्यनी समाचारी, तथा जिन-
दत्तमूर्तिनी अनायतनदेशना ए वधाने उछुंघी जिनपत्तिमू-
र्ति संवसाथे तीर्थयात्रा करी.

- (૨) “પચવીશમા તીર્થંકર”, તથા “ત્રિભુવનગુરુ” એવા પોતાના અનુચિત પિરુદ્દ બોલાતા જિનપતિમૂરિ કયૂલ રાત્રે છે.
- (૩) પંચાશકમાં માસકલ્પવિહાર તીર્થપર્યંત ચાલુ કેહ્યો છે છતાં જિનપતિ કહે છે કે માસકલ્પ વિહાર વિચ્છેદ ગયો.
- (૪) સિદ્ધાંતમાં તથા પંચવસ્તુકમાં સાધુના ચૌદ અને સાધ્વીનાં પચીશ ઉપકરણ કહ્યાં છે, છતાં જિનપતિ કહે છે કે તે વાત વિચ્છેદ મર્દ.
- (૫) સિદ્ધાંતમાં ત્રિજ્યોદક તુષોદકાદિક અનેક પ્રકારનાં પાણી સાધુને માટે કહ્યાં છે. છતાં તેને હલ્હંધી જિનપતિમૂરિ કહે છે કે ફક્ત (ચોસું) પ્રાણુક પાણીજ લેવું, બાકી ધોવણના પાણી ન લેવા. અને ઓસામણ તથા સૌવીર (છાશનું પાણી) એતાં નો છૂતિ લાગે એમ કહે છે.
- (૬) વહી સિદ્ધાંતોમાં અનેક સ્થળે સાધુને જ્ઞાન કરવાની મનાઈ કરી છે તથા મેલ્યાં ને જૂનાં વસ્ત્ર પહેરવાં કહ્યાં છે, તે હલ્હંધી જિનપતિમૂરિ કહે છે કે માધુઓએ મેલું શરીર નહિ રાત્રવું તથા મેલ્યાં વસ્ત્રાં નહિ પહેરવાં.
- (૭) પ્રાણુકજલનું જીવાણી (મંથ્વારું) જિનપતિમૂરિ માંજે શ્રાવિ-કાઝાંને દાંધ અપાવે છે એ પળ અચુક્ત વાત છે, કેમકે એથી પ્રમજીવની વિરાધના થવાનો સંભવ રહે છે. તેમજ પૂર્વમુવિ-હિતોએ તેમ આચર્યું નથી.

એ રીતે સ્વસ્તરના દરેક આચાર્યોએ જૂદી જૂદી સમાચારી ચલાવી છે માટે તેમાં કદમાં આમ્યા રહી શકે.

હવે આ સ્થળે જિનવલ્લભમૂરિના શિષ્ય રામદેવગણિએ પદ-શીતિનામા ગ્રંથની પ્રાકૃત ટીકામાં એક ચર્ચા ચલાવી છે તે (ઉપયોગી જાણી) હતાં ટાંકીયે છાંયે.

મંદિરમાં પૂજા કરવા જતાં જેના મનમાં એમ આવે કે “એ મંદિર કે પ્રતિમા કંઈ મેં કે મારા પૂર્વજોઈ નથી કરાવેલ કિંતુ પારકું છે માટે તેમાં આદર નહિ રાખતાં હું તો મેં કે મારા પૂર્વજોઈ કરાવેલમાંજ વધુ આદર રાખીશ.” એવા પુરુષને સર્વજ્ઞમાં ભક્તિ નહિ જાણવી. જે માટે સર્વે વિષયોમાં અરિહંતજ વસે છે. તે અરિહંત જ્યારે પારકા થયા ત્યારે પત્યસ્પીતલજ પોતાના રથા. વઝી પત્યરાદિક વાંદનાં તો કંઈ કર્મક્ષય થતો નથી, કિંતુ તીર્થકરના ગુણના પક્ષપાતથીજ કર્મક્ષય થાય છે.

વઝી જે મચ્છર નાંચી ચીજાના કરાવેલ ચૈત્યમાં વિદ્ય પાડે તેને મહામિધ્યાન્ય લાગે છે. અને તેણે ગ્રંથિબેદ કયો નહિ સંભવે.

તેમજ જે પાસત્યાદિકની ઉમ્કેરખાંચી ઉમ્કેરગઈ મુવિહિતને હરકત પાદનારા થાય તેમને પણ મહામિધ્યાન્ય લાગે.

૧૦૪ - ૧૦૫

વિચાર ૧૦૮ માં.

(વડગચ્છ તે અચ્છગચ્છની ઉત્પત્તિ.)

નાણામણમાં નાણકગચ્છમાં મહારા નામિ મારે થયા. તેઓ દશવૈકાલિક મળતા થકા નાનપણમાંજ ચેરાગ્યવંત થયા. હવે એમના ગુરુ પોને જો કે ચૈત્યવામીજ દત્તા નથા ચીજા ચૈત્યવામીઓ તેમને એમ સમજાવતા કે તેમ સર્વદેયમૂર્તિને રૂઝ મળાયશો તો આપણ વધાને ઝડાવજે તેમ છતાં ગુરુજી મહામત્ત ચાર્ગ વિશેષે સર્વે સિદ્ધાંત મળાવ્યા. આ વેળા ચૈત્યવામીઓનો દટ્ઠો મોર દત્તો કે કોઈ ગામડામાં તો તેમને મૂર્તિપદે ધાપવાજ મુસ્કેલ દત્તા તેથી આવુગિરિની નજીકમાં, “આરિ” અને “દાત્રી” નામના બે ગામોની વધે વડની હંડે છાણનો વામગેય નામી સર્વદેયમૂર્તિને મૂર્તિપદે

થાપ્યા. તેથી તેમના ગચ્છનું “ચદ્ગચ્છ” એવું નામ પદ્યું અને દ-
મળા એ ગચ્છમાં ઘણા આચાર્ય હોવાથી શ્રદ્ધાગચ્છ કહેવાય છે.

સર્વેન્દ્રમૂર્તિના વંશમાં ચણોદેવ ઉપાધ્યાય થયા. તેમના શિષ્ય
જયમિદ્મૂર્તિને ગચ્છના આચાર્યોએ મઝી મૂર્તિપદે થાપ્યા. એ જય-
મિદ્મૂર્તિએ ચંદ્રાવતીમાં મહાવીરસ્વામિના દેરામાં એકજ નાંદ આ-
ગલ નવ શિષ્યોને મૂર્તિપદ દીધું. તે નવમાંથી પ્રાંતિમૂર્તિથી પીપ-
લિયા ગચ્છ ચાલ્યો, દેવેન્દ્રમૂર્તિથી મંગમલેદિયા ગચ્છ ચાલ્યો, પે-
દ્રમખમૂર્તિ, શ્રીલગ્નમૂર્તિ, પદ્મદેવમૂર્તિ તથા મેદ્રભરમૂર્તિથી પૂનામિયા
ગચ્છની ચાર શાખાઓ ચાલી, મુનિચંદ્રમૂર્તિથી દેવમૂર્તિ વગેરાની
પરંપરા ચાલી, શુદ્ધિમાગમ્મૂર્તિથી શ્રીમાલિયા ગચ્છ ચાલ્યો, અને
મલ્લપચંદ્રમૂર્તિથી આશાપાલિયા ગચ્છ ચાલ્યો.

એ જયમિદ્મૂર્તિના શિષ્ય વિજયચંદ્રઉપાધ્યાય તેમના મામા
શ્રીલગ્નમૂર્તિએ પૂનામિયા ગચ્છ સ્વીકારતાં તેમની સાથેજ નીકળ્યા.
ત્યાં તેમણે તેમને સમન્નમિદ્ધાંતના પારંગામી કરી આચાર્યપદ દેવા
માંદ્યું, પણ વિજયચંદ્રઉપાધ્યાયે માલારોપણ વગેરા માવઘના મ-
યથી તે લેવા ના પાડતાં ઉપાધ્યાયપદમાંજ થાપ્યા.

આ રીતે મુનિચંદ્રમૂર્તિ અને વિજયચંદ્રઉપાધ્યાય એ બંને એકજ
ગુરુના શિષ્ય હોવાથી મદ્ધમાર્ગે લખાય (એ વિજયચંદ્રઉપાધ્યાય-
થી વિધિપક્ષગચ્છ ચાલ્યો.)

દેવે વિજયચંદ્ર ઉપાધ્યાયના શિષ્ય યજ્ઞશંદ્રગણિ થયા. તેમને
મુનિચંદ્રમૂર્તિનાજ સાંખોગિક ગમદેવમૂર્તિએ પાવાગઢ પામે મંદાર-
પુરમાં પાર્શ્વનાથના દેરામાં ત્યાંના ગાયત્રીશંદ્રશ્રાવક વગેરા, તથા
ચટોદરા, સંખાત, વગેરા શેઠેરોના મંચને એકઠા કરી સં. ૧૨૦૨
માં આચાર્યપદે થાપ્યા. અને યજ્ઞશંદ્ર નામ ચટલાલી જયમિદ્મૂર્તિ
એવું નામ આપ્યું.

(ए रीते बढगच्छ अने अंचलगच्छनी उत्पत्ति बतावी.)

हवे इहां जो बढगच्छवाळा एम बोले के अमे कई चैत्यवासीओमांथी नीकत्पा नथी किंतु परंपराथीज बसतिवासी छीये, तो तेमने पूछबुं के त्यारे जेय चैत्यवासिओना हजार हजार वर्षना देरासरो, मठो, मतिष्ठाओ, तथा श्रावकना वंशो देखाय छे तेम बसतिवासीओना देरासरो, पोपदशाळाओ, मतिष्ठाओ के श्रावकना वंश केम देखवामां नथी आवता! अगर तमने देखवामां आव्या होय तो ते बतावी सिद्ध करी आपो.

(हवे आ विचार पूछे करतां इहां उपयोगी संबत्-ज्ञाळ टांकीये छीये.)

(१) सं. ११४९ मां चंद्रमभसूरिण पुनमिया गच्छ प्रकाश्यो.

(२) सं. ११६९ मां विजयचंद्रउपाध्याये विधिपक्ष प्रकाश्यो.

(पढावळी.)

(१) विजयचंद्रउपाध्याय. सं. ११३६ जन्म, सं. ११४२ दीक्षा, सं. १२२६ परलोक. सर्वायुवर्ष ९१.

(२) जयसिंहमूरि. सं. ११७२ जन्म, ११९७ दीक्षा, १२०२ आचार्यपद, १२५८ परलोक सर्वायुवर्ष ८०.

(३) धर्मघोषमूरि. सं. १२०८ जन्म, १२१६ दीक्षा, १२३४ आचार्यपद, १२६८ देवलोक. सर्वायुवर्ष ६१.

विचार १०९ मो.

दिगंबरमतनो विचार.

(अंगी)

दिगंबरोने नीचे प्रमाणे प्रश्नो पूछवा.

(१) तमे भगवंतने नम्र मानी अंगी निरवय छतां पण नथी करना

त्यारे स्नात्र, विलेपन, पुष्प, तथा धूपादिक सावधपूजा कां करो छो? बली चैत्यमां भगवान्ने कां वेशाहो छो, कारण के भगवान् कंई चैत्यवासी न हता.

(मूर्त्तिनो आकार,)

(२) तमे भगवान्ना जेवुंज बिब करावबुं मानो छो, त्यारे दाही-मूछ कां नधी करावता? अमे तो एम मानीये छीये जे बिब जेम रमणीय लागे तेवाज आकारनुं करावबुं घटित छे.

(३) उपारे तमे ब्रतनी अवस्था लइने बलि बस्त्राभरण निपेधो छो त्यारे बिबने स्त्रीओ कां अटके छे? तेमज बलि कां चढावो छो, केमके तमारा मते तो केवल्लिने कबळाहार होयज नहि.

अगर जो तमे छद्मस्थावस्था गणी बलि चढाववी मानसो, तो एण ने थालमां कां चढावो छो, केमके भगवान् तो करपात्री हता, माटे हाथमांज बलि चढाववी जोइये. बली तमारा मतमां तो भगवान् जमा रहीनेज भोजन करे एम कहुं छे, त्यारे पलांठी आसने घेठेली मनिमा आगल कां बलि चढावो छो? एज रीते तमारा मते भगवान् दिवसमां एकवारज आहारपाणी करे छे, त्यारे वामंवार बलि कां चढावो छो?

हवे जो कंदशां के भगवान् तां मिद्ध थया बाकी ए तो फक्त भक्ति मारुंज करीये छीये, तो त्यारे बधारे भक्तिमूचक बस्त्राभरणादिकनो कां इनकार करो छो?

(पवित्रापवित्र जीवांग.)

(४) जो कस्तूरी पगेराने जीवना अंग गणी अपवित्र मानो छो तो चामडाधी मटला मृदंग, बीणा वगेर धार्मीओ कां बगाहो छो, गोपुच्छनी दांढीमदिन रहला धामरां कां फेरवो छो, छा-

णयी देरातुं आंगणुं कां लींणो छो, तथा दूध, दहि अने पी ए पण पंचेद्रिय जीवनाज अंग छे सारे तेवढे स्नात्र कां करावो छों?

हवे ज्यारे तमे बहु दाया बनी व्यवहारधी पवित्र वस्तुनी पण उत्पत्ति तणाशया मांदो छों, तो बोल्हो, सारे केशर कपूर पण शाना पवित्र गणो छों? कारण के केशरना ब्यारामां कृतरानी विष्टा पूराय छे अने कपूरना साइ नीचे कृतरातुं मदद ददाय छे.

बळी ए रीते पाणी पण मच्छादिकना अवयव अने मच्छा-धी बगडेलुं अने पशुपंजीओण एतुं करेल्लज होय छे, माटे ते पण स्नात्रमां पवित्र केम गणी शकशों?

माटे दरेक वस्तुनी व्यवहारधीज पवित्रता कज्या तोडये.

बळी तमे चामढाने पंचेद्रियजीवनुं अंग गणी पगरवा मृशना करावो छों तथा चोपदाओमां पण चामढानां पूढी नथी गम्यावता, त्यारे मोरपीछ अने चमरीगायना बाळनी पिच्छिकाने धर्मधज तरीके कां वापरों छों? कारण के ए पण पंचेद्रियजीवनाज अंग छे.

बळी ज्यारे चामढाना दयामां मोरले पी के पाणी नथी वापरता, सारे गायना यानमाया मेनी कादहुं दूध का वापरों छों?

बळी नेने वाल बगेरा अचेतन अवयव देमां के माभटी जेवा मदकी उठों छों तेवा छलायनी हिमा करी नीयत्रावेया आया-कर्मावहे नथी मदकना ए केवा दहायग. '

बळी चामढाया मदक जायसी तथा स्थानामा का चहों छों?

योगपट्ट.

जो तमे दिगंजगज कजल करों छों, ज्यारे मादरी, तथा योगपट्ट भावगजवम का न्या छों? कदाच कहेजों के पयमहाय होराया जलायसीपदना योरे वावरण ना जेराय, ज्यारे नेने प-

દેરંતા કાં નથી. કેમકે આવરણ રસાયણ પછે પહેરાય નદિ એમ તો
વર્ષા કદ્યું નથી.

વઢી એ આવરણ પછે પ્રાણુક વસ્ત્ર હાઈ કાં નથી કરતા, તથા
રજકાદિકના હાથે કાં ધોવરાવો રંગાવો છો ?

વઢી જો દિગંવરપણું જ સ્વરૂં છે તો તમારી આર્યાઓ કાં થો-
ટાંક કપડાં પહેરે છે ?

ધર્મોપકરણ.

નિર્ગ્રંથમુનિષ્ઠ વાણાભ્યંતર પરિગ્રહ છાંદવો પછે ધર્મોપકરણ
છાંદવા ન જોડ્યે કારણ કે ધર્મોપકરણ છાંદતાં તો સંયમ તથા
આત્મા એ વેની વિરાધના થાય છે. તેના દાણા.

(૧) મોપતી વિના મોંમાં મલ્લ, માલ, પાણીના વિંદુ કે ધૂલ
પડે છે; દેશના દેતાં કે છીકતાં મોંના ગરમવાયુવહે વાદેરના વા-
યુર્ના વિરાધના થાય છે, તથા આપણી ધૂકો ઝડીને વીજાને સ્પર્શે છે.

(૨) રજોહરણ વગર શ્મિ શરીર, ઉપકરણ, ચંદિલ વગેરા કેમ
મમાર્જી શકાય? વઢી રાતે મામે આવતા વીછી-સર્પને કેમ અંટકાંથી
શકાય તથા શરીરપર ચઢતા કીડી-માકણ કેમ નિવારી શકાય?

(૩) કપડું રાહ્યા વગર (તમારામાંના કેટલાક આજકાલ)
શીઆલામાં કાંતો અગ્નિનો પદર્યો લે છે અથવા તો ગુપિર અને
મઘીજ પલાળમાં મૂળે છે, અથવા તો શાસ્ત્રમાં નિષેધેલ છતાં તેલ-
મર્દન કરાવે છે. અથવા શીતના મયે દેરામરના મૃદમંડપમાં જઈ સૂઈ
આશાતના વરે છે, કે છેવટ મૃદસ્થના બાંધા મોટા વગર તપાસેલ
પટ, ધુપટા, વર્ગી, કે સ્વેદ વાપરે છે.

(૪) વઢી કાંચઢી વગર (તમારામાંના કેટલાક) વર્ષાકાલ-
માં કાંતો જેની પહિલેહના નદિ થઈ શકે પણ ક્રીતાદિદોષદુષ્ટ
છત્ર ધરાવે છે, અથવા તો ગરમશરીરવહે અપ્કાય વિરાધે છે, પણ

જો કેવલ લેવામાં આવે તો ઓર્ચિતી વર્ષાદ પદ્ધતિ કે વાલ, ટુલ્લ, પોંદા, સુકુમાલ, તપસી, વિદ્યાર્થી વગેરા સાધુ સારું વર્ષતી વર-સાદમાં પણ મિસાં લેવા જતાં, કે સ્વરુપાળીજી જતાં શરીર કાં-ઘઢીથી ઢાંકેલું હોવાથી તેવી વિરાધના નહિ થશે.

(૫) ઘઢી તુંવા કે લકઢાના, સેજ મઢતા, નિરવધ, અલ્પમૂલ્ય પાત્રાં છોઢીને જુઓ તમે એક પછી એક કેટલા અનર્થ કવૃત્ત્યા છે:—

(૧) પહેલાં તો સર્વદર્શનમાં મનાણી મધુકરશ્રુતિ છોડી એક ધ-રેજ ભોજન કરવા માંઢયું છે.

(૨) ઘીનું આધાર્કર્મિક સેવાં છો, કે જે માટે પ્રાયશ્ચિત્તના ગ્રંથોમાં મૂલપ્રાયશ્ચિત્ત આવતું કહેલ છે.

(૩) ઘીનું પાળી ગ્રસજીવસદિત છે કે સદિત છે તે નક્કી નહિ જા-ળતા પોતે અકેવઢિ હોઈ “કેવઢિપ્દીનું” કહી સોતું વોલ્યાં છો.

(૪) ચોથું પગમાં ચોપઢવા મારું જોડના તેલને માથામાં ઘાલી ટપકતા તેલે મઢમાં આવો છો.

(૫) પાંચમું પોતાના મઢ કે ઢાનશઢ્યામાં સ્થેલ ગ્રનવાઢી આર્યા-ઓ પામે રસોઈ કાઢવો છો ?

(૬) છઠું આહાર માટે પૈશા રાસો છો.

(૭) સાતમું ફલ, ધાન, ઘી, તેલ, હિંગ, સાંઢ, દાઢિ, દૂધ વગેરા સરીક કરો છો.

(૮) આઢમું, યાલી, ઘઢા, લોઢા, કુંઢી, પાંતેચનાં ઘામળ, યાદ-કા, કથરોટ, દર્બી, કઢલી, તાવઢી, છોઢી, મુપ, મુંશ વગેરા અનેક માત્રન રાધ્યાં છો.

ए रीतिं अनेक दोष तमे कवृत्त्या छे. वळी तमारी ग्नवारी आर्याओ अनेक पात्रां राधी अनेक घरोमां मिसा करे अने तमे पोने नहि कगे तेनुं शुं कारण छे ?

પાત્ર રાસવાના કાયદા.

- (૧) અંજાણપણે અશુદ્ધ આહાર લેવાઈ જતાં સ્વર પડ્યાથી તે પરઠાઈ શકાય.
- (૨) અન્નપાણીમાં કંઈ જીવનું હોય તો તે જૂદા પાડી શકાય.
- (૩) મૂઝથી પૂરાંવાળું ચોસાનું ધોવણ વગેરા લેવાઈ જતાં તે પરઠી શકાય.
- (૪) પાત્રાયદે ગુરુ, ગ્લાન, માદુના, તપસી, વિદ્યાર્થી, ઘાલ, દુદ્ધ વગેરા માઠું આહાર લાવી આપી તેમનું વેચાવશ થઈ શકે. તેમજ જેમને આહારપાણી નહિ મળ્યા હોય તેમને પણ મંડ-લીમાં જમાટવાથી એકવીજાને ટેકો થાય.

(પાણિપાત્રના દોષો.)

તમે જિનકલ્પિના વિચારથી પાણિપાત્રપણું કબૂલો છો, છતાં તમેને જમાટતાં પાત્ર તો ઘણા ઘપરાય છે. કારણ કે પહેલાં તો ધાત્ત કચોલા કે દુનામાં પિરમીને ચમપાયદે કોઝિયા દીટ શાક, થડાં વગેરે ભેળી, માટાં, લાટુ, પાજાં વગેરા જૂદા જૂદા અપાય છે; અંતરાય નહિ પટે તે માઠું માણ વગાટવામાં આવે છે અને નાંચે પણ પાટીકું રાખવામાં આવે છે. આમ આટલાં પાત્ર ઘપગતાં છતાં પણ પાણિપાત્રપણું થતું હોય નો તો પછી ઘણાં પાણિપાત્રવાળા કહેવાશે. કેમકે મોં કોઈ પણ વર્તીને અન્ન તો ધાત્તમાંથી દાખવદે ઉપાર્જિતે મોંમાં નામે છે તથા પાણી પણ માંમે દાખવી અંજાલિમાં ફોંલી પીવાય છે અને ઘનપાલ, મેવા તથા માંચૂત તો દાખવદેજ ગ્રવાય છે.

થડી તમે જેમ જમતાં જગતાં દાધ, ધમર, કે દુંકારાવેદે વાં-રંધાર માગણી કરો છો તથા રાવણ, આંધા, સીંધદાં, કે ચોર

ચમેરા સ્વાઈ જાઓ છો તેમ કંઈ તીર્થકર કરતા ન હતા.

વહ્લી તીર્થકરના હાથમાં તો પાણીના હજાર ઘડા ઢોરવાં હોય તોપણ એક ટીપું નહિ ગળે એવો તેમનો અતિશય છે; પણ તમારા હાથથી તો છોકરાઓને પણ હાસી આવે પટલી ગલતર થાય છે ને તેથી હેઠે કીઢીકુંચુઆ વિરાધાય છે; તેમજ પડતા ભોજનથી સર-દાતા ઘસીરને ધોવાની પંચાત ઝખી થાય છે.

(વસ્ત્રાદિ દેવાનાં ફલ્લ.)

કોઈ પૂછે કે શાસ્ત્રમાં જેમ આહારપાણીના દાતાર વર્ણવ્યા છે તેમ વસ્ત્રાદિકના દાતાર કયાં વર્ણવ્યા છે, તેને એ ઉત્તર છે કે ભગવતી તથા આવશ્યકચૂર્ણ ચમેરા અનેક સ્થાને કહ્યું છે કે “શ્રાવકો શ્રમણનિર્ગ્રથને પ્રાસુક અન્નપાણી, વસ્ત્ર, ઔષધ, પીઠફલક તથા સવ્યાસંધારા આપે ” માટે વસ્ત્રો પણ સંયમના ઉપકારક હોવાથી સાધુને દેવામાં લાભજ છે.

(અચેલ શબ્દનો અર્થ.)

સ્થાનાંગના નવમા અવ્યયનમાં કયું છે કે આવતી ચોવીસીના પદ્મનાભસ્થામી પાછું અચેલકધર્મ પ્રસ્પન્ન. તેની ટીકામાં તે પદનો એવો અર્થ કર્યો છે કે જિનકલ્પિની અપેક્ષાર અચેલકધર્મ પટલે જેમાં વરૂ તદન નહિ હોય એવો ધર્મ, અને સ્થવિરકલ્પિની અપેક્ષાએ અચેલક શબ્દે જૂનાં, યેલાં, અલ્પમૂલ્ય ધોળાં કપડાં સમજવાં. કોઈ કહેશે કે કપડાં છતાં અચેલ કેમ કહેવાય તેને એમ જણાવવું કે જેમ વળાં કપડાં ઝૂતારી અલ્પ કપડાં તથા ફેટો વીંટી પાણીમાં પેશનાર પુરૂષ અચેલ કે નમ્રજ કહેવાય છે તેમ इहां પણ અલ્પમૂલ્યવાળાં કપડાં તે કપડાંના લેખામાંજ નહિ હેવાં. માટે વરૂ છતાં પણ મૂર્છાગ્રહિત મુનિ અચેલ કરી શકાય છે.

હલી વસો જૂલીવ તથા રાગના હેતુ ગણીને કંઈ ચારિત્રના ઘાતક બેસાય નહિ. કારણ કે એમ તો શરીરમાં પણ જૂલીવ તથા રાગ થવાનો સંભવ થેલ છે છતાં અધ્યાત્મશુદ્ધિ હોય તો ચારિત્રનો ઘાત નથી થતો તેમ વસો ચિપે પણ જાણવું. અને અધ્યાત્મ-શુદ્ધિ નહિ હોય તો તો નમ્ર છતાં પણ ચારિત્ર નહિ ટકશે.

ઘલી તીર્થકર નમ્ર હતા એમ કહી તેમની નકલ કરવી પણ વાજથી નથી કેમકે વધી વાને જો તેમની નકલ કરવી માનશો તો તેઓ તો જેમ ગુરુપદેશ વિના સ્વયંબુદ્ધ થયા હતા, છમ્મસ્થપ-નામાં ઉપદેશ કે દીક્ષા ન હોતા આપતા, તેમ તમોને કરવું પડશે.

હલી યચિન વસો છતાં પણ ચામિત્રધર્મ સ્ત્રી શકેજ છે. કારણ કે વસો પણ શરીર તથા આદારના મુજબ ચારિત્રમા મદદગાર થઈ શકે છે.

કોટ ઘોલ્લે કે તીર્થકર જ્યારે વસ્ત્રપાત્ર નહિ રાસતા ત્યારે તેમના શિષ્યોએ શા માટે રાખવા, કારણ કે ગુરુનું જેવું લિંગ હોય તેવુંજ ચેલાવ પણ કરવું એ ન્યાયમિદ્ધ છે; તેનું એ ઉત્તર છે કે તીર્થકરની વાત જૂઠા છે કેમકે તીર્થકરેની અંત્રલિ અલિદ્ર, અને તેમાં પાણીની કદાચ ચંદ્રચૂર્ય લગી શિષ્યા કરવામાં આવે તોપણ એક દાંપણ પણ નીચે નહિ પડે પર્વા દર્શના તથા તેઓ ચતુર્જાની દો-વાર્થા ત્રમસાદન તથા ત્રમસદિન આદાર્મ્પાણી જાણીને નિર્દોષજ્ઞ બેસતા માટે તેમને પાત્રાની જરૂર ન હતી. અને વસ્ત્ર ધાવત તો એમ વાત છે કે સર્વે તીર્થકરો “અમારે મોષધિધર્મે પડેલે ઉપકરણ રા-સ્યાં થનાં યમ ચેલાવવાં છે.” એમ વારં દીક્ષા બેસી બેસા એક વસ્ત્ર બેસે છે; અને દીક્ષા બેસ્યા પછી તો તીર્થકર સર્વપરીપદ સ-મર્થેજ હોય છે પડેલે કપડાની જરૂર નથી રહેતી તેથી તે વસ્ત્ર ગમે ત્યાં જતું રહે છે.

हवे तमे गुरुनी नकल करवा चेलाने उस्हेर्यु ने तो ऐरावत-
नी नकल करवा साधारण हाथीने उस्हेरवा जेवुं छे. छतां तमे
तीर्थहरनीमि नकल करवी इच्छो छो तो मठमां रहेवुं, आधाकर्मो
सेववुं, तृणनी लंगोटी बांधवी, मोरपीछ कमंडलु राखवा, तथा
छमस्य छतां धर्मदेशना के दीक्षा देवी, इत्यादिक सर्व तमारे मूकी
देवा जोइये.

दिगंबरो जिनकल्पिथी विरुद्ध छतां जिनकल्पिनाम धरेछे.

ज्यारे तमे जिनकल्पिनीज नकल करो छो त्यारे कमंडलु,
पिंडिका, कपडानीं मोनडीं ओ, पुस्तक, चांपवी ओ, कवडीठवणी,
पुस्तकपट; योगपट्टक, आमनपट्ट, तृणपटी (लगाटी) वगेरा अनेक
उपकरणो कां राखो छो. तथा मुंदर, नाळिय वगेरा अनेक औ-
पधो कां मंगरी राखो छो.

कटाच केशो क पचमहाठ ज्ञानवा पट्टो पोग्रह राखीये
छीये; त्यारे मयमन मददनाम लज्जा तथा शान्त्यो वचावनार,
वस्त्रादिक उपकरणोए तमाना आ मुन्दगारी करी छे.

बली ज्यारे पोताने जिनकल्पिनीज नकल करवा मानो छो
त्यारे स्त्रीभाने पग पनालरा का आपो छो? आर्याओ साथे एक
ठेकाणे कां रहो छो? नेचमा राखो छो? आर्याओ सामेथी
रसोई का करावो छो? पालखा वगमपग का चढो छो? ज्योतपु
निमित्तादि विद्यावा का चढावो छो? सचित्त फूलपत्र, जल,
चंदनकेशर, मोनारुपा तथा दूध यी वगेराथी पग कां पूजावो
मनावो छो! सभामां वेशा व्याख्यान कां करो छो? दीक्षा कां
आपो छो? घना साधुओमां का रहो छो? तथा हमेशां एकज
ठेकाणे कां रहो छो.

(जिनकल्पिनी क्रिया.)

जिनकल्पिनी क्रिया आ प्रमाणे छे.

(१) जिनकल्पि एकलाज रहे.

(२) मसाणमा पण जई काउसाग करे.

(३) नवकल्पेज विचरे.

(४) आंसमा पढेल तणखलुं बगेरा पण नहि कहाडे.

(५) पगमा लागेल कांडुं बगेरा पण नहि कहाडे.

(६) शरीरि खरज न करे.

(७) धीजे पहोरेज आहार नीहार तथा बिहार करे.

(८) धीजा कोई साधुओ माधे पण आलापसंलाप नहि करे.

९) लेप न लागे एवां तुच्छनीरमज आहार करे.

(१०) जयां बीजो ग्रह पुरे धयां के साते पहोर खानि ऊमां रो

(११) कृतग, घलद, हाथी, सिंह के चित्राथी नाशे नहि.

(१२) मांदा पढतां पण चिकित्सा न करावे.

(१३) धुबलोच करे.

(१४) निःप्रतिबंध होवाथी कोइने धर्मोपदेश पण न करे.

(१५) मृत्रना बलधीज मर्य कलाओ जाणे.

(१६) उ माम लगी आहार नहि मले तांपण नहि शीदाय.

(१७) मसुद्र माफक शोभ नहि पाये.

(१८) सूर्य माफक तेजस्वी होय.

(१९) जघन्यथी पण नवमापूर्वनी आचारनामे बीजी वस्तु सूत्रार्थे शीमेन्ना अने उन्कृष्टा दशपूर्वथी कंडक ऊणुं शीमेन्ना होय.

(२०) वज्रकपभनागच संघेणवाळा होय.

ए जिनकल्पिओमां केटलाक एवा होय छे के जेमना हाथमां हजार घडा पाणी रोडिए तोए माई जाय छे तथा कई घा लागे

તો સહી નહિ પડતાં એનજ મૂકાઈ જાય છે. એવા પુરુષો સાથે તમે સ્પર્ધા કરો તે શા કામની ?

અગર શેષક્રિયારહિત ફક્ત નમ્રપણાથીજ જિનકલ્પિયર્થુ થતું હોય તો તો માછલા, કાચવા, વઢદ, ઘોડા તથા નાગાં વાઙ્કો પણ જિનકલ્પિ જેવા કહી શકાશે.

(દિગંવરો અર્વાચીન છે.)

કદાચ દિગંવરો શૌલે કે અમે પ્રાચીન છીએ તો તેમને પૂછવું કે તમારા ગ્રંથોમાં પણ જેનાં નામ આવે છે એવા તમારા આચારાંગાદિ મિદ્ધાંતો વતારો. વઢી મિદ્ધાંત મર્વે વિહેદ થયા અને દર્શન વર્તે છે એ પણ નહિ માની શકાય તેવી વાત છે.

એ ઉપરાંત નગર, મરુચ, શ્રીમાઝ, વાઢવ (વઢનગર) ચેરા પ્રાચીન શેહેરોમાં ગ્રામ્યજોના મદાસ્થાનકો જેમ રહેલ્યાં છે તેમ તમારા પ્રાચીન ચંસ્ય વતારો.

વઢી જો તમારો માર્ગ મર્વજ્ઞમણીવત્ત હોય તો પુસ્તી રીતે છ-કાપ રાક્ષવાના ઉપાય, નિર્ગ્રંથપણેજ વ્રતનિર્વાહ, ચેનાઝીજ દોષરહિત પિંડવિશુદ્ધિ, તથા વર્માનિની શર્દિ ક્યા છે તે વતારો.

[સ્ત્રી પણ મુક્તિ પામી શકે છે.]

સ્ત્રી પણ તેજ મર્વે મુક્તિ પામી શકે છે કેમકે યાપનીયતંત્ર નામના ગ્રંથમાં આ પ્રમાણે કહ્યું છે:—

“સ્ત્રી અતીવ નથી, અમદ્ય નથી, દર્શનવિરોધિની નથી, અમાનુષ્ય છે એમ પણ નથી, અનાયે દેશમાંજ ઉપજેલી છે એમ પણ નથી, અસંલ્પ્યાત આયુવાઝી પણ નથી, અતિદુર મતિવાઝી પણ નથી, ઉપજાંતમોદ ગુણડાણે નહિજ આવે એમ પણ નથી, શુદ્ધાચારવાઝી નહિજ હોય એમ પણ નથી, અશુદ્ધશુદ્ધિવાઝીજ હોય એમ

पण नथी, कियाराहेनज ते एम पण नथी, अपूर्वकरण न करी
शके एम पण नथी, नवगुणटाणा पण नज पामी शके एम पण
नथी, अपोगळीम्बिवाळी ते एम पण नथी, अकल्पाणनुंज भाजन
ते एम पण नथी, माटे ते उत्तमधर्मनी साधक शा माटे नहि धाय!"

ए लसाणथी सिद्ध धाय ते के ज्यारे स्त्री उत्तमधर्मनी साधक
थई शके ते त्वारे तेज भवे शुक्ति पण पामी शकती सिद्ध थई धरुशेज.

पाणी नहि गाळनार घरोमां पण मुनिने भिक्षा
कल्पी शके छे.

कोई भ्रष्ट करे के तपोने जे घरोमां पाणीनुं गळवुं के भाज-
नगुद्धि नथी होनां सां भिक्षा लेवी केम कल्पे छे, तेनुं ए उत्तर
छे के यतिने सामं देखाने दोषज परिहार करवो घटे. याकी "त-
मारा घरे पाणी गळेळ बपराय छे के नहि, धान सोवाय छे के
नहि, शाकमां कुंथुगेरा जुओ छे के नहि, मास्रण तरंत तपावो
छे के मोहुं, तेल चाखा तलनुं छे के सहेलानुं, दहि दूध घरनां
छे के वेचातां लीधेल छे, रसांइनां वासण बरोबर पोंड्यां हतां के
नहि, आ हाथबडे पहेलां शुं कर्युं छे, आ चमचाबडे पूर्वे शुं पीर-
सेळ छे" इत्यादि मगान्यो पृष्ठवानी यतिओने कशी जरूर नथी.
किंतु हाथ, चाटुआ, अने वासण देखीता शुद्ध होय अने वेतालीश
दोष रहित शुद्ध आहार होय तो यतिओने ते लेवो कल्पी शके छे.

(पवित्रता के अपवित्रता लोकव्यवहारे लेखवी.)

कइ वस्तु पवित्र गणवी ने कइ अपवित्र गणवी ए यावत लो-
कव्यवहारनोज आधार लेवो घटे छे. याकी एमां मूळउत्पत्ति त-
पाशी ते ऊपर आधार राखवो नथी घटतो. कारण के तेम करशो
तो जे तये पवित्र चीजो मानो छे ते पण अपवित्र देखोशे.

દાઘલા તરકિ પાણીમાં માઝલાં તથા કાચધાના અવયવો હોય છે, દૂધ ઘાઝરઢાઈ એટું કરેલ હોય છે, ફૂલો મમરાઓઈ ચૂસેલા હોય છે, શાક રસોડ્યાઈ ચાણી એટું કરેલ હોય છે, ઘી માંસમદિરા વાપરનાર ભરવાડ, ખીલ, કોઢી વગેરાના હાથનું અને ઘણા દિવસના સઢેલા માંસખાંધી નીપજાવેલ હોય છે, તેલ પણ ઘણું કરીને જીવજંતુવાળા તલમાં અળગઢપાળી નાસી કઢાઢેલ હોય છે, વેચાતાં દહિદૂધ પણ અળગઢ પાળીવાઢ્યાંજ હોય છે, સ્વજૂરમાં પણ નોઢ્ઢકોઈ (નોધા સીધીઓઈ) સ્વાઈને કુઢિયાં નાંખેલ હોય છે, ઢિંગ પણ કાચા ચર્મમાં વાંધેલ હોય છે, લૂંખમાં અનેક જીવના કલેવર મઢેલા હોય છે, તથા શાક, વજ્ર, ફઢ, કઢ, મશાલા, ધાન અને મીઠાઈમેવા પણ માંસમદિરાસ્વાઢના હાથના સ્પર્શથી અપવિત્ર થઈલા હોય છે.

માઢે પવિત્રતા કે અપવિત્રતા લોકાચાર તથા ઢેશાચાર ડપરથીજ લેખવી જોડયે. ઐ વાવતના થોઢાક દાઘલા ઢાંકીયે ઢીયે.

(૧) શંસ, ઢીપ, મોની, ચામર, ઢાંત, કમ્ત્રી વગેરા જીવાળ ઢતાં પવિત્ર ગણાય છે.

(૨) ધનુષ, શાળ, સીંગઢી, મ્યાનાની ઢેંઢિઢા (જાત ૧ માંલવી), તરવારનું મ્યાન, મુપ, મુંઢા, પગમ્લાં, માઢી, વાયગના વીંજળા, તથા ચોપઢીઓ વગેરા ચામઢાથી જન્મેલ ઢાં પવિત્ર ગણાય છે.

(૩) વાઢાં કાચા ચામઢાથી મઢેલ ઢતાં પવિત્ર લેવાય ઢ.

(૪) ધૂપમાં નસ તથા ચરવી મેઢવાનાં ઢતાં પવિત્ર ગણાય છે.

(૫) કપઢાં પેળવાઢ્યાં ઢતાં પવિત્ર ગણાય છે.

(૬) નઢી તઢાવ વગેરામાં લોકો હાથપગ ધૂઈ છે, સ્નાન કરે છે, કોગઢા નાંખે છે, તથા પશુપંચી વઢાલ કરે છે, તથા તેના

ફાલેવર હોય છે છતાં તેનું પાણી પવિત્ર ગણાય છે.

- (૭) નદીમાં તો કાનું ચર્મ ધોવામાં આવે છે, તથા મદદાની મ-
દ્ય પણ ખેલેલી હોય છે તોય તેનું પાણી પવિત્ર ગણાય છે.
- (૮) એકજ તલાવમાંથી દેહ ધોરા પાણી પીય ભરે છે છતાં અ-
પવિત્ર નથી ગણાતું.
- (૯) રાજમાર્ગમાં દેહચાંદાલ ધોરા સર્વે ચાલે છે છતાં તે નથી
અભદ્રાતું.
- (૧૦) માથે એક ઉપરથી ધીજા ઉપર વેશે છે, તેથી પણ છૂતી
નથી લાગતી.
- (૧૧) અણતૂટેલી ધારથી કોઈને જમાદતાં પણ છૂતી નથી લાગતી.
- (૧૨) લઢાઈમાં, આગમાં, વિવાહમાં, યાત્રાઓમાં, ધજારમાં, તથા
પ્રતી રીતની ધીજી અનેક મીઠમાં તથા પ્રવહણ ધોરામાં શુદ્ધ
સાથે સ્પર્શસ્પર્શ થતાં પણ છૂતી નથી લાગતી.
- (૧૩) નાના ઘાલકો કોઈને અઢકી શાય તેપણ છૂતીમાં નહિ ગણવું.
- (૧૪) કોઈ દેશમાં લાકડાં નથી અભદ્રાતાં, કોઈ દેશમાં પૈશા
નથી અભદ્રાતા; વઢી શુદ્ધિ માટે પણ કોઈ દેશમાં પાણી-
ની છાંટ નાથે છે, કોઈ દેશમાં ધૂલની ચપટી નાથે છે ને
કોઈ દેશમાં લોહું અઢકાવે છે એમ છૂતી ધાવત દેશાચાર
પણ તરેહવાર ચાલે છે.

આવી રીતના લોકવ્યવહારમાં અનેક દાસલા મેલે છે.

વઢી એ ધાવત ઉપર મનુસ્મૃતિમાં પણ આ પ્રમાણે લખ્યું છે.

- (૧) માસ્ત્રીઓ, અણતૂટેલી ધાર, રાજમાર્ગ, અગ્નિ, સ્ત્રીનું મુખ, તથા
ઘાલક ને દુદ્ધ એ અભદ્રાય નહિ.
- (૨) દેવની યાત્રામાં, વિવાહ ધોરામાં, ઉતાવળમાં, રાજદર્શન કરવા-
માં, લઢાઈમાં, તથા ધજારમાં સ્પર્શસ્પર્શ થતાં છૂતી નહિ લાગે.

- (३) छोट, गोरस, छाश, तेल, तथा घी वयारेपण अभडाय नहि.
 (४) पदिडां, फळ, छोट, गोरस, तथा पकायमां र्हेल पाणी नथी अभडानुं.
 (५) अटवीमां, निर्जळदेशमां, तथा चोर के वायना भयमां शौच न करे तोए दूषाय नहि.
 (६) कांजी, दूध, दहि, छाश, शचु, घीतेलमां पकावेल रसोई, तथा लाडवा अभडाय नहि.

विचार ११० मो.

(सामायिक वाचन चूर्णिनो पाठ.)

सामायिक वाचन आवश्यकचूर्णिमां आ प्रमाणे अधिकार छे.

“अणुघन ने गुणघन एकवार लीधा नेत्र लीधा पण शिशा-
 घन विद्याभ्यास माफक वांचवार अभ्यासाय छे ए शिशाघन चार
 छे तेषां पहेलुं सामायिकघन छे. ने करवानी विधि आ प्रमाणे छे.

(१) सामान्यश्रावण. देगामध्या. माधु घामे. घग्गा, पोमह-
 छायामां, के उमां नरराग मंजु त्या सामायिक करवु तेषां वेला
 चार. स्वये सामायिक करतां तो अवश्य मर्य (आवश्यक) करवुं.

(२) ए आवश्यक तो माधु घामे करवानुं होय तो जो को-
 इना वेदछपटा के करजनी पचाव नहि होय तो परंपरात सामा-
 यिक लई ऊगादे पगे माधुना मंत्रय मन्त्रितगुनि मांचरी माधु घामे
 जइ त्या धीत्रीवार सामायिकनो पाठ उचर्या. अने तेषां “आर
 माहृ पशुरामानि’ एतुं पद करवुं. अने त्यां तो चैत्य होय तो
 मथम बांदी मेवां.

(३) दडी माधु घामेथी (व्यारानुं) रजोहरण के निवदा मागी

लेवा अने घरे नरवानुं होय त्वारे नो त्या औपग्रहिक (काम प-
दनां स्वयं लागतुं) रजोहरण होय नो नेनावडे अथवा छेवट पो-
तना (कपडाना) छेदावडे पण काम चल्यावतुं.

(४) पछी इरियावटी पटिकमी, आलोचना लई, आचार्या-
दिकने अनुक्रमे वांद्या. त्वारवाद फेर गुरूने वांदीने घेशी करी
भणवुं गणवुं.

(५) एम चैत्यमां पण एज विधि करवी.

(६) साधु के चैत्य नहि होय तो पोसइशाळामा के पोताना
घेर पण एज विधि सामायिक वा पटिकमणुं करवुं. आ स्वळे
“जाय नियमं ममाणेमि” एवो पाठ बोलवो.

(७) हवे जे ऋद्धिपात्र श्रावक होय तेणे साधुना पामे आ-
वतां घरेथी सामायिक करी नहि आवतुं, किंतु आहंवरथी त्यां
आवी सामायिक करवुं. केमके एम कर्माथी लोकनी आस्था ये-
जे तथा साधुओंतुं बहुमान रहे बली घेम्थी सामायिक करी आ-
वतां जो नेना पाडळ हाथीपोदा वंगरा आवे तो अधिकरणदोष
लागे माटे तेम नहि करतां तेणे साधु पामे आवीनेज सामा-
यिक करवुं.

(८) ए ऋद्धिपात्र पुरुष जो श्रावक होय तो उपाश्रयमां आ-
वतां त्यां कोडण उठी ऊभा नहि थतुं. पण जो ने हजु भद्रकपरि-
णामीज होय तो आचार्य माटे आमन रची वधा जणे ऊभा थड
जतुं. आ वझे व्यवस्था नहि साचववामां आवे तो दोष लागेछे.

(९) पछी ने ऋद्धिपात्र श्रावक सामायिक करी प्रतिज्ञांत
थई आचार्यादिकने वांदीने भणवुं.

(१०) आ ऋद्धिपात्र श्रावके सामायिकमां मुगट नहि उता-
रवुं. दाकी कुंडळ, घोंटी, कूट, नेत्रोळ, तथा मातास्क (ओढणुं

કપટું) એ ઉતારવા. ધીજા આચાર્ય એમ કહે છે કે મુગટ પણ ઉતારવું. એ સામાયિકની વિધિ.

વિચાર ૧૧૧ મો.

(ઊપરલા પાઠનો અર્થ).

ઊપરલા પાઠમાં કલમ પેલીમાં ચાર સ્થળે “સર્વ” કરવાનું કહ્યું છે ત્યાં સર્વ એવા મોઘમ પદથી સર્વ આવશ્યક સમજવા, કારણ સર્વ એ સામાયિકનું વિશેષણ કરીયે તો તે ઘટી શકે નહિ. તેમજ અનંતરની ધીજી કલમથી આવશ્યકની વિધિ કહેવાની રહેલ છે તથા સર્વ એ આવશ્યકનુંજ વિશેષણ ઘટે છે.

કલમ ધીજીથી “આવશ્યક”ની પ્રસ્તાવના કરી છે. ત્યાં આંવશ્યક શબ્દે ફક્ત સામાયિકજ લેવું એમ થાય નહિ, કેમકે એ મોઘમશબ્દ વપરાતાં છએ અધ્યયન આવે છે. જે માટે અનુયોગદ્વારમાં આવશ્યકને માટે “છ અધ્યયનનો વર્ગ” એવો પર્યાય આપેલ છે.

ચઢીં હ્રાં ચૂર્ણિમાં “આવસ્તયં કરંતો તિ” એમ લલ્પું છે ત્યાં ઇતિ શબ્દ પ્રસ્તાવના અર્થેજ વાપરેલ દેસાય છે. અને પંચાશકની ટીકામાં અભયદેવમૂરિષ્ પળ આ વાચત એવી પદરચના કરી છે કે “આવશ્યક કરતો થકો જો સાધુ પાસે તે કરે તો ત્યાં આ વિધિ છે.” આ વાક્યમાં આવશ્યકને પ્રસ્તુત કરેલ હોવાથી જાણાય છે કે અભયદેવમૂરિના વિચારમાં પણ ચૂર્ણિમાં વપરાયેલ ઇતિ શબ્દ પ્રસ્તાવનાર્થેજ લાગ્યો હોયો જોડ્યે.

કોઈ એમ વોલે કે આ દંઢકમાં શરુઆતથીજ સામાયિક પ્રસ્તુત કરેલ છે અને અંતે પણ “એ સામાયિકની વિધિ” એમ કહેલું છે. છતાં વચે પઢાવશ્યક કેમ આવી પડ્યું? તેનું એ ઉત્તર છે

કે “ચાર મ્પલે સામાયિક કરનાં તો અવશ્ય કરવું પ આ-
વશ્યક તો સાધુ પામે કરવાનું હોય તો” એ વાનયધીજ પદાવ-
શ્યક આવે છે. જો ફક્ત સામાયિકનીજ વિધિ કહેવી હોત તો એ
વાચ્ય ન લક્ષત.

વ્હી સામાયિકની મસ્તાવના તો શરુઆતમાંજ “તે કરવા-
ની વિધિ આ પ્રમાણે છે” એ વાચ્યથી કરેલ છે. છતાં કલમ બી-
જીથી તેની તેજ મસ્તાવના ધીજીવાર કાં કરે માટે કલમ બીજીથી
પદાવશ્યકનીજ મસ્તાવના જણાય છે.

વ્હી જો હાં સામાયિકનીજ વિધિ હોય તો કયું કે “ઘરે-
ધીજ સામાયિક લઈ સાધુ પામે જાય” હાં સામાયિક લઈ એમ કહે-
તાં તેની વિધિ પૂરી થઈ ચૂકી, ત્યારે ઊપગની વિધિ શા માટે ચલાવી.

કોઈ કહેશે કે ઊપગની વિધિ ગુરુની ભક્તિ સાચવવા સારું
કહી છે; પણ તેમ પણ નથી કેમકે કલમ ૫-૬ માં ચૈત્ય તથા
પોસદશાલામાં પણ એજ વિધિ જણાવી છે. અને સાં તો કોઈ
ગુરુ છે નહિ.

હવે અંતે “એ સામાયિકની વિધિ” એમ નિગમન કર્યું છે તે
પણ કંઈ પદાવશ્યકને વાધ કરવું નથી. કારણ કે આવશ્યકનિર્ણુ-
ક્તિમાં પણ કાઠમગાનિર્ણુક્તિથી કાઠમગની મસ્તાવના કરી વ્હો
સાધુના આવશ્યકની વિધિ કરી છેછેં સામાયિકનુંજ નિગમન કર્યું છે.

વ્હી હાં “ઘરેધીજ સામાયિક લઈ” એમ કહ્યું છે તે એ આ-
શયે કે ઉપાશ્રયે જવા જેટલો કાલ પણ સામાયિક વગર પગાર
કરવો ન જાંડયે તેથી ધેંધી ફક્ત સામાયિકમૂત્ર ઉચરી શેષ અ-
નુષ્ઠાન સાધુ પાસે જઈ કરવું.

કોઈ એમ પૂછે કે ઘરેજ વધું અનુષ્ઠાન કરીને સાધુ પાસે જાય
તો શું? તેનું એ ઉત્તર છે કે હાં સાધુ પાસે કરવાના અનુષ્ઠાનની-

જ પ્રસ્તાવના છે. વાકી ઘરના અનુષ્ઠાન માટે તો કલમ ૬ ઠીપાં
વાત આવશે. માટે इहां તો ઘરે ફક્ત એક સામાયિકજ ઉચ્ચરતું.

વહી કલમ વીજીના અંતે લખ્યું છે જે “ત્યાં જો ચૈત્ય હો-
ય તો પ્રથમ વાંદી લેવા.” इहां પ્રથમ શબ્દ કહેવાથી એમ જણાય
છે કે સામાયિક કર્યા પછી પણ ચૈત્યવંદન થઈ શકે છે. કારણ
કે તેમ ન હોય તો મોઘમમાં એમજ લખત કે “ચૈત્ય હોય તો વાં-
દી લેવા” પણ પ્રથમ પદ ન લખત.

કલમ શ્રીજીમાં લખ્યું છે જે “રજોહરણ કે નિપચા સાધુ
પાસેથી માગી લેવા” તે જે સાધુ પાસે વધારાના હોય તેજ માગ-
વા. કારણ કે પોતાપૂરતા ઉપકરણ જો વીજાને આપે તો તેને મા-
યશ્ચિત્ત આવે.

(રજોહરણથી પ્રમાર્જના આવે છે.)

કેટલાક એમ માને છે કે માધુ પાસેથી માગેલા રજોહરણવડે
શ્રાવકે વાંદણા દેવા. તેમને પણ રજોહરણ નહિ હોનાં નિગચાવડે
અને તે પણ નહિ હોનાં ચર્ચાચલવડે પણ વાંદણા દેવા કબૂલ કર-
વા પડશેજ. ત્યારે એમજ માનવામાં યી દરકત છે કે રજોહરણથી
પ્રમાર્જનાજ કરવી; પણ વાંદણા સાથે રજોહરણનો મયવ નથી.

પૂર્વાચાર્યોં પણ દરેક ઢેકાણે રજોહરણથી પ્રમાર્જનાજ
થતાથી છે.

દામ્તલા તરીકે પંચાનકચૂર્ણિમા આ પ્રમાણે લખ્યું છે “કોઈ
પૂજે કે શું પોમદવાડ્યાને રજોહરણ હોય? તેનું એ ઉત્તર છે કે હા,
હોય. જે માટે આવશ્યકચૂર્ણિકારે સામાયિકની સામાચારી કહેતાં
ધક્તાં કહ્યું છે કે માધુ પાસે રહેલું વધારાનું રજોહરણ માગીને શ્રા-
વક પ્રમાર્જના કરે. કદાચ તે ન હોય તો પોતના (વચ્ચના) છે-
દાવડેજ પ્રમાર્જે.”

કોઈ ધોલશે કે ત્યારે તમારા માનવા પ્રમાણે પણ વસ્ત્રાંચલથી પ્રમાર્જનાજ કરવી ઠેરશે પણ હવે વાંદણા ગાવડે દેવા ઠેરાવશો તેને એ ઉત્તર છે કે મૂત્રમાં કશું છે કે “પાંચ અભિગમે કરીને સામા જ-
હને વાંદે” તેથી વાંદણા ઉત્તરામંગવડેજ સિદ્ધ થાય છે.

હાં કોઈ વાદશે કે શૂનિમાં જે પોત શબ્દ છે તેનો અર્થ એમ મોપતી કરશું. તેને જાણવાનું છે કે આગમમાં કયે સ્થળે મોપતી માટે પુત્તિ શબ્દજ વાપરેલ દેખાય છે, પણ પોત શબ્દ વાપરેલ નથી. કિંતુ સિદ્ધાંતમાં ઠેકાણે ઠેકાણે પોત શબ્દ સામાન્ય કપડાના અર્થજ વાપરેલ છે માટે પોત શબ્દનો અર્થ મોપતી થઈ શકે નહિ.

(વાંદણા.)

કાન્ધ ૪ થીમાં આલોચના નહિ વાંદવાનું લખેલ છે ત્યાં “વાંદવા” વચ્ચે “દ્વાદશાવર્તવાંદણાવડે વાંદવા” એમજ સમજવું. કેમકે એજ ગ્રંથમાં નથા ગ્રંથાંતર દ્વાદશાવર્ત વાંદણાના સ્થળે સ્પષ્ટ રીતે “વંદદ” શબ્દ વાપરેલ દેખાય છે.

(વા શબ્દનો અર્થ.)

કોઈ વૃદ્ધે કે કાન્ધ ૬ ટીમાં લખ્યું છે કે “સાધુ કે ચૈત્યના અભાવે પાંમદશાળામાં કે ઘરેજ સામાયિક વા આવશ્યક કરે.” હાં વા શબ્દનો અર્થ શું કરવો? તેને એ ઉત્તર છે કે સાધુ પાસે કે ચૈત્યમાં જઈ આવશ્યક કામચાની વિધિમાં મુખ્ય તપાવત એજ દેખાય છે કે સાધુ કે ચૈત્યના યોગે ઘરંથી સામાયિક ઉધરી સાં જઈ શેષ આવશ્યક કરે અને પાંમદશાળા કે ઘરે એકજ ઠેકાણે રહી સામાયિક તથા આવશ્યક કરે. આ રીતનો સંબંધ વિચારતાં વા શબ્દ વિકલ્પાર્થી નહિ પણ સમુદાયાર્થીજ રહેલ છે, તેથી તેનો “તથા” એવો અર્થ થાય છે.

આગમમાં ઘીના પળ ઘણા સ્થાને વા શબ્દ સમુચ્ચયાર્થી પ્રતિ-
ષ્ઠ છે. જેમકે ઉપ વ્રતના ઉચારમાં આવે છે કે “મૂત્ર વા વાદર,
મસ વા સ્થાવર.” इहाँ वापरलो वा शब्द समुच्चयार्थीज છે.

ઘલી એ છઠી કલમ પેટે એ વિચારવાનું છે કે એ કલમમાં આ-
ગલ ઘતાયેલ વિધિનોજ અતિદેશ કરવામાં આવ્યો છે. અને આ-
ગલ ઘતાયેલ વિધિમાં નો મામાયિક તથા આવશ્યક એ ઘણેની
ભેળી એકજ વિધિ વર્ણવી છે, જૂદી જૂદી વિધિ કહી નથી. ત્યારે
વા શબ્દ વિકલ્પાર્થી ગણિયે નો અતિદેશવડે જૂદી વિધિ કહી આવે.
માટે इहाँ वा शब्द विकल्पार्थी घंટજ નહિ.

(પઢિકમણુ તે ઝું.)

કલમ નવમીમાં “ઋદ્ધિપાત્રશ્રાવક સામાયિક કરી પ્રતિક્રાંત
થઈ વાંદીને મળે” એમ લખેલ હોવાથી કેટલાક વોલે છે કે इहाँ
પ્રતિક્રાંત શબ્દ હોવાથી “વાંદિતુ” મૂત્રવડે પઢિકમણું કરવું સા-
વિત થાય છે. પણ એ કથન પણ અયુક્ત છે. કેમકે ઘૂર્ણિકારે પ-
હેલાં સાધારણ શ્રાવકને આમરી જે પઢિકમણું લખ્યું છે તેજ इहाँ
ઋદ્ધિપાત્ર માટે પણ ઘટે. હવે સાધારણ શ્રાવકના માટે એમ લ-
ખ્યું છે જે “આઝાંડને વાંદે” (એટલે કે ઈરિયાવહીથી આલોવીને
વાંદે) એથી इहाँ પ્રતિક્રાંત શબ્દની પણ એવીજ વ્યાખ્યા કરવી
કે ઈરિયાવહી પઢિકમં. આ અર્થ અમારી માનિકલ્પનાએ કરીયે
છીયે એમ પણ નથી, કેમકે અમયદેવમૂર્તિ પચાશકની ટીકામાં
એ વાચત એવોજ અર્થ કર્યો છે.

(પ્રાવારક શબ્દનો અર્થ.)

કલમ ૧૦ મીમાં સામાયિકમાં કુંડલાદિકના સાથે પ્રાવારક
પણ ઉતારવાનું લખ્યું છે ત્યાં પ્રાવારક શબ્દે સામાન્યપણે ઘસ

मात्र नहि लेवुं किंतु जे मुश्केलीए पढिलेही प्रकाय एवुं नख होय तेज समजवुं. केमके निशीषचूर्णिमां पल्हावे, फोपव, मानारक, नवतक, तथा ददमाळि ए पांच वखो दुप्पढिलेह तरीके लख्यां छे.

अगर प्रावारक शब्दे सामान्यपणे वख माप्रज लेशो तो कुं-
डलादिकनी माफक सामायिकवंतने कोइ पण वख लेवुं घटने नहि,
पण तेम तो छे नहि. केमके सामायिकवाळा पण अनुज्ञा मागी
जोइतुं वख लइ शके छे.

बळी चूर्णिमां पाठांतरे प्रावारकादि शब्द छे तां प्रावार शब्दे
उचरमाही लेशो तो आदिशब्दे पहेरणनुं वख मूकवुं पडजे. परंतु
प्रावारक शब्दे दुप्पढिलेह वखनी व्याख्या करीये तो चूर्णिमां प्रा-
वारक वगेरा पांच प्रकारना दुप्पढिलेह वख कोहेल होवाथी आ-
दि शब्द पण घटी शकं छे

बळी तमे श्रावकने देश सामायिक करतां पण उत्तरवख नि-
पेधो छो तो पेंते सर्वसामायिक कार्या छतां ते कां राखो छो ?

तेमज प्रावारक शब्दे जो उत्तरवखन लेशो तो कुंडलादिना
मुजव श्राविकाए पण सामायिकमां ते उतारवुं पडजे. कारण के
एम तो वयां कोहेलुं नथी के “श्रावके प्रावारक उतारवुं पण श्रा-
विकाए नहि उतारवुं”

माटे प्रावारक शब्द दुप्पढिलेह वखनीज व्याख्या करची जो-
इये केमके ते श्रावक श्राविका ए वखेमां सखी रीते घटी शके छे.

(पचखाण.)

बळी चूर्णिना पाठमां पचखाणनी वान जो के खुल्ली नधी
जणावी, तोपण विधिवादे तथा चरितानुवादे श्रावक पचखाण
करवानो अधिकारी देखानो होवाथी, तथा चूर्णिमां पण आवश्यक
शब्दे प्रस्तावना करतां छण आवश्यक प्रस्तुत थयाथी श्रावके प-

चखाण पण करवुं जोइये.

जुओ एज चूर्णिमां अन्यस्थले कथुं छे के कैत एवुं घरनुं नाम होवाथी संकेत पचखाण ते गृहस्थना पचखाण जाणवा. अथवा पचखाण पूरुं धर्ता पण ज्यां लगी अमुक चिह्न कायम होय त्यां सूधी नहि जवुं एम संकेत करवो ते संकेत पचखाण.

अंगुष्ठश्रावक पोरमी लइ येतरे जतो हतो. त्यांथी पाछुं आवर्ता रसोइने तैपार धर्ता बार होय तो अपचखाणी नहि रहेवा सारुं तेठलो पध्दत अंगुठो वाली वेशनो.

एतकाक्षनी उत्पत्तिमां वान आवे छे के एक श्राविका मिध्पादष्टिने परणावचामां आथी ते त्या माने आवश्यक करती अने पचखाण लेती.

माटे इहां विधिमां जो के पचखाण नथी तोपण स्थर्जांतरथी ते आवेज छे.

[अल्पविधि छे तो शुं थयुं?]

इहां कोइ बान्दशे के आ आवश्यकनी विधि तो बहु योडीज छे माटे तेमां केम आस्था भांय. तेने ए उन्नर छे के ए विधि थोडी छतां पण जेटली छे तेठली श्रुतपरोए कहल होवार्थी प्रमाणभूतज छे.

बली तमे जो ए कर्मां अधिक विधि सूत्र, निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, वृत्ति तथा टिप्पनकना अक्षरे श्रावक माटे मिद्ध करी आपो तो ते पण अमे मान्य करीशुं इहां कंड अमने खोशो हठ नथी.

बली इहां थोडासाश्रानी चिन्ता करवी घटेज नहि. किंतु पूर्व-श्रुतपरोए जे जेटलुं भांरुं होय ते आगम प्रमाणे तेठलुं निःशंकपणे करतां थकां लज्जस्थ आराधक याय छे बाकी स्वबुद्धि हीन के अधिक करता तो दोषज थाय. माटे सिद्धांतमां कहेली क्रियाज श्रद्धवी तथा कर्वा घट छे.

ચૂંચના પાટની કમ્પ પેલીમાં ચાર ટેકાણે મામાયિક કરતાં નિયમા આવશ્યક કરવાનું છર્યું છે અને પાંચમા નવરાત્રવાળા સ્વેતરત્નવાળા ઘેરા સ્થળ માટે એમ છે કે ત્યાં કોઈ બેઠા સંપૂર્ણ પડાવશ્યક પણ થઈ શકે ને કોઈ બેઠા કેવલ સામાયિક પણ થાય. જે પૃથ્વી રીતે કે ત્યાં પોતાને વધુ વસ્તુ રહેવાનું હોય ને મૃતિ પણ જીવજંતુરહિત, ગરબદરાહિત, સ્ત્રી યોગરાની આવમાવ રહિત મોકલામવાળી, અગ્નિની જોતપી રહિત, તથા મિધ્યાદષ્ટિ ગૃહસ્થથી મોકલી હોય તો ત્યાં પડાવશ્યક પણ થઈ શકે. બહી કોઈ કારણ વિશેષે મામાયિક નહિ લેતાં ફક્ત શેષ આવશ્યક પણ કરાય છે. અને જો ત્યાં મિધ્યાદષ્ટિ ગૃહસ્થો હાજર હોય તો કેવલ સામાયિક છડ નોકરવાળીજ ફેરવાય છે.

કોઈ પૂછશે કે શિશ્યાવધી પદિકમ્પા યિના નોકાર કેમ જાપાય? તેને એ ઉત્તર છે કે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે એક અજાણ ગોવાલ નોકાર ગણતો થયો તેના પ્રભાવે ચંપાનગરીમાં ગૃહદર્શન શેઠ થયો. તથા નિશીયર્ચામાં કહ્યું છે કે અનુમેશા (ધિનના) સર્વ ટેકાણે અવિરુદ્ધ છે.

વિચાર ૧૧૨ મો.

(ચોમાસી તથા પાંચી પૂનમનીજ છે.)

પ્રશ્ન:—પાંચી તથા ચોમાસી ચાંદશની કાં નથી કરતા?

ઉત્તર:—ભાગમમાં પાંચી અને ચોમાસી પૂનમનીજ કહેલી છે. તેના દાખલા.

(૧) પર્યુષણકલ્પમાં કહ્યું છે કે આપાદી પૂનમે ચોમાસું કરવા લાયક સેવમાં જઈ ચોમાસી પદિકમણું કરવું.

(૨) કલ્પચૂર્ણમાં પાને ૧૪૨ મધ્યે કથું છે કે ઘ્યાઘાત ન હોય તો કાર્ત્તિક ચોમાસું પૂરું કરીને માગશરની પડવેના દિને વિહાર કરવો અને ઘ્યાઘાત હોય તો તો આગલ કે પાછલ પળ વિહાર કરી શકાય.

(૩) નિશીયચૂર્ણમાં કથું છે કે ઉત્તરમેં એક ક્ષેત્રમાં આપાઢી પૂનમે ચોમાસું થાપી કાર્ત્તિકી પૂનમે ચોમાસું પૂરું કરી માગશરની પડવેનો વિહાર કરવો. અને અવવાદે માગમર વિદિ દશમ સૂધી પણ રહી શકાય છે.

(૪) ઘઙી ત્યાંજ લઘ્યું છે કે કાર્ત્તિકી પૂનમે ચોમાસું પૂરું કરી માગશરની પડવેના દહાડે વિહાર કરવો પદ્ધતિ કે ચાર માસ પૂરા થતાં પમે વિહાર થઈ શકે તેમ હોય તો ચોથી પડવે આવતાં અવશ્ય વિહાર કરવો.

(૫) ત્યાંજ ત્રીજે સ્થળે લઘ્યું છે જે વર્ષાકાલ યોગ્ય ક્ષેત્રમાં આપાઢી પૂનમે ચોમાસું પઢિકમી પાટું કાર્ત્તિકી પૂનમે પણ પઢિકમીને પડવેના દહાડે વીજે ક્ષેત્રે જઈ પારણું કરવું.

(૬) ત્યાંજ ચોથે સ્થળે લઘ્યું છે જે આપાઢી પૂનમે ચોમાસું પઢિકમી યોગ્ય ક્ષેત્રમાં ચોમાસું રહે. અને કાર્ત્તિકી પૂનમે ચોમાસું પઢિકમી પડવેના વીજા સ્થળે પારણું કરે.

(૭) પાંચમે સ્થળે કથું છે જે વર્ષાકાલ એક ક્ષેત્રે રહેતાં કાર્ત્તિક ચોમાસાની પડવેના દિને અવશ્ય વિહાર કરવો.

(૮) છઠે સ્થળે કથું છે જે વર્ષાક્ષેત્રમાં ચાર માસ નિર્વિઘ્નપણે રહી કાર્ત્તિક ચોમાસું પઢિકમી માગશરની પડવેના દિને વિહાર કરવો. તેમ ન કરે તો પ્રાયશ્ચિત્ત આવે.

એમ પૂનમના દિન ચોમાસું કરવાની આઠ ટુંડીઓ લક્ષી છે તથા ૫ વાવતમાં વીજી પણ ઘણી ટુંડીઓ રહેલ છે.

(પાશિક.)

પાશિકચૂર્ણિમાં કહ્યું છે કે “દરરોજ વિગુદ્ધિ કરતાં છતાં પણ પક્ષાંત આવતાં વિશેષ પટિકમણું કરવું.” એ વચનથી પાશી-પટિકમણું પક્ષના અંતેજ કરવું મિદ્ધ થાય છે.

હવે પક્ષનાં અંતે જ્યોતિષ્કરંદાદિકમાં પનરમી તિથિપૂજા કહ્યું છે. માટે પાશિક પણ તેજ દઢાઢે કરવું ઘટે છે.

ચઢી દશાશ્રુતસ્કંધચૂર્ણિ, વ્યવહારચૂર્ણિ, પાશિકચૂર્ણિ, પાશિકકૃત્તિ, તથા આવશ્યકટિપ્પનક એ પાંચે ગ્રંથોમાં પાશીધી ચૌદશ જુદીજ કહી છે. તેના દાખલા.

(૧-૨) દશાશ્રુતસ્કંધ તથા વ્યવહારચૂર્ણિમાં “પાશિક તથા પૌર્ણમીક દિનામાં તપ કરવું કરાવવું” એ વાક્યની વ્યાખ્યામાં લખ્યું છે કે પાશિક પૃથ્વે અર્ધમાસપર્વ, અને પૌર્ણમીક પૃથ્વે આઠમ વંગરા પર્વ.

(૩) પાશિકગૃથની ચૂર્ણિમાં પણ “દિવસ, પૌર્ણમી, તથા પક્ષ વ્યાંતક્રમ્યાં” એ ગૃથ ઉપર વ્યાખ્યા કરતાં ચૂર્ણિકારે “પૌર્ણમી પૃથ્વે આઠમચંદ્રશનો વપવાસ કરવો” એવો અર્થ લખતાં પાંચદ શબ્દથીજ ચૌદશ લીધી છે, પણ પક્ષ શબ્દથી નથી લીધી.

(૪-૫) પાશિકગૃથની ટીકા તથા આવશ્યકના ટિપ્પનકમાં પણ પરી વ્યાખ્યા કરી છે કે “પૌર્ણમી તે પર્વરૂપ દિવસ અને પક્ષ તે અર્ધમાસરૂપ.”

ચઢી મામની સમાપ્તિ પણ પૂનમેજ થાય છે. કારણ કે ત્રિ-દશીચૂર્ણિમાં કહ્યું છે કે સાશુભો ચૌમાસું પર્વ થતા પણ વાગ્મણ-વરો વધુ મુદત રાં રહે તો ત્યાં જે માહિનાનાં મદનના દશમાન કોઈ વગેરે શોગવે તો તે નાદિ મેતાં જે માસ પૂર્ણ થયા વડે વારંવાર હવે

યે માત્ર પોસની પૂનમે પૂજા ગાય છે. માટે ડયાં ચોમાસું કર્યું હોય ત્યાં માવચિદિ એકમથી વરા ગ્રહણ કરવા.

ઘઙી ત્યાંજ સ્થળાંતરે લક્ષ્યું છે કે ચંદ્રમામનો દાવલો તે એ કે શ્રાવણ ચિદિ ૧ થી શ્રાવણ સુદિ ૧૫ મુખી એક મામ થાય.

ઘઙી એક ટુંદીમાં “દિવસ, પોમટ, તથા પક્ષ વ્યતિક્રમ્યો” એ વાતપ્ર ઉપર લક્ષ્યું છે કે દિવસ તે દિન, પોમટ તે આઠમ ચી-દસનો ઉપવાસ કરવો, અને પક્ષ તે અર્ધમામ.” એ ટુંદી પણ ત-પાશવા લાયક છે.

દમણના આચાર્યોએ પણ આગમના અભિપ્રાયે પામ્બો પૂનમ-નીજ પાની છે. તુઓ ઠાળાપકરણના ગ્રાંનમા કયું છે કે “કા-લિકાચાર્યે કારણે કરીને ચાંધની પૂનમના ચંદ્રાવા અને મમસ્ત-સંયે તે માન્ય કરી. તેના બાંધે પામ્બો પણ ચૌદશની આચરાઈ. નહિ તો આગમમાં તો પૂનમના છે.”

હવે કોઈ કહેશે કે જે વેત્તાળ કાલિકાચાર્ય પાંચમથી ચાંધ-ની પર્યુપણા કરી તે વેત્તાળજ પૂનમથી ચાદગ પામ્બો થઈ છે તેને એ ઉત્તર છે કે એ વાત એમ તથા કારણ કે પર્યુપણાકલ્પમા કયું છે કે “આર્ય કાલિકાચાર્યે કારણયા ચાંધ નદાયા, વ્યાજનજ વધા સાધુઓમાં સ્થાપિત પામી.” એમ પર્યુપણા વાવતજ ડહા ચર્ચા છે. બાકી પાંચીની કંઈ પણ વાત તથા ઘઙી ઠાળાપકરણના ટી-કાકારે પણ એમજ કયું છે કે “તેના બાંધે પામ્બો ચાદગના આ-ચરાઈ પણ એમ તથા કયું કે “કાલિકાચાર્યે પામ્બો પણ ચૌદ-શની આણી.”

ઘઙી લોકમાં પણ પક્ષનું અને પૂનમેજ આવે છે. કારણ કે એક કાવ્યમાં કયું છે કે “હે કોના, તું પક્ષના અને છુલ્લી અગા-સીપર મૂશ મા. કેમકે નહિ તો કદાચ તારા મનોહર, મોઝ,

અને પૂર્ણ મુખનંદને આમનેમ મટકનો મૂલેભો શદ્દ શને પ્રાપ્ત કરી જશે. માટે તારે ઘરના અંદર અંબારમાં પૂજાને ગળ્યા કરશો.”

(૯૭-૯૮૯)

વિચાર ૧૧૩ મો.

(ચોમાસા વાવત શંકા સમાધાન.)

મન્ત્ર:—કરપથાપ્યની સામાન્ય તથા વિશેષચૂંણિમાં શ્રીના ઉદ્દેશમાં કશું છે કે “જો ચીપ્પલ વાપમ હોય, અથવા વર્ષાદ પ-
ર્યા કરતો હોય તો તે કારણે માગધર વિદિ દશમ મૂષી પણ સાધુઓ એક સેત્રે સ્થિર રહે છે. પણ તે કારણ નહિ હોય તો તો કાર્તિકી પૂનમેજ નીકળવું” આ ઉપરથી ચોમાસીપદિકમણું પૌ-
દશનું કેમ નહિ આવે ?

ઉત્તર:—એજ ચૂંણિકારોએ પાઠ પછી તરતજ પાંચમી તથા સાતમી ગાથામાં, તથા પહેલા ઉદ્દેશમાં પૂનમનુંજ ચોમાસી પદિકમણું કશું છે તેના દાખલા:—

પાંચમી ગાથામાં એ વાત છે કે (ભાટવા છુદિ પાંચમ પછી) મુનિનો મિત્રસ્વામ જયન્થપદે મિત્રેર દહાદા. મધ્યમપદે ઝેલી, જેવું કે એકમોદશ દિન. અને માગમર આવતાં પણ દૃષ્ટિ વરસ્યાજ કરતી હોય તો ઉન્કૃષ્ટું એકમોવીસ દિન પણ થાય છે.

આ પ્રસંગે સામાન્યચૂંણિમાં મિત્રેર દિન વાવત સુલ્લામો કરતાં એમ લખ્યું છે જે પચામ દહાડે પજૂમણ કરી કાર્તિક પૂનમે પદિકમી વીજે દિવસે વિહાર કરતાં મિત્રેર દિવસ થાય છે.

વિશેષચૂંણિમાં વધુ સુલ્લામો કર્યો છે જે પચાશ દહાડા દીઠના રહી મળેલા સેત્રમાં ભાટરવા છુદિ પાંચમે પજૂમણ કરી કાર્તિકી પૂનમે પદિકર્મને વીજે દિને વિહાર કરતાં મિત્રેર દહાડા થયા.

सामान्यपणे प्राह्णाने वांदणा कशा छे.

“सर्व साध्वीओए साधुओंने कृतिकर्म करवुं. केमके सर्व नि-
नोना तीर्थमां पुरुष प्रधान गणाय छे.” (पंचकल्प)

“कृतिकर्म वे प्रकारनुं पाय छे, एक अभ्युत्थान तथा वीजुं
वंदन. ए वझे प्रकारनुं कृतिकर्म साधुए यथायोग्यपणे करवुं. तथा
साध्वीओए आजना दीक्षित साधुने पण कृतिकर्म करवुं.” (नि.चू.)

“साधु तथा साध्वीओए पोतामां जे रत्नाधिक होय तेने कृ-
तिकर्म करवुं कल्पे.” (बृहत्कल्प.)

“संयमश्रेणिनी मांहे जे रहेला होय तेमने कृतिकर्म करवुं,
माकी श्रेणि बाहेर रहेलाने नहि कर्गुं त्यां पामन्यो, उत्तमो,
कुशीलो, तथा गृहस्थ ए चार नियमा श्रेणि बढार समजवा.”
(बृहत्कल्पभाष्य.)

“सो वर्षेनी दीक्षित भार्याए आजना दीक्षित साधुने अभि-
गमन, वंदन, तथा नमन कर्गुं द्वादशवर्षे वंदन ते द्वादशावर्षे वंदन व-
गेरा लेवुं.” (उपदेशमाळा तथा तेनी टीका)

(चरितानुवाचना टाग्वला.)

चरितानुवादे पण सर्वयांन आन सादणा देवाना टाग्वला पुनल छे.

आवश्यकचूर्णिमा लगवुं छे के नांमनाथ ममोमरता अद्वारे
हजार साधुओंने वांदवानो इरादो राखी वामुदेव पूछवा त्याग्यो
के हे स्वामिन, हूं साधुओंने कय वादणं वांदूं! भगवान बोल्या
के शुं तुं एम पूछे छे के द्रव्यवदनथी वादु के भाववदनथी! त्यारे
वामुदेव बोल्या के जेनावडे तमे वंदाओ ते हूं पूछूं छूं. भगवान्
बोल्या के ते तो भाववदन छे ते माधर्जी वामुदेवे सर्व साधुओ
द्वादशावर्षे वादणे वांया

वटी एज चूर्णिमां दह्मआवकर्नी यानमां पण सर्व साधुना
वांदणा कहेला छे. तथा शीतलाचार्ये प्राह्णना तर्काके आवेल्य चारे

ભાગેજાને વાંદણા કર્યા છે.

(શંકા સમાધાન.)

કોઈ ચોલ્લજે કે આવશ્યકનિર્ણયક્રિયામાં લલ્લયું છે જે “આચાર્ય, અપાધ્યાય, પ્રવર્ત્તક, સ્થાવિર, તથા ગણાવચ્છેદકને વાંદણા દેવા.” માટે એ પાંચનેજ વાંદણા દઈ શકાય. તેને એ ઉત્તર છે કે એ ગાથા કંઈ સામાન્યપણે વાંદવા યોગ્ય પટલાજ છે એવો નિયમ પાટવા નથી, કિંતુ આચાર્યાદિક પાંચ જો અલ્પપર્યાયવાળા હોય તોપણ તેઓ વાંદવા યોગ્ય છે એમ યત્નાવવા અર્થે રહેલી છે. કારણ કે એ ગાથા ઉપર ચૂર્ણિકાર તથા ટીકાકાર વ્યાख्या ચલાવતાં મળે છે કે એ આચાર્યાદિક પાંચ અવમગાલિક હોય પટલે કે પોતાથી હીનપર્યાયવાળા હોય તોપણ તેમને વાંદવા.

માટે ઉપરના અનેક પુગવાથી મિદ્ધ થાય છે કે મર્ચ માધુ-ઓને પણ દ્વાદશાવર્ત્તવાંદણા આપવા.

વિચાર ૧૧૫ મો.

(ચીજું વાંદણું પાદપતિનજ દેવું.)

વાંદણામાં ધીજું વાંદણું પાદપતિન રહીનેજ દેવું. મેના પુરાવા નીચે મુજબ છે.

“પેનું વાંદણું દદ ત્યાંજ ડઘી અર્ધી કાયા નમાવીને વાંદણા મૂત્ર ઉત્તરયું માત્ર દદાં પટલો વિશેષ છે કે “આવસ્મિયા” એ પદ નાદ ચોલ્લનાં “શ્યામેષિ શ્વમામર્ષા” હસાદિ મૂત્ર પાદપતિન રહીનેજ ચોલ્લવા. (પદાવશ્યકહાનિ.)

“એ વાંદીને ડઘી જે દાથે રજોહરણ મગ્ની અર્ધી કાયા નમાવીને પોતાના દોષ ખાઓ.” (ભાવશ્યક નિર્ણય.)

“પામ વિનપથી શિકરણ શુદ્ધ કૃતિકર્મ કરીને પાંદી ડઘી-

(?

साम्

(१८८)

अतः प्रदीपाणां नरः

नोन

यंदन

साध्व

विक्रम

याची

कुशीत

गमन,

गैरा

अग्नि

हजारी

के

के. अ.

॥ १॥

१५३

५१८
२१३

५१२

(૧૮૮) ને જે હાથે રજોદરણ રામી ગ્રંથો કાયા નમાવી જે રજાધિકારી
 ને મંપન આપાર જેમ ગુરુ માંપજે તેમ, વચને સંગમે, માંપાદ
 ખોરીને પોજની વિગુહિના નિરિને પૂર્વોચ્ચિત દોષ આજોરે
 (પાંચીકુજ ટીકા)

५) रीति विनय मानकी ऊडीने जे रत्नाधिक होय ते वेडा
 गजोदय्य नई काया नमोवेक राखी जेय शुभ मांभये तेन साह
 जे मयव भापाह पूरे राखि दोष ओजोवे. (भावे-वृत्ति)
 दादभावन कृतिर्कर्म करो पादपतिं रसो धनो मन्त्रे
 तजि थापी वीनवे. (जीनकला लुपति)

विचार ११६. मो.

विचार २२५.
श्री. जी. उभा गृहीते वादुं.)
उभा री के

प्रश्न — क्या नया आविष्कारों द्वारा रहीं कल्पित हैं
क्या नया आविष्कारों द्वारा रहीं कल्पित हैं

अतः— विद्वानां मायो नदी आसन्नं
नदी मायो नदी के तना पगवा नदीवे छीये.
नदी मायो नदी के ज्यो माधवीओ मातुने नदी
नदी मायो नदी के ज्यो माधवीओ मातुने नदी

...केन्द्रों में आवाजें ...
...के माध्यम से (निजीयता) ...
...तथा भगवती गुरुता इन ...
...भगवती माते ...

11. नया दस्तावेज
प्राप्त हुआ है
मिनिस्ट्री ऑफ़
होम अफ़ेयर्स

વિચાર ૧૧૭ મો.

(અઠાડ વાગત.)

મત્તઃ—અપદેશપાઝામાં કણું છે જે “ સંવચ્છરી, ચોમામા; તથા અઠાડ તિથિઓમાં વિશેષ આદરથી જિનપૂજાદિ ધર્મકરણી કરવી.” એમ ત્યાં અઠાડની તિથિઓ જૂદી લીધી છે, છતાં તમે આમુ અને ચૈત્રની શાશ્વતી અઠાડયો કેમ નથી માનના. ?

ઉત્તરઃ—એ અઠાડયો મૂત્રમાં શાશ્વતીપણે તો દૂર રહી પણ નામ માત્રે પણ નથી દેખાતી; માટે કેમ માનીએ

બીજી અપદેશપાઝાની ટીકામાં પણ એવાધાનો એવો અર્થ કરેલ છે કે “અષ્ટાદિકા ઇટલે ચૈત્રાદિકની યાત્રાઓ તથા તિથિઓ તે સૌદશ ઘોગ” એમ ટીકાકારે પણ અષ્ટાદિકા ઇટલે ચૈત્રાદિકની યાત્રાઓ ઇટલુંજ કણું છે પણ આઠમથી માંડીને પૂનમ સુધી એમ નથી કણું તથા આમુની અઠાડનું તો નામજ નથી લીધું. અને જે ચૈત્રાદિકની યાત્રાઓ કહી ને એ કારણે કે ઐશ્વર્ય તથા લોકોત્તરમાં ચૈત્ર અને વૈશાખમાંજ યાત્રાઓ પ્રવર્તે છે.

બીજી શાશ્વતી અઠાડયો તો આગમમાં જાગ્રત કહી છે. તેનો પુરાવો.

ત્રીવાધિગમમાં લખ્યું છે જે “તે મિટ્ઠાવતનોમાં ઘણા મહન-પતિ, યાજ્ઞવંતર, ડ્યોતિથી, તથા વૈમાનિક દેવો ચોમામાની પદ્મના દિવસોમાં તથા સંવચ્છરીમાં તથા વીજા અનેક જિનકલ્યાણિક ઘોરા વાર્ષોમાં એકઠા મઝી આનંદથી રમના થરા અઠાડ દસ મરામાંહમાઓ કરતા રહી મુગ્ધચેનથી વિચરે છે.”

આ રીતે કેટલાક વિષમ વિચારોના મશ્રોતરની પદ્ધતિદ્વય શતપાદિકા નામે ગ્રંથ પૂર્ણ થયો.

- (११) संध्याकालधी आगळ पाछळ पण पूजा थई शकें. (वृ. ६४)
 (१२) आरती के मंगळ दीवो न करवो. ... ..
 (१३) माळोद्वयादन न करवुं. ... ..
 (१४) व्रण युद्धीज चैस साधुण बांदवा. .. (वृ. १५)
 (१५) छत्रिष युद्ध नहि कहेवी. .... (वृ. १६)
 (१६) श्रावके चैत्यवंदन देवता माफक करवुं. .... (वृ. १७)
 (१७) शक्रस्तवना पदोनो विचार. .. (वृ. १८)
 (१८) साधुण पर्वदिनेज चैत्यमां जवुं. ... (वृ. १९)
 (१९) साधुना भतिक्रमणनो विचार. ... ..
 (२०) साधुनुं मम्मक्त्व. ... .. (वृ. २०)
 (२१) श्रावके स्थापनाचार्य न करवो. ... (वृ. २१)
 (२२) नोकारमां होइमंगलं कहेवुं. ... (वृ. २२)
 (२३) साधुने एक स्वमासमणेज बांदवुं. ... (वृ. २३)
 (२४) श्रावके वस्त्रांचळ राखवुं. ... (वृ. २४)
 (२५) वे संध्यामांज सामायिक करवुं. ... (वृ. २५)
 (२६) श्रावकना पडावडपक टंडकनी अवचरि. (वृ. २६)
 (२७) श्रावकने आलोचना दई शकाय. ... (वृ. २७)
 (२८) श्रावक छत्रीवणी मूर्धी भणें. ... (वृ. २८)
 (२९) श्रावक आवश्यक निर्युक्ति तथा आलस्यभणे. (वृ. २९)
 (३०) श्रावक आवश्यक चूर्णि वगेरा भणें. ... (वृ. ३०)
 (३१) बांदणा मर्व साधुने दई शकाय. ... (वृ. ३१)
 (३२) वीजुं बांदणुं पादपतित देवुं. ... (वृ. ३२)
 (३३) रीओण ऊभे ऊभे बांदवुं ... (वृ. ३३)
 (३४) पोमट पर्वदिनेज करवो अने मर्वपीपध न करवो. (वृ. ३४)
 (३५) चौपर्वीनो विचार ... ..

- (३६) उदयिक्रान्तिभि नहि लेवी. .... (८१)
 (३७) संवच्छरी आपाद्दी पूनमेनहि पण भादरवेन करवी (वृ. ८१)
 (३८) अधिक मामे बीसापजूसण करवी. .... (वृ. ८३)
 (३९) पांसी पूनमनी करवी. .... (वृ. ११२)
 (४०) भिसाण जतांज उपयोग करवो. .... (वृ. ७२)
 (४१) वहिर्भूमिण गमे त्वारं जइ शकाय छे. .... (वृ. २४)
 (४२) मुनिण पग न पबालवा. .... (वृ. ६८)
 (४३) कादचथी खरडेला पग पादलेपनीधी शाक करवा. (वृ. ६९)
 (४४) पात्रानो विचार. .... (वृ. ३२-५५)
 (४५) मल्लंघ (फळ) लेवानो विचार. .... (वृ. ९४-९५)
 (४६) कारणे ओमटनी संनिधि करी शकाय छे. (वृ. ५९)
 (४७) कल्याणिकतप नहि करवुं. .... (वृ. ३७)
 (४८) उपधान के माळारोपण न करवुं. .... (वृ. ९६)
 (४९) अशठाचरणानो विचार. .... (वृ. १०२)
 (५०) जिनाशा प्रमाण करवी. .... (वृ. १०१)
 (५१) आमु चंद्रनी अठाइ न करवी. .... (वृ. ११७)
 (५२) पोताना गच्छनो संमदाय. .... (वृ. १०६)

(आ शवन विचारोमां ४५ विचारो तो दृष्ट शतपदीनाज
 लीधेला छे. बाकी ७ विचार नवा छे ते आ प्रमाणे:—)

- शतरभेदी पूजा विचार. .... (९)
 पुस्तक पूजा विचार. .... (१०)
 आग्नी मंगळ दीवा विचार. .... (१२)
 माळोदपाटन विचार. .... (१३)

साधु प्रातिक्रमण विचार.....	....	....	....	....	(१९)
चउपर्वी विचार.....	....	....	....	....	(२०)
औदायिकतिथि विचार.....	....	....	....	....	(२१)

(हवे ए वावन विचारोमां जे जे विना वृद्ध शतपदीमां आवेली विनाथी अधिक देखवापां आवी छे ते ते इहां लखवा-
मां आवरो)

विचार १ लो.

- (१) साहय्यालकमां मोटी बसहीमां मपरिकर प्रतिमा हनी.
- (२) "सबुलोए अग्रिहंत चेइयाणं" ए वचनथी मपरिकर अपरि-
कर यक्ष प्रतिमा बांदवी.
- (३) प्रभावनीए गोशीर्षचंदननी प्रतिमा बांदी ते अपरिकरज हनी.

॥३७७॥

विचार ४ थो.

- (१) अंधारामां अजवाळा माहं दीवो करवो अने अंधाहं न होय
त्यारे शोभार्थे के मंगलार्थे दीवो करवानो निषेध नथी.

॥३७८॥

विचार ९ मां.

- (१) अष्टप्रकाशी पूजा न मानवी केमके मृपांभ तथा द्रौपदीना
अधिकारे ते नथी कही. किंतु त्यां गजगंधेदीन कही छे
माटे नेज करवी

॥३७९॥

विचार १२ मो.

- (१) आग्नी के मंगलदीवो नहि करवो केमके मिद्धांतमां पूजा-
ना मविस्मर वर्णनमां वण ते चालेल नथी.

- (૨) ચણી જે “મેહની ચૂલિકા ઉપર પાંચે વર્ણના ફૂલોથી અંજ-
લિ ભરી લાલ દીવાની આરતી રૂંદે કરી” એવો આલાવો
બોલાય છે તે સિદ્ધાંતમાં ક્યાંએ દેસાતો નથી માટે માની
શકાય નહિ.
- (૩) સ્વસ્તરગચ્છવાળા પળ મંગલદીવાના અવસરે એવું બોલે છે કે
“જો કે જિનના જન્મમહોત્સવમાં મેરુ ઉપર રૂંદે ૯ દીવો ક-
રેલ નથી, તોપણ ૯ માંગલિક છે માટે શ્રાવકો કરે કારણ
કે ૯ અશટાચરણા છે.”
- (૪) ૯ ઉપરથી જણાય છે કે ચૈત્રવાસિઓએ પોતાના નિર્વાહ
બગેરા માટે થલિ નૈવેદ્ય, તથા આરતી વગેરા સર્વે ચલાવ્યા છે.

વિચાર ૧૩ મો.

- (૧) જિનના અંગથી કતારેલ માળા શ્રાવકે પોતાના કંઠે પહેરતાં
તો ઘણા દોષ લાગે છે.
  - (૧) દેવદ્રવ્યનો ઉપભોગ થાય છે.
  - (૨) જિનપર ચટ્યાથી અમૂલ્ય થયેલા ફૂલોનું મૂલ્ય કરાય છે.
  - (૩) કંઠથી ધરતા ફૂલો પગથી દવાતાં આશ્વાતના થાય છે.
  - (૪) માળા ઘેચાતી લીધી ઘટલે નકહું દેતાં પુણ્ય પણ નથી થતું.
- (૨) અગર જો દેવદ્રવ્ય વધારવાનો જ આશય હોય તો એમ કરવું
પટે છે કે માલી પામેથી માળા લઈ કલ્પમાં ધરી “આ મા-
ળા મળવાને ચહતે માટે જે વધુ મૂલ્ય આપે તેને મળશે” એમ
બોલાતાં શ્રાવકો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે દ્રવ્ય આપીને માળા
લઈ મહોત્સવપૂર્વક દેવના કંઠે ઘઢાવે તો પૂર્વોક્ત દોષ ન
લાગે, પુણ્ય થાય અને દેવદ્રવ્યની પણ દૃઢિ થાય.

વિચાર ૧૯ મો.

- (૧) સાધુના પાટિકમળામાં આદિમાં ચૈત્યવંદન તથા અંતે નિત્યે ક્ષેત્રદેવતાદિકના કાઠસગ કરવા એમ આવશ્યકચૂર્ણિ તથા વીજા આગમોમાં કહેલ દેસાતું નથી માટે તેમ નથી કરતા. વાકી શેષવિધિ જેમ લખી છે તેમજ કરાય છે.
- (૨) વ્યવહારચૂર્ણિમાં લખ્યું છે જે “જો ચૈત્યગૃહમાં રહેલા હોય તો સાંજે આવશ્યકથી પહેલાં અને સવારમાં આવશ્યક કર્યા પછી જો ચૈત્ય ન વાંદે તો પ્રાયશ્ચિત્ત આવે” इहां चैत्यમાં રહેલા માટેજ ચૈત્યવંદના કહી છે પણ સર્વ સ્થળના માટે નથી કહી. વઝી આવશ્યકચૂર્ણિમાં પણ એમ કયું છે જે “જો ચૈત્ય હોય તો વાંદે.”
- (૩) આવશ્યકનિર્ણયક્રિયામાં પાટિકમળાને અંતે મિદ્ધસ્તુતિ પછી વાંદનાજ કહ્યા છે. અને ચૂર્ણિમાં પણ કહ્યું છે જે ત્રીજી થુડ કહી પટલે પછી પઢિલેહના કરવી.
- (૪) વઝી મુનિએ અંગુષ્ઠ, મુદ્રિ, તથા મંડી વગેરા મંકેતપચલાણ વિશેષે કરવું. કેમકે આવશ્યકચૂર્ણિમાં કહ્યું છે કે સર્વ મંકેતપચલાણ મુનિએ પણ કરવા.

વિચાર ૨૦ મો.

આ પ્રશ્નોત્તર “સાધુ સમ્યક્ત્વ વપારે અંગીકાર કરે છે” એ પાત્રતપર છે તે મોટી શતપદીમાં . . . . . વિચારમાં અંતર્ભૂત લખ્યો છે.

વિચાર ૨૧ મો.

સ્થાપનાચાર્ય સાથેન એ તન્વ છે કે મિદ્ધાંતમાં સ્થાપનાચાર્ય તથા ભાષાચાર્ય એમ મગટપણે કહેવ્યા છે. માટે જેવો યોગ મળે તે પ્રમાણે શુદ્ધી મામત્રીમાં મેં જો ક્રિયાઓ કરવી. (તે ભાષાચાર્ય ને એ કે મનમાં શુદ્ધીનો ભાવ આણવો.)

પણી જો મનમાં ઘેઘાટેલ શુદ્ધમાવસ્થા આચાર્યને સર્વથા અસ્વીકાર કરનાં નો તમારા અભિમાયે પંચપરમેષ્ઠિઓની પણ મામે રહેલી વાંચ મૃત્તિઓ શિવાય નોકાર ગણવું પણ નિગલંબન થઈ પડ્યો.

માટે જો ભાવથી અસ્થિતાદિકની યાપના કપૂલ રાણીયે નો પ્રામાર્થિકે કે ભલાએતર વગેરા સ્થળે પણ કરાતી ક્રિયા મફત થાયછે.

પણી માસાદ્યુરુ કે સ્થાપનાચાર્ય આગલ ક્રિયા કરતાં વળે અગ્નિ વગેરાથી હેડળી થાય છે. પણ ભાવસ્થાપનાચાર્ય સાંમે ક્રિયા કરતા તે પણ નથી થતી.

વિચાર ૨૨ મો.

એ થદુ ચિંતનીય વાત છે કે કેટલાક સુવિદિતો પણ નોકારનિર્ણયક્રિયામાં છે વાર “દોઈ મંગલ” એવો ઉચાર કરી પાછા “દ્વદ મંગલ” જ લખના રહે છે.

વિચાર ૨૪ મો.

કોઈ કદાચ એમ કહે છે કે શ્રાવકને રજોદરણ તથા મુસલ-સ્ત્રિકાપ્પ સંપૂર્ણ ઝિંગ ન થાઓ. પણ એકલી મોપતી હોય તો શું છે ? તેણે જાણવું પડે છે કે રજોદરણ વિનાની એકલી મોપતીથી

તો કંઈ પગ કે ભૂમિ પ્રમાર્જી શકાય નહિ. અને તેમ ન થતાં સંપૂર્ણ સંયમ રહે નહિ. એ કારણેજ અલ્પ ઉપધિવાળા જિનકલ્પિને પગ ઉપરની કાયા પ્રમાર્જના તથા મુલ્લ ઢાંકવા અર્થે મોપતી અને નીચેની કાયા પ્રમાર્જના માટે રજોહરણ રાખવું કહેલ છે.

ઈહાં કોઈ કહેશે કે દારુદંડ એટલે પાદપોંછણું એટલે કે હમણા જેને ચઢવલું કહે છે તેનાવડે સંપૂર્ણ સંયમ રહી શકશે. તેને એ ઉત્તર છે કે એ ચઢવલું તો થોડા વલતથીજ અને થોડાક ગચ્છમાંજ પ્રવર્ત્યું છે. કેમકે મલધારિગચ્છ, ઝકેશગચ્છ, સંઢેરગચ્છ તથા સ્વરતર વગેરા ઘણા મહોટા ગચ્છોમાં ચઢવલું નથી માનતા. અને તેઓ કહે છે કે “મોપતી સહિત ચઢવળાં રાખતાં રજોહરણની નકલ થયાથી સંપૂર્ણ સાધુલિંગની વિહંવના થાય છે માટે તેમ કરવું શ્રાવકને અત્યંત અપુક્ત છે”

એ ઉપર તો કેટલાક પોતાને “ચઢવળાકંદકુદ્દાલ” એવું વિરુદ્ધ બોલાવે છે.

વઢી જે કેટલાકે ચઢવલું સ્વીકારેલ છે તે પણ ફક્ત શ્રાવકોને માટેજ સ્વીકાર્યું છે. પણ શ્રાવિકાઓને સ્વીકાર્યું નથી; ત્યારે શું શ્રાવિકાઓને પ્રમાર્જના નથી કરવી કે ?

કદાચ શ્રાવિકાઓને પણ ચઢવલું ડેરાવશો તો છેદગ્રંથોમાં જો દોપો માટે સાધ્વીઓને રજોહરણની ગોઝ ઢાંઢી રાખવી નિષેધી છે તે દોપો ત્યાગશે.

વઢી સં. ૧૨૦૫ વર્ષે પ્રભુ મહેત્રનિહમૂરિષ્ શતપદી ગ્રંથ કર્યો તેથી તે કાલે જો ચઢવલું પ્રવર્તનું હોત તો તેની ત્યાં ચર્ચા લલ્લવામાં આવત, તથા તે સમયના ઘીના ગ્રંથોમાં પણ તેની ચર્ચા થાત, પણ તે તો ક્યાં દેખાતી નથી. માટે જણાય છે કે ચઢવલું થોડા કાલથીજ ચાલ્યું છે.

અને શનપદીમાં જે ચૂર્ણના. વચનથી શ્રાવકને ઔપગ્રહિક રજોહરણ ઠેરાવ્યું છે તે ચલ્લવલું નહિ પણ મોરપીછનું દંડામણ સં-
ભવે છે. કેમકે નિશ્ચીયમૂત્ર તથા તેના માપ્યમાં સાધુને દારુદંડમય પાદપોછળુંજ રાખવાની મનાઈ પાડી છે. માટે ચલ્લવલું સાધુ પાસે હોવું પડે નહિ. અને મુખ્ય રજોહરણ તો મુનિ અવગ્રહથી ઘાઘેર કરે નહિ. માટે શ્રાવક જે સાધુ પાસેથી રજોહરણ માગે તે મોર-
પીછનું સમજવું. કારણ કે ઔપનિર્યુક્તિ વગેરામાં સાધુને મોરપીછ રાખવી પણ કહેલ છે.

અગર ઇમ ન હોય તો કહો કયા ગચ્છમાં સાધુઓ ચલ્લવળી રાખે છે, અને પર્યધ્યાન વેળા શ્રાવકોને આપે છે, તે જણાવો.

વળી મશ્તવ્યાકરણમાં જે વર્ણ છે કે અદત્ત રજોહરણ, શ-
ય્યા, ચલ્લોટ્ટા, મોપતી તથા પાદપોછળા મુનિપ્ નહિ લેવા. ત્યાં
વળી ટુટ્ટો ઇયો વિશેષ જણાવે છે જે ગીતાર્થ શ્રાવકના ઘરે મા-
ધુનો વેપ પૂજાય છે, તેથી તેના ઘરે સાધુના ઉપકરણ સંભવે છે.

વળી જ્ઞ મશ્તવ્યાકરણમાં “ નવિ પૃથળાપ ” પદની ટીકા-
માં લખ્યું છે કે પૂજના કરીને ઇટલે મોપતી કે નોકરવાળી દહ-
ને આઠાર ન લેવો. તે ટીકાનું વચન વાર્તમાનિક આચાર્યનું છે.
(ઇટલે કે તે ટીકા આધુનિક આચાર્ય અમયદેવમૂરિની કરેલ છે
માટે પ્રમાણ નહિ થાય'.)

મટાનિશીયમાં પણ વર્ણ છે કે શુદ્ધ્ય ચતિલિંગને પૂજે, પણ
પારે નહિ.

૧. આ વાક્યાર્થ પર્યાયમાં સ્પષ્ટ લાગેલ છે.

વિચાર ૩૪ મો.

આવડ્યકચૂર્ણમાં જે દેશપોમદ્ વર્ણવ્યો છે તેનો માતૃપુત્ર એ છે કે આગમમાં ધોડા પણ ધર્મકૃત્યમાં પૌત્રપદ વચ્ચે નથી છે. તેથી આદારાદિક વાચન જે થોડી પણ ચિરંજીવ કરે તેને પૌત્ર કહી શકાય છે તેની વિધિ ચૂર્ણમાં એ છે કે “જે દેશપોમદ્ કરે તે મામાયિક કર્મ કે નાદ કર્મ અને જે સર્વપૌત્ર કરે તે નિયમા મામાયિક કરે.” આગલ ચાલતાં જણ્યું છે કે “દેશપોમદ્માં કે મામાયિકમાં સ્ત્રી નાંજામી વગેરે તપ કરવું.” એવું એવું મતલબ જગાડે છે કે “જે મામાયિક થઈ દેશપોમદ્માં તપ કરવું અને મામાયિક થઈ માં પાત્રનું તપ કરવું.”

કોઈ કહેશે કે દેશપોમદ્માં પણ મામાયિક કરે કે ન કરે એ કહેલ છે માટે મામાયિક થઈ પણ પણ વાચને તેને એ ઉત્તર છે કે હાં પણ મામાયિક કરવું જોઈએ. પણ—પણ નથી, તેથી કરવું તો માત્ર મામાયિક કરવું જોઈ શકે છે.

જો એ મામાયિક થઈ નાંજામી થઈ મરે તપ કરી શકે તો તો મામાયિકમાં પણ માત્ર મામાયિક કરવું જોઈએ. પણ તેમ તો કોઈ માત્ર નથી. માટે દેશ પૌત્રપદમાં પણ મામાયિક અને પોત્રનું કરવું એવું સર્વ મામાયિક કરવું જોઈએ અને સર્વ પૌત્ર તો મામાયિકમાં જોઈએ. પણ—પણ નથી, તેથી કરવું તો મામાયિક કરવું જોઈ શકે છે.

કદાચ કોઈ કહે કે મામાયિક થઈ નાંજામી થઈ મરે તપ કરી શકે તો તો મામાયિકમાં પણ માત્ર મામાયિક કરવું જોઈએ. પણ તેમ તો કોઈ માત્ર નથી. માટે દેશ પૌત્રપદમાં પણ મામાયિક અને પોત્રનું કરવું એવું સર્વ મામાયિક કરવું જોઈએ અને સર્વ પૌત્ર તો મામાયિકમાં જોઈએ. પણ—પણ નથી, તેથી કરવું તો મામાયિક કરવું જોઈ શકે છે.

ચલી રિનેરી શ્રાવતો ધર્મસ્થાનમાં પેલી સંદેશ પળ આદાર નથી કરતા. અને મામાયિક કર્તા પાદ મથિતનમુખાલા સ્થાનોમાં પણ નથી જતા એવી અનાદિ વ્યવસ્થા પાલની આવી છે. માટે પોમહમાં મામાયિકવંત છતાં આદાર કરવો માનણો તો સાધુના અવપ્રદમાં રહીને પણ પાણી પીતાં તથા અપમાનિત ઘરમાં જતાં આવતાં શો શોષ મળી શકાશે.

ચલી વિચારો કે આપણ્યકનિર્ણયમાં જે માનોને પોસહના અનિચારરૂપ ટેરાથી પુટ્ટી નિમેષેલ છે તેમ વાળો પોમહવનરૂપે કેમ કરી શકાશે ?

કદાચ કહેશે કે સૂર્ણિકાર પોતેજ દેશપોસહ તથા સર્વપોમહ એમ બે પ્રકારે પૌપચ કરું છે. માટે દેશપોષ પણ મનન થશે તેને ન હજાર છે કે મિદ્ધાનની ઘેલી એવી છે કે પહેલાં વધે દેશપોષ મેટલા મંદ સમવી જશે. મેટલા પ્રરૂપી તેમાંથી ઉપયોગી મેટલે વાતનો નિર્વાહ કરે છે. દામ્યલા તરીકે “ નમો આમારે-માર્ગ ” નું પદની વ્યાખ્યા કરતાં નારે નિમેષા વતાથી માયાના-યનેજ નળાય છે. તેમ હતાં પણ પૌપચના સંભવના મેદ વનાવીને મર્વપોષધનેજ ઘન માની તેના અનિચાર નૂર્ણિકારે પ્રવળ્યા છે.

આ મનનવના ચોમગાવના દીક્ષામાં પણ પૂર્ણિત વ્યાખ્યા કરી છે કે પૌપચવન ને મર્વપોમહ જાણવું.

કદાચ કોઈ કહેશે કે જેમ ચોંધા ઘનમાં મ્યદારમંતોપીને ઘણ અનિચાર અને પટ્ટારવર્નકને પાંચ અનિચાર સંભવે છે તેમ હતાં પણ મર્વપોમહવાલાન પાંચ અનિચાર ઘટાવવા અને દેશપોસહવાલાન ચાર અથવા કોઈ પણ નદિ ઘટે એમ ઘટાવવું, એ પણ વાત વાજવી નથી. કારણ કે જે જે ઘટમાં જે જે અનિચાર નથી સંભવતા તે સૂર્ણિકાર તથા સૂર્ણિકાર પોતેજ નિર્ણય કરી પૂર્યા છે.

માટે તેમણે જ્યારે એ વાત નથી કરી ત્યારે જણાય છે કે મૂલમાં દેશપોષધને યત્ર તરીકે નથી ગણ્યું.

કદિ કહેશો કે દેશપોષધને પણ પોમદના દંડક પ્રમાણે ઉચાર કરવાથી પોષધયત્ર યશે પણ તેમ પણ ઘટતું નથી કારણ કે ત્યારે ચાંદે નિયમ દેશપોમદરૂપ રહેલા છે તેથી શ્રાવકોને સર્વદા દેશપોમદ ઉચારવો મિદ્ધ થશે અને તેમ તો કોઈ માનતું નથી. કારણ કે એ નિયમો જો કે દેશપોમદરૂપ છે છતાં દેશાવગામીના દંડકથી ઉચરાય છે. તેથી તે દશમાયત્રમાંજ અંતર્ભૂત થાય છે. અને ચૂર્ણમાં પણ દેશાવગામીના શ્રવિકારે લખ્યું છે કે “મર્વે યત્રોના જે પ્રમાણ રાખેલા છે તે દેશાવગામીમા મંદોર્વા ગણાય છે.” માટે સામાયિકસાદિત જે મર્વશોમદ કરાય તેજ અગીયામ્ને યત્ર ગણવું.

આમ છતાં જેઓ પોમદયત્ર લડને પથેલ્ય ગાયવીયે છે તેમદા સાદમી જાણવા કારણ કે પોમદમા યોજનની ચિંતના કરતાં પણ અનિચાર લાગે છે તો ગાયવાથી શુ ધશે તે અમં નથી જાણતા.

પોસદના પાળને અનિધિમંચિમાગયત્ર અવરય યદ્ધન કરવું. કારણ કે ચૂર્ણમાં કદ્યું છે કે “પોમદ પાળનાં સાધુને દીધા વગર પાલવું ન કન્ધે માટે પહેલાં સાધુઓને લોગવા પછી પાલવું.”

૧૭૮૪૩

વિચાર ૩૫ માં.

ગ્રીયાચાર્યે ડાંદણગરે સ્વાગિર્જાતિય કરી છે. પણ મૂલ્યમદાંગની ચૂર્ણમા તથા દશાશ્રવક રત્નો ગણિમા તથા ધગવત્રી અને ન્યાનામાદિકર્મી યુતિમા તે ગરે અમાગમ્યાત્ર કરી છે.

(વર્ટા જેઓ દાદા યદ ડાંદણગરે સ્વાગમમમિદ્ધ અમાવા સ્વાદ્ય દર અથે ડાંદા સ્વાગિકરૂપ અથે મરૂપે છે, તેમણે વિ-

ચારવું પટે છે કે જ્ઞાનામૃતમાં મદ્રાસાર્થવાદીના અધિકારે પણ ચૌદશ, આઠમ, પૂનમ અને ઝરિયા એવોજ પાઠ છે ત્યાં ઝરિયા શબ્દે શો અર્થ લેવો. કારણ કે મદ્રાસાર્થવાદી કલ્પાણિકનું તો નામ પણ જાણતી ન હતી.)

કોઈ પુણે કે પંચપર્વો કાં નથી માનતા ! તેને એ ઉત્તર છે કે ભગવતી તથા સ્થાનાંગાદિકની વ્યાખ્યાના ભાગે ચરૂપર્વાંજ પ્રતિપાદિત કરેલ છે.

ઘડી કલ્પમૃતમાં “અમામના દિને પોસહ યાતું” એમ લખેલ છે અને પોસહ એ પર્વદિનનું અનુદાન છે માટે અમાવાસ્યા સ્પષ્ટ રીતે પર્વ યદ્ ઘટી.

આવશ્યકગૃહિણિમાં પણ કહ્યું છે કે “આઠમ અને પંચદશીનું નિયમા પોસહ કરવું.”

શ્રાદ્ધદિનકૃત્યમાં પણ લખ્યું છે કે “છ તિથિમાંથી આગે કદ નિધિ છે તે વિચારવું” તેની ટીકામાં છ તિથિ તે જે આઠમ જે ચૌદશ અને પૂનમ તથા અમાવાસ્ય એમ લક્ષી છે.

યોગશાસ્ત્રધૃત્તિમાં પણ આઠમ ચૌદશ પૂનમ અમાવાસ્યરૂપ ચૌપર્વો કહી છે.

હવે મહાનિશીયમાં ત્રિભાગે આયુર્વંશ પદવાની યુક્તિ આપી પંચપર્વો વર્ણવી છે પણ તે યુક્તિ વીજા સિદ્ધાંત માથે ચિરુદ્ધ પડે છે. કારણ કે સિદ્ધાંતમાં એમ કહ્યું છે કે મોપક્રમ આયુવાઝા પોતાના આયુનો ત્રીજો ભાગ વગેરે શેષ રહેતાં આયુ ઘાંભે છે પણ કોઈ પંચપર્વોમાં આયુર્વંશ નથી કર્યો.

ઘડી પંચપર્વો આરાધતાં સિદ્ધાંતમાં અનેક વાર કહેલ પંચદશીરૂપ મુલ્ય પર્વ તો વેચળોજ રહી જાય છે.

કદાચ તે પણ આરાધવી માનશો તો પંચપર્વોના ચદલે છપ-

ચીં પોલવી પડને.

ચઢી લોકમાં પણ ઋદિભાષણ પંચપર્વી ચોલે છે પણ સાં પણ પર્વ તો પૂના એ ચારજ કયા છે. કારણ કે વિષ્ણુપુરાણમાં કહે છે કે ચૌદશ, આટમ, અમાવાસ ને પૂનમ એ પર્વ જાણવા. પૃથીજ બ્રાહ્મણો એ ચૌપર્વીમાં અનાધ્યાય કરી દેવપૂજાદિ કરે છે.

૧૯૭ ૧૯૮.

વિચાર ૩૬ મો.

કોઈ પૂજે કે ઔદયિક તિથિ જ્ઞાતે કેમ નથી માનતા? તેને એ ઉત્તર છે કે તેમ માનીય તો ભગવાન ને જે વજ્ર ચિમ્બાદ આવે છે. તેના કારણ નીચ મુજબ છે.

જેનના દિશાએ દર ચંપે ૭ દિન રહે ને ૭ શ્વે ને એ મમાળે કે આપાદ, ભાદરા, કાર્તિક, પોમ, ફાગણ, અને વૈશાખ એ ૭ માસના અંધારા પક્ષે અનુક્રમે વાજ, ચૌવ, ૩૩, આટમ, દશમ, ચારમ અને ચૌદશ જાતિય ૧૮ અને ૧૫ પ્રાચણાદ ૭ માસના શુક્રપક્ષે અનુક્રમે ૫૬૧, ૧૪૪, પાંચમ, માનમ, નવમ, અપ્યામ્સ, તેરસ તથા પૂનમ એ તિથિઓ રહે ૩.

હવે લૌકિક દિશાએ માનીએ તો એક માસમાં એક પક્ષે સોલ દિને પાણી આવે અને બીજા પક્ષે ચૌદ દિને આવે.

ચઢી જ્યારે ચૌદશનો સય હોય ત્યારે તે દિને ઔદયિકી તો તેરમ હોય અને વાજે દિને ઔદયિકી પૂનમ આવે છે માટે ઔદયિકી ચૌદશ કેમ રહે?

ચઢી તમારા જવાબદાર છે કે જ્યારે તિથિ વધે છે ત્યારે સાઠ ઘડીની તિથિ પડતા મૂઠી થીજે દિને મઢથી ઘડીની તિથિ કચૂલ રાખો એ સારે હવે કાંઈ વેળા એનો યોગ આવે કે પેલે

दिने चौदस घड़ी ५२ नी होय, बीजे दिने पूनम घड़ी ६० नी होय
अने बीजे दिने पूनम घड़ी ३ नी होय तो औदधिक तिथिना व्यव-
हार जेने छठ तप करवुं होय ते बेम करी प्रकश?

बली जेभो केवल पाटिकमणा टाण्डेज पंचमी तिथि छे छे ते-
मने पण केट्टोका बांधो पढे छे.

ते माटे उत्तम पण ए छे के मृगोक्त तिथिगतने चद्रमन करी
दीपणाना अनुमारे मान के आठ दिने आठम, अने चौद के पं-
दर दिवसे पाणी कराव तो मृग पण प्रमाण रहे अने पूर्वोक्त वि-
मंस्थुलता पण नहि आवे.

कदाच कोइ कहेसे के एम करनां पण फोइ बेला सातमनां
आठम, अने नेममनां चौदस आवो जवाधी विमंस्थुलता रहेज छे
नेने ए उत्तर छे के मृगने प्रमाण करनां अमने दीपणा साथे वि-
मंस्थुलता आवे तेमां सो दोष छे ?

बली ए अर्थे “आरओ कणइ” एटले आगळ कल्पे ए यु-
क्ति पण छे.

बली तमो पोने विष्टि तथा दिक्शुल्कादि अन्यदिने गणो जो
अने आठमना धर्मकृत्य नोमना दिने करं छं. अने नेम छता ओ-
लंबा अमने आवो छे वं तमां लप्तादिक कार्य दीपणाधी करं छो
अने परतिथिओ नेम नथी करना. ए ओलंबो सा कामना?

(१००५६)

विचार ३८ मो.

कोट बाले के अभिवर्द्धित वर्षे अवस्थान निश्चय बीमदाटे
करवो पण पाटिकमणुं तो भाटखा मृदि पांचमेज करवुं. तेणे जा-
णवुं पढे छे के जे मृदिज्ञान अवस्थान निश्चय छे तेज मुख्य शक्ति

पर्युपणानो अर्थ छे अने मतिक्रमणादिक तेना अनुयायि होवाथी ते साथेज थाय छे तेथीज गीतार्थो बोलता देखाय छे के संवळ-
री पढिकमणुं कथुं एटले विहार करवो न कल्पे. बळी पाटणमां
मोटी शाळावाळा पण कल्पमूत्र बोची पढिकमणाटाणे बीजी शा-
ळामां पढिकमी त्यां रहे छे.

बळी जेओ अंशीया पत्रुमण करे छे तेनो एवो आशय छे
के अधिक मास काळनी चूला होवाथी गणतरीमां न लेवो, पण
चूर्णिमां खुल्लुं लखेल छे के अधिक मासने पण मासमां गणवुं.
माटे चूर्णि साथे विरुद्ध बोलवाथी भविष्यमां शुं फळ थशे ते वि-
चारवा लायक बात छे.

कदाच एम कहो के गच्छनी रीतिए अमे एम करीये तीये
बाकी मूत्रमां तो जेम कहेल छे तेमज छे तो हजु तमारी कांडक
निर्दोषता रही शकसे

बळी विचारो के पचाम टटाराने उद्वेगवुं तो सर्वथा नहिज
कल्पे, एथीज काळिकाचार्ये बोधनी पर्युपणा करी पण छठनी न
करी त्यारे अंशी दहादे पर्युपणा करी केम घरे.

कदाच कहेशो के हमणा जिनटीपणु जे नहि नेथी लौकिक
टीपणावडे व्यवहार करवो; त्यां ए उचार छे के सारे कल्याणको
पण लौकिक टीपणाना पेळे कां नथी करना ?

माटे मनन्य ए दांसे छे के नेटलो मिद्धांतना अभिप्राये
व्यवहार भइ सके नेटलो नेमज करवो बाकी इयां सर्वथा ने
न बळी शके त्यानी बात नूदी छे पण त्यां पण मूत्रने विशेष
बहुमत राखवुं.

વિચાર ૩૯ મો.

કોઈ ચોદશે કે જ્યારે કાલિકાચાર્યે ઘોષ કરી ચારે ને સા-
પન પાંચી ચૌદશની ધાપી. પળ તે વાત તેમ નથી કારણ કે પૂ-
ર્ણિમાં પર્યુપના ધાવતજ થાત લગી છે, પણ પાસીની વાત લગી નથી.

ગચ્છોત્પત્તિ પ્રકરણમાં એમ લખ્યું છે કે સં. ૬૨૩ વર્ષે ચોંગ
ચંદ. ત્યારવાદ ૨૬૭ વર્ષે પટલે સં. ૭૮૦ વર્ષે સ્વાતિગૃષ્ણે ચૌ-
દશની પાંસી કરી.

પાશ્વિકશબ્દનો અન્વર્થ પણ પૂનમનેજ લાગુ પડે છે.

કેટલાએક પાશ્વિકચૂર્ણિમાં આઠમ ચૌદશનો ઉપવાસ કરવો
લખેલ હોવાથી તે વચને પાંચી ચૌદશની સ્વીકારે છે. તેમને પૂ-
છવાનું છે કે જો ચૌદશના દિને ઉપવાસ હોવાથી તેને પાંસી માનો
છો તો શાલિવાહન રાજાએ કાલિકાચાર્યને એમ કાં વર્ણુ કે ચો-
થની પર્યુપના કરતાં મારી અનેડરને પડવેનું પક્ષોપવાસનું પારણું થશે.

માટે ખાવાર્ય એ રહેલ છે કે આઠમ, ચૌદશ, ને પૂનમ એ
ત્રણે પર્વોમાં પ્રાયે ઉપવાસ કરવો. પણ સાં આઠમ કે પૂનમે ઉપ-
વાસ ન કરે તો પ્રાયશ્ચિત્ત આવે. પણ ચૌદશે નહિ કરતાં પ્રાય-
શ્ચિત્ત નહિ આવે.

કેટલાક વઢી ઉદિષ્ટા શબ્દને પૂનમનું નિરૂપણ કરી એવી
વ્યાખ્યા કરે છે કે ઉદિષ્ટા એટલું કહેલી પૂનમો એટલે કે ચોમા-
સાની પૂનમો. પણ એ વ્યાખ્યા ચૂર્ણિ તથા ટીકા વગેરેથી વિરુદ્ધ
હોવાથી હવેજીજ ઘટે છે.

વઢી વ્યવહારવૃત્તિકારે “પક્ષનું મધ્ય આઠમ અને માસનું
મધ્ય પાશ્વિક એ ભાવ્યના વાક્યની વ્યાખ્યામાં લખ્યું છે કે મા-
સનું મધ્ય પાશ્વિક ને કાઢી ચૌદશ જાણવી ” એવી વ્યાખ્યા

કરી છે તે તદન ભણાવે છે કેમકે ગુણ્યું દેવાય છે કે તેમ પ-
તાનું મધ્ય આટમ તેમ માતાનું મધ્ય પૂનમન છે.

(૧૭૦૪૦)

વિચાર ૪૫ મો.

મર્યદા લેવા આગમમાં નિર્ણય છે તરીકે પણ તે ગમ્યક્ર માન-
વો જોઈએ. “ત્યાં મર્યદા દશ મકારે છે:—મૃદ, કંદ, ધ્વજ, રત્ના,
શાખા, મવાળ, વગ, પુષ્પ, ફલ, અને ધીત્ર.

જે દશેનું દ્રવ્યભાવરૂપ માણુક શાક લેતાં મમંગ દોષ યોગે
છે તે જૂષ કે શાકની રૂપ વદા ગતિ ગાત્ર ચગર મોજન મારે ન-
હિ અને તેમ થતાં છેવટે વિશ્વામિત્ર કે મરિચક શાક પણ તેમ
મંદાન તથા શાકના માટે વદુ મ્પદવુ વદવી વગના મુદિ પણ
કાની વદે. વડો મગ ચમરાની કાચા પડી વગીવ શ્યામી પણ
મુદિ નહિ વદે માત્ર પુષ્પના માત્ર વચીશ વવઠ પ્રાશર મળાય
છે તેમાંનું વદુ વચીશ પણ ગયા યગા મદ મથરા છેવટે ગયગા
વદે તોયે પણ ઉપામ ગયન વદયા કયગત્ર મેવુ વાગવી છે, તેમ
મર્યદા લેવો નહિ.”

વડો મ્પદાવક વદુ છે કે જોતું મુદુ અને મ્પદાવકો મરે
મેરતું તોયી વદુ ને વાદી માત્ર મુદુ અને મ્પદાવકી વાગી.
કલ્પક મુદુ અને મરેક નાર ના મિત્ર વદુ વાગીવક કે વ-
ગીના વગ વગ વાગક અને વગ વાગક વડો વાગ ન છે.”

આ ૧૧ આગમના મ્પદાવકના મરે પ્રાકરનો નિર્ણય છે
કેવડાદ વગ વદુ છે કે વદુ વાગક વદુ વાગી ને વડો વાગી
વડો વાગક વડો વાગ વગ વાગક વાગક વાગક વાગક વાગક
વડો વાગક વડો વાગ વગ વાગક વાગક વાગક વાગક વાગક

કદાચ કદેશો કે ધાન્યશાકથી ફલશાક વધારે સ્વાદિષ્ટ છે માટે તે તમરું, તો અમે એમ કહિયે છીયે કે સર્વ શાકમાં વંદાંજ વધુ સ્વાદિષ્ટ પ્રસિદ્ધ છે. કેમકે વિવાહાદિકમાં તે વગર સ-
વળાં શાક રદ જેવા ગણાય છે. માટે વડા વિશેષે પરિહરવા જોઈયે.

વઢી સુસ્વાદુરુણાનો દોષ લેતાં તો દૂધપાક, રૂચુરસ, શા-
કર, છાંદ તથા લાહુ વગેરાને પણ અકલ્પનીય કહી શકાશે.

કદાચ કદેશો કે આર્ષીર્ણ શાક લેવાની અનુશાં દોષથી ધાન્યશાક કલ્પે તો ત્યાં જાણવું ઘટે છે કે જેમ ધાન્યશાકને શાક્રમાં આર્ષીર્ણ ગણ્યું છે તેમ ફલશાકને વિષે પણ આર્ષીર્ણના ધર્માવી છે.

જે યાવન નિઝીય તથા રૂઢ્ઢકલ્પમાં આ પ્રમાણે છે.

“આર્ષીર્ણ એટલે જિન માધુઆં દુધિષ્ઠાદિ કારણ વિના પણ
સર્જ શકે તે. જેમકે ધાનમાં અદદ ચણા વગેરા અને ફાળોમાં વિ-
ફાળા વગેરા જે આર્ષીર્ણ છે તે લેવું.

અથવા વિશ્રવણે રાંધેલું નિયમા આર્ષીર્ણ છે. અને ફાળાં
રાંધેલ મલંબમાં વાલુંક વગેરા ફલશાક આચાર્ય-પરંપરાજ આ-
ર્ષીર્ણ છે અને વજ્રકંદ સૂચકંદાદિક અનાર્ષીર્ણ છે.

કોઈ ઘોલી કટકે કે મર્વે મલંબ જિન તથા ગણધરે વર્જેલા
છે માટે ભોંકોતરથર્મ ગુણને અનુમતી ચાલવાથી થતાં દોષથી ધી-
જાણ પણ તે વર્જવા જોઈયે માટે ફલશાક આર્ષીર્ણ જી રીતે યાય ?
તેણે જાણવું જોઈયે કે જ રીતે ત્યારે ધાન્યશાક લેશ પણ નિષે-
ધવાગ પરંતુ કેમકે મલંબમાં તે પણ આવી જાય છે.

વઢી રમ્પાલ, મળામલ, પીપલી, ચરૂ વગેરામાં પણ આ-
ર્ષીર્ણના અનાર્ષીર્ણના રહેલ છે. (માટે મલંબમાં આર્ષીર્ણનાં
દાં વરેલું.)

सिंहप्रभसूरि.

एमना मोटा भाइए दीसा लेवा मनसूखो कयो पण लेती
वेडा लगार हीला थतां सिंहप्रभसूरिएज सिंह माफक तैपारं थइ
दीसा लीपी.

एओए मूत्रो भणतां दरेक मूत्रनी उलट्टी आट्टि करीने द-
खणनो यादी नीत्यो.

एमनुं सं. १२८३ जन्म. १२९१ दीसा. १३०९ मूरिपद.
१३१३ स्वर्ग. मर्वायु वर्ष ३१.

अजितसिंहसूरि.

एमने झालोरमां नवा नवा संघ बांदवा आवता ते राजा
पामे भेटणुं परता ते जोइ राठळ समरसिंहे पूछा करतां गुरुना
छट अठम वगेरा उग्र तप सांभली राजा पोने बांदवा आव्यो.
त्यां प्रतिबोध पापीने तेणे घडे अपाणी प्रवर्त्तावी. ए रीते राजा
धर्मो धर्माधी तेनी सर्वे मजा पण जैनधर्मनो आचार पाळवा ला-
गी तेथी आज मूधी शाण वगेरा गामो धर्मसेत्र कहेवाय छे.

एमनुं सं. १२८३ जन्म. १२९१ दीसा. १३१४ मूरिपद.
१३१९ स्वर्ग. मर्वायु ८७ वर्ष.

देवेंद्रसिंहसूरि.

एमनुं व्याख्यान सांभळवा अनेक देशोधी आवेला आचार्य
उपाध्यायोधीज मभा भगद जवी हनी. त्यां बीजा सांभळनाराने
जग्या पण न मळती.

एमनुं सं. १२९९ जन्म. १३०६ दीसा. १३२३ मूरिपद.
१३७१ स्वर्ग. मर्वायु ७३ वर्ष.

(૨૧૮)

લઘુશતપદી.

ધર્મપ્રભસૂરિ.

એઓ સમય કરતાં પણ વધુ તપ-ક્રિયાવાળા હતા તેથી. એમના ચરણોદકથીજ સર્વ વ્યાધિઓની શાંતિ થતી. તથા પ્રસન્નપણે વચન બોલતા તેથીજ સર્વાર્થની સિદ્ધિ થતી.

અમનું સં. ૧૩૩૧ જન્મ. ૧૩૪૧ દીક્ષા. ૧૩૫૮-સૂરિપદ. ૧૩૯૩ સ્વર્ગ. સર્વાયુ ૬૩ વર્ષ.

સિંહતિલકસૂરિ.

અમનું સં. ૧૩૪૫ જન્મ, ૧૩૫૨ દીક્ષા; ૧૩૭૧ સૂરિપદ, ૧૩૯૫ સ્વર્ગ. સર્વાયુ ૫૧ વર્ષ.

મહેદ્રપ્રભસૂરિ.

અમનું સં. ૧૩૬૩ જન્મ, ૧૩૭૫ દીક્ષા, ૧૩૯૩ સૂરિપદ, ૧૪૪૩ સ્વર્ગ. સર્વાયુ ૮૧ વર્ષ.

અમણે સં. ૧૪૦૯માં નાળી ગામે ચોમાસું રહેતાં ભવિષ્યકાળમાં ચાલીશમે દહાડે વિદ્ય થશે એમ અગાડથીજ જાણ્યું. તેથી હમેશાં ધ્યાનમાં રહેતા. હવે તે પ્રમાણે આસોવિદિ ૮ ના દિને રાત્રે કાઝા સપે દંશ દીધો. પણ સૂરિમંથના પ્રભાવે દશ પહોર થતાં તે વિષ મુસથીજ વમી કહાડ્યું.

પછી વઝતી પ્રભાતે હજારો લોક મેળા થઈ માવના ભાવનાં છામ્યા જે “ અહો, કઝિકાઝમાં પણ હજુ સમ્યક્ ધ્યાનનો મતાપ રહેલ છે ” અને ઘણા જળોણ શીઝવ્રતાદિક લીધા.

એ સૂરિએ સદ્માત્કારે કહેલ વચન પણ વધાને ફઝતાં.

મેરુતુંગસૂરિ.

મહેદ્રપ્રભસૂરિના પાંચે મેરુતુંગસૂરિ થયા. તેમણે મંવત ૧૪૫૦ ના વર્ષે આ લઘુશતપદી રચી. એનું ગ્રંથમાન પંદરસો સિત્તેર શ્લોક છે.

पद्यावली.

श्री महावीरस्वामिधी अंचलगच्छनी उत्पत्ति मृधी.

१. सुधर्मस्वामि.	२२. धीगचार्य.
२. जंबूस्वामि.	२३. जयदेवमूरि.
३. प्रभवस्वामि.	२४. देवानंदमूरि.
४. शरणभक्तस्वामि.	२५. विक्रममूरि.
५. यशोभद्रस्वामि.	२६. नरसिंहमूरि.
६. संभूतिविजयस्वामि.	२७. समुद्रमूरि.
७. भद्रबाहुस्वामि.	२८. मानदेवमूरि, तथा हरि-
८. तृणालिभद्रस्वामि.	भद्रमूरि.
९. परागिरि, मुहम्मि.	२९. विजयप्रभमूरि.
१०. सुस्थित, सुमतिषट्.	३०. जयानंदमूरि.
११. इंद्रदिशमूरि.	३१. रविप्रभमूरि.
१२. दिशमूरि.	३२. यशोदेवमूरि.
१३. सिंहगिरिमूरि.	३३. विमलचंद्रमूरि.
१४. वज्रस्वामि (वीरान्. ५८४	३४. उद्योतनमूरि.
दिवंगत).	३५. सर्वदेवमूरि.
१५. वज्रमेनमूरि.	३६. पद्मदेवमूरि.
१६. श्रीचंद्रमूरि.	३७. उदयप्रभमूरि.
१७. मामेनभद्रमूरि.	३८. प्रभानंदमूरि.
१८. (वृद्ध) देवमूरि.	३९. धर्मचंद्रमूरि.
१९. मद्योतनमूरि.	४०. सुगणनंदमूरि.
२०. मानदेवमूरि.	४१. गुणसमुद्रमूरि.
२१. मानतुंगमूरि.	४२. विजयप्रभमूरि.

४३ नरचंद्रमूरि.

४५ मुनितिलकमूरि.

४४ वीरचंद्रमूरि.

४६ जयसिंहमूरि.

(सं. ११६९ मां अंचलगच्छनी स्थापना यद् व्याख्यी
वर्तमान सूची.)

४७ आर्यरासितमूरि.

६१ भावसागरमूरि.

४८ जयसिंहमूरि.

६२ गुणनिधानमूरि.

४९ धर्मघोषमूरि.

६३ धर्ममूर्ति-११६०२ क्रियोद्धा

५० महेंद्रसिंहमूरि (शतपदी-
कर्त्ता.)

मूरि. ११६७० दिवंगत

५१ सिंहप्रभमूरि.

६४ कल्याणसागरमूरि.

५२ अजिनासिंहमूरि.

६५ अमरसागरमूरि.

५३ देवेंद्रसिंहमूरि.

६६ विद्यासागरमूरि.

५४ धर्मप्रभमूरि.

६७ उदयसागरमूरि.

५५ सिंहतिलकमूरि.

६८ कीर्तिसागरमूरि.

५६ महेंद्रप्रभमूरि.

६९ पुण्यसागरमूरि.

५७ मेरुतुंगमूरि (१४७१ दि-
वंगत)

७० राजेंद्रमागरमूरि.

५८ जयकीर्तिमूरि.

७१ मुक्तिसागरमूरि.

५९ जयकेशरिमूरि.

७२ रत्नमागरमूरि.

६० मिद्वान्तमागरमूरि

७३ विवेकमागरमूरि.

७४ जिनेंद्रमागरमूरि(वर्तमान.)

કલ્યાણસાગરસૂરિથી ઠપાધ્યાયશાસ્ત્રાણ આવેલી વર્ત-
માનકાલ સૂધીની શાસ્ત્રાપદ્યાવલી.

૧ રત્નસાગરગણિ (મદ્યોપાધ્યાય).	૭ રંગસાગરગણિ.
૨ મેઘસાગરગણિ.	૮ નેમસાગરગણિ.
૩ વૃદ્ધસાગરગણિ.	૯ ફત્તેહસાગરગણિ.
૪ હીરસાગરગણિ.	૧૦ દેવસાગરગણિ.
૫ મહાજન્માગરગણિ.	૧૧ સંઘપદ્યાગરગણિ.
૬ માનસાગરગણિ.	૧૨ ગૌતમસાગરગણિ. *

* આ શ્રી ગૌતમસાગરજી મહારાજ રૂપાધ્યાયશાસ્ત્રાણ આ-
વેળા છે. નેમણે ગચ્છમાં કિયાની શિષ્યિબતા દેસી વૈરાગ્યરંગે રં-
ગિત થઈને વર્તમાનકાલે ક્રિયાઉદ્ધાર કર્યો છે. અને સંવિદ્યપાશિક
પદમાં રહી શુદ્ધ સંયમમાર્ગ પાઞ્જવાની ઇચ્છા ધરતા યકા વિચરે છે.

आ पुस्तकना अगाडथी थएला ग्राहकोना मुचारक नामो.

मुंबई. (१०१)

१०१ अंचळगच्छनायक विजयमान पूज्य भट्टारक श्री जिनेंद्रसा-
गरमूरि महाराज.

कच्छ-दुर्गापुर. (१९२)

१०० शा. पामुभाइ बाघजी. ६ शा. रणधीर धोभण.
२५ शा. पुनशी आसु. ५ शा. गोवर करमण.
२५ शा. पदमशी रायसी. १ नानी धर्मशाळा.

३० परचूरण.

कच्छ-कांडाय. (५७)

५० शा. लाधाभाइ मृळजी. २ बर्काल हीराचंद नाराणजी.
५ मोहोटी धर्मशाळा हम्ने शा. भवानजी रामजी.

कच्छ-भुज (२५)

२५ शा. रुपचंद भागजी.

कच्छ-नर् १ (५५)

१७ शा. लालजी शामजी. ११. बीदाग देरु ह. पुंजाबाइ.
४ शा. शामजी मालमी. ५ शा. नरर्शी शोजपाल.
४ शा. रतनर्शी वेळजी खेनशी. १ शा. चतुर्भुज खेनर्शी.
४ शा. हंसगज आशागिया. १ शा. देवजी शोजपाल.
३ शा. पाशवीर शागण. १ शा. मेघजी कल्याणजी हा.
२ शा. शिवजी पुनर्शी. चांपुबाइ.

- २ शा. विशनजी बेलजी. १ शा. गणशीं खीअशीं ह.
 २ शा. ठाकरशीं परबत ह. कौरवाइ.
 खेतवाइ १ शा. शामजी पमाइआ. ह.
 १ शा. भीअशीं मूळजी. धनवाइ.
 १ शा. पुंजा भारु. ह. शोनवाइ. १ शा. बेरशीं माणेक.
 १ शा. मादण कल्याण. १ शा. शामजी वीरजी.
 १ शा. चांपशीं मादण ह. १ शा. कानजी लालजी गणशीं.
 मूळवाइ. १ शा. भाणजी लाधा ह. हीरवाइ
 १ शा. देरु दामजी. १ नानी धर्मशाळा. हस्ते मा-
 लशीभाइ.

कच्छ—सांघाण. (१५)

- २ शा. मादण आशांरिया. ५ यति गौतमलाम कुशळलामजी.
 २ श्री देराशर खाते. १ शा. शामजी कानजी परबत.
 १ शा. मणशी माणेक. १ शा. घेला देशर.
 १ शा. देवशीं भीमजी. १ शा. बेलजी धनजी ह. मेघवाइ.
 १ शा. सीमशी जेनशी.

कच्छ—दुमरा. (४)

- १ शा. वीग्याळ देवशी. १ शा. नरशी कचरा.
 १ शा. बेलजी पुंजा. १ शा. नरशी मावजी.

कच्छ—नाराणपुर. (६)

- ५ शा. ठाकरशी हुंगरशी. १ शा. कानजी विना.

कच्छ—पारुआ. (५)

- ५ शा. कौरशी मालजी.

कच्छ—देवपुर. (४)

- १ शा. कौरशी पाळण. १ शा. देशर खेनशी.

(२२८)

१ शा. बेलजी तिलकशी. १ शा. खेराच गजराण

कच्छ-गदशीशा. (१०)

१० शा. देवराज टोकरशी.

कच्छ-नरेडी. (२)

२ शा. उका धोरसी.

कच्छ-कोटदो. (१)

१ शा. कुंभरजी लालजी.

कच्छ-वांग्रेचा (१)

१ शा. हीरजी देशळ.

कच्छ-राधणजर (१५)

५ शा. आगु उका ह खीमईवाइ. २ शा. लीलाधर माणेक.

२ शा. कुरपार लखु.

२ शा. कानजी तेजा.

२ शा. भोजाना मानाजी पुरवाइ. २ शा. आणंद गंगाजर.

कच्छ मुथरी. (१६)

५ मुथरी ज्ञानभंडार.

५ शा. माळजी फतेचंद.

५ शा. खीमशी करमण.

१ शा. इभु मूरजी.

अमदावाद. (२)

१ श्री शांतिमागन्तीना मकाने. १ शा. जमनादाम घेलाभाइ.

मुवड (८)

१ शा. जेवन नेजपाळ

१ शा. नेजशी कुरपार.

१ शा. पुंजा वग्जाण.

१ शा. सामन वणवीर.

१ शा. दामजी आशकरण.

१ शा. खीमजी रायशी.

१ शा. हीरा वग्जाण.

